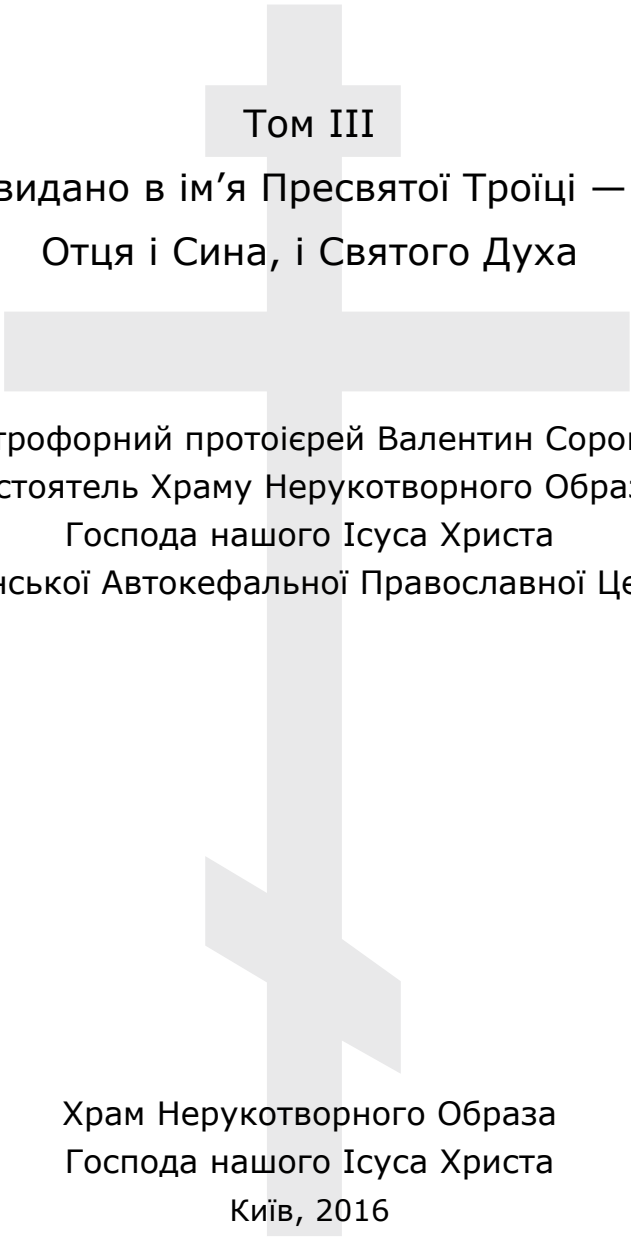

**Духовні проповіді
на темі:**

**«Шлях Єспасіння
(Дорога до Бога)»**

Том III

Том III

видано в ім'я Пресвятої Троїці —
Отця і Сина, і Святого Духа

Митрофорний протоієрей Валентин Сорока,
настоятель Храму Нерукотворного Образа
Господа нашого Ісуса Христа
Української Автокефальної Православної Церкви

Храм Нерукотворного Образа
Господа нашого Ісуса Христа
Київ, 2016

Зміст

Вступні молитви перед проповіддю.....	7
Передмова.....	11
Тема 1. «Вибір. Початок шляху».....	15
1. Господь любить нас безмежно.....	17
2. Світ лукавий і перебуває під владою сатани. Люди самі вибрали лукавого.....	19
3. У що ми віруємо?.....	22
4. Що таке церква?.....	24
5. Формування розуміння Бога в свідомості людини протягом життя від народження.....	26
6. Шлях митарств (іспитів).....	27
7. Вибір шляху.....	28
Цитати з Євангеліє на тему: «Вибір. Початок шляху».....	31
Тема 2. «Чому ми хворіємо та помираємо передчасно?».....	49
1. Навіщо ми приходимо до церкви?.....	52
2. Визначення ступеня захворювання та глибини духовних проблем людини.....	56
3. Духовне лікування.....	65
4. Живемо з Господом все життя, вічність.....	68
Цитати з Євангеліє на тему: «Чому ми хворіємо та помираємо передчасно?».....	69
Тема 3. «Віра в Бога та сила віри».....	75
1. Усвідомлене служіння злу.....	77
2. Неусвідомлене служіння злу.....	83
3. Атеїзм.....	85
4. Гностицизм.....	87

5. Формальна віра.....	90
6. Початок шляху до Бога.....	92
7. Шлях «духовної таблетки».....	96
8. Безмежна віра в Бога та служіння Йому.....	99
Цитати з Євангеліє на тему: «Віра в Бога і сила віри».....	114

Тема 4. «Покаяння перед Богом та прощення всіх, хто нас образив».....125

1. Покаяння перед Богом.....	128
1.1. Усвідомлення того, що так, як ми живемо, жити не можна.....	128
1.2. Визначення своїх духовних координат.....	130
1.3. Слізне, щире розуміння глибини падіння себе та свого роду.....	132
1.4. Розуміння того, що тільки Господь може нас спасти.....	135
1.5. Духовне народження.....	139
2. Продовження покаяння перед Богом і початок усвідомленого покаяння перед душами людей.....	145

Цитати з Євангеліє на тему: «Покаяння перед Богом і прощення всіх, хто нас образив».....	160
--	-----

Тема 5. «Шлях до Бога».....165

1. Людина покалася, причастилася і відчула на собі дію благодаті Божої, але боїться відкрити Господу душу.....	168
2. Людина приймає Євангеліє душею, починає духовно рости та вчитися, паралельно поглиблюючи своє покаяння.....	172

3. Людина відчуває невидиму присутність Господа, Його любов та допомогу. Починає бачити життєві обставини, їх істинність та лукавство.....	176
4. Цілодобова внутрішня молитва (спілкування з Господом). Життя по заповідям Божим.....	176
5. Перші спроби самостійно створювати духовні обставини в своєму житті та житті оточуючих.....	179
6. Усвідомлений духовний вплив на людей. Безперервний власний духовний розвиток.....	188
7. Безперервне служіння і безупинний розвиток.....	192
Цитати з Євангеліє на тему: «Шлях до Бога».....	197
Тема 6. «Сила від Бога».....	219
Характеристика якості духовної сили людей по групам:	
1. Діти віком до семи років.....	226
2. Діти від семи років до перехідного віку (13-17 років).....	229
3. Від перехідного віку (13-17 років) до духовного прозріння або духовної і фізичної загибелі.....	233
4. Від початку духовного прозріння до початку служіння.....	237
5. Від початку служіння до вічного служіння Богу.....	246
Цитати з Євангеліє на тему: «Сила від Бога».....	250
Тема 7. «Можливість спасіння».....	265
1. Безмежна віра в Бога.....	267

2. Покаяння в усіх гріхах.....	268
3. Таїнство Причастя Тіла і Крові Господа нашого Ісуса Христа.....	273
4. Духовна любов як основа всіх сфер життя.....	275
5. Справи служіння Богу і людям.....	281
6. Читання Євангеліє та сердечна молитва.....	286
7. Віддання своєї душі та свого життя на служіння Богу. Проповідування Євангеліє.....	292
Цитати з Євангеліє на тему: «Можливість спасіння».....	296
Тема 8. «Вічне служіння Богу на Землі і на Небі».....	309
Духовна брань за душу.....	377
Покаяння та Святе Причастя.....	379
Ознаки присутності лукавих сил.....	383
Захист.....	386
Цікаві духовні вправи (аж до сліз). Самостійна духовна діагностика себе улюбленого.....	391
Заключні молитви.....	402

Вступні молитви перед проповіддю

Молитвами святих отців наших, Господи Ісусе Христе, Боже наш, помилуй нас!

Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі!

Царю Небесний, Утішителю, Душе істини, що всюди єси і все наповняєш, Скарбе добра і життя Подателю, прийди і вселися в нас, і очисти нас від усякої скверни, і спаси, Благий, душі наші.

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас. *(тричі)*

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і навіки віків. Амінь.

Пресвята Тройце, помилуй нас; Господи, очисти гріхи наші; Владико, прости беззаконня наші; Святий, зглянься і зціли немочі наші імені Твого ради. Господи, помилуй. *(тричі)*

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсякчас, і навіки віків. Амінь.

Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого. Бо Твоє є Царство, і сила, і слава Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Прийдіть, поклонітесь Цареві нашому, Богу.

Прийдіть, поклонітесь і припадімо до Христа, Царя і Бога нашого.

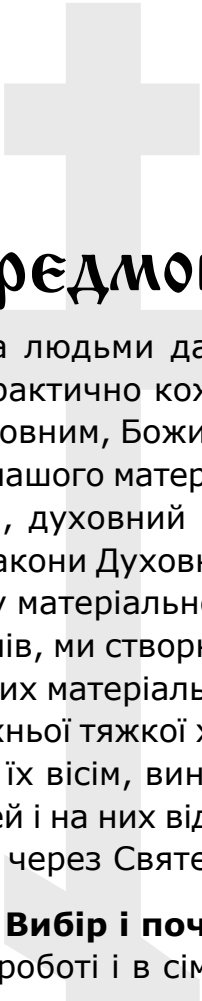
Прийдіть, поклонітесь і припадімо до Самого Христа, Царя і Бога нашого.

Псалом 50

Помилуй мене, Боже, з великої милости Твоєї і з великого милосердя Твого прости провини мої. Особливо омий мене від беззаконня мого і від гріха мого очисти мене. Бо беззаконня моє я знаю, і гріх мій повсякчас переді мною. Проти Тебе Єдиного я згрішив і лукаве перед Тобою вчинив, отже праведний Ти в слові Твоїм і справедливий у присуді Твоїм. Ось бо в беззаконні зачатий я, і в гріхах породила мене мати моя. Бо Ти істину полюбив єси, невідоме й таємне мудрости Твоєї явив Ти мені. Окропи мене ісопом — і очищуся, омий мене — і стану біліший від снігу. Дай мені почути радість і веселість — і зрадіють кістки мої упокорені. Відверни лице Твоє від гріхів моїх і прости всі беззаконня мої. Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму. Не відкинь мене від лица Твого і Духа Твого Святого не відними від мене. Поверни мені радість спасіння Твого і духом могутнім укріпи

мене. Навчатиму беззаконників шляхів Твоїх, і нечестиві навернуться до Тебе. Визволи мене від вини кривавої, Боже, Боже спасіння мого, і язик мій радісно славитиме правду Твою. Господи, відкрий уста мої, і уста мої сповістять хвалу Твою. Бо коли б Ти жертви забажав, приніс би я: всепалення Ти не бажаєш. Жертва Богові — це дух упокорений, серцем скорботним і смиренням Ти не погордуєш. Ущаслив, Господи, благоволінням Твоїм Сион, і хай збудуються стіни Єрусалимські. Тоді буде угодна Тобі жертва правди, приношення і всепалення: тоді покладуть на Жертовник Твій тельців.

Амінь.

Передмова

Зустрічі з багатьма людьми дали змогу визначити основні питання, які практично кожен задає собі на початку знайомства з Духовним, Божим світом. Це здається неймовірним, що, крім нашого матеріального тимчасового світу, існує світ вічний, духовний із своїми незмінними законами та устроєм. Закони Духовного Світу обов'язкові до виконання в нашому матеріальному світі. Не знаючи і не розуміючи цих законів, ми створюємо собі, своїм дітям і рідним багато серйозних матеріальних та духовних проблем — аж до своєї та їхньої тяжкої хвороби або загибелі.

Основні питання, а їх вісім, винесені в назви восьми тем духовних проповідей і на них відповідає нам не земна людина, а сам Господь через Святе Євангеліє.

Перша тема — це Вибір і початок шляху.

Коли все добре на роботі і в сім'ї, нам ніколи замислюватися над духовними питаннями і своїм духовним розвитком. Коли ж біда — то рано чи пізно всі звертаємось до Бога за допомогою, як неслухняні діти до люблячого батька. Батько, коли бачить, що дитина щиро кається, завжди допомагає і відводить біду. Але дитина буває захоплюється своїми дорослими іграми і, не подякувавши

батькові за допомогу в біді, знову творить беззаконня. І настає час розплати, тому що гріх продовжується, а покаєння немає. Наші рідні і близькі, наші діти передчасно помирають, стають частково або повністю одержимими нечистою силою.

У молодих сім'ях не народжуються діти, тому що свого та родового гріха стільки, що навколо одна темрява і Господь не благословляє продовження цього роду. У нас є вибір: бути з Богом чи жити в гріхах. Зробивши цей вибір, ми починаємо шлях до Бога.

Друга тема — чому ми хворіємо і передчасно помираємо.

В цитатах з Євангеліє до цієї теми Господь пояснює причину наших хвороб і передчасної смерті.

Третя тема — віра в Бога і сила віри.

Віра в Бога є в душі кожної людини, але віра без діл пуста. Тому треба мати сильну віру, яка принесе достойні плоди.

Четверта тема — покаєння перед Богом і прощення всіх, хто нас образив.

Ми цього не знали, нам про це ніхто не розповідав і ніхто не вчив. Згоден, але ж тепер Ви знаєте, тому треба зробити все як слід і усвідомити свої гріхи — всі, від семи років до сьогоднішнього дня. І покаятись перед тим, хто любить нас понад усе — перед Богом, але перед цим необхідно простити без винятку всіх, хто нас образив і попросити прощення перед душами тих, кого ми образили. Треба духовно очиститися на початку свого духовного шляху і підтримувати цю чистоту до кінця земного шляху і навіки віків, в житті вічному.

П'ята тема — шлях до Бога.

Проповідь на цю тему допоможе прийняти внутрішнє рішення для подальшого життя і сформувати свій духовний стержень, без якого шлях до Бога неможливий. Необхідно відокремити основне від другорядного, інакше заплутаємось, зіб'ємось зі шляху і загинемо.

Шоста тема — сила від Бога.

Укріпившись у вірі і сформувавши внутрішній духовний стержень, Ви готові прийняти силу від Бога — Благодать. Все, створене Богом, живиться Благодаттю. Наскільки сильна Ваша віра і щире покаяння, настільки і дасть Господь Вам сили. Сила потрібна для захисту від лукавих сил і служіння Богу і людям. Чим більше Ваше служіння, тим більше Вам Господь дає своєї сили.

Сьома тема — можливість спасіння.

Милосердя Господнє безмежне. Віримо і каємось. Терпимо і прощаємо. Любимо і молимося.

Восьма тема — вічне служіння Богу на землі і на небі.

Усвідомлене рішення душі, серця і розуму служити Богу і людям.

Тема 1.
«Вибір.
Початок шляху»

1. Господь любить нас безмежно. —
2. Світ лукавий і перебуває під владою сатани.
Люди самі вибрали лукавого. — 3. У що ми віруємо? — 4. Що таке церква? — 5. Формування розуміння Бога в свідомості людини протягом життя від народження. — 6. Шлях митарств (іспитів) — 7. Вибір шляху

Перш ніж робити вибір духовного шляху, яким будемо йти в своєму житті, маємо усвідомити:

1. Господь любить нас безмежно

Коли людина не вирішила для себе питання чи є Бог, їй важко зрозуміти те, як сильно Він нас любить (Еф. 2:4)¹. Незалежно ні від чого, безумовно і безмежно, Він любить нас набагато сильніше, ніж ми самі можемо любити власну дитину (Ін. 3:16)². Бог Отець любить нас настільки сильно, що віддав заради нашого спасіння свого Сина на хресну смерть. *«Любов Божа до нас з'явилася тим, що Бог Сина Свого Однородженого послав у світ, щоб ми через Нього жили»* (1 Ін. 4:9).

Ми можемо не вірити, та Господь любить нас і дає нам право вибору. Кожен з нас, усвідомлено чи ні, обирає: визнавати чи не визнавати Бога (Мф. 10:32-33)³. Вибір

¹«Бог же, багатий на милосердя, через Свою превелику любов, що нею Він нас полюбив...» (Еф. 2:4)

²«Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ін. 3:16).

³«Отже, кожного, хто Мене визнає перед людьми, того перед Небесним Отцем Моїм визнаю й Я. Хто ж Мене відцурається перед людьми, того й Я відцураюся перед Небесним Отцем Моїм» (Мф. 10:32-33).

⁴«І сказав Він до них: Ви від долу, Я звисока, і ви зо світу цього, Я не з цього світу. Тому Я сказав вам, що помрете в своїх гріхах. Бо коли не ввіруєте, що то Я, то помрете в своїх гріхах» (Ін. 8:23-24).

не визнавати Бога — це вибір життєвого шляху митарств (іспитів), втрат, хвороб та смертей (Ін. 8:23-24)⁴. Це вибір шляху скорботи, як відпрацювання своїх та родових гріхів, бо ми є гілкою нашого родового дерева (Ін. 9:2)⁵. Тому нерідко буває, що коли людина помирає, з її живими рідними щось трапляється (в основному з тими, кого найбільше любив спочилий). Одна жінка розповідала, як після смерті її улюбленого дідуся кожен з її рідних щось пережив (втрати, аварії), а її власна дитина тяжко захворіла. Так відбувається тому, що непокаяні гріхи людини залишаються на її роді, і рід починає їх відпрацьовувати (Мф. 23:34-36)⁶. Якщо людина мала смертні гріхи — у рідних відбуваються пожежі, затоплення, каліцтва та смерті, якщо ж помирає духовно чиста людина — її рідним стає духовно легше. Зазвичай все це відбувається протягом сорока днів після смерті. Кожен може дослідити та перевірити це на своєму роді.

То чому ми нещасливі? Через гріхи власні та родові (1 Кор. 15:56)⁷. Не Господь карає нас, це накопичені гріхи забирають у нас те, що можна забрати: спочатку радість, майно, потім здоров'я наше чи близьких нам людей, і на кінець — саме життя (Лк. 13:1-3)⁸. Тільки наше щире покаяння та християнський спосіб життя

⁵«І спитали Його учні Його, говорячи: Учителю, хто згрішив: чи він сам, чи батьки його, що сліпим він родився?» (Ін. 9:2)

⁶«І ось тому посилаю до вас Я пророків, і мудрих, і книжників; частину їх ви повбиваєте та розіпнете, а частину їх ви бичуватимете в синагогах своїх, і будете гнати з міста до міста. Щоб спала на вас уся праведна кров, що пролита була на землі, від крові Авеля праведного, аж до крові Захарія, Варахіїноного сина, що ви замордували Його між храмом і жертівником! Поправді кажу вам: Оце все спаде на рід цей!» (Мф. 23:34-36)

⁷«Жало ж смерті то гріх, а сила гріха то Закон» (1 Кор. 15:56).

⁸«Того часу прийшли були дехто, та й розповіли Йому про галілеян, що їхню кров Пилат змішав був із їхніми жертвами. Ісус же сказав їм у відповідь: Чи ви думаєте, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян? Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!» (Лк. 13:1-3)

⁹«Прийдіть до Мене, усі струджені та

можуть перервати накопичення гріха та наші іспити (Мф. 11:28-30)⁹. Доки ми від душі не звернемось до Господа: «Господи, я вірую, усвідомлюю і каюсь у своїх гріхах, допоможи!» — нічого в нашому житті не зміниться. Лише шлях віри та покаяння, шлях визнання Господа може нас звільнити. Від кого ми маємо звільнитись? Під чією владою ми перебуваємо? (Ін. 8:31-34)¹⁰

Ще одна істина полягає у тому, що:

2. Світ лукавий і перебуває під владою сатани. Люди самі вибрали лукавого

Люди самі вибрали і продовжують вибирати гріх. *«Ваш батько диявол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете»* (Ін. 8:44). Через наші та родові гріхи сатана зв'язує нас і панує на землі. Гріх панує в світі і світ хоче від нас свого, лукавого, а все чисте в нас намагається вбити (Ін. 7:7)¹¹.

Шлях визволення і спасіння для нашої душі — це шлях до Бога через Сина Його Ісуса Христа (Ін. 10:9)¹². *«Отець любить Сина, і дав усе в Його руку»* (Ін. 3:35). Коли ми щиро каємось перед Ним (Діян. 3:19)¹³, Він спасає нас від нашого гріха, беручи його на себе (Ін. 1:29)¹⁴. Господь страждав за особисто наші гріхи, тому тепер ми можемо визволитись і спастись

обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!» (Мф. 11:28-30)

10 «Тож промовив Ісус до юдеїв, що в Нього ввірували: Як у слові Моїм позостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете, і пізнаєте правду, а правда вас вільними зробить! Вони відказали Йому: Авраамів ми рід, і нічийми невірниками не були ми ніколи. То як же Ти кажеш: Ви станете вільні? Відповів їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам, що кожен, хто чинить гріх, той раб гріха» (Ін. 8:31-34).

11 «Вас ненавидіти світ не може, а Мене він ненавидить, бо Я свідчу про нього, що діла його злі» (Ін. 7:7).

12 «Я двері: коли через Мене хто ввійде, спасеться, і той ввійде та вийде, і пасовисько знайде» (Ін. 10:9).

13 «Покайтеся ж та наверніться, щоб Він змилювався над вашими гріхами» (Діян. 3:19).

14 «Наступного дня Іван бачить Ісуса,

через Нього. *«Бо й Христос один раз постраждав був за наші гріхи, щоб привести нас до Бога, Праведний за неправедних»* (1 Пет. 3:18).

Нещире покаяння не може бути прийняте. *«Не обманюйтеся, Бог осміяний бути не може»* (Рим. 6:7). Людина завжди отримує по своїх ділах (Мф. 16:27)¹⁵, або по своїй вірі (Гал. 2:16)¹⁶, тому найголовнішим є покаяння нашої душі перед Богом. Для цього можемо подумки повернутись назад у часі і згадати від 7 років усі скоєні нами словом, ділом або думкою беззаконня і гріхи та скласти їхні списки. Неправда, привласнення чужого, магія, гординя — все це є в кожному з нас (1 Кор. 6:9-10)¹⁷, маємо пригадати всі випадки гріха і слізно покаятись. Треба попросити прощення у душ тих людей, яких образили та простити всіх тих, на кого ображались (Мф. 18:18)¹⁸. Інтимне життя поза вінчаним шлюбом — це блуд, тяжкий гріх, в якому також маємо каятись. Якщо ми спокушали жонатого чи заміжню маємо попросити прощення у душі його (її) жінки (чоловіка), дітей і всього роду цієї людини за те, що на ділі чи подумки вступили в блудний зв'язок та духовно руйнували чужий рід (1 Кор. 10:8)¹⁹. Маємо усвідомити, що аборт — це вбивство батьками своєї дитини, за яке чоловіки несуть відповідальність так само,

що до нього йде, та й каже: Оце Агнецъ Божий, що на Себе гріх світу бере!» (Ін. 1:29)

¹⁵ «Бо прийде Син Людський у славі Свого Отця з Ангелами Своїми, і тоді віддасть кожному згідно з ділами його» (Мф. 16:27).

¹⁶ «А коли ми дізнались, що людина не може бути виправдана ділами Закону, але тільки вірою в Христа Ісуса, то ми вірували в Христа Ісуса, щоб нам виправдатися вірою в Христа, а не ділами Закону. Бо жадна людина ділами Закону не буде виправдана!» (Гал. 2:16)

¹⁷ «Хіба ви не знаєте, що неправедні не впадкують Божого Царства? Не обманюйте себе: ні розпусники, ні ідоляни, ні перелюбники, ні блудодійники, ні мужоложники, ні злодії, ні користолюбці, ні п'яниці, ні злоріки, ні хижакі Царства Божого не впадкують вони!» (1 Кор. 6:9-10)

¹⁸ «Поправді кажу вам: Що тільки зв'яжете на землі, зв'язане буде на небі, і що тільки розв'яжете на землі, розв'язане буде на небі» (Мф. 18:18).

¹⁹ «Не станьмо чинити блуду, як деякі з

як і жінки. Виконання магічних дій — це дія проти Бога і співпраця з сатаною (Лев. 20:6)²⁰, якої маємо якнайшвидше зректись та сказати Господу, що наша душа належить тільки Йому і більше нікому (Ін. 8:34-36)²¹. Будь-яка неправда є служінням лукавому (Ін. 8:44)²² і якщо ми обираємо бути з Богом — маємо покаятись та почати викорінювати її зі свого життя (Мф. 3:8)²³.

Панування лукавого в світі попущено Господом. Докази цього є в Євангеліє:

- Молитва Отче наш: *«І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого»* (Мф. 6:13). Ми звертаємось до Господа, щоб Він визволив нас від влади лукавого, від нашого гріха, бо ми в ньому народились і перебуваємо.

- Коли Ісус був випробовуваний 40 днів в пустелі: *«І диявол сказав Йому: Я дам Тобі всю оцю владу та їхню славу, бо мені це передане, і я даю, кому хочу, її. Тож коли Ти поклонишся передо мною, то все буде Твоє!»* (Лк. 4:6-7)

- Ось слова Господа про нас: *«А коли б твоє око лихе було, то й усе тіло твоє буде темне. Отож, коли світло, що в тобі, є темрява, то яка ж то велика та темрява!»* (Мф. 6:23)

Ми думаємо, що ми з Богом, але фактично за своїми плодами наші вчинки лихі (Мф. 12:33)²⁴ (кажемо неправду, беремо

них блудодіяли, і полягло їх одного дня двадцять три тисячі» (1Кор. 10:8).

20 «Хто звернеться до заклиначів мерців і знахурів, щоб слідом за ними блудувати, я звернуся проти нього й викорію його з-поміж його люду» (Лев. 20:6).

21 «Відповів їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам, що кожен, хто чинить гріх, той раб гріха. І не зостається раб у домі повік, але Син зостається повік. Коли Син отже зробить вас вільними, то справді ви будете вільні» (Ін. 8:34-36).

22 «Ваш батько диявол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душолюб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправді» (Ін. 8:44).

23 «Отож, учиніть гідний плід покаєння!» (Мф. 3:8)

24 «Або виростіть дерево добре, то й плід його добрий, або виростіть дерево зле, то й плід його злий. Пізнається бо дерево з плоду!» (Мф. 12:33)

чуже, робимо аборти — вбиваємо своїх дітей і т. д.). В нас немає глибокого покаяння, бо ми виправдовуємо себе: усі так роблять. Але кожна душа особисто дасть відповідь перед Богом (Мф. 12:36-37)²⁵: чи ти робив(ла) це? чи це гріх? Якщо ми Божі, то чому ми грішимо і не каємось? (1 Ін. 1:5-6)²⁶ Якщо ми не Божі, то яке в нас буде світло? (Мф. 6:22-23)²⁷ Темрява, яка з кожним гріхом стає все густішою і сильнішою, а володар темряви — князь світу цього — сатана.

Спробуємо відповісти собі на такі питання:

3. У що ми віруємо?

В Бога? Але який Він? Кожен може дати свою відповідь. Бог — це життя і світло, сила і захист, терпіння і любов, милість і спасіння, втіха і радість, творчість і напхнення, безмежність і вічність... Бог — це все! Видиме і невидиме...(Ін. 1 :1-3)²⁸

Основа віри кожного православного християнина визначається Нікео-Цариградським Символом віри, що був складений Першим Вселенським собором (Нікея, Мала Азія, 325 р.) і розширений та доповнений Другим Вселенським собором (Константинополь, 381 р.).

²⁵«Кажу ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня! Бо зо слів своїх будеш виправданий, і зо слів своїх будеш засуджений» (Мф. 12:36-37).

²⁶«А це звістка, що ми її чули від Нього і звіщаємо вам: Бог є світло, і немає в Нім жадної темряви! Коли ж кажемо, що маємо спільність із Ним, а ходимо в темряві, то неправду говоримо й правди не чинимо!» (1 Ін. 1:5-6)

²⁷«Око то світильник для тіла. Тож як око твоє буде здорове, то й усе тіло твоє буде світле. А коли б твоє око лише було, то й усе тіло твоє буде темне. Отож, коли світло, що в тобі, є темрява, то яка ж то велика та темрява!» (Мф. 6:22-23)

²⁸«На початку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку. Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього» (Ін. 1:1-3).

Символ віри

Вірую в Єдиного Бога Отця, Вседержителя,
Творця неба і землі, всього видимого і невидимого.

І в Єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого,
Єдинородного, що від Отця народився перше всіх віків.

Світло від Світла, Бога Істинного від Бога Істинного,
рожденного, несотворенного, єдиносущного
з Отцем, що через Нього все сталося.

Він для нас, людей, і ради нашого спасіння
зійшов з небес, і воплотився від Духа Святого
і Марії Діви, і став чоловіком.

І розп'ятий був за нас при Понтії Пилаті,
і страждав, і був похований.

І воскрес на третій день, як було написано.

І вознісся на небо, і сидить праворуч Отця.

І знову прийде у славі судити живих і мертвих,
і Царству Його не буде кінця.

І в Духа Святого, Господа Животворчого, що від Отця
походить, що Йому з Отцем і Сином однакове поклонін-
ня і однакова слава, що говорив через пророків.

В Єдину, Святу, Соборну і Апостольську Церкву.

Визнаю одно хрещення на відпущення гріхів.

Чекаю воскресіння мертвих. І життя будучого віку.

Амінь.

Читаючи цю молитву, маємо розуміти і підтримувати кожне її слово. Якщо не розуміємо, віримо не до кінця або щось в молитві викликає у нас заперечення, маємо обов'язково звернутись до священика з проханням про роз'яснення.

4. Що таке церква?

Чи є церква за визначенням юридично зареєстрованою організацією? Подивимось, які ознаки церкви дає нам Господь в святому Євангеліє.

«По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою» (Ін. 13:35). Той, хто увірував за Символом віри, що Син Божий прийшов на землю, помер за наші гріхи і на третій день воскрес, стає частиною Церкви Христової, і Дух Святий перебуває на ньому (Ін. 17:19-23)²⁹. Церква складається з душ усіх віруючих людей на Землі, які виконують заповіді Господні (Діян. 15:6-9)³⁰. *«Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім своїм розумом, і свого ближнього, як самого себе»* (Лк. 10:27). Головою церкви є Христос. *«А Він є перший від усього, і все Ним стоїть. І Він Голова тіла, Церкви»* (Кол 1: 17-18).

«Де двоє чи троє в Ім'я Моє зібрані, там Я серед них» (Мф. 18:20). Церква — це дім

²⁹ «А за них Я посвячую в жертву Самого Себе, щоб освячені правдою стали й вони. Та не тільки за них Я благаю, а й за тих, що ради їхнього слова вірують у Мене, щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав. А ту славу, що дав Ти Мені, Я їм передав, щоб єдине були, як єдине і Ми. Я у них, а Ти у Мені, щоб були досконалі в одно, і щоб пізнав світ, що послав Мене Ти, і що їх полюбив Ти, як Мене полюбив» (Ін. 17:19-23).

³⁰ «Але дехто, що вірували з фарисейської партії, устали й сказали, що потрібно поганів обрізувати й наказати, щоб Закона Мойсеєвого берегли. І зібрались апостоли й старші, щоб розглянути справу оцю. Як велике ж змагання повстало, Петро встав і промовив до них: Мужі-браття, ви знаєте, що з давнішніх днів вибрав Бог поміж нами мене, щоб погани почули слово Євангелії через уста мої, та й увірували. І засвідчив їм Бог Серцезнавець, давши їм Духа Святого, як і нам,

Отця нашого небесного на землі і важливі тут не зовнішня величність і краса храму, а душі, які приходять до Господа (Ін. 2:16-21)³¹. Коли ми перший раз приходимо до храму, найперше, що ми чуємо — це зазвичай, нажаль, не слова привітань нашої душі, що прийшла до Господа (Слава Ісусу Христу!), часто ми чуємо зауваження, що ми стоїмо не там, свічки ставимо не туди, одягнені не так... Тоді, коли самі стаємо більш обізнаними, ми вважаємо своїм обов'язком почати вказувати іншим на їх помилки. Чи дає Господь нам право робити в церкві зауваження іншим? *«Хай з любов'ю все робиться в вас»* (1 Кор. 16:14), — каже нам апостол, і саме так слуги Господа мають служити тим, хто головний в храмі Божому — душам, що приходять до свого Отця Небесного (Мф. 20:26-28)³².

«Тих, хто ввірує, супроводити будуть ознаки такі: у Ім'я Моє демонів будуть вигонити, говоритимуть мовами новими, братимуть змій; а коли смертодійне що вип'ють, не буде їм шкодити; кластимуть руки на хворих, і добре їм буде!» (Мк. 16:17-18). Кожен, хто став на служіння Господу, *«той учинить діла, які чиню Я, і ще більші від них він учинить»* (Ін. 14:12). Священик — це духовний помічник, це воїн Христовий, який служить людям і має

і між нами та ними різниці Він жадної не вчинив, очистивши вірою їхні серця» (Діян. 15:6-9).

31 «І сказав продавцям голубів: Заберіть оце звідси, і не робіть із дому Отця Мого дому торгового! Тоді учні Його згадали, що написано: Ревність до дому Твого з'їдає Мене! І обізвались юдеї й сказали Йому: Яке нам знамено покажеш, що Ти можеш робити таке? Ісус відповів і промовив до них: Зруйнують цей храм, і за три дні Я поставлю його! Відказали ж юдеї: Сорочість літ будувався цей храм, а Ти за три дні поставиш його? А Він говорив про храм тіла Свого» (Ін. 2:16-21).

32 «Не так буде між вами, але хто великим із вас хоче бути, хай буде слугою він вам. А хто з вас бути першим бажає, нехай буде він вам за раба. Так само й Син Людський прийшов не на те, щоб служили Йому, а щоб послужити, і душу Свою дати на викуп за багатьох!» (Мф. 20:26-28)

захист та силу на служіння від Бога. Але *«не тіштеся тим, що вам коряться духи, але тіштеся, що ваші ймення записані в небі!»* (Лк. 10:20) Життя наше пишеться у вічній книзі життя, яка перебуває на Небі і для церкви Господньої найважливішим є не мирське визнання, а те, чи «zareєстрована» вона в книзі життя, чи гідне служіння її членів того, щоб їх імена були записані на небесах.

5. Формування розуміння Бога в свідомості людини протягом життя від народження

Коли людина в своєму житті може прийти до Бога? Де ми можемо Його пізнати?

— В сім'ї? — Ні, зазвичай батьки нам не розповідають про життя з Богом, бо самі, за рідкісним виключенням, дуже мало про це знають.

— В дитсадку? — Ні, нам не розповідали про Бога.

— У школі? — Ні, нас не вчили шляху до Бога, в основному загальноосвітня школа вчить лише мирським наукам.

— В інституті? — Ні, немає жодної лекції про життя з Богом.

— На роботі? — Ні, на роботі ми маємо інші завдання.

В сім'ї, в дитсадочку, на вулиці, в школі, серед друзів, в інституті, на роботі — не-

має такого місця, де нам би розповіли про шлях до Бога. Навіть виховання в побожній родині не завжди дає людині усвідомлення шляху віри і такого способу життя, коли людина постійно знаходиться і все робить з Богом (1 Сол. 5:16-18)³³ — живе з Господом в душі і виконує Його заповіді (1 Кор. 7:29-31)³⁴. Отже маємо замкнене коло: ми створюємо сім'ю, в якій чоловік не прийшов до Бога і жінка не прийшла до Бога, як же народжена в цій сім'ї дитина дізнається про шлях до Бога? Шлях сучасної сім'ї не дає дитині такої можливості. Тоді як вона зможе привести до Господа свою дитину? Так само, як і її батьки, вона цього не зробить, як не зроблять потім і її діти (Мф. 23:32)³⁵ і так далі по замкнутому колу. Так відбувається накопичення родового гріха (Ін. 9:2)³⁶.

Ми можемо розірвати це коло. Для цього маємо пізнати та навчитись шляху віри, навчити своїх дітей і дати їм можливість зробити власний вибір (Мф. 11:28-30)³⁷. Але більшість людей не здатні самотійно стати на шлях віри і таким чином, усвідомлено чи ні, обирають шлях іспитів (Мф. 13:15)³⁸.

6. Шлях митарств (іспитів)

Для людини, що не навчена каятись, перші іспити починаються разом з

³³«Безперестанку моліться! Подякуйте за все, бо така Божа воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:17-18).

³⁴«А це, браття, кажу я, бо час позосталий короткий, щоб і ті, що мають дружин, були, як ті, що не мають, а хто плаче, як ті, хто не плаче, а хто тішиться, як ті, хто не тішиться; і хто купує, як би не набули, а хто цьогосвітнім користується, як би не користувались, бо минає стан світу цього» (1 Кор. 7:29-31).

³⁵«Доповніть і ви міру провини ваших батьків!» (Мф. 23:32)

³⁶«І спитали Його учні Його, говорячи: Учителю, хто згрішив: чи він сам, чи батьки його, що сліпим він родився?» (Ін. 9:2)

³⁷«Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!» (Мф. 11:28-30)

³⁸«Затовстіло бо серце людей цих, тяжко чують вухами вони, і зажмурили очі свої, щоб коли не побачи-

першими гріхами (Лк. 13:2-5)³⁹. По мірі того, як наші гріхи накопичуються, ми неминуче втрачаємо благословення Господнє на життя в сім'ї, роботу, матеріальний достаток, здоров'я та саме життя наше та наших рідних.

Наприклад, один чоловік покликав священика в лікарню охрестити свою новонароджену і вже тяжко хвору дитину. Після звершення таїнства священик сказав: «Якщо дитина видужає, маєте триматись церкви, інакше вам загрожують спочатку матеріальні втрати, а потім можливо і втрата здоров'я. Я вас не лякаю, але попереджаю». Через вісім місяців батько прийшов до церкви та попросив зустрічі зі священиком. «Дитина здорова, але все інше в моєму житті йде дуже погано. Так ніколи ще не було. Відбувається все, що ви сказали. Що мені робити?» — сказав чоловік і заплакав. Коли людина опиняється на межі фізичного та духовного знищення, вона усвідомлює, що потрібно щось терміново робити, щось змінювати в своєму житті (Лк. 4:40-41)⁴⁰. Настає час, коли необхідно зробити вибір (Мк. 9:21-24)⁴¹.

7. Вибір шляху

З одного боку, лукавий світ пропонує нам легкий шлях вирішення наших

ти очима й не почути вухами, і не зрозуміти їм серцем, і не навернутись, щоб Я їх уздоровив!» (Мф. 13:15)

39 «Ісус же сказав їм у відповідь: Чи ви думаете, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян? Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так! Або ті вісімнадцять, що башта на них завалилась була в Сілоамі й побила їх, чи думаєте, що ті винні були більш за всіх, що в Єрусалимі живуть? Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!» (Лк. 13:2-5)

40 «Коли ж сонце заходило, то всі, хто мав яких хворих на різні недуги, до Нього приводили їх. Він же клав Свої руки на кожного з них, та їх уздоровляв» (Лк. 4:40-41).

41 «І Він запитав його батька: Як давно йому сталося це? Той сказав: Із дитинства. І почасти кидав він ним і в огонь, і до води, щоб його погубити. Але коли можеш що Ти, то змилуйсь над нами, і нам поможи! Ісус же йому відказав: Щодо того твого коли можеш, то тому, хто вірує, все можливе! Зараз батько хлоп'яти з сльозами закричав і

проблем — це екстрасенси, маги, цілителі, та інші «помічники», які легко за гроші «позбавлять» нас усіх бід. Основні ознаки таких людей — це плата за зцілення, залежність від людини та відсутність покаяння (Мф. 7:13-16)⁴². Але без покаяння у гріхах причина наших бід лишається з нами (Ін. 10:10)⁴³. Тому такі люди не можуть вирішити ні наші духовні, ні матеріальні проблеми (що мають духовні причини), а тільки погіршують наш стан — крадуть кошти і час нашого життя та гублять нашу душу. *«Залишіть ви їх: це сліпі поводитарі для сліпих. А коли сліпий водить сліпого, обоє до ями впадуть»* (Мф. 15:14). Крім того, звертаючись до чародіїв, ми стаємо проти Бога, який у Старому Заповіті сказав: *«яко звертається до померлих духів та до чарівників, щоб блудити з ними, — то Я зверну Своє Лице проти її душі, — і винищу того з посеред народу Його»* (Лев. 20:6).

Церква Божа дає нам шлях кропіткої праці особистого покаяння, духовної праці над собою та зміни свого життя. На цьому шляху ми можемо зустріти безліч перешкод: може бути непросто знайти духівника, нас можуть спокушати відійти від Бога через розчарування у священнослужителях і т.д., але не можемо здаватися та відступати від обраного шляху до Бога.

сказав: Вірую, Господи, поможи недовірству моему!» (Мк. 9:21-24)

42 «Увійходьте тісними ворітьми, бо просторі ворота й широка дорога, що веде до погибелі, і нею багато хто ходять. Бо тісні ті ворота, і вузька та дорога, що веде до життя, і мало таких, що знаходять її! Стежіться фальшивих пророків, що приходять до вас ув одязі овечій, а всередині хижі вовки. По їхніх плодах ви пізнаєте їх. Бо хіба ж виноград на тернині збирають, або фіги із будяків?» (Мф. 7:13-16)

43 «Злодій тільки на те крадається, щоб красти й убивати та нищити. Я прийшов, щоб ви мали життя, і подостатком щоб мали» (Ін. 10:10).

(Мф. 23:2-3)⁴⁴. Маємо шукати свого духовника та свою церкву, іти туди, де нашої душі буде добре (Ін. 10:1-4)⁴⁵, пам'ятаючи, що завдання церкви — вивести нас на шлях до Бога, щоб наше життя змінилось на краще, а наша душа могла спастись (Ін. 10:14-15)⁴⁶.

Отже, в момент необхідного вибору людина вирішує, у кого просити допомоги: у лукавого чи у Господа? Вибір за нами кожну хвилину (Мф. 12:30)⁴⁷.

44 «...і сказав: На сидінні Мойсеевим усілися книжники та фаризеї. Тож усе, що вони скажуть вам, робіть і виконуйте; та за вчинками їхніми не робіть, бо говорять вони та не роблять того!» (Мф. 23:2-3)

45 «Поправді, поправді кажу вам: Хто не входить дверима в кошару, але перелазить деінде, той злодій і розбійник. А хто входить дверима, той вівцям пастух. Ворота відчиняє йому, і його голосу слухають вівці; і свої вівці він кличе по йменню, і випроводжує їх. А як вижене всі свої вівці, він іде перед ними, і вівці слідом за ним ідуть, бо знають голос його» (Ін. 10:1-4).

46 «Я Пастир Добрий, і знаю Своїх, і Свої Мене знають. Як Отець Мене знає, так і Я Отця знаю, і власне життя Я за вівці кладу» (Ін. 10:14-15).

47 «Хто не зо Мною, той супроти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає» (Мф. 12:30).

Домашнє завдання:

- Чи зробили Ви вибір бути з Богом?
- Якщо ні, то чому, які цьому причини?
- Якщо так, то за яких обставин і як змінилось після цього Ваше життя?

Цитати з Євангеліє на тему: «Вибір. Початок шляху»

Мф. 6: 24

24 Ніхто двом панам служити не може, бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні.

Мф. 17: 17

17 А Ісус відповів і сказав: О роде невірний й розбещений, доки буду Я з вами? Доки вас Я терпітиму?...

Мф. 12: 33-35

33 Або виростіть дерево добре, то й плід його добрий, або виростіть дерево зле, то й плід його злий. Пізнається бо дерево з плоду!

34 Роде зміїний! Як ви можете мовити добре, будши злі? Бо чим серце наповнене, те говорять уста.

35 Добра людина з доброго скарбу добре виносить, а лукава людина зо скарбу лихого виносить лихе.

Мф. 12: 38-39

38 Тоді дехто із книжників та фарисеїв озвались до Нього й сказали: Учителю, хочемо побачити ознаку від Тебе.

39 А Ісус відповів їм: Рід лукавий і перелюбний шукає ознаки, та ознаки йому не дадуть, окрім ознаки пророка Йони.

Лк. 16: 15

15 Він же промовив до них: Ви себе видаєте за праведних перед людьми, але ваші серця знає Бог. Що бо високе в людей, те перед Богом гидота.

Мф. 6: 22-23

22 ...Тож як око твоє буде здорове, то й усе тіло твоє буде світле.

23 А коли б твоє око лихе було, то й усе тіло твоє буде темне. Отож, коли світло, що в тобі, є темрява, то яка ж то велика та темрява!

Ін. 8: 38

38 Я те говорю, що Я бачив в Отця, та й ви робите те, що ви бачили в батька свого.

Ін. 8: 42-50

42 А Ісус їм сказав: Якби Бог був Отець ваш, ви б любили Мене, бо від Бога Я вийшов і прийшов, не від Себе ж Самого прийшов Я, а Мене Він послав.

43 Чому мови Моєї ви не розумієте? Бо не можете чути ви слова Мого.

44 Ваш батько диавол, і пожадливісті батька свого ви виконувати хочете. Він був душогуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправді.

45 А Мені ви не вірите, бо Я правду кажу.

46 Хто з вас може Мені докорити за гріх? Коли ж правду кажу, чом Мені ви не вірите?

47 Хто від Бога, той слухає Божі слова; через те ви не слухаєте, що ви не від Бога.

48 Відізвались юдеї й сказали Йому: Чи ж не добре ми кажемо, що Ти самарянин і демона маєш?

49 Ісус відповів: Не маю Я демона, та шаную Свого Отця, ви ж Мене зневажаєте.

50 Не шукаю ж Я власної слави, є Такий, Хто шукає та судить.

Мф. 6: 13

13 І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого...

Ін. 10: 24-30

24 Юдеї тоді обступили Його та й казали Йому: Доки будеш тримати в непевності нас? Якщо Ти Христос, то відкрито скажи нам!

25 Відповів їм Ісус: Я вам був сказав, та не вірите ви. Ті діла, що чиню їх у Ймення Свого Отця, вони свідчать про Мене.

26 Та не вірите ви, не з Моїх бо овець ви.

27 Мого голосу слухають вівці Мої, і знаю Я їх, і за Мною слідком вони йдуть.

28 І Я життя вічне даю їм, і вони не загинуть повік, і ніхто їх не вихопить із Моєї руки.

29 Мій Отець, що дав їх Мені, Він більший за всіх, і вихопити ніхто їх не може Отцеві з руки.

30 Я й Отець Ми одне!

Ін. 5: 36-44

36 Але Я маю свідчення більше за Іванове, бо ті справи, що Отець Мені дав, щоб Я виконав їх, ті справи, що Я їх чиню, самі свідчать про Мене, що Отець Мене послав!

37 Та й Отець, що послав Мене, Сам засвідчив про Мене; але ви ані голосу Його не чули ніколи, ані виду Його не бачили.

38 Навіть слова Його ви не маєте, щоб у вас перебувало, бо не вірите в Того, Кого Він послав.

39 Дослідіть но Писання, бо ви думаєте, що в них маєте вічне життя, вони ж свідчать про Мене!

40 Та до Мене прийти ви не хочете, щоб мати життя.

41 Від людей не приймаю Я слави,

42 але вас Я пізнав, що любови до Бога в собі ви не маєте.

43 Я прийшов у Ймення Свого Отця, та Мене не приймаєте ви. Коли ж прийде інший у ймення своє, того приймете ви.

44 Як ви можете вірувати, коли славу один від одного приймаєте, а слави тієї, що від Бога Єдиного, не прагнете ви?

Ін. 3: 17-21

17 Бо Бог не послав Свого Сина на світ, щоб Він світ засудив, але щоб через Нього світ спасся.

18 Хто вірує в Нього, не буде засуджений; хто ж не вірує, той вже засуджений, що не повірив в Ім'я Однородженого Сина Божого.

19 Суд же такий, що світло на світ прибуло, люди ж темряву більш полюбили, як світло, лихі бо були їхні вчинки!

20 Бо кожен, хто робить лихе, ненавидить світло, і не приходить до світла, щоб не зганено вчинків його.
21 А хто робить за правдою, той до світла йде, щоб діла його виявились, бо зроблені в Бозі вони.

Ін. 7: 7

7 Вас ненавидіти світ не може, а Мене він ненавидить, бо Я свідчу про нього, що діла його злі.

Лк. 4: 1-13; Мф. 4: 1-11; Мк. 1: 16-20

1 А Ісус, повний Духа Святого, вернувся з-над Йордану, і Дух на пустиню Його попровадив.

2 Сорок день там диавол Його спокушав, і за тих днів Він нічого не їв, а коли закінчились вони, то вкінці зголоднів.

3 І диавол до Нього сказав: Якщо Ти Син Божий, скажи цьому каменеві, щоб хлібом він став!

4 А Ісус відповів йому: Написано: Не хлібом самим буде жити людина, але кожним Словом Божим!

5 І він вивів Його на гору високу, і за хвилину часу показав Йому всі царства на світі.

6 І диавол сказав Йому: Я дам Тобі всю оцю владу та їхню славу, бо мені це передане, і я даю, кому хочу, її.

7 Тож коли Ти поклонишся передо мною, то все буде Твоє!

8 І промовив Ісус йому в відповідь: Написано: Господеві Богові своєму вклоняйся, і служи Одному Йому!

9 І повів Його в Єрусалим, і на наріжнику храму поставив, та й каже Йому: Як Ти Син Божий, кинься звідси додолу!

10 Бо написано: Він накаже про Тебе Своїм Анголом, щоб Тебе берегли!

11 і: Вони на руках понесуть Тебе, щоб коли не спіт-
кнув Ти об камінь Своєї ноги!

12 А Ісус відказав йому в відповідь: Сказано: Не спо-
кушай Господа Бога свого!

13 І диявол, скінчивши все цеє спокушування, відій-
шов від Нього до часу.

Ін. 8: 21-26

21 І сказав Він їм знову: Я відходжу, ви ж шукати Мене
будете, і помрете в гріху своїм. Куди Я йду, туди ви
прибути не можете...

22 А юдеї казали: Чи не вб'є Він Сам Себе, коли каже:
Куди Я йду, туди ви прибути не можете?

23 І сказав Він до них: Ви від долу, Я звисока, і ви зо
світу цього, Я не з цього світу.

24 Тому Я сказав вам, що помрете в своїх гріхах. Бо
коли не ввіруєте, що то Я, то помрете в своїх гріхах.

25 А вони запитали Його: Хто Ти такий? І Ісус відказав
їм: Той, Хто спочатку, як і говорю Я до вас.

26 Я маю багато про вас говорити й судити; правди-
вий же Той, Хто послав Мене, і Я світові те говорю,
що від Нього почув.

Ін. 9: 39-41

39 І промовив Ісус: На суд Я прийшов у цей світ, щоб
бачили темні, а видючі щоб стали незрячі.

40 І почули це деякі з тих фарисеїв, що були з Ним,
та й сказали Йому: Чи ж і ми невидючі?

41 Відказав їм Ісус: Якби ви невидючі були, то не
мали б гріха; а тепер ви говорите: Бачимо, то й ваш
гріх зостається при вас!

Ін. 15: 22-25

22 Коли б Я не прийшов і до них не казав, то не мали б гріха, а тепер вимовки не мають вони за свій гріх.

23 Хто Мене ненавидить, і Мого Отця той ненавидить.

24 Коли б Я серед них не вчинив був тих діл, яких не чинив ніхто інший, то не мали б гріха. Та тепер вони бачили, і зненавиділи і Мене, і Мого Отця.

25 Та щоб справдилось слово, що в їхнім Законі написано: Мене безпідставно зненавиділи!

Ін. 3: 31-36

31 Хто зверху приходить, Той над усіма. Хто походить із землі, то той земний, і говорить поземному. Хто приходить із неба, Той над усіма,

32 і що бачив і чув, те Він свідчить, та свідоцтва Його не приймає ніхто.

33 Хто ж прийняв свідоцтво Його, той ствердив тим, що Бог правдивий.

34 Бо Кого Бог послав, Той Божі слова промовляє, бо Духа дає Бог без міри.

35 Отець любить Сина, і дав усе в Його руку.

36 Хто вірує в Сина, той має вічне життя; а хто в Сина не вірує, той життя не побачить а гнів Божий на нім перебуває.

Лк. 1: 67, 76-79

67 Його ж батько Захарій наповнився Духом Святим, та й став пророкувати й казати:

76 Ти ж, дитино, станеш пророком Всевишнього, бо будеш ходити перед Господом, щоб дорогу Йому приготувати,

77 щоб народу Його дати пізнати спасіння у відпущенні їхніх гріхів,
78 через велике милосердя нашого Бога, що ним Схід із висоти нас відвідав,
79 щоб світити всім тим, хто перебуває в темряві й тіні смертельній, щоб спрямувати наші ноги на дорогу миру!

Ін. 8: 31-36

31 Тож промовив Ісус до юдеїв, що в Нього ввірували: Як у слові Моїм позостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете,
32 і пізнаєте правду, а правда вас вільними зробить!
33 Вони відказали Йому: Авраамів ми рід, і нічийми невільниками не були ми ніколи. То як же Ти кажеш: Ви станете вільні?
34 Відповів їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам, що кожен, хто чинить гріх, той раб гріха.
35 І не застається раб у домі повік, але Син застається повік.
36 Коли Син отже зробить вас вільними, то справді ви будете вільні.

Ін. 12: 47-50

47 Коли б же хто слів Моїх слухав та не вірував, Я того не суджу, бо Я не прийшов світ судити, але щоб спасти світ.
48 Хто цурається Мене, і Моїх слів не приймає, той має для себе суддю: те слово, що Я говорив, останнього дня воно буде судити його!
49 Бо від Себе Я не говорив, а Отець, що послав Мене, то Він Мені заповідь дав, що Я маю казати та що говорити.

50 І відаю Я, що Його ота заповідь то вічне життя. Тож що Я говорю, то так говорю, як Отець Мені розповідав.

Ін. 18: 37

37 Сказав же до Нього Пилат: Так Ти Цар? Ісус відповів: Сам ти кажеш, що Цар Я. Я на те народився, і на те прийшов у світ, щоб засвідчити правду. І кожен, хто з правди, той чує Мій голос.

Ін. 7: 16-18

16 Відповів їм Ісус і сказав: Наука Моя не Моя, а Того, Хто послав Мене.

17 Коли хоче хто волю чинити Його, той довідається про науку, чи від Бога вона, чи від Себе Самого кажу Я.

18 Хто говорить від себе самого, той власної слави шукає, а Хто слави шукає Того, Хто послав Його, Той правдивий, і в Ньому неправди нема.

Ін. 5: 19-23

19 Відповів же Ісус і сказав їм: Поправді, поправді кажу вам: Син нічого робити не може Сам від Себе, тільки те, що Він бачить, що робить Отець; бо що робить Він, те так само й Син робить.

20 Бо Отець любить Сина, і показує все, що Сам робить, Йому. І покаже Йому діла більші від цих, щоб ви дивувались.

21 Бо як мертвих Отець воскрешає й оживлює, так і Син, кого хоче, оживлює.

22 Бо Отець і не судить нікого, а весь суд віддав Синові,

23 щоб усі шанували і Сина, як шанують Отця. Хто не шанує Сина, не шанує Отця, що послав Його.

Ін. 7: 28-29

28 І скликнув у храмі Ісус, навчаючи й кажучи: І Мене знаєте ви, і знаєте, звідки Я. А Я не прийшов Сам від Себе; правдивий же Той, Хто послав Мене, що Його ви не знаєте.

29 Я знаю Його, Я бо від Нього, і послав Мене Він!

Ін. 8: 13-19

13 Фарисеї ж Йому відказали: Ти Сам свідчиш про Себе, тим свідоцтво Твоє неправдиве.

14 Відповів і сказав їм Ісус: Хоч і свідчу про Себе Я Сам, та правдиве свідоцтво Моє, бо Я знаю, звідкіля Я прийшов і куди Я йду. Ви ж не відаєте, відкіля Я приходжу, і куди Я йду.

15 Ви за тілом судите, Я не суджу нікого.

16 А коли Я суджу, то правдивий Мій суд, бо не Сам Я, а Я та Отець, що послав Він Мене!

17 Та й у вашім Законі написано, що свідчення двох чоловіків правдиве.

18 Я Сам свідчу про Себе Самого, і свідчить про Мене Отець, що послав Він Мене.

19 І сказали до Нього вони: Де Отець Твій? Ісус відповів: Не знаєте ви ні Мене, ні Мого Отця. Якби знали Мене, то й Отця Мого знали б.

Ін. 10: 37-38

37 Коли Я не чиню діл Свого Отця, то не вірте Мені.

38 А коли Я чиню, то хоч ви Мені віри й не ймете, повірте ділам, щоб пізнали й повірили ви, що Отець у Мені, а Я ув Отці!

Ін. 3: 2-6

2 Він до Нього прийшов уночі, та й промовив Йому: Учителю, знаємо ми, що прийшов Ти від Бога, як Учитель, бо не може ніхто таких чуд учинити, які чиниш Ти, коли Бог із ним не буде.

3 Ісус відповів і до нього сказав: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства.

4 Никодим Йому каже: Як може людина родитися, будши старою? Хіба може вона ввійти до утроби своїй матері знову й родитись?

5 Ісус відповів: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може ввійти в Царство Боже.

6 Що вродилося з тіла є тіло, що ж уродилося з Духа є дух.

Лк. 17: 20-21

20 А як фарисеї спитали Його, коли Царство Божеє прийде, то Він їм відповів і сказав: Царство Боже не прийде помітно,

21 і не скажуть: Ось тут, або: Там. Бо Божеє Царство всередині вас!

Мф. 13: 3-8, 18-23; Мк. 4: 2-8, 14-20; Лк. 8: 5-8, 11-15

3 І багато навчав Він їх притчами, кажучи: Ось вийшов сіяч, щоб посіяти.

4 І як сіяв він зерна, упали одні край дороги, і пташки налетіли, та їх повидзьобували.

5 Другі ж упали на ґрунт кам'янистий, де не мали багато землі, і негайно посходили, бо земля неглибока була;

6 а як сонце зійшло, то зів'яли, і коріння не мавши, посохли.

7 А інші попадали в терен, і вигнався терен, і їх поглишив.

8 Інші ж упали на добру землю і зродили: одне в сто раз, друге в шістдесят, а те втридцятро.

18 Послухайте ж притчу про сіяча.

19 До кожного, хто слухає слово про Царство, але не розуміє, приходить лукавий, і краде посіяне в серці його; це те, що посіяне понад дорогою.

20 А посіяне на кам'янистому ґрунті, це той, хто слухає слово, і з радістю зараз приймає його;

21 але кореня в ньому нема, тому він непостійний; коли ж утиск або переслідування настають за слово, то він зараз спокушується.

22 А між терен посіяне, це той, хто слухає слово, але клопоти віку цього та омана багатства заглушують слово, і воно зостається без плоду.

23 А посіяне в добрій землі, це той, хто слухає слово й його розуміє, і плід він приносить, і дає один у сто раз, другий у шістдесят, а той утридцятро.

Мф. 13: 31-32; Мк. 4: 30-32; Лк. 13: 18-19

31 Іншу притчу подав Він їм, кажучи: Царство Небесне подібне до зерна гірничного, що взяв чоловік і посіяв на полі своїм.

32 Воно найдрібніше з увсього насіння, але, коли виросте, більше воно за зілля, і стає деревом, так що птаство небесне злітається, і кублиться в віттях його.

Мф. 13: 33

33 Іншу притчу Він їм розповів: Царство Небесне подібне до розчини, що її бере жінка, і кладе на три мірі муки, аж поки все вкисне.

Мк. 4: 26-29

26 І сказав Він: Так і Боже Царство, як той чоловік, що кидає в землю насіння,

27 і чи спить, чи встає він удень та вночі, а насіння пускає паростки та росте, хоч не знає він, як.

28 Бо родить земля сама з себе: перше вруна, потім колос, а тоді повне збіжжя на колосі.

29 А коли плід доспіє, зараз він посилає серпа, бо настали жнива.

Мф. 9: 36-38

36 А як бачив людей, змилосерджувався Він над ними, бо були вони змучені та розпорошені, як ті вівці, що не мають пастуха.

37 Тоді Він казав Своїм учням: Жниво справді велике, та робітників мало;

38 тож благайте Господаря жнива, щоб на жниво Своє Він робітників вислав.

Мф. 4: 18-22; Лк. 5: 8-11

18 Як проходив же Він поблизу Галілейського моря, то побачив двох братів: Симона, що зветься Петром, та Андрія, його брата, що невода в море закидали, бо рибалки були.

19 І Він каже до них: Ідіть за Мною, Я зроблю вас ловцями людей!

20 І вони зараз покинули сіті, та й пішли вслід за Ним.

21 І, далі пішовши звідти, Він побачив двох інших братів, Зеведеєвого сина Якова та Івана, його брата, із Зеведеєм, їхнім батьком, що лагодили свого невода в човні, і покликав Він їх.

22 Вони зараз залишили човна та батька свого, та й пішли вслід за Ним.

Лк. 9: 57-60; Мф. 8: 19-22

57 І сталось, як дорогою йшли, сказав був до Нього один: Я піду за Тобою, хоч би куди Ти пішов.

58 Ісус же йому відказав: Мають нори лисиці, а гнізда небесні пташки, Син же Людський не має ніде й голови прихилити!

59 І промовив до другого Він: Іди за Мною. А той відказав: Дозволь мені перше піти, і батька свого поховати.

60 Він же йому відказав: Зостав мертвим ховати мерців своїх. А ти йди та звіщай Царство Боже.

Ін. 3: 27

27 Іван відповів і сказав: Людина нічого приймати не може, як їй з неба не дасться.

Ін. 6: 44-45

44 Ніхто бо не може до Мене прийти, як Отець, що послав Мене, не притягне його, і того воскресну Я останнього дня.

45 У Пророків написано: І всі будуть від Бога навчені. Кожен, хто від Бога почув і навчився, приходить до Мене.

Ін. 6: 26

26 Відповів їм Ісус і сказав: Поправді, поправді кажу вам: Мене не тому ви шукаєте, що бачили чуда, а що їли з хлібів і наситились.

Ін. 6: 32-35

32 А Ісус їм сказав: Поправді, поправді кажу вам: Не Мойсей хліб із неба вам дав, Мій Отець дає вам хліб правдивий із неба.

33 Бо хліб Божий є Той, Хто сходить із неба й дає життя світові.

34 А вони відказали до Нього: Давай, Господи, хліба такого нам завжди!

35 Ісус же сказав їм: Я хліб життя. Хто до Мене приходить, не голодуватиме він, а хто вірує в Мене, ніколи не прагнутиме.

Ін. 6: 47-58

47 Поправді, поправді кажу Вам: Хто вірує в Мене, життя вічне той має.

48 Я хліб життя!

49 Отці ваші в пустині їли манну, і померли.

50 То є хліб, Який сходить із неба, щоб не вмер, хто Його споживає.

51 Я хліб живий, що з неба зійшов: коли хто споживатиме хліб цей, той повік буде жити. А хліб, що дам Я, то є тіло Моє, яке Я за життя світові дам.

52 Тоді між собою змагатися стали юдеї, говорячи: Як же Він може дати нам тіла спожити?

53 І сказав їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам: Якщо ви споживати не будете тіла Сина Людського

й пити не будете крові Його, то в собі ви не будете мати життя.

54 Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той має вічне життя, і того воскресну Я останнього дня.

55 Бо тіло Моє то правдиво пожива, Моя ж кров то правдиво пиття.

56 Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той в Мені перебуває, а Я в ньому.

57 Як Живий Отець послав Мене, і живу Я Отцем, так і той, хто Мене споживає, і він житиме Мною.

58 То є хліб, що з неба зійшов. Не як ваші отці їли манну й померли, хто цей хліб споживає, той жити буде повік!

Ін. 4: 7-14

7 Надходить ось жінка одна з Самарії набрати води. Ісус каже до неї: Дай напитись Мені!

8 Бо учні Його відійшли були в місто, щоб купити поживи.

9 Тоді каже Йому самарянка: Як же Ти, юдеянин буди, та просиш напитись від мене, самарянки? Бо юдеї не сходяться із самарянами.

10 Ісус відповів і промовив до неї: Коли б знала ти Божий дар, і Хто Той, Хто говорить тобі: Дай напитись Мені, ти б у Нього просила, і Він тобі дав би живої води.

11 Каже жінка до Нього: І черпака в Тебе, Пане, нема, а криниця глибока, звідки ж маєш Ти воду живу?

12 Чи Ти більший за нашого отця Якова, що нам дав цю криницю, і він сам із неї пив, і сини його, і худоба його?

13 Ісус відповів і сказав їй: Кожен, хто воду цю п'є, буде прагнути знову.

14 А хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде повік, бо вода, що Я йому дам, стане в нім джерелом тієї води, що тече в життя вічне.

Ін. 7: 37-39

37 А останнього великого дня свята Ісус стояв і кликав, говорячи: Коли прагне хто з вас нехай прийде до Мене та й п'є!

38 Хто вірує в Мене, як каже Писання, то ріки живої води потечуть із утроби його.

39 Це ж сказав Він про Духа, що мали прийняти Його, хто ввірував у Нього. Не було бо ще Духа на них, не був бо Ісус ще прославлений.

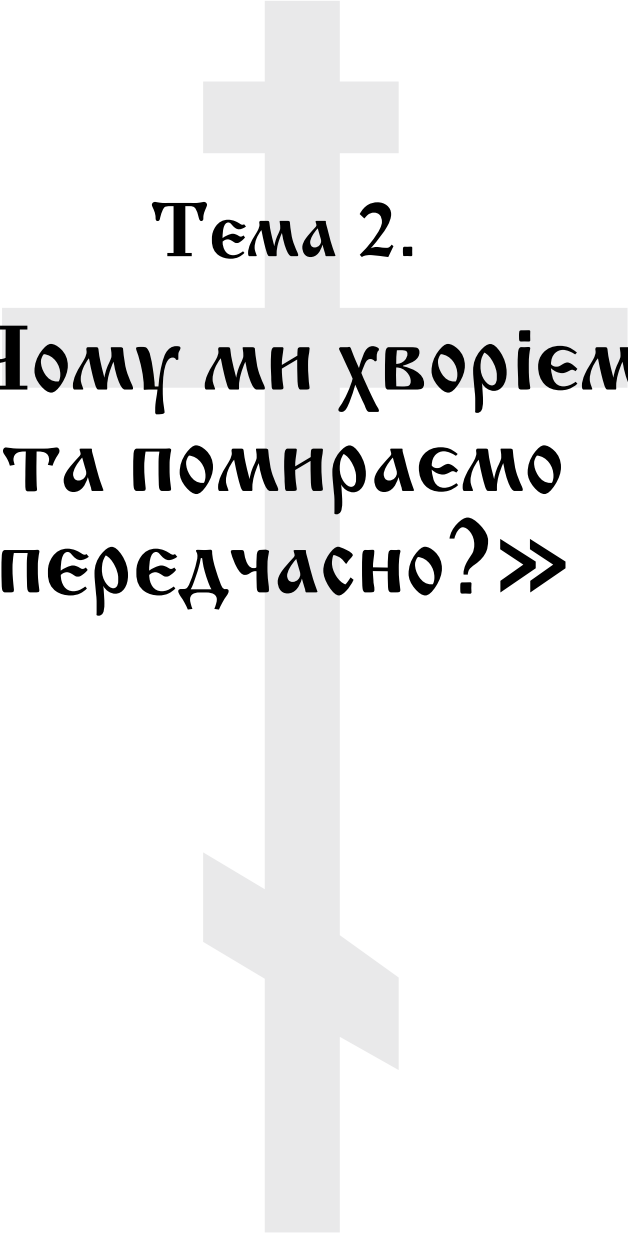
Мф. 11: 27-30

27 Передав Мені все Мій Отець. І Сина не знає ніхто, крім Отця, і Отця не знає ніхто, окрім Сина, та кому Син захоче відкрити.

28 Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою!

29 Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм.

30 Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!

Тема 2.

**«Чому ми хворіємо
та помираємо
передчасно?»»**

- 1. Навіщо ми приходимо до церкви? —
2. Визначення ступеня захворювання та глибини
духовних проблем людини. — 3. Духовне лікування.— 4. Живемо з Господом все життя, вічність.**

Гине від раку чоловік в віці 40 років. Чоловіка в віці 35 років збиває машина. Після сварки з жінкою (громадянський шлюб) закінчує життя самогубством чоловік у віці 35 років. Від раку помирає жінка 53 років. Молода дівчина топить через нескладений іспит. В сім'ї народжується хвора дитина, а в іншій — мертва. Люди не можуть мати дітей. Список цей нескінченний. Все це відбувається, якщо не з нами самим, то з тими, хто поруч.

Це страшно. Ми не погоджуємось, щоб близькі нам люди страждали, хворіли та відходили. Але маємо усвідомити, чому так відбувається — для того, щоб у вирішальну мить зробити правильний вибір і захистити життя своє та своїх близьких (Ін.10:9)¹.

¹«Я двері: коли через Мене хто ввійде, спасеться, і той ввійде та вийде, і пасовисько знайде» (Ін. 10:9).

1. Навіщо ми приходимо до церкви?

Подивитись на людей, ікони, цікаве дійство? Ми приходимо помолитись до Бога з плачем та мольбою (Лк. 7:37,38,48,50)² про полегшення, вирішення проблем, зміни в нашому житті та житті наших близьких. Якщо ми визнаємо, що ведемо гріховний спосіб життя, тоді відбувається приблизно такий діалог нашої душі з Господом:

Ми: «Господи, допоможи мені, страждаю, хворію, помираю, розриваюся від болю!».

Господь відповідає нашій душі, простягаючи руку: «Хапайся, Я витягну тебе та допоможу тобі».

Ми: «Не можу, Господи, зв'язаний своїм способом життя по руках і ногах (Ін.12:39-40)³, і вже іноді не розумію, для чого я живу і що мені робити».

Господь: «Ти сам довів себе до того, що з тобою є, тож розв'яжи руки і ноги свої і скинь пелену з розуму свого, тоді Я допоможу тобі» (Ін.8:31-32)⁴.

Ми: «Я, Господи, намагаюся, але не можу відмовитись від гріховних звичок своїх: думок, бажань, слів, вчинків» (Ін.8:44)⁵.

Господь: «Тоді помреш, заберуть душу твою» (1 Пет.3:12)⁶.

Ми: «Господи, помилуй, я не хочу!».

²«І ось жінка одна, що була в місті, грішниця, як дізналась, що, Він у фарисеевім домі засів при столі, алябастрову пляшечку мира принесла, і, припавши до ніг Його ззаду, плачучи, почала обливати слізьми Йому ноги, і волоссям своїм витирала, ноги Йому цілувала та миром мастила... А до неї промовив: Прощаються тобі гріхи!... А до жінки сказав Він: Твоя віра спасла тебе, іди з миром собі!» (Лк. 7:37, 38, 48, 50)

³«Тому не могли вони вірити, що знову Ісая прорік: Засліпив їхні очі, і скам'янив їхнє серце, щоб очима не бачили, ані серцем щоб не зрозуміли, і не навернулись, щоб Я їх уздоровив!» (Ін. 12:39-40)

⁴«Тож промовив Ісус до юдеїв, що в Нього вірували: Як у слові Моїм позостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете, і пізнаєте правду, а правда вас вільними зробить!» (Ін. 8:31-32)

⁵«Ваш батько диявол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душогуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім...» (Ін. 8:44)

Господь: «Тоді працюй. Змінюйся на краще, роби кроки на своєму духовному шляху».

Ми: «Господи, я не можу, але Ти допоможи мені!» (Мк. 9:24)⁷.

Господь: «Скажи, як це можливо, якщо ти не хочеш відректись від гріха, порушуєш всі Мої заповіді (Мк.12:28-31)⁸: заздриш, брешеш, крадеш, живеш в блуді та перелюбі, вбиваєш, не шануєш батьків своїх та не любиш ближніх своїх, вклоняєшся та служиш ідолам, а Мене зневажаєш і зрікаєшся?»...

Світогляд та спосіб життя людини формується на стереотипах, які з дитинства нав'язує нам лукавий світ, що нас оточує. Ці стереотипи стають частиною нашого життя і ми вже не уявляємо його без гріховних звичок, бажань та дій, хоча вони і не є життєво необхідними. Гріх твориться безперервно: ми в блуді починаємо сімейне життя (невінчані шлюби, громадянські шлюби, позашлюбні стосунки) (Мф.5:27-32)⁹, вбиваємо своїх дітей (робимо аборти), руйнуємо свої і чужі сім'ї (розлучення), кидаємо своїх дітей, крадемо і обманюємо, ображаємо і ображаємось, заздримо та дратуємось, злимося, ненавидимо та проклинаємо, руйнуємо життя інших та своє власне. Ми можемо, але не хочемо нічого змінювати, тому що так живуть всі.

⁶«Бо очі Господні до праведних, а вуха Його до їхніх прохань, а Господнє лице проти тих, хто чинить лихе!» (1 Пет. 3:12)

⁷«Зараз батько хлоп'яти з сльозми закричав і сказав: Вірую, Господи, поможи недовірству моему!» (Мк. 9:24)

⁸«А один із тих книжників, що чув, як вони сперечались, та бачив, як добре Він відповідав їм, приступив та й спитався Його: Котра заповідь перша з усіх? Ісус відповів: Перша: Слухай, Ізраїлю: наш Господь Бог Бог єдиний. І: Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша! А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе! Нема іншої більшої заповіді над оці!» (Мк. 12:28-31)

⁹«Ви чули, що сказано: Не чини перелюбу. А Я вам кажу, що кожен, хто на жінку подивиться із пожадливістю, той уже вчинив із нею перелюб у серці своїм. Коли праве око твоє спокушає тебе, його вибери, і кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твоїх

Усвідомлюємо ми це чи ні, таке життя веде нас до погибелі. *«...Чи ви думаєте, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян? Ні, кажу вам; та коли не покаєтесь, то загинете всі так!»* (Лк. 13:2-3) Творячи гріх, ми крадемо у себе та своїх рідних щастя, здоров'я і саме життя, бо коли запас Господнього благословення на наше життя закінчується, ми та наші діти починаємо платити за наші гріхи. *«Господь, Господь — Бог милосердний і милостивий, довготерпеливий, і много-милостивий, та правдивий, що дотримує милість для тисяч, що вибачає провину й переступ та гріх, але не вважає чистим винного, бо карає провину батьків на дітях, і на дітях дітей, і на третіх, і на четвертих поколіннях»* (Вих. 34:6-7). Чим довше триває наше небажання відмовитись від гріха та вибрати шлях віри та покаяння, тим менше шансів для нас це змінити.

Жінка, що багато років жила в ненависті та безупинній війні зі свекрухою, звернувшись до церкви, коли ця ненависть почала руйнувати її фізично і вона захворіла на рак. *«Маєш простити свою свекруху та покаятись в ненависті, бо Господь — це любов, а ненависть — це зло. Тож якщо ти маєш в собі ненависть (Мф.5:43-45)¹⁰ — не можеш бути Господньою», — сказав їй священник. «Я не можу*

членів, аніж до геєнни все тіло твоє було вкинене. І як правиця твоя спокушає тебе, відітни її й кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твоїх членів, аніж до геєнни все тіло твоє було вкинене. Також сказано: Хто дружину свою відпускає, нехай дасть їй листа розводного. А Я вам кажу, що кожен, хто пускає дружину свою, крім провини розпустити, той доводить її до перелюбу. І хто з відпущеною побереться, той чинить перелюб» (Мф. 5:27-32).

¹⁰ «Ви чули, що сказано: Люби свого ближнього, і ненавидь свого ворога. А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творить добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своему над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мф. 5:43-45).

простити її», — відповіла жінка. «Але ж помреш, це зло вб'є тебе!» «Не хочу!»

Сили темряви працюють безупинно, відсторонюють нас від можливостей робити кроки на користь власної душі, і спокушають творити все більше гріха (1 Пет. 5:8)¹¹. Незроблений нами вибір стати на шлях до Бога означає, що ми примножуємо гріх нашого роду і стан наш погіршується (Мф.12:30)¹². Рід не виховує духовно своїх дітей, ми з дитинства не навчені жити з Богом, грішимо самі і, створивши власну сім'ю, знову виховуємо дітей в гріху.

Про людей, що нездатні навернутись до Господа, в Євангеліє сказано: *«І над ними збувається пророцтво Ісаї, яке промовляє: Почуєте слухом, і не зрозумієте, дивитися будете оком, і не побачите... Затовстіло бо серце людей цих, тяжко чують вухами вони, і зажурили очі свої, щоб коли не побачити очима й не почути вухами, і не зрозуміти їм серцем, і не навернутись, щоб Я їх уздоровив!»* (Мф. 13:14-15). Люди, що не можуть визнати своїх гріхів та навернутись до Бога, фактично самі відрікаються від зцілення Господнього і оздоровлення своєї душі та тіла (Мф.8:16-17)¹³.

¹¹ «Будьте тверезі, пильнуйте! Ваш супротивник диявол ходить, ричучи, як лев, що шукає жертви кого» (1 Пет. 5:8).

¹² «Хто не зо Мною, той супроти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає» (Мф. 12:30).

¹³ «А коли настав вечір, привели багатьох біснுவатих до Нього, і Він словом Своїм вигнав духів, а недужих усіх уздоровив, щоб справдилося, що сказав був Ісаія пророк, промовляючи: Він узяв наші немочі, і недуги поніс» (Мф. 8:16-17).

2. Визначення ступеня захворювання та глибини духовних проблем людини

Людина приходить до церкви і каже священику: «Моя мати хворіє (сестра не може народити, хворіють діти, помирає чоловік і т.д.), допоможіть!».

Священик: «А чому він (вона) сам(а) не прийшов(ла)?».

Людина: «Він (вона) не хоче».

Священик: «Це його(її) вибір і він (вона) сам(а) має його зробити. Господь не дає нам права зробити вибір за іншу людину. Єдине, що можемо робити ми — це молитися за спасіння його (її) душі...»

Людина: «Який же вихід?!».

Священик: «Чи можете вірувати? *«Тому, хто вірує, все можливе!»* (Мк. 9:23) Чого хочете ви особисто? Чи хочете спасати свою душу? Якщо змінитесь самі та підете шляхом спасіння — тільки тоді зможете побачити, як допомогти іншим. Працуйте над спасінням своєї душі — і біля вас почнуть змінюватись інші».

Людина сама має зробити вибір: стати на шлях до Бога, чи відмовитись від справи спасіння своєї душі (1 Пет. 2:1-3)¹⁴.

Коли людина стає перед необхідністю зробити вибір шляху до Бога (Ін. 6:47)¹⁵ або відректись (Ін. 6:64-65)¹⁶, тоді, не будучи готовою обрати шлях спасіння, вона може

¹⁴«Отож, відкладіть усяку злобу, і всякий підступ, і лицемірство, і заздрість, і всякі обмови, і, немов новонароджені немовлята, жадайте щирого духовного молока, щоб ним вирости вам на спасіння, якщо ви спробували, що добрий Господь» (1 Пет. 2:1-3).

¹⁵«Поправді, поправді кажу Вам: Хто вірує в Мене, життя вічне той має» (Ін. 6:47).

¹⁶«Але є дехто з вас, хто не вірує. Бо Ісус знав спочатку, хто ті, хто не вірує, і хто видасть Його. І сказав Він: Я тому й говорив вам, що до Мене прийти не може ніхто, як не буде йому від Отця дане те» (Ін. 6:64-65).

почати хитрувати, бажаючи вирішити свої мирські справи за рахунок Бога і церкви. Священик іноді може усвідомлено їй це дозволити, розуміючи, що на все воля Божа і людина з часом може зрозуміти свої помилки. Сили Небесні трудяться з душею кожної людини, допомагаючи на шляху спасіння, і якщо така душа приходить до слуги Божого (священика) — той має зробити все, що може, щоб послужити цій Божій душі. Усвідомлюючи людські немочі, священик докладає максимум зусиль до того, щоб людина якнайшвидше і якнайповніше пройшла одне з семи церковних таїнств — таїнство сповіді (визнання і покаяння своїх гріхів перед Богом) (Мф. 18:18)¹⁷. Тоді, після очищення своєї душі від нечистоти гріхів, людина з'єднується з Господом в таїнстві Причастя Святих Дарів Тіла і Крові Господа нашого Ісуса Христа (Мк. 14:22-24)¹⁸. Оновлена людина відчуває вплив Божої благодаті. Душа, що відчула благодать, буде шукати її знову — і муситиме для цього духовно потрудитись (Ін. 7:37)¹⁹.

У випадку, коли людина смертельно хвора та має бажання бути з Богом, священик практично завжди охрестить її і причастить Тіла і Крові Господньої (Ін. 6:53-56)²⁰, адже душа, яка поспідалась та причастилась в день смерті,

17 «Поправді кажу вам: Що тільки зв'яжете на землі, зв'язане буде на небі, і що тільки розв'яжете на землі, розв'язане буде на небі» (Мф. 18:18).

18 «Як вони ж споживали, Ісус узав хліб, і поблагословив, поламав, і дав їм, і сказав: Прийміть, споживайте, це тіло Моє! І взяв Він чашу, і, вчинивши подяку, подав їм, і пили з неї всі. І промовив до них: Це кров Моя Нового Заповіту, що за багатьох проливається» (Мк. 14:22-24).

19 «А останнього великого дня свята Ісус стояв і кликав, говорячи: Коли прагне хто з вас нехай прийде до Мене та й п'є» (Ін. 7:37).

20 «І сказав їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам: Якщо ви споживати не будете тіла Сина Людського й пити не будете крові Його, то в собі ви не будете мати життя. Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той має вічне життя, і того воскресну Я останнього дня. Бо тіло Моє то правдиво пожива, Моя ж кров то правдиво пиття. Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той в Мені перебуває, а Я в ньому» (Ін. 6:53-56).

за свідченнями святих отців, не проходить духовні митарства, на яких нечисті духи обвинувачують душу людини у скоєних гріхах і прагнуть забрати її на страждання (див. «Митарства Блаженной Феодоры Царьгородской», Киево-Печерская Успенская Лавра, г. Киев, 2007 г.). Іноді священики сповідають навіть людей, що майже повністю паралізовані, але знаходяться при свідомості і можуть спілкуватися за допомогою руху очей, рук, або іншими діями показувати, що вони розуміють, що відбувається і сприймають зміст того, що їм каже священик. Слідкуючи, щоб людина обов'язково була при свідомості і розуміла його, священик називає їй гріхи і коли людина кається вона ствердно закриває очі.

Людина має зрозуміти, що найперше і найголовніше її завдання на цій землі — це усвідомлений шлях до Бога, шлях спасіння своєї душі. Якщо вона цього не розуміє і усвідомлено не бажає зробити вибір шляху до Бога, мотивуючи це будь-якими причинами, то священику, який духовно трудиться над цією душею, а також її рідним і близькими залишається тільки одне — молитися за заблудшу душу і вірити в безмежне милосердя Господне (Мк. 11:17)²¹. Бог дав людині дар вільного вибору, і ми маємо поважати вибір кожної

²¹«Через це говорю вам: Усе, чого ви в молитві попросите, вірте, що одержите, і сповниться вам» (Мк. 11:17).

людини, яким би він не був. Якщо людина робить свій вибір не на користь шляху до Бога — залишається тільки молитися за її душу (Лк. 15:7)²². Одна з таких ситуацій: батько привів свого дорослого сина до церкви, щоб священник над ним помолився і його дитина (віком 35 років) покинула пити. Син фінансово залежав від батька, тому прийшов, виконуючи його прохання, але священнику наодинці зізнався, що бажання покинути пити не має. Коли людина не має бажання зцілитися, то, крім щирої молитви до Бога за цю душу, чим ще священник може їй допомогти? (Мк. 10:46, 47, 51, 52)²³

В православній християнській громаді треба дуже уважно ставитись до людини, яка починає проповідувати інші незрозумілі вчення і духовні практики, які не мають нічого спільного зі Святим Письмом, Апостольськими правилами, рішеннями семи Вселенських соборів та не визнає догмати Символу віри (див. стор. 23) (Мф. 7:15-20)²⁴. Така заблудла душа має усвідомити свої помилки і покаятись. Якщо цього не відбувається і людина не визнає правил і канонів церкви, вона по своєму духу стає як язичники, і пастир має захистити ввірені йому Божі душі, пояснивши громаді помилки цієї людини і чому до її покаяння

22 «Говорю вам, що так само на небі радітимуть більш за одного грішника, що кається, аніж за дев'ятдесятьох і дев'ятьох праведників, що не потребують покаяння!...» (Лк. 15:7)

23 «А коли з Єрихону виходив Він разом із Своїми учнями й з безліччю люду, сидів і просив при дорозі сліпий Вартимей, син Тимеїв. І, прочувши, що то Ісус Назарянин, почав кликати та говорити: Сину Давидів, Ісусе, змилуйся надо мною!... А Ісус відповів і сказав йому: Що ти хочеш, щоб зробив Я тобі? Сліпий же йому відказав: Учителю, нехай я прозрю! Ісус же до нього промовив: Іди, твоя віра спасла тебе! І той зараз прозрів, і пішов за Ісусом дорогою» (Мк. 10:46, 47, 51, 52).

24 «Стережіться фальшивих пророків, що приходять до вас у одежі овечій, а всередині хижі вовки. По їхніх плодах ви пізнаєте їх. Бо хіба ж виноград на терніні збирають, або фігі із будяків? Так ото родить добрі плоди кожне дерево добре, а дерево зле плоди родить лихі. Не може родити добре дерево плоду лихого, ані дерево зле плодів добрих родити. Усяке ж дерево, що доброго плоду не родить,

вона відлучається від церкви (Мк.9:42)²⁵. Священик може дати такій людині час подумати і запросити на подальші духовні бесіди. Двері до Господа завжди відчинені, проте неможливо штовхнути в них людину силоміць. Спроба служіння проти волі людини є насиллям над нею і може тільки погіршити ситуацію, бо є беззаконною (Мф.7:6)²⁶.

Якщо людина зважилась і обрала шлях спасіння, священик може запитати, чи потребує вона його допомоги та чи обирає його своїм духовним помічником? Не вчителем і не наставником (*«А ви вчителями не звіться, бо один вам Учитель, а ви всі брати...І не звіться наставниками, бо один вам Наставник, Христос»* (Мф. 23:8-10)), бо людина має усвідомлювати, що розмовляє з такою самою грішною людиною, яку зі своєї милості Господь покликав на служіння. Погоджуючись, людина дає священику дозвіл приступити до служіння її душі. Тоді священик починає готувати людину до покаяння: вислухавши її розповідь про своє життя, пояснює, які заповіді Божі були порушені (див. Тема 4, п. 2, стор. 144). Дуже важливо, щоб людина розповіла про свої медичні хвороби і яке лікування вона проходила, та про ознаки духовних хвороб, які вона має (див. «Ознаки присутності лукавих сил», стор. 383).

зрубується та в огонь укидається. Ото ж бо, по їхніх плодах ви пізнаєте їх!» (Мф. 7:15-20)

25 «Хто ж спокусить одного з малих цих, що вірять, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, та й кинути в море!» (Мк. 9:42)

26 «Не давайте святого псам, і не розсипайте перел своїх перед свиньми, щоб вони не потоптали їх ногами своїми, і, обернувшись, щоб не розшматували й вас...» (Мф. 7:6)

Розуміючи, що спочатку внаслідок гріха виникає духовна хвороба, а потім починає хворіти тіло, дуже важливо усвідомити причини своїх захворювань в розрізі гріхів, які ми скоїли (Ін. 5:14)²⁷. Так як на людину вплив має також і родовий гріх (гріхи її батьків та роду), потрібно скласти перелік своїх хвороб та хвороб, якими хворіли наші рідні та близькі протягом життя (Ін. 9:2)²⁸.

Умовно можна виділити такі ступені важкості фізичного стану людини:

1. Людина помирає.
2. Людина тяжко хворіє (важливо знати, на яку хворобу).
3. Безупинно хворіє на різні хвороби (одна хвороба переходить в іншу і т.д.).
4. Відносно здорова, але хворіють діти, чи рідні (хвороби дітей — віддзеркалення гріхів батьків).

Надалі людина має усвідомити, що її тілесні хвороби походять від духовних хвороб, тому, щоб знайти причини своїх негараздів, людина має усвідомити скоєні гріхи, як причину духовної хвороби, що дає право лукавим силам руйнувати наше здоров'я і життя. В деяких випадках Господь попускає нам іспити для перевірки сили нашої віри (Ін. 9:3)²⁹, як у випадку з многострадальним Іовом, описаному в книзі Іова.

27 «Після того Ісус стрів у храмі його, та й промовив до нього: Ось видужав ти. Не гріши ж уже більше, щоб не сталося тобі чого гіршого!» (Ін. 5:14)

28 «І спитали Його учні Його, говорячи: Учителю, хто згрішив: чи він сам, чи батьки його, що сліпим він родився?» (Ін. 9:2)

29 «Ісус відповів: Не згрішив ані він, ні батьки його, а щоб діла Божі з'явилися на ньому» (Ін. 9:3).

Ступені духовних хвороб умовно можливо визначити за ознаками присутності лукавих сил в людині чи біля неї (див. «Ознаки присутності лукавих сил», стор. 383):

1. Одержимість (опанування нечистою силою) повна або часткова.

Постійно або час від часу свідомість та тіло людини контролюють нечисті сили (Мф. 17:14,15,18)³⁰. В будь-який момент людина може втратити свідомість і почати вити, сквернословити, ридати, реготати, битись в конвульсіях і т.д. (Мк. 5:2-7)³¹

2. Початкова форма одержимості.

Ознаками початкової одержимості є:

- страх і безпідставне небажання увійти на територію храму і до самого храму Божого;
- фізична важкість та біль під час стояння на службі Божій, який проходить щойно людина виходить з храму;
- гостре бажання залишити храм під час служби Божої;
- під час служби людина не може встояти на місці, може почати безперервно позіхати;
- повне нерозуміння і роздратування від того, що відбувається на службі Божій;
- відраза (від запаморочення до втрати свідомості) до запахів ладану та кадила;

30 «І як вони до народу прийшли, то до Нього один чоловік приступив, і навколівши впаде перед Ним, і сказав: Господи, змилуйсь над сином моїм, що біснується у новомісяччі, і мучиться тяжко, бо почасти падає він ув огонь, і почасти в воду... Потому Ісус погрозив йому, і демон вийшов із нього. І видужав хлопець тієї години!» (Мф. 17:14,15,18)

31 «І як вийшов Він із човна, то зараз Його перестрів чоловік із могильних печер, що мав духа нечистого. Він мешкання мав у гробах, і ніхто й ланцюгами зв'язати не міг його, бо часто кайданами та ланцюгами в'язали його, але він розривав ланцюги та кайдани торошив, і ніхто не міг угамувати його. І він повсякчас перебував день і ніч у гробах та в горах, і кричав, і бився об каміння... А коли він Ісуса побачив здалека, то прибіг, і вклонився Йому, і закричав гучним голосом, кажучи: Що до мене Тобі, Ісусе, Сину Бога Всевишнього? Богом Тебе закликаю, не мучи мене!» (Мк. 5:2-7)

- запаморочення в голові і майже втрата свідомості під час служби Божої, можливі рвота, печіння в тілі, в мозку;
- відчуття, що ви сьогодні помрете, панічний страх, жахи в сновидіннях;
- відчуття присутності когось невидимого поряд, бачення чогось або когось невидимого боковим зором;
- чуття голосу або голосів, що віщують (Діян. 16:16-18)³²;
- утомлюваність, поганий сон або втрата сну, безсилля, неконтрольована втрата ваги тіла;
- неконтрольоване пристрасне бажання чогось або когось;
- різке збільшення кількості споживання м'яса, молока, солодкого, хмільного;
- швидке набирання ваги за короткий час;
- надмірна підозрілість, дратівливість, злість, лютість, ненависть, бажання вбити;
- відчуття дії незрозумілих постійних вібрацій, переслідування, інших зовнішніх або внутрішніх незрозумілих впливів.

3. Навіювання нечистою силою нав'язливих гріховних думок. Нав'язливі думки про самогубство і чітке розуміння, як це можливо реалізувати.

4. Напастування нечистою силою (напастувати — зачіпати, нападати (Тлумачний словник української мови)) — атаки нечистої сили. Випадки смертельної

32 «І сталося, як ми йшли на молитву, то нас перестріла служниця одна, що мала віщунського духа, яка ворожбитством давала великий прибуток панам своїм. Вона йшла слідкома за Павлом та за нами, і кричала, говорячи: Оці люди це раби Всевишнього Бога, що вам провіщають дорогу спасіння! І багато днів вона це робила. І обернувшись, промовив до духа: У Ім'я Ісуса Христа велю я тобі вийти з неї! І того часу той вийшов» (Діян. 16:16-18).

небезпеки, різноманітних аварій, раптової втрати здоров'я, каліцтво, передчасна смерть рідних і близьких, особливо, якщо ці випадки мають між собою невеликий проміжок часу. Іноді людина фізично відчуває на собі напад нечистої сили ззовні, у снах або наяву.

5. Співжиття та спілкування з нечистою силою. Ознаками є нестриманість у словах та вчинках, агресія, дошкуляння близьким, сварки, заздрощі, підозрілість, пияцтво і т.д. Нечисті сили використовують тіло людини для саморуйнування, руйнування навколишнього світу та розповсюдження зла. Співжиття та спілкування з нечистими силами в сновидіннях. Жахи та сни, в яких ми співживемо з інкубами та сукубами. Характерною ознакою такого спілкування уві сні є безсилля на ранок, апатія. Майже кожна людина мала контакт з нечистою силою, але коли такі контакти постійно повторюються, вони можуть призвести до одержимості.

6. Гріховний спосіб життя, порушення заповідей Господніх (Ін. 8:43-45)³³.

Визначивши степінь свого тілесного та духовного захворювання, людина буває підведена до усвідомлення своїх гріхів та гріхів свого роду як причини своїх хвороб та нещастя (Лк.5:18-25)³⁴. «Чи хочете ви змінити себе і свій спосіб життя? Чи хочете ви спасти свою душу?» — запитує в

33 «Чому мови Моєї ви не розумієте? Бо не можете чути ви слова Мого. Ваш батько диавол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душоюб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить за свого, бо він неправдомовець і батько неправди. А Мені ви не вірите, бо Я правду кажу» (Ін. 8:43-45).

34 «...і ось люди на ложі принесли чоловіка, що розслаблений був, і намагалися внести його, і перед Ним покласти. Не знайшовши ж кудю пронести його з-за народу, злізли на дах, і крізь стелю спустили із ложем його на середину перед Ісуса. І, побачивши їхню віру, сказав Він йому: Чоловіче, прощаються тобі гріхи твої! А книжники та фарисеї почали міркувати й казати: Хто ж Оцей, що богозневагу говорить? Хто може прощати гріхи, окрім Бога Самого?... Відчувши ж Ісус думки їхні, промовив у відповідь їм: Що міркуєте ви в серцях ваших? Що легше: сказати: Прощаються тобі гріхи твої, чи сказати: Уставай та й ходи? Але щоб ви знали, що Син Людський має владу

кінці священик. І тільки після отримання ствердної відповіді приступає до служіння.

3. Духовне лікування

Після того, як духовний діагноз людині поставлено, потрібне духовне лікування. Умовно можна виділити наступні кроки, які має для цього зробити людина:

- **Віра і вибір.** Віруємо і робимо найголовнішим в своєму житті бажання спасти свою душу (Ін. 17:19-21)³⁵. Робимо вибір повністю належати Господу за першою заповіддю: *«Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша!»* (Мк. 12:30)

- **Усвідомлення своєї безкінечної гріховності, якій немає прощення.** Покаючись по чотирьох списках та двадцяти митарствах (див. Тема 4, п. 2, стор.145-154) та підготовка до повної сповіді перед Богом в присутності свідка — священика. Каючись, маємо усвідомлювати: що б ми не зробили — все недостатньо для того, щоб спокутувати наші гріхи. Надія тільки на безмежне милосердя Господнє. *«... що дасть людина взамін за душу свою?»* (Мф. 16: 26) Ми можемо тільки безкінечно каятись та кожен день запитувати себе: *«що ще я можу зробити для Бога?»* (Мф. 3:7-8)³⁶

на землі прощати гріхи, тож каже Він розслабленому: Кажу Я тобі: Уставай, візьми ложе своє, та й іди у свій дім! І той зараз устав перед ними, узнявши те, на чому лежав, і пішов у свій дім, прославляючи Бога» (Лк. 5:18-25).

³⁵«А за них Я посвячую в жертву Самого Себе, щоб освячені правдою стали й вони. Та не тільки за них Я благаю, а й за тих, що ради їхнього слова ввірують у Мене, щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав» (Ін. 17:19-21).

³⁶«Як побачив же він багатьох фарисеїв та саддукеїв, що приходять на хрищення, то промовив до них: Роде зміїний, хто вас надумив утікати від гніву майбутнього? Отож, учиніть гідний плід покаювання!» (Мф. 3:7-8)

• **Усвідомлення того, що тільки Господь може нас спасти зі своєї безмежної любові і милосердя до нас.** «Як учні ж Його це зачули, здивувалися дуже й сказали: Хто ж тоді може спастися? А Ісус позирнув і сказав їм: Неможливе це людям, та можливе все Богові» (Мф. 19:25-26).

• **Зміна способу духовного і фізичного життя.** Недостатньо на словах пообіцяти бути з Богом, потрібно робити фактичні дії — необхідно виключити гріх зі свого життя (2 Кор. 6:14-18)³⁷. На початку Вашого шляху, зовні може нічого не змінитись — ми ні в якому разі не полишаємо ні своєї роботи, ні сім'ї, ні друзів, але наша душа має належати тільки Господу. Поступово наше життя має бути облаштоване так, щоб духовно ми постійно перебували в Господі. «...ті, що мають жінок, нехай будуть так, ніби не мають їх; хто плаче, наче не плаче; хто радіє, наче не радіє; і хто купує, наче не набуває; і хто користується світом цим, наче не користується; бо минає образ світу цього» (1 Кор. 7:29-31).

• **Народження духом у Господі.** «Ісус відповів і до нього сказав: По правді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства. Никодим Йому каже: Як може людина родитися, будучи старою?

³⁷ «До чужого ярма не впрягайтесь з невірними; бо що спільного між праведністю та беззаконням, або яка спільність у світла з темрявою? Яка згода в Христа з белійяаром? Або яка частка вірного з невірним? Або яка згода поміж Божим храмом та ідолами? Бо ви храм Бога Живого, як Бог прорік: Поселюсь серед них і ходитиму, і буду їм Богом, а вони будуть народом Моїм! Вийдіть тому з-поміж них та й відлучіться, каже Господь, і не торкайтесь нечистого, і Я вас прийму, і буду Я вам за Отця, а ви за синів і дочок Мені будете, говорить Господь Вседержитель!» (2 Кор. 6:14-18)

Хіба може вона ввійти до утроби своїй матері знову й родитись? Ісус відповів: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може ввійти в Царство Боже. Що вродилося з тіла є тіло, що ж уродилося з Духа є дух. Не дивуйся тому, що сказав Я тобі: Вам необхідно родитись згори. Дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений» (Ін. 3:3-8).

«Він христитиме вас Святим Духом й огнем» (Мф. 3:11).

Коли наша душа очищається через глибоке покаяння та наповнюється Благодаттю Господньою, Благодать починає діяти в нас, внутрішньо нас змінюючи (Гал. 2:20)³⁸. Так відбувається наше народження (1 Ін. 5:1)³⁹ — народження нової духовної істоти в Господі (1 Ін. 5:18)⁴⁰.

• **Життя з Господом кожен секунду свого життя. Початок служіння.** (Як. 1:25)⁴¹. Початок життя нової якості, сенс якого у тому, щоб служити Богу і людям. «Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ін. 15:13). «Хто душу свою зберігає, той погубить її, хто ж за Мене погубить душу свою, той знайде її» (Мф. 10:39).

• **Вічне духовне служіння Господу і душам людей.** «В воскресенні

³⁸ «І живу вже не я, а Христос проживає в мені. А що я живу в тілі тепер, живу вірою в Божого Сина, що мене полюбив, і видав за мене Самого Себе» (Гал. 2:20).

³⁹ «Кожен, хто вірує, що Ісус то Христос, той родився від Бога. І кожен, хто любить Того, Хто породив, любить і Того, Хто народився від Нього» (1 Ін. 5:1).

⁴⁰ «Ми знаємо, що кожен, хто народився від Бога, не грішить, бо хто народився від Бога, той себе береже, і лукавий його не торкається» (1 Ін. 5:18).

⁴¹ «А хто заглядає в закон досконалий, закон волі, і в нім пробуває, той не буде забудько слухач, але виконавець діла, і він буде блаженний у діянні своїм!» (Як. 1:25)

ні женяться, ані заміж виходять, але як Анголи ті на небі» (Мф. 22:29). Душа людини буде на Землі стільки, скільки тут буде потрібне Богу її служіння. Після завершення свого шляху на Землі вона продовжить духовно служити Богу та іншим душам вічно. *«Я вже більше не буду рабами вас звати, бо не відає раб, що пан його чинить. А вас назвав друзями Я»* (Ін. 15:15). *«І не лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі вбити не може; але бійтеся більше того, хто може й душу, і тіло вам занепастити в геєнні»* (Мф. 10:28).

4. Живемо з Господом все життя, вічність

«Повірте Мені, що Я в Отці, а Отець у Мені!» (Ін. 14:11). Наша душа перебуває в Господі і Господь в нас (Ін. 15:4-8)⁴².

Події, описані в Євангеліє і засвідчені чотирма євангелістами — це особистий приклад Сина Божого, Господа нашого Ісуса Христа, як треба жити на Землі. І якщо ми приймаємо Тіло і Кров Господні — Господь наш Ісус Христос перебуває в нас, а ми в Ньому.

Домашнє завдання:

- Скласти перелік тілесних хвороб своїх та своїх рідних. Поруч скласти перелік відповідних духовних хвороб (гріхів), які спричинили Ваші тілесні хвороби.
- Як Ви вважаєте, чи відбулося Ваше народження духом і як це відбулось?

⁴²«Перебувайте в Мені, а Я в вас! Як та вітка не може вродити плоду сама з себе, коли не позостанеться на виноградні, так і ви, як в Мені перебувати не будете. Я Виноградина, ви галуззя! Хто в Мені перебуває, а Я в ньому, той рясно зароджує, бо без Мене нічого чинити не можете ви. Коли хто перебувати не буде в Мені, той буде відкинений геть, як галузка, і всохне. І громадять їх, і кладуть на огонь, і згорять. Коли ж у Мені перебувати ви будете, а слова Мої позостануться в вас, то просіть, чого хочете, і станеться вам! Отець Мій прославиться в тому, якщо рясно зародите й будете учні Мої» (Ін. 15:4-8).

Цитати з Євангеліє на тему: «Чому ми хворіємо та помираємо передчасно?»»

Лк. 13: 2-9

2 Ісус же сказав їм у відповідь: Чи ви думаєте, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян?

3 Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!

4 Або ті вісімнадцять, що башта на них завалилась була в Сілоамі й побила їх, чи думаєте, що ті винні були більш за всіх, що в Єрусалимі живуть?

5 Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!

6 І Він розповів оцю притчу: Один чоловік у своїм винограднику мав посаджене фігове дерево. І прийшов він шукати на ньому плоду, але не знайшов.

7 І сказав винареві: Оце третій рік, відколи приходжу шукати плоду на цім фіговім дереві, але не знаходжу; зрубай його, нащо й землю марнує воно?

8 А той йому в відповідь каже: Позостав його, пане, і на цей рік, аж поки його обкопаю довкола, і обкладу його гноєм.

9 чи року наступного плоду не вродить воно. Коли ж ні, то зрубаєш його.

Мф. 17: 15-18

15 і сказав: Господи, змилуйсь над сином моїм, що біснується у новомісяччі, і мучиться тяжко, бо почасти падає він ув огонь, і почасти в воду.

16 Я його був привів до учнів Твоїх, та вони не могли вздоровити його.

17 А Ісус відповів і сказав: О роде невірний й розбещений, доки буду Я з вами? Доки вас Я терпітиму? Приведіть до Мене сюди його!

18 Потому Ісус погрозив йому, і демон вийшов із нього. І видужав хлопець тієї години!

Мф. 12: 43-45; Лк. 11: 24-26

43 А коли дух нечистий виходить із людини, то блукає місцями безвідними, відпочинку шукаючи, та не знаходить.

44 Тоді він говорить: Вернуся до дому свого, звідки вийшов. А як вернеться він, то хату знаходить порожню, заметену й прибрану.

45 Тоді він іде, та й приводить сімох духів інших, лютіших за себе, і входять вони та й живуть тут. І буде останнє людині тій гірше за перше... Так буде й лукавому родові цьому!

Мк. 12: 1-9; Мф. 21: 33-41; Лк. 20: 9-16

1 І почав Він у притчах до них промовляти: Насадив був один чоловік виноградника, муром обгородив, видовбав у ньому чавило, башту поставив, і віддав його винарям, та й пішов.

2 А певного часу послав він раба до своїх винарів, щоб прийняти частину плоду з виноградника в тих винарів.

3 Та вони схопили його та й побили, і відіслали ні з чим.

4 І знову послав він до них раба іншого, та й того вони зранили в голову та зневажили.

5 Тоді вислав він іншого, і того вони вбили. І багатьох іще інших, набили одних, а одних повбивали.

6 І він мав ще одного, сина улюбленого. Наостанок послав і того він до них і сказав: Посоромляться сина мого!

7 А ті винарі міркували собі: Це спадкоємець; ходім, замордуймо його, і нашою спадщина буде!

8 І вони схопили його та й убили, і викинули його за виноградник...

9 Отож, що пан виноградника зробить? Він прибуде та й вигубить тих винарів, і віддасть виноградника іншим.

Мф. 13: 12

12 Бо хто має, то дасться йому та додасться, хто ж не має, забереться від нього й те, що він має.

Ін. 12: 39-40

39 Тому не могли вони вірити, що знову Ісая прорік:

40 Засліпив їхні очі, і скам'янив їхнє серце, щоб очима не бачили, ані серцем щоб не зрозуміли, і не навернулись, щоб Я їх уздоровив!

Мф. 9: 2-7; Мк. 2: 3-5; Лк. 5: 18-24

2 І ото, принесли до Нього розслабленого, що на ложі лежав. І, як побачив Ісус їхню віру, сказав розслабленому: Будь бадьорий, сину! Прощаються тобі гріхи твої!

3 І ось, дехто із книжників стали казати про себе: Він богозневажає.

4 Ісус же думки їхні знав і сказав: Чого думаєте ви лукаве в серцях своїх?

5 Що легше, сказати: Прощаються тобі гріхи, чи сказати: Уставай та й ходи?

6 Але щоб ви знали, що прощати гріхи на землі має владу Син Людський, тож каже Він розслабленому: Уставай, візьми ложе своє, та й іди у свій дім!

7 Той устав і пішов у свій дім.

Мф. 8: 16-17

16 А коли настав вечір, привели багатьох біснуватих до Нього, і Він словом Своїм вигнав духів, а недужих усіх уздоровив,

17 щоб справдилося, що сказав був Ісая пророк, промовляючи: Він узяв наші немочі, і недуги поніс.

Ін. 5: 5-9, 14

5 А був там один чоловік, що тридцять і вісім років був недужим.

6 Як Ісус його вгледів, що лежить, та, відаючи, що багато він часу слабує, говорить до нього: Хочеш бути здоровим?

7 Відповів Йому хворий: Пане, я не маю людини, щоб вона, як порушено воду, до купальні всадила мене. А коли я приходжу, то передо мною вже інший улазить.

8 Говорить до нього Ісус: Уставай, візьми ложе своє та й ходи!

9 І зараз одужав оцей чоловік, і взяв ложе своє та й ходив. Того ж дня субота була,

14 Після того Ісус стрів у храмі його, та й промовив до нього: Ось видужав ти. Не гріши ж уже більше, щоб не сталось тобі чого гіршого!

Мк. 1: 40-44; Мф. 8: 2-4; Лк. 5: 12-14

40 І приходить до Нього прокажений, благає Його, і на коліна впадає та й каже Йому: Коли хочеш, Ти можеш очистити мене!

41 І змилосердився Він, простяг руку Свою, і доторкнувся до нього, та й каже йому: Хочу, будь чистий!

42 І проказа зійшла з нього хвилі тієї, і чистим він став.

43 А Він, погрозивши йому, зараз вислав його,

44 і йому наказав: Гляди, не оповідай нічого нікому. Але йди, покажися священикові, і принеси за своє очищення, що Мойсей заповів, їм на свідоцтво.

Лк. 4: 40-41

40 Коли ж сонце заходило, то всі, хто мав яких хворих на різні недуги, до Нього приводили їх. Він же клав Свої руки на кожного з них, та їх уздоровляв.

41 Із багатьох же виходили й демони, кричачи та говорячи: Ти Син Божий! Та Він їм забороняв, і не давав говорити, що знали вони, що Христос Він.

Ін. 9: 1-3

1 А коли Він проходив, побачив чоловіка, що сліпим був з народження.

2 І спитали Його учні Його, говорячи: Учителю, хто згрішив: чи він сам, чи батьки його, що сліпим він родився?

3 Ісус відповів: Не згрішив ані він, ні батьки його, а щоб діла Божі з'явилися на ньому.

Мф. 9: 10-13; Мк. 2: 16-17; Лк. 5: 30-32

10 І сталось, як Ісус сидів при столі у домі, ось зішлося багато митників і грішників, і вони посідали з Ним та з Його учнями.

11 Як побачили ж те фарисеї, то сказали до учнів Його: Чому то Вчитель ваш їсть із митниками та із грішниками?

12 А Він це почув та й сказав: Лікаря не потребують здорові, а слабії!

13 Ідіть же, і навчіться, що то є: Милости хочу, а не жертви. Бо Я не прийшов кликати праведних, але грішників до покаяння.

Мф. 26: 26-28; Мк. 14: 22-24

26 Як вони ж споживали, Ісус узяв хліб, і поблагословив, поламав, і давав Своїм учням, і сказав: Прийміть, споживайте, це тіло Моє.

27 А взявши чашу, і подяку вчинивши, Він подав їм і сказав: Пийте з неї всі,

28 бо це кров Моя Нового Заповіту, що за багатьох проливається на відпущення гріхів!

Тема 3.

**«Віра в Бога
та сила віри»**

1. Усвідомлене служіння злу. —
2. Неусвідомлене служіння злу. — 3. Атеїзм. —
4. Гностицизм. — 5. Формальна віра. — 6. Початок шляху до Бога. — 7. Шлях «духовної таблетки». —
8. Безмежна віра в Бога та служіння Йому.

Просто вірити мало, треба вірити в Бога безмежно (Мф. 22:37)¹.

¹«Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою» (Мф. 22:37).

В основі всього, чого прагне і що робить в своєму житті людина, лежить те, у що вона вірить. Умовно можна виділити такі групи людей за їх вірою (Мф.9:29)²: люди, що усвідомлено служать злу, люди, які є неусвідомленими служителями зла, атеїсти, гностики, формально віруючі, ті, хто розпочинає свій шлях до Бога, ті, хто обрав шлях «духовної таблетки» а також безмежно віруючі служителі Божі.

²«Нехай станеться вам згідно з вашою вірою!» (Мф.9:29)

1. Усвідомлене служіння злу

Будь-які маги (чорні чи білі), сатаністи, чаклуни, ворожки, цілителі, екстрасенси та ін — це люди, що зробили усвідомлений вибір служити злу і стали воїнами сатани на землі. Такі люди мають темний духовний стержень, лукаву суть і творити

зло є для них внутрішньою необхідністю. Вони ставлять собі за мету одержання особистої сили та влади над людьми, а їх діяльність — це, по суті, примноження зла в світі (Об. 22:14,15)³.

Зазвичай людина зв'язується зі служителями зла, коли має проблему (хвороба, пристрасне бажання чогось чи когось, образа, злість, жага помсти та ін.) і звертається до них з проханням її вирішити. Замовляючи нечистій силі вирішення своєї проблеми, людина укладає з нею угоду, в якій слуга лукавого виступає посередником і обов'язково бере плату з замовника. Якщо людина замовляє зло (наводить порчу, приворот або інше) — вона завжди отримує покарання за те зло, яке замовила (Лк.6:17)⁴.

Життя кожної людини представляє собою створений Господом ідеально збалансований шлях відпрацювання своїх і родових нерозкаяних гріхів. Коли до нього долучаються слуги сатани, вони порушують баланс в сторону зла, тому нерідко, прийшовши до відьми з проханням вирішити свої проблеми, людина може вийти від неї одержимою нечистою силою (Мф.6:31-34)⁵, як сталося з одним молодим чоловіком.

Чоловік прийшов до церкви в пошуках спасіння від величезних грошових боргів

³«Блаженні, хто випере шати свої, щоб мати право на дерево життя, і увійти брамами в місто! А поза ним будуть пси, і чарівники, і розпусники, і дугогуби, і ідоляни, і кожен, хто любить та чинить неправду» (Об. 22:14,15).

⁴«І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви» (Лк.6:31).

⁵«Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бож усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно. Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться. Отож, не журіться про завтрашній день, бо завтра за себе само поклопочеться. Кожний день має досить своєї турботи!» (Мф.6:31-34)

та смертельної хвороби. Священику він розповів, що, бажаючи стати успішним в житті, деякий час назад скористався послугами відьми. Запитавши імена чотирьох його хрещених спочилих родичів, відьма виконала свою частину — він одержав очікуваний вплив на людей, зв'язки та гроші. Угода з нечистою силою відбулась і все було виконано, але згодом чоловік втратив набагато більше та захворів на рак. Після сповіді в церкві чоловіку стало дуже погано та він втратив свідомість, що є однією з ознак присутності лукавих сил (див. «Ознаки присутності лукавих сил», стор. 383). Коли священик почав читати над ним молитви, нечиста сила, що була в чоловіку, проявила себе фізично (Мф.10:1)^б.

Часто хворі люди звертаються до цілителів, магів та екстрасенсів, які можуть надати хворому полегшення своєю силою, і хвороба на деякий час відступить, але душа, що не позбулася гріха через покаяння, не може отримати від Господа зцілення. Хвороба повернеться, а життя людини може стати ще складнішим. *«А коли дух нечистий виходить із людини, то блукає місцями безвідними, відпочинку шукаючи, та не знаходить. Тоді він говорить: Вернися до дому свого, звідки вийшов. А як вернеться він, то хату*

^б«І закликав Він двадцятьох Своїх учнів, і владу їм дав над нечистими духами, щоб їх виганяли вони, і щоб уздоровляли всіляку недугу та неміч всіляку» (Мф.10:1).

знаходить порожню, заметену й прибрану. Тоді він іде, та й приводить сімох духів інших, лютіших за себе, і входять вони та й живуть тут. І буде останнє людині тій гірше за перше...» (Мф. 12:43-45).

Про свій досвід спілкування з цілителями розповів священик: «Коли мій шлях до Бога ще тільки починався і я не був Його служителем, мені довелося побувати на сеансі цілительки, що, за її словами, молитвою до Бога зцілювала людей. В кімнаті зібралась група людей і жінка почала читати заговори — тексти схожі на молитви, але зі зміненими словами. Сидячи в стороні я читав про себе «Отче наш» і сконцентрувався на власній молитві, з якої мене вивів крик цілительки: «Мені заважають! Я не можу взяти вас в сферу! Хто молиться?!» Тоді я подумав, як молитва до Бога може заважати іншій молитві до Бога? Що це за сфера, в яку вона нас поміщає? Але через відчуття незручності ситуації молитися припинив. Після сеансу два тижні мені було духовно та фізично дуже погано. Ні в якому разі не можна віддавати себе духовно під владу людей, тільки Богу й церкві» (Мф. 6:24)⁷.

Як же захиститись? Найперше — зі слугами лукавого не можна мати жодної справи. В Святому Письмі сказано: «Як прийдеш на землю, що її Господь Бог твій

⁷ «Ніхто двом панам служити не може, бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні» (Мф. 6:24).

хоче тобі дати, не вчися наслідувати гидоту тих народів. Щоб не було в тебе нікого, хто призводив би сина чи дочку свою переходити через вогонь (людські жертви); нікого, хто ворожить, або кидає жеребом, або заговорює, або волхвує; або нашіптує, або викликає духів. Бо огидний для Господа кожний, хто це робить» (Втор. 18:9-12). «Не вдавайтесь до заклиначів мертвих та до знахарів по пораду не ходіть, щоб не осквернитись вам ними; Я — Господь Бог ваш» (Лев. 19:31).

Якщо ми мали контакти з такими людьми в минулому, маємо в цьому покаятись та відректись від будь-якого зв'язку з ними. Неможливо виправдовувати їх («Вони хороші люди, прагнуть допомогти»), бо якщо ми не відрікаємось, значить фактично приймаємо сторону служителів зла (Мф. 5:37)⁸. Як тоді ми можемо бути Божими? Душі людей, що обрали служіння лукавому, знаходяться у його владі і приречені на страждання. Господь каже, що душа *«яко звертається до померлих духів та до чарівників, щоб блудити з ними, — то Я зверну Своє Лице проти її душі, — і винищу того з посеред народу Його»* (Лев. 20:6).

⁸«Ваше ж слово хай буде: так-так, ні-ні. А що більше над це, то те від лукавого» (Мф. 5:37).

Речі, які ми отримали від екстрасенсів, найкраще спалити, промовляючи молитву «Отче наш», попіл полити святою водою,

зібрати його і викинути у проточну воду, де немає людей, щоб вони більше нікому не могли зашкодити. Маємо усвідомити, що коли цього не робимо — зберігаємо в своєму домі амулети нечистої сили.

Темні сили часто діють через наші речі, фотокартки або їжу. Уважне ставлення до особистих речей, читання молитви перед їжею і накладання хресного знамення на їжу перед вживанням можуть забезпечити нам зовнішній захист (Мк.16:17)⁹. У випадках, коли щось підливають, підкидають чи ще якимось чином намагаються нам шкодити в нашому житті, необхідний захист дасть освячення квартири чи будинку. Духовний захист нашої сім'ї забезпечує вінчання, а наших дітей — хрещення (Мк.16:16)¹⁰. Проте основний наш захист проти нечистої сили — це наше особисте щире покаяння в своїх гріхах та часте Причастя Тіла і Крові Господа нашого Ісуса Христа. Найкращий захист від слуг сатани — це стати слугою Господнім, виконуючи з благословення священика постійний послух в храмі (Мф.7:21)¹¹.

Ми не можемо засуджувати людей, які роблять нам зло та духовно ворогують з нами (*«Не судить, щоб і вас не судили»* (Мф. 7:1)), бо Господь дав кожному право вибору. Але наша воля — не мати з ними нічого спільного, не витратити своїх сил

⁹ «А тих, хто ввірує, супроводити будуть ознаки такі: у Ім'я Моє демонів будуть вигонити, говоритимуть мовами новими, братимуть змій; а коли смертодійне що вип'ють, не буде їм шкодити; кластимуть руки на хворих, і добре їм буде!» (Мк.16:17)

¹⁰ «Хто увірує й охреститься, буде спасений, а хто не ввірує засуджений буде» (Мк. 16:16).

¹¹ «Не кожен, хто каже до Мене: Господи, Господи! увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі» (Мф.7:21).

на спілкування та суперечки з ними, лише можемо з любов'ю молитися за їхні душі. *«А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і молитесь за тих, хто вас переслідує»* (Мф. 5:44). *«І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви»* (Лк. 6:31).

У Бога все можливо, і є люди, які навернулись до Господа від служіння лукавому. Прикладом є священомученик Кіпріан. Для Бога не буває недостойних людей, які б вони не були. Доки людина жива — шлях до Господа їй не закритий. Її Віра в Бога врятує її. *«Ісус же до нього промовив: Іди, твоя віра спасла тебе! І той зараз прозрів, і пішов за Ісусом дорогою»* (Мк. 10:52).

2. Неусвідомлене служіння злу

Людина, що користується послугами магів чи екстрасенсів (Діян. 16:16)¹², слухає їх поради, виконує їх вказівки (виливає на перехресті воду, над якою провели різні обряди і замовляння; підливає мертву воду; викачує яйцем; робить різні дії з речами, які дає їй ворожка) — допомагає воїнам лукавого у їхньому служінні, а згодом і сама може стати служителем нечистої сили (Мф. 7:23)¹³. Іноді навіть відбувається її пряме посвячення, як сталося

¹² «...служниця одна, що мала вішунського духа, яка ворожбитством давала великий прибуток панам своїм» (Діян. 16:16).

¹³ «Відійдіть від Мене, хто чинить беззаконня!» (Мф. 7:23).

з жінкою, що згодом прийшла спасатись до церкви. В розмові зі священником виявилось, що вона ходила до ворожки. Після якихось заговорів та дала їй яйце і наказала викинути на перехресті. «Я так і зробила, — далі розповідала жінка. — Викинула. А наступного дня на тому перехресті людина не смерть розбилась... То це я в цьому винна?»

Зброєю слуг лукавого є направлене побажання зла іншим. Одна жінка одержала початкову стадію одержимості нечистою силою через те, що зі злом на душі молилась за людей, які ворогували чи якимось чином, на її думку, заважали їй в житті. Під час розмови зі священником жінка безперервно позіхала (див. «Ознаки присутності лукавих сил», стор. 383). Виявилось, що вона ставила свічки в печерах Києво-Печерської Лаври і зі злобою в серці молилась за людей — в результаті дехто з них потрапив в аварію, а декого засудили на ув'язнення. Жінка молилась без любові, бажала людям зла, і, таким чином, сама не усвідомлено стала служителькою зла (Ін. 8:44)¹⁴.

До неусвідомленого служіння злу відноситься також:

- Самостійні або групові заняття магічними діями та присутність при них (викликання духів, ворожіння, гадання на

¹⁴«Ваш батько диявол, і пожадливісті батька свого ви виконувати хочете. Він був душогуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправді» (Ін. 8:44).

картах та кавовій гущі та ін.), серйозно чи жартома.

- Звернення до різних богів, стихій, статуєток та ін (Вих. 20:4-5)¹⁵.

- Захоплення ізотерикою. Лукаві духи спокушають людей можливістю отримати спеціальні духовні знання за допомогою різноманітних групових медитацій та ін. і якщо людина вчасно не зупиниться, вона може психічно захворіти, занапастити своє тіло, а головне — свою душу.

- Посвячення у різні ордени та будь-які інші заняття та практики, що несуть духовне навантаження (в т.ч. йога).

- Перехрещення.

- Відречення від Бога (Мф. 10:33)¹⁶.

Маємо знати, що все, що не веде людину до покаяння, і, як наслідок, прощення її гріхів, є сліпою дорогою, на яку людина марнує час свого життя, і веде її до погибелі. *«Розповів також приказку їм: Чи ж може водити сліпого сліпий? Хіба не обидва в яму впадуть?»* (Лк. 6:39). Якщо людина не з Господом, не обирає вірити та каятись, в такому разі ніхто не зможе їй допомогти.

3. Атеїзм

Атеїсти — це люди з матеріальним світоглядом, які заперечують існування духовного світу. Люди, що відмовляються

¹⁵«Не робитимеш собі ніякого тесаного кумира, ані подоби-ни того, що вгорі, на небі, ні того, що вни-зу, на землі, ні того, що попід землею, в водах. Не падатимеш перед ними ниць і не служитимеш їм, бо я Господь, Бог твій, Бог ревливий, що караю беззаконня батьків на дітях до третього й четвертого покоління тих, хто ненавидять мене...» (Вих. 20:4-5)

¹⁶«Хто ж Мене відцу-рається перед людь-ми, того й Я відцура-юся перед Небесним Отцем Моїм» (Мф. 10:33).

вірувати — обирають для себе шлях митарств (іспитів), як шлях відпрацювання своїх гріхів та гріхів свого роду. Це дуже важкий та болісний шлях — шлях втрат, хвороб та випробувань (Мф.13:15)¹⁷. Коли все це починає відбуватись в житті людини, вона може задати собі питання: «якщо я все роблю правильно, чому мені так погано?» — та почати шукати відповіді. А всі відповіді знаходяться в духовній сфері. Тому хід життя часто змінює позицію атеїстів. Особливо під час тяжких хвороб (Мк.5:27-28, 34)¹⁸ і наприкінці життя, коли людина відчуває, що скоро відійде в інший світ, можливе дуже різке навернення її до Бога.

Один хворий літній чоловік, до якого в лікарню дочка запросила священика, зустрів його зі сльозами на очах. Перед цим дочка застерігала, що її батько — людина різка, і, крім того, все життя був атеїстом, тому зараз він може повести себе непередбачувано: розізлитись та навіть вигнати священнослужителів. Але виявилось неважливим, що він казав все життя, важливо, що він сказав в той момент: «дякую, дуже дякую вам, що ви прийшли!»

Поки зміни світогляду не відбулося, люди без віри — сліпі (Мф. 13:10-12)¹⁹. Сліпі ведуть сліпців (Мф. 15:14)²⁰ туди, де мертві

17 «Затовстіло бо серце людей цих, тяжко чують вухами вони, і зажмурили очі свої, щоб коли не побачити очима й не почути вухами, і не зрозуміти їм серцем, і не навернутись, щоб Я їх уздоровив!» (Мф.13:15)

18 «Бо вона говорила про себе: Коли хоч доторкнуся до одягу Його, то одужаю... І висохло хвилі тієї джерело кровотечі її, і тілом відчула вона, що видужала від недуги!... А Він їй сказав: Твоя віра, о дочко, спасла тебе; іди з миром, і здоровою будь від своєї недуги!» (Мк.5:27-28, 34)

19 «І учні Його приступили й сказали до Нього: Чому притчами Ти промовляєш до них? А Він відповів і промовив: Тому, що вам дано пізнати таємниці Царства Небесного, їм же не дано. Бо хто має, то дасться йому та додасться, хто ж не має, забересться від нього й те, що він має» (Мф. 13:10-12).

20 «Залишіть ви їх: це сліпі поводитарі для сліпих. А коли сліпий водить сліпого, обое до ями впадуть...» (Мф. 15:14)

ховають своїх мерців (Мф. 8:22)²¹. Єдине, про що ми можемо просити атеїстів — це утримуватися від хульних слів на Бога та Духа Святого. *«І як скаже хто слово на Людського Сина, то йому проститься те; а коли скаже проти Духа Святого, не проститься того йому ані в цій віці, ані в майбутнім!»* (Мф. 12:32)

21 «А Ісус йому каже: Іди за Мною, і зостав мертвим ховати мерців своїх!» (Мф. 8:22)

4. Гностицизм

Гностицизм — (гр., пізнавальний, той, хто пізнає) релігійна система, що поєднала в собі ідеї раннього християнства з ідеями релігій Стародавнього Сходу та античної філософії. (*Словник іншомовних слів*)

Типове висловлювання сучасного гностика: «я сам собі в душі вірую». Але у що вони вірують? В Бога, або вселенський розум, або вищу силу, чи в те, що «хтось там є» і т. д. — віра гностиків не має фундаменту, вони не мають чіткого розуміння духовних законів і часто намагаються шляхом розмірковувань розробити свою особисту систему духовних цінностей. Такі люди можуть приймати та змінювати різні релігійні позиції (Євр. 13:9)²². Гностики духовно шукають, і їх душа не має жодного захисту у своїх пошуках, тому вони легко спокушаються та наражають свою душу на небезпеку стати здобиччю для нечистої сили (Ін. 10:11-13)²³.

22 «Не захоплюйтеся всілякими та чужими науками. Бо річ добра зміцняти серця благодаттю, а не стравами, що користи від них не одержали ті, хто за ними ходив» (Євр. 13:9).

23 «Я Пастир Добрий! Пастир добрий кладе життя власне за вівці. А наймит, і той, хто не вівчар, кому вівці не свої, коли бачить, що вовк наближається, то кидає вівці й тікає, а вовк їх хапає й полошить. А наймит утікає тому, що він наймит, і не дбає про вівці» (Ін. 10:11-13).

Як і атеїсти, гностики через свою духовну невизначеність, обирають шлях митарств. Випробування на цьому шляху можуть привести до необхідності зробити усвідомлений вибір православного віросповідання, прийняти на себе відповідальність за цей вибір та почати трудитися на обраному шляху до Бога. Слід чітко відповісти собі на питання: «у що я вірую?» (Ін.14:1)²⁴

²⁴«Віруйте в Бога, і в Мене віруйте!» (Ін.14:1)

Віра православних християн визначається Нікео-Цареградським Символом віри (див. ст. 23), складеним Першим Вселенським собором (Нікея, Мала Азія, 325 р.) і розширеним та доповненим Другим Вселенським собором (Константинопіль, 381 р.).

Багато хто з нас на початку пошуку свого шляху до Бога є гностиками, які не розуміють, що і навіщо відбувається в церкві, не знають догм православ'я, не читають Євангеліє, яке є основою християнської віри, і не мають істинної Віри в Бога (Мк.1:15)²⁵. При різних життєвих випробуваннях такий стан речей для нас може змінитись. Тоді, прочитавши Євангеліє і покаявшись у своїх гріхах, ми розпочинаєм свій шлях до Бога, але це можливо лише з нашої власної волі, примусу бути не може.

²⁵«Покайтеся, і віруйте в Євангелію!» (Мк.1:15)

Один священик розповідав, що його шлях Віри та служіння Богу розпочався, коли він був у віці біля 40 років, мав сім'ю та гарну високооплачувану роботу, яка займала майже весь його час. Одного вечора, коли він довго не міг заснути, роздумував та молився — почалася його бесіда з Господом. Господь запитав його: «Як ти живеш? Що ти робиш? Чи будеш служити Мені?» (Діян. 22:10)²⁶ Ці питання змусили чоловіка послухати свою душу, зробити вибір життя з Богом за її покликом і почати поступово змінювати своє життя, не зважаючи на те, що роблять та думають інші (Мк.1:17)²⁷. Не варто недооцінювати поривання наших душ. Покаятися і повірити, зробити добру справу, почати щось нове і змінити своє життя ніколи не пізно (Мк. 1:19-20)²⁸.

Ще один шлях — це метод «наукового експерименту над собою», який ми можемо поставити у надбанні Віри. Можемо, не дивлячись на інших, зосередитись на собі і усвідомлено почати робити кроки на шляху до Бога: почати вивчати (а не розмірковувати) цю Науку, починаючи з «абетки» християнства — Євангелія. Спробувати спілкуватись з Господом — молитись, просити та виконувати зустрічні прохання Бога до нас — жити по Його заповідям. Можемо почати робити те,

26 «Що я, Господи, маю робити? Господь же до мене промовив: Уставай та й іди до Дамаску, а там тобі скажуть про все, що тобі призначено робити» (Діян. 22:10).

27 «І сказав їм Ісус: Ідіть услід за Мною, і зроблю, що станете ви ловцями людей. І зараз вони свого невода кинули, та й пішли вслід за Ним» (Мк.1:17).

28 «А коли недалеко прийшов, то побачив Він Якова Зеведеєвого та брата його Івана, що й вони в човні невода лагодили. І зараз покликав Він їх. І вони залишили батька свого Зеведея в човні з робітниками, і пішли вслід за Ним» (Мк.1:19-20).

що вимагає від нас Господь: відвідувати церковні служби, постувати, каятись у своїх гріхах, сповідатись та причащатись Святих Дарів. Все це в комплексі є духовною працею, яка змінює людину на краще (Мф. 11:12)²⁹. Результатом цієї праці над собою є накопичення такого духовного досвіду, маючи який, вже немає ніякої потреби доводити собі, що Бог є, що Він нас любить безмежно і спілкується з нами, що наша душа буде жити вічно, і що немає вищої мети для людини, ніж служити Богу і людям (Ін.13:15)³⁰.

5. Формальна віра

Люди з формальною вірою можуть відвідувати церкву у дні великих свят, але зазвичай не сповідаються і не причащаються («Я ж ходжу»). Намагаються формально брати участь в житті церкви — жертвують гроші на церковні потреби, по-мирському спілкуються зі священником і т.д., але душа їх до церкви не залучається («Я ж допомагаю», «я ж буду»)). Вони не пускають Бога в свою душу (Єр. 17:10)³¹, а живуть виключно мирським життям і по-мирському (я тобі, а ти мені) ставляться до церкви, намагаючись відкупитись від гріхів по жертвами (Лк.16:15)³².

Але хіба можна викупити свою душу у лукавого за гроші? «Яка ж користь людині,

29 «Від днів же Івана Христителя й досі Царство Небесне здобувається силою, і ті, хто вживає зусилля, хапають його» (Мф. 11:12).

30 «А коли обмив ноги вам Я, Господь і Вчитель, то повинні й ви один одному ноги вмивати. Бо то Я вам прикладав, щоб і ви те чинили, як Я вам учинив» (Ін.13:15).

31 «Я, Господь, вивідую серце, випробовую нутро, щоб відплатити кожному за його діяннями, за плодами його вчинків» (Єр.17:10).

32 «Він же промовив до них: Ви себе видаєте за праведних перед людьми, але ваші серця знає Бог. Що бо високе в людей, те перед Богом гидота» (Лк.16:15).

*що здобуде ввесь світ, але душу свою за-
напасть? Або що дасть людина взамін
за душу свою?» (Мф. 16:26)*

Люди ходять до церкви і кажуть: «ось
я ходжу, та нічого не допомагає, мені не
стає краще. Чому нічого не змінюється?»
Господь дає їм на це відповідь: *«Затовстіло
бо серце людей цих, тяжко чують вухами
вони, і зажмурили очі свої, щоб коли не
побачити очима й не почути вухами, і не
зрозуміти їм серцем, і не навернутись, щоб
Я їх уздоровив!»* (Мф. 13:15) Не допома-
гає тому, що формальної віри мало. Для
того, щоб життя змінилось, людина має
зробити відповідальні кроки: усвідомити
свої гріхи, покаятися в них перед Госпо-
дом, відректись від гріха в своєму житті,
зробити вибір та стати на шлях до Бога.

Якби всі, хто приходив до церкви, од-
разу зцілялись — віруючих було б дуже
багато, але вони постійно прагнули б
отримати ще більше зцілень та чудес в
своєму житті. І коли якесь їх бажання не
було б задоволене, вони так само легко
відходили б від церкви і від віри та йшли
шукати чудес в іншому місці, бо їм по-
трібне було б чудо заради чуда. *«І Він не
вчинив тут чуд багатьох через їхню неві-
ру»* (Мф. 13:58). Господь не являв чуда
тим, хто не вірував, бо чудо дається для
того, щоб укріпити віру (Мф.16:1, 2, 4)³³.

³³ «І підійшли фари-
сеї та саддукеї, і, ви-
пробовуючи, просили
Його показати ознаку
їм із неба. А Він відпо-
вів і промовив до них:
...Рід лукавий і пере-
любний шукає озна-
ки, та ознаки йому не
дадуть, окрім ознаки
пророка Йони. І, їх
полишивши, Він відій-
шов» (Мф.16:1, 2, 4).

Бо насправді людині потрібне не чудо, а віра — прийняття Господа в серце, і, якщо цього не відбувається, все інше — марне (Гал. 3:26)³⁴. Якщо ж людина це відчує, глибоко зрозуміє, покається, зміниться і досягне справжньої Віри — її важко буде відвернути від обраного шляху.

6. Початок шляху до Бога

Кожна людина в той чи інший момент отримує свій шанс навернутись до Господа (Діян. 16:14)³⁵. Це момент, коли треба зробити вибір (Мф.7:13-14)³⁶. Як правило, людині за життя дається декілька можливостей піти шляхом віри:

1. Людина робить усвідомлений вибір жити з Богом.

Рідко, але іноді так буває. Душа прагне до Господа, і, якщо тягар гріхів не заглушає в людині голосу душі (совість) — вона має змогу почути її і піти за її покликом. Зробити нелогічний вчинок, не розмірковувати, а довіритись своїй душі — беззаперечно обрати Господа, увірувати і піти шляхом спасіння своєї душі (Мф.7:7-8)³⁷.

Так відбулося з чоловіком, якого вразило безкорисне служіння священика, що був духівником його смертельно хворого знайомого. Чоловік захотів зрозуміти, навіщо це священику? Після довгої розмови, отримавши всі відповіді, чоловік поїхав,

³⁴ «Бо ви всі сини Божі через віру в Христа Ісуса!» (Гал. 3:26)

³⁵ «Господь же їй серце відкрив» (Діян. 16:14).

³⁶ «Увійходьте тісними ворітьми, бо просторі ворота й широка дорога, що веде до погибелі, і нею багато хто ходять. Бо тісні ті ворота, і вузька та дорога, що веде до життя, і мало таких, що знаходять її!» (Мф.7:13-14)

³⁷ «Просить і буде вам дано, шукайте і знайдете, стукайте і відчинять вам; бо кожен, хто просить одержує, хто шукає знаходить, а хто стукає відчинять йому» (Мф.7:7-8).

та через рік повернувся з готовністю служити Богу та людям. Усвідомлений вибір (Пс. 24:10)³⁸ дає можливість нескінченно-го розвитку на шляху до Бога, на якому майже немає перешкод (Мф.10:38)³⁹.

Але найчастіше тягар власних та родових гріхів (Ін.9:2)⁴⁰ переважає — і людина буває нездатна самотійно зробити вибір шляху віри та служіння, встаючи таким чином на шлях митарств.

2. Людина переживає напади нечистої сили (Мк. 9:17-18)⁴¹ вдень (ознаки: відчуття чиєїсь невидимої присутності біля себе, бачення постатей боковим зором, безпричинний страх, тривога, злість, втрата сил, відчуття, що вас хтось чи щось душить і т.д.) (Мф. 15:22)⁴², або уві сні вночі (жахи з насиллям та переслідуваннями, співжиття з нечистою силою уві сні, апатія та безсилля на ранок) (повний перелік ознак див. «Ознаки присутності лукавих сил», стор. 383). Коли людина усвідомлює, що зазнає нападів нечистої сили, вона буває вимушена шукати захисту від них (див. «Захист», стор. 386). Тоді вона обов'язково має знайти священика, який допоможе їй розібратись з причинами нападів та розповість про способи захисту. Причини нападів — в основному, свої та родові нерозкаяні гріхи, і усунути їх можна лише через щире покаяння, сповідь та

38 «Всі путі Господні — милість і істина для тих, хто шанує завіти Його і свідчення Його» (Пс. 24:10).

39 «І хто не візьме свого хреста, і не піде за Мною слідом, той Мене недостойний» (Мф.10:38).

40 «І спитали Його учні Його, говорячи: Учителю, хто згрішив: чи він сам, чи батьки його, що сліпим він родився?» (Ін.9:2)

41 «Учителю, привів я до Тебе ось сина свого, що духа німого він має. А як він де схопить його, то об землю кидає ним, і він піну пускає й зубами скрегоче та сохне» (Мк.9:17-18).

42 «Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давидів, демон тяжко дочку мою мучить!» (Мф.15:22)

Причастя. Прощення та відпущення Богом гріхів позбавляє нечисту силу права атакувати людину. Але в світі панує гріх (Лк.4:5-7)⁴³, людей невпинно спокушають, і, піддаючись спокусі, ми самі відкриваємо нечистій силі шлях до своєї душі. Тож треба шукати у Господа духовну силу протистояти спокусам світу та нападам нечистої сили. Духовна сила від Господа здобувається постом і молитвою. *«А щодо цього роду бісів, то його виганяють лише молитвою і постом»* (Мф. 17:21).

Дівчина, яку нечиста сила атакувала вночі, на ранок просиналась у сльозах, майже без сил, її психічний стан був на грані божевілля. Священик розповів їй про захист, який дає Господь: покаєння, строгий піст, якомога частіше сповідь та Причастя Святих Дарів (Ін. 6:53-56)⁴⁴, читання Євангеліє, постійна молитва, відмова від гріха, життя з Богом кожную хвилину. Вона засмутилась, бо багато чого мала змінити в своєму житті. Тоді священик спитав її: «за чим ти плачеш, чи за своїми гріхами? Адже все інше у тебе залишиться». Так почався її шлях до Бога.

Що б не відбувалось — не маємо лякатись, а тільки вірувати. *«Не лякайся, тільки віруй!»* (Мк. 5:36) Люди недосконалі, мають сумніви, та не можна думати, що щось не вийде, бо сумнів може зруйнувати будь-які

⁴³ «І він вивів Його на гору високу, і за хвилину часу показав Йому всі царства на світі. І диявол сказав Йому: Я дам Тобі всю оцю владу та їхню славу, бо мені це передане, і я даю, кому хочу, її. Тож коли Ти поклонись передо мною, то все буде Твоє!» (Лк.4:5-7)

⁴⁴ «І сказав їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам: Якщо ви споживати не будете тіла Сина Людського й пити не будете крові Його, то в собі ви не будете мати життя. Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той має вічне життя, і того воскресу Я останнього дня. Бо тіло Моє то правдиво пожива, Моя ж кров то правдиво пиття. Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той в Мені перебуває, а Я в ньому» (Ін.6:53-56).

починання (Як. 1:6-7)⁴⁵. Якщо розпочинаєш шлях до Бога з сумнівом — не впораєшся, тому, перш ніж приступати до духовної праці, треба вирішити всі сумніви (Лк. 9:62)⁴⁶. Коли людина приступає з глибокою вірою, що на все воля Бога — їй дається за її вірою («І сказав Ісус сотникові: *Иди, і як повірив ти, нехай так тобі й станеться!*» (Мф. 8:13)) і ця віра приведе її до Бога.

3. Тяжкі тілесні хвороби, під час яких люди намагаються зробити все можливе для того, щоб зцілитись. Вони витрачають великі гроші та час, звертаючись до всіх можливих лікарів, цілителів та екстрасенсів і, врешті-решт, приходять до церкви (Мк. 5:25-29)⁴⁷. Навернення до Бога дає їм можливість, в першу чергу, спасти свою душу, а по-друге, зцілитись тілесно. Прикладів зцілень Господніх — безліч.

У випадках смертельних хвороб шанс на продовження життя дає безкорисне служіння Богу і людям в церкві. Один священик, перш ніж розпочався його шлях служіння Богу і людям, був людиною, що мала смертельну хворобу і якій лікарі вже не давали шансів на подальше життя. Разом з дружиною вони прийшли на розмову до батюшки, який сказав: «якщо прагнете жити — сьогодні ж маєте вдвох допомагати мені на вечірній службі». На вечірній службі вони допомагали і про-

⁴⁵ «Бо хто має сумнів, той подібний до морської хвилі, яку жене й кидає вітер. Нехай бо така людина не гадає, що дістане що від Господа» (Як. 1:6-7).

⁴⁶ «Ніхто з тих, хто кладе свою руку на плуга та назад озирється, не надається до Божого Царства!» (Лк. 9:62)

⁴⁷ «А жінка одна, що дванадцять років хворою на кровотечу була, що чимало натерпілася від багатьох лікарів, і витратила все добро своє, та ніякої помочі з того не мала, а прийшла ще до гіршого, як зачула вона про Ісуса, підійшла через натовп іззаду, і доторкнулась до одєжі Його... Бо вона говорила про себе: Коли хоч доторкнусь до одєжі Його, то одужаю... І висохло хвилі тієї джерело кровотечі її, і тілом відчула вона, що видужала від недуги!» (Мк. 5:25-29)

довжували трудитись далі. Чоловік став послушником, жінка співала на хорах. Лікарі засвідчили повне зцілення. Пізніше чоловік був висвячений на диякона, а ще через деякий час став священником. Для того, щоб почати служити, необов'язково закінчувати семінарію, якщо знайдуться люди, готові навчити. Коли учень готовий учитись — Господь посилає вчителя.

В час болю та страждань віра людини стає сильною, але потім, коли все налагоджується, зазвичай меншає.

Військовий у відставці мав померти від раку, але отримав від Господа зцілення, після того, як його сповідали, причастили і соборували в лікарняній палаті. Чоловік пообіцяв віддати своє життя на служіння Богу і людям, але не виконав свою обіцянку, а натомість поринув у мирські справи. Через півроку чоловік втратив життя. Маємо цінувати Божі чудеса в своєму житті, вірувати і пам'ятати про Господа не тільки в скруті, але і в кожному хвилину життя (Лк. 17:12-19)⁴⁸.

Подальший шлях людини до Господа може розвиватися або як шлях «духовної таблетки», або як шлях віри та служіння.

7. Шлях «духовної таблетки»

Шлях вирішення своїх проблем за рахунок Господа. Цей шлях дуже спокусли-

⁴⁸ «І, коли входив до одного села, перестрігли Його десять мужів, слабих на проказу, що стали здалека. І голос піднесли вони та й казали: Ісусе, Наставнику, змилуйсь над нами! І, побачивши їх, Він промовив до них: Підіть і покажіться священникам! І сталося, коли вони йшли, то очистились... Один же з них, як побачив, що видужав, то вернувся, і почав гучним голосом славити Бога. І припав він обличчям до ніг Його, складаючи дяку Йому. А то самарянин був... Ісус же промовив у відповідь: Чи не десять очистилось, а дев'ять же де? Чому не вернулись вони хвалу Богові віддати, крім цього чужинця? І сказав Він йому: Підведися й іди: твоя віра спасла тебе!» (Лк. 17:12-19)

вий і більшість людей іде ним — шукає у Бога постійно діючу «духовну таблетку». Ознаками цього є часте прагнення вичиток та соборувань, постійне перебування при церквах та монастирях, постійні скарги, відсутність внутрішнього безупинного покаювання та самокритичного ставлення до себе (Мф.15:8)⁴⁹, прагнення частих довгих бесід зі священниками.

49 «Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене!» (Мф.15:8)

Один чоловік попросив батюшку бути хрещеним батьком його тяжкохворої дитини. «Чому ви про це просите? Я ж і так її охрещую...», — здивувався священник. «Я прошу Вас особисто бути її духовним захисником». Якщо батьки дитини не бажають йти шляхом до Бога — вони не шукають захисту для дитини у Бога (Пс.26:1)⁵⁰, а натомість намагаються отримати його від людини. Замість читати Євангеліє, такі люди звикають про все питати у батюшки і при будь-яких формальних обставинах терміново шукати з ним зустрічі.

50 «Господь – Просвічення моє і Спаситель мій, кого убоюся? Господь – Захисник життя мого, кого устрашує?» (Пс. 26:1)

Один священник, коли помічає у своїх прихожан часту необхідність подовгу з ним спілкуватись та відсутність руху на шляху духовного розвитку, суворо говорить: «Ви не каєтесь у гріхах, не працюєте над собою, а тільки розмовляєте і ставите безліч запитань. Ви не змінюєтесь та духовно не ростете». Це сурогатний шлях,

що не дасть результату, адже благодать та захист може дати нам тільки Господь, в людях же немає правди, немає чистоти, бо завжди є гріх. *«Всі-бо ми відхилилися і всі разом відкинені були; нема-бо між нами жодного, хто дбав би про небесне і змагався б, але всі турбуємось про земне, всі в турботах життєвих. Бо не стало праведного на землі»* (Пс. 11:1).

Часто натхненна на початку, людина стає на шлях до Бога і трудиться для поліпшення свого духовного стану: усвідомлює свої гріхи і кається. Проте, після покращення свого самопочуття припиняє свій духовний розвиток, або трудиться лише для підтримання гармонічного стану в мирському житті. Така рівновага — на погибель душі, тому коли священник помічає у своїх прихожан цей стан, він може намагатись вивести їх з такої рівноваги: зробити духовне зауваження або не благословити до Причастя, оскільки гріх, в основному, людина творити не припиняє.

Віра наша має бути заснована не на бажанні отримати щось від Господа для себе, а на смиренні — визнанні себе рабом Божим і підкоренні волі Господній (Мф.7:21)⁵¹ (1 Ін.2:17)⁵². Треба довіритись Господу, як дитина батькам, тоді, що б не сталося, гарне чи погане, ми не звернемо з нашого шляху до Бога. Не можемо

⁵¹ «Не кожен, хто каже до Мене: Господи, Господи! увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі!» (Мф.7:21)

⁵² «Минається і світ, і його пожадливість, а хто Божу волю виконує, той повік пробуває!» (1 Ін.2:17)

зупиняйтесь на цьому шляху, наша душа прагне пізнавати Господа нескінченно, шукає Його вічно. В цих пошуках вона знаходить духовне служіння і спокій. *«Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий»* (Мф. 11:28-30).

8. Безмежна віра в Бога та служіння Йому

Віруємо в Господа так, як маленька дитина вірить матері, і навіть більше (Мк.10:15)⁵³. Дитина, коли вчиться своїм першим крокам, зазвичай не дивиться, куди йти, вона дивиться в очі батька або матері. Батько знає, скільки кроків вона може зробити, і знає, коли її треба підтримати, щоб вона не впала. Так і Господь. Погляд в очі — це наша віра, коли ми маємо віру (Ін.14:1)⁵⁴ — знаємо, що Він нас підтримає завжди, якщо ми будемо робити кроки до Нього (Ін.5:24)⁵⁵. Коли ж дитина робить непередбачувані кроки — її важко підтримати, так і Господу важко нас уберегти, коли ми йдемо в інший бік.

Маємо вірувати в Бога ще більше, ніж дитина вірить своїм батькам. Треба знати, що Господь нас підхопить і понесе, бо ми

⁵³ «Хто Божого Царства не прийме, немов те дитя, той у нього не ввійде» (Мк.10:15).

⁵⁴ «Віруйте в Бога, і в Мене віруйте!» (Ін.14:1)

⁵⁵ «Хто слухає слова Мого, і вірує в Того, Хто послав Мене, життя вічне той має, і на суд не приходить, але перейшов він від смерти в життя» (Ін.5:24).

Його часточки, Його діти. *«Бо Він ангелам своїм звелить, щоб охороняли тебе на всіх путях твоїх. На руках вони понесуть тебе, щоб нога твоя не спіткнулась об камінь»* (Пс. 90:11-12).

Щойно ми відчуємо в собі таку віру — у нас виникне внутрішня потреба і основною справою свого життя ми зробимо служіння Богу і людям. Будь-що, що ставатиме понад служіння, — виявиться пустим. Так само, як жодні мирські справи (робота, сім'я, діти... (Мф. 10:37)⁵⁶) не матимуть значення після того, як ми підемо з цього світу. Невже ми тоді будемо думати про те, що ми не завершили на роботі чи в господарстві? Краще подумаймо, що ми духовно можемо дати своїм рідним зараз, доки маємо таку можливість? Якщо не будемо займатись своїм власним духовним розвитком — дуже мало. Щойно ми самі виберемось з болота гріха та побачимо шлях спасіння, тоді зможемо допомогти і нашим близьким. Та доки дбатимемо про другорядне і віддаватимемо свою душу суєті — головне (шлях спасіння своєї душі) буде нами занедбано. Почавши дбати про головне — молитися про те, щоб Господь дав нам віру та служіння («Господи, дай мені можливість бачити шлях до Тебе, допоможи моєму невірству (Мк.9:24)⁵⁷. Віра моя недосконала, як і служіння недосконале».) — ми

⁵⁶ «Хто більш, як Мене, любить батька чи матір, той Мене недостойний. І хто більш, як Мене, любить сина чи дочку, той Мене недостойний» (Мф. 10:37).

⁵⁷ «Ісус же йому відказав: Щодо того твого коли можеш, то тому, хто вірує, все можливе! Зараз батько хлоп'яти з слізьми закричав і сказав: Вірую, Господи, поможи недовірству моему!» (Мк.9:24)

побачимо, що влаштується і другорядне, якщо воно буде нам потрібне в ім'я Господнє, духовно корисне і необхідне для спасіння душі. *«Коли будете в Мене просити чого в Моє Ймення, то вчиню»* (Ін. 14:14).

Наше життя — це духовний рух, що має напрямок. Для того, щоб цей напрямок визначити, важливо в усіх своїх життєвих прагненнях мати конкретні цілі, які разом складуть духовний план нашого життя. Якщо ми робимо вибір бути з Богом, маємо визначити, що саме ми збираємось для цього робити, щоб сформувати вектор нашого духовного руху до Нього. Спираючись тільки на відчуття своєї душі, починаємо складати особистий духовний план: як саме ми збираємось жити з Богом, служити Богу і людям та бути щасливими в своєму житті. Якщо не визначити цілей та не задати напрямок — не буде і руху, а душа, що припиняє рухатись — гине (Мф. 10:38)⁵⁸. Але перш, ніж щось робити — ми маємо розрахувати свої можливості. *«Хто бо з вас, коли башту поставити хоче, перше не сяде й видатків не вирахує, чи має потрібне на виконання, щоб, коли покладе він основу, але докінчити не зможе, усі, хто побачить, не стали б сміятися з нього,*

⁵⁸ «І хто не візьме свого хреста, і не піде за Мною слідом, той Мене недостойний.» (Мф. 10:38)

говорячи: *Чоловік цей почав будувати, але докінчити не міг...*» (Лк. 14:28-30)

Духовний план є особливим для кожного з нас, як кожна душа у Господа особлива, тому тільки ми самі можемо для себе його скласти. Маємо прислухатись до себе, відкинути всі обмеження («я може і хотів би, але...») та сформулювати, чого ми хочемо. Доки приховуємо самі від себе свої бажання, не слухаємо власну душу, бо боїмось, соромимось та ін. — не будемо щасливими, бо як Господь може дати нам те, що ми хочемо, якщо ми самі собі в цьому не зізнаємось та не просимо у Нього (Мф. 7:7-8)⁵⁹? Маємо відкинути всі страхи та помилковий сором і визнати свої бажання, розібратися чого ми хочемо і наскільки це на користь нашій душі. Якщо наші бажання нам на користь — можемо бути певними, що Господь нам все дасть. *«Улюблені, коли не винуватить нас серце, то маємо відвагу до Бога, і чого тільки попросимо, одержимо від Нього, бо виконуємо Його заповіді та чинимо любе для Нього»* (1 Ін. 3:21-22).

Для того, щоб скласти свій духовний план, маємо дати волю своїй душі творити. Ніхто, крім нас, не може знати, чого ми прагнемо, єдине — наш духівник може допомогти нам у складанні плану, якщо виникнуть питання. Для зручності наш

⁵⁹ «Просіть і буде вам дано, шукайте і знайдете, стукайте і відчинять вам; бо кожен, хто просить одержує, хто шукає знаходить, а хто стукає відчинять йому» (Мф. 7:7-8).

план можна скласти окремо по кожній з чотирьох сфер, які в поєднанні складають все наше життя:

1. Інтимна сфера — це сфера стереотипів поведінки, мотивацій розвитку, статевих уподобань, тощо. Все те, що лежить в основі будь-яких наших дій.

До цієї сфери відносяться наші страхи та комплекси, що закладаються нам спадково, ставленням дорослих до нас в дитинстві, суспільством і т.д. Світ пропонує свої методи боротьби з ними: стати сильнішим, щоб мати змогу фізично та духовно пригноблювати інших. Якщо ми обираємо цей шлях — життя для нас перетворюється на постійну війну з оточуючим світом (2 Кор. 1:9-10)⁶⁰.

Інший шлях порівняно безболісно співіснувати зі своїми страхами та комплексами, який можуть обрати люди — це підкоритися їм, замкнутися в собі та тихенько жити в надії, що «нічого не трапиться» («ніхто не зверне на нас увагу, ми не зробимо жодної помилки і взагалі мало що зробимо в своєму житті»). А Господь каже, що якщо ми увіруємо — *«тому, хто вірує, все можливе»* (Мк. 9:23), більше не будемо рабами страху, а станемо творцями свого життя (Ін. 8:31-32)⁶¹. Якщо ми простимо і відпустимо всі наші образи та полюбимо тих, хто нас оточує — більше

60 «...щоб нам не покладати надії на себе, а на Бога, що воскресить мертвих, що від смерти такої нас визволив і визволяє, і на Нього й покладаємося, що й ще визволить Він» (2 Кор. 1:9-10).

61 «Тож промовив Ісус до юдеїв, що в Нього ввірували: Як у слові Моїм позостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете, і пізнаєте правду, а правда вас вільними зробить!» (Ін. 8:31-32)

не муситимемо боятись. Бо любов вірить, надіється і не боїться (1 Кор. 13:4-8)⁶².

Бажання влади, речей, людей також закладаються в нас суспільством, літературою та телебаченням, поняттями про те, що модно і престижно і т.д. Коли нами керує бажання особистого збагачення, влади, задоволення — ми ніколи не зможемо насититись та знайти спокій і не будемо щасливими (1 Ін. 2:15-17)⁶³. Доки ми концентруємо наші прагнення навколо себе — наше життя буде пусте. Щасливими станемо лише тоді, коли почнемо віддавати, коли страх і гординя заміняться любов'ю та бажанням творити для інших, жити не для себе, а для Бога та людей. Коли в основі нашої інтимної сфери будуть лежати дві головні заповіді: *«А один із тих книжників, що чув, як вони сперечались, та бачив, як добре Він відповідав їм, приступив та й спитався Його: Котра заповідь перша з усіх? Ісус відповів: Перша: Слухай, Ізраїлю: наш Господь Бог Бог єдиний. І: Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша! А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе! Нема іншої більшої заповіді над оці!»* (Мк. 12:28-31).

62 «Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздирить, любов не величається, не надимається, не поводиться нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестає!» (1 Кор. 13:4-8)

63 «Не любіть світу, ані того, що в світі. Коли любить хто світ, у тім немає любови Отцівської, бо все, що в світі: пожадливість тілесна, і пожадливість очам, і пиха життєва, це не від Отця, а від світу. Минається і світ, і його пожадливість, а хто Божу волю виконує, той повік пробуває!» (1 Ін. 2:15-17)

Рухаючись шляхом віри та служіння, ми поступово позбуваємось набутих нами за життя гріховних навиків (лукавої основи нашої поведінки), натомість в нас зароджується світло Господнє. *«І знову Ісус промовляв до них, кажучи: Я Світло для світу. Хто йде вслід за Мною, не буде ходити у темряві той, але матиме світло життя»* (Ін. 8:12). Світло — це все те добре, чого прагне кожен з нас. Ми обираємо світло, і наш шлях служіння — це шлях праці над тим, щоб світла в світі стало більше (Мф. 5:15-16)⁶⁴. Для цього кожен має почати з себе і сказати: «я раб Божий і більше нічий». Інакше, якщо ми цього не робимо — залишаємось рабами гріха і не маємо в собі світла (1 Ін. 1:6-7)⁶⁵.

2. Соціальна сфера

Відносини з усіма людьми будуємо через молитву та любов. Вчимось розуміти людей, слухати їх, поважати їхню думку та вибір, який вони роблять. Світ вчить нас шукати в людях користь для себе, думати про те, що вони можуть нам дати, а Господь каже нам діяти навпаки — думати про те, чим ми можемо послужити душам інших (Ін. 15:12-13)⁶⁶.

Кожна людина, незалежно від віку, статі та соціального становища, має прекрасну душу — часточку Бога (Мф. 18:10)⁶⁷. Якщо ми навчимося відкривати людям свою

⁶⁴ «І не запалюють світильника, щоб поставити його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мф. 5:15-16).

⁶⁵ «Коли ж кажемо, що маємо спільність із Ним, а ходимо в темряві, то неправду говоримо й правди не чинимо! Коли ж ходимо в світлі, як Сам Він у світлі, то маємо спільність один із одним, і кров Ісуса Христа, Його Сина, очищує нас від усякого гріха» (1 Ін. 1:6-7).

⁶⁶ «Оце Моя заповідь, щоб любили один одного ви, як Я вас полюбив! Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ін. 15:12-13).

⁶⁷ «Стережіться, щоб ви не погордували ані одним із малих цих; кажу бо Я вам, що їхні Ангели повсякчасно бачать у небі обличчя Мого Отця, що на небі» (Мф. 18:10).

душу та відкривати для себе душі інших, тоді ми зможемо зрозуміти, як допомогти людям та дати саме те, що їм потрібно (Мф. 25:40)⁶⁸. А потрібно нам, в першу чергу, духовне, а не матеріальне, адже головні проблеми людей — духовні і за допомогою матеріальних речей їх не вирішити (Лк. 12:29-31)⁶⁹. Тож маємо бути відкритими та завжди готовими допомогти іншим словом, ділом і молитвою та послужити їх душам. Як саме це зробити, нам підкаже наша душа. *«...не журіться, як або що говорити: тієї години буде вам дане, що маєте ви говорити, бо не ви промовлятимете, але Дух Отця вашого в вас промовлятиме»* (Мф. 10:19-20). Озирнімось, як багато людей навколо нас, і всі вони потребують духовної допомоги, всі вони спрагли (Ін. 4:14)⁷⁰. Маємо звикнути шукати, що ми ще можемо зробити для інших?

3. Сімейна сфера

Доки ми не приймемо внутрішнє рішення, що хочемо бути щасливими і не усвідомимо, як ми бачимо своє щастя — в нашому житті нічого не зміниться.

Якщо ми бажаємо зустріти людину, з якою будемо щасливими в Господі — найперше маємо відмовитись від всіх придуманих нами вимог, яким він (вона) має відповідати (мати «мерседес», чи бути білявкою і т.д.), відкинути умовності та

⁶⁸ «Поправді кажу вам: що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, те Мені ви вчинили» (Мф. 25:40).

⁶⁹ «І не шукайте, що будете їсти, чи що будете пити, і не клопочіться. Бо всього цього й люди світу оцього шукають, Отець же ваш знає, що того вам потрібно. Шукайте отож Його Царства, а це вам додасться!» (Лк. 12:29-13)

⁷⁰ «А хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде повік, бо вода, що Я йому дам, стане в нім джерелом тієї води, що тече в життя вічне» (Ін. 4:14).

довіритись тільки своїм почуттям, симпатії. Бо саме з цієї симпатії після духовного пізнання один одного і виникає між людьми любов душ— єдине, що їм потрібно для того, щоб бути щасливими один з одним.

Духовне пізнання один одного супроводжується розмовами на духовні теми. Одна дівчина розповіла, що коли почала зустрічатись зі своїм майбутнім чоловіком, в якийсь момент у неї виникла думка: «Якщо я хочу бути з Богом, а він ні, то як духовно ми можемо бути разом?» Вона деякий час мучилась цим питанням, а потім прямо розповіла хлопцю, що було у неї на душі. Після цього він зважився на свій перший крок до Бога. Якщо людина любить, вона піде за любов'ю. Не має бути насилля, не можна змусити людину встати на шлях духовного розвитку, бо тільки вона сама може зробити свій вибір. Але можна розповідати про своє власне життя з Богом, проживати його поруч та молитися про спасіння душі цієї людини (1 Кор. 7:12-14)⁷¹.

Якщо бажаємо сімейного щастя, спершу потрібно усвідомити, якою має бути щаслива сім'я в Господі. Головою сім'ї Богом поставлений чоловік, його слово вирішальне і остаточне для всіх її членів. *«Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві, бо чоловік голова дружини, як і Христос*

⁷¹«Іншим же я говорю, не Господь: коли який брат має дружину невіруючу, і згідна вона жити з ним, нехай він не лишає її. І жінка, як має чоловіка невіруючого, а той згоден жити з нею, нехай не лишає його. Чоловік бо невіруючий освячується в дружину, а дружина невіруюча освячується в чоловікові. А інакше нечисті були б ваші діти, тепер же святі» (1 Кор. 7:12-14).

Голова Церкви, Сам Спаситель тіла! І як кориться Церква Христові, так і дружини своїм чоловікам у всьому» (Еф. 5:20-24). Керівництво чоловіка має бути засноване на любові, повазі, взаєморозумінні, довірі та підтримці балансу інтересів всіх членів сім'ї, включаючи дітей. Чоловік має робити так, щоб жінка завжди почувала себе єдиною, коханою та найкращою. «Чоловіки повинні любити дружин своїх так, як власні тіла, бо хто любить дружину свою, той любить самого себе. Бо ніколи ніхто не зненавидів власного тіла, а годує та гріє його, як і Христос Церкву» (Еф. 5:28-29).

Жінка — господиня в домі, саме вона є фактичною головою сім'ї, бо піклується про дім, дітей та чоловіка. Знаходячись в смиренні перед чоловіком і в духовній єдності з ним, вона може впливати на нього лагідністю, але не владністю, щоб не ставити під сумнів його силу та авторитет. «Так само дружини, коряться своїм чоловікам, щоб і деякі, хто не кориться слову, були приєднані без слова поводження дружин, як побачать ваше поводження чисте в страху» (1 Пет. 3:1-2). Для того, щоб бути головою сім'ї, чоловік має завжди відчувати підтримку дружини, а коли жінка веде боротьбу за першість в сім'ї та намагається стати другою головою — вона ризикує сімейним щастям,

криком та сварками духовно б'є та при-
нижує свого чоловіка. *«Жінка, що шанує
свого чоловіка, — для всіх вона явище
мудрості; а та, яка не шанує, — знана
з безбожної гордості. Жінка галаслива,
язиката — сурма воєнна, що зве до бою,
тож кожен чоловік у такій халепі — наче
б жив у неспокоях битви»* (Сирах. 25:
26-27). Вина чоловіка тут в тому, що від
самого початку сімейного життя він не
повів себе правильно — не взяв на себе
обов'язки голови і дозволив жінці вступити
з ним у боротьбу за першість. Вигравши
цю боротьбу, жінки одержують чоловіка-
п'яницю, чоловіка, що «не відбувся», що
«лежить на дивані» та нічим не цікавиться.
Крім того, може знайтись інша жінка, яка
скаже йому, що він найкращий, і чоловік
підє до тієї, яка його поважає, бо по-
чуватиме себе з нею сильним. Тож, щоб
цього не сталося, маємо слідувати словам
апостола: *«нехай кожен зокрема із вас
любить так свою дружину, як самого себе,
а дружина нехай боїться свого чоловіка»*
(Еф. 5:33).

Чоловік не зможе почувати себе
сильним, доки його жінка не дозволить
коханому себе захищати. Для цього вона
має йому довіритись, бо доки немає дові-
ри — буде страх, який заважатиме жінці в
повній мірі відчувати в своєму чоловікові
опору та підтримку. Навіть той, хто лю-

бить, не зможе захистити жінку, якщо вона не дозволить йому це зробити через свій страх або через непокірність та гординю, коли «сама краще знає» що і як робити.

Членам сім'ї, які з Богом і в любові один до одного, немає чого ділити між собою. Стосунки подружжя — гармонічні, а батьки з дітьми мають духовну єдність. Жінка має в смиренні та покорі допомагати та підтримувати свого чоловіка, бо саме на ньому лежить відповідальність за сім'ю перед Господом. *«І все, що тільки робите словом чи ділом, усе робіть у Ім'я Господа Ісуса, дякуючи через Нього Богові й Отцеві. Дружини, слухайтеся чоловіків своїх, як лицює то в Господі! Чоловіки, любіть дружин своїх, і не будьте суворі до них! Діти, будьте слухняні в усьому батькам, бо це Господеві приємне! Батьки, не драгуйте дітей своїх, щоб на душі не впали вони!... І все, що тільки чините, робіть від душі, немов Господеві, а не людям! Знайте, що від Господа приймете в нагороду спадщину, бо служите ви Господеві Христові»* (Кол. 3:17-21, 23-24).

4. Духовна сфера

Сфера, що напряду пов'язана з інтимною, бо те, якою є наша духовна праця, залежить від того, що ми маємо всередині. І навпаки, для того, щоб внутрішньо змінитися, маємо духовно трудитися: не

формально, не «для галочки», а за потребою душі, ходити до церкви та працювати над тим, щоб мати постійний зв'язок з Господом. Для цього потрібна духовна дисципліна: молитва, піст, читання Євангеліє, покаяння, сповіді, Причастя (Мф. 11:12)⁷². В ідеалі — духовно ми маємо стати служителями Божими — виконувати посильну роботу при церкві та безкорисно (Христа ради і во славу Божу) допомагати людям (Мф. 10:7-8)⁷³.

Наше життя гармонійне, коли ми розвиваємось в усіх чотирьох сферах. Якщо ж хоча б одна з них залишається нерозкритою — наш розвиток неповноцінний і ми не будемо щасливими в повній мірі. Зрозумівши напрямок свого життєвого руху у всіх чотирьох сферах свого життя, ми підходимо до усвідомлення того, хто ми є, якими нас створив Господь насправді і яке наше призначення на землі.

Починається наше народження духом (Ін. 3:3-8)⁷⁴. Формується наш «світлий духовний стержень». В основу нашого життя лягає Євангеліє. Всі свої думки, слова та вчинки ми підпорядковуємо духовному контролю, звертаємось до Господа в молитві («Господи, чи правильно я роблю? Чи по законам Твоїм чиню?») і звиряємось з заповідями Господніми:

⁷²«Царство Небесне здобувається силою, і ті, хто вживає зусилля, хапають його» (Мф. 11:12).

⁷³«А ходячи, проповідуйте та говоріть, що наблизилось Царство Небесне. Уздоровляйте недужих, воскрешайте померлих, очищайте прокажених, виганяйте демонів. Ви дармо дістали, дармо й давайте» (Мф. 10:7-8).

⁷⁴«...Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства. Никодим Йому каже: Як може людина родитися, будши старою? Хіба може вона ввійти до утроби своїй матері знову й родитись? Ісус відповів: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може ввійти в Царство Боже. Що вродилося з тіла є тіло, що ж уродилося з Духа є дух. Не дивуйся тому, що сказав Я тобі: Вам необхідно родитись згори. Дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений» (Ін. 3:3-8).

Десять Заповідей Божих, що були дані Богом пророку Мойсею:

1. Я є Господь Бог твій, нехай не буде в тебе інших богів, крім Мене.
2. Не роби собі ідола і нічого подібного до нього, не поклоняйся і не служи йому.
3. Не згадуй імені Господа Бога твого даремно.
4. Шість днів працуй і роби всі діла твої, а день сьомий — Господу Богу твоєму.
5. Шануй батька твого і матір твою — і добро тобі буде і довго житимеш на землі.
6. Не вбивай.
7. Не перелюбствуй.
8. Не кради.
9. Не свідчи неправдиво проти ближнього твого.
10. Не жадай нічого того, що належить ближньому твому.

«А один із тих книжників... приступив та й спитався Його: Котра заповідь перша з усіх? Ісус відповів: Перша: Слухай, Ізраїлю: наш Господь Бог Бог єдиний. І: Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша! А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе! Нема іншої більшої заповіді над цією!» (Мк.12:28-31)

Душа живе вічно і, склавши свій духовний план, ми починаємо наше вічне служіння, адже починаючи служити на Землі, ми закладаємо основу для нашого подальшого життя у вічності(Мф. 22:30)⁷⁵.

⁷⁵«Бо в воскресенні ні женяться, ані заміж виходять, але як Ангели ті на небі» (Мф. 22:30).

Людина, яка по-справжньому увірувала, але не до кінця покаялась, неповністю, чи не зовсім щиро, може стати об'єктом нападу нечистої сили: можливі матеріальні втрати, жахливі сни та ін. (див. «Ознаки присутності лукавих сил», стор. 383). Це є ознакою вірного шляху і з допомогою духівника та з вірою в Бога людина зможе захистити себе і свою родину.

Докази Божої присутності в світі:

- Сходження благодатного вогню в Єрусалимі по молитві Грецького Православного Єрусалимського патріарха.
- Є прояви нечистої сили в людях та біля них, яка виганяється іменем Господнім.
- Можна попросити Господа про духовне чудо для себе. Наприклад, про можливість позбавитися шкідливої звички. Якщо нам на користь — Господь дасть нам це, щоб ми увірували і прославили Його.

Домашнє завдання:

- Зібрати та спалити всю магічну та ізотеричну літературу, статуетки ідолів та ін.
- Описати всі випадки звернення до магії, екстрасенсів, гадалок, астрологів, біоенергетиків та ін. за життя. Які контакти з нечистою силою Ви мали? Згадати всі випадки Вашої участі в обрядах іновірців, перехресування, різні посвячення в лицарі, ордени і т. д. Покаятись та відректись.
- Описати всі випадки чудес Господніх, виконаних прохань, участі в Вашому житті Сил Небесних.
- Попросити Господа про духовне чудо для себе, якщо Вам це потрібно.

Цитати з Євангеліє на тему: «Віра в Бога і сила віри»

Ін. 11: 1-4, 6-7, 11, 14-15, 17, 20-28, 38-44

1 Був же хворий один, Лазар у Віфанії, із села Марії й сестри її Марти.

2 А Марія, що брат її Лазар був хворий, була та, що помазала Господа миром, і волоссям своїм Йому ноги обтерла.

3 Тоді сестри послали до Нього, говорячи: Ось нездужає, Господи, той, що кохаєш його!...

4 Як почув же Ісус, то промовив: Не на смерть ця недуга, а на Божу славу, щоб Син Божий прославився нею.

6 А коли Він почув, що нездужає той, то зостався два дні на тім місці, де був.

7 Після ж того говорить до учнів: Ходімо знову в Юдею.

11 Оце Він сказав, а по тому говорить до них: Друг наш Лазар заснув, та піду розбудити Його.

14 Тоді просто сказав їм Ісус: Умер Лазар.

15 І Я тішусь за вас, що там Я не був, щоб повірили ви. Та ходімо до нього.

17 Як прибув же Ісус, то знайшов, що чотири вже дні той у гробі.

20 Тоді Марта, почувши, що надходить Ісус, побігла зустріти Його, Марія ж удома сиділа.

21 І Марта сказала Ісусові: Коли б, Господи, був Ти тут, то не вмер би мій брат...

22 Та й тепер, знаю я, що чого тільки в Бога попросиш, то дасть Тобі Бог!

23 Промовляє до неї Ісус: Воскресне твій брат!

24 Відказує Марта Йому: Знаю, що в воскресення останнього дня він воскресне.

25 Промовив до неї Ісус: Я воскресення й життя. Хто вірує в Мене, хоч і вмере, буде жити.

26 І кожен, хто живе та хто вірує в Мене, повіки не вмере. Чи ти віруєш в це?

27 Вона каже Йому: Так, Господи! Я вірую, що Ти Христос, Син Божий, що має прийти на цей світ.

28 І промовивши це, відійшла, та й покликала нишком Марію, сестру свою, кажучи: Учитель тут, і Він кличе тебе!

38 Ісус же розжалобивсь знову в Собі, і до гробу прийшов. Була ж то печера, і камінь на ній налягав.

39 Промовляє Ісус: Відваліть цього каменя! Сестра вмерлого Марта говорить до Нього: Уже, Господи, чути, бо чотири вже дні він у гробі...

40 Ісус каже до неї: Чи тобі не казав Я, що як будеш ти вірувати, славу Божу побачиш?

41 І зняли тоді каменя. А Ісус ізвів очі до неба й промовив: Отче, дяку приношу Тобі, що Мене Ти почув.

42 Та Я знаю, що Ти завжди почувеш Мене, але ради народу, що довкола стоїть, Я сказав, щоб увірували, що послав Ти Мене.

43 І, промовивши це, Він скричав гучним голосом: Лазарю, вийди сюди!

44 І вийшов померлий, по руках і ногах обв'язаний пасами, а обличчя у нього було перев'язане хусткою... Ісус каже до них: Розв'яжіть його та й пустіть, щоб ходив...

Мф. 14: 24-33

24 А човен вже був на середині моря, і кидали хвилі його, бо вітер зірвався супротивний.

25 А о четвертій сторожі нічній Ісус підійшов до них, ідучи по морю.

26 Як побачили ж учні, що йде Він по морю, то настрашилися та й казали: Мара! І від страху вони закричали...

27 А Ісус до них зараз озвався й сказав: Заспокойтесь, це Я, не лякайтесь!

28 Петро ж відповів і сказав: Коли, Господи, Ти це, то звели, щоб прийшов я до Тебе по воді.

29 А Він відказав йому: Іди. І, вилізши з човна, Петро став іти по воді, і пішов до Ісуса.

30 Але, бачачи велику бурю, злякався, і зачав топтати, і скричав: Рятуй мене, Господи!...

31 І зараз Ісус простяг руку й схопив його, і каже до нього: Маловірний, чого усумнився?

32 Як до човна ж вони ввійшли, буря вщухнула.

33 А приявні в човні вклонились Йому та сказали: Ти справді Син Божий!

Лк. 17: 12-19

12 І, коли входив до одного села, перестріли Його десять мужів, слабих на проказу, що стали здалека.

13 І голос піднесли вони та й казали: Ісусе, Наставнику, змилуйсь над нами!

14 І, побачивши їх, Він промовив до них: Підіть і покажіться священикам! І сталось, коли вони йшли, то очистились...

15 Один же з них, як побачив, що видужав, то вернувся, і почав гучним голосом славити Бога.

16 І припав він обличчям до ніг Його, складаючи дяку Йому. А то самарянин був...

17 Ісус же промовив у відповідь: Чи не десять очистилось, а дев'ять же де?

18 Чому не вернулись вони хвалу Богові віддати, крім цього чужинця?

19 І сказав Він йому: Підведися й іди: твоя віра спасла тебе!

Мф. 8: 5-10, 13; Лк. 7: 2-9

5 А коли Він до Капернауму ввійшов, то до Нього наблизився сотник, та й благати зачав Його,

6 кажучи: Господи, мій слуга лежить удома розслаблений, і тяжко страждає.

7 Він говорить йому: Я прийду й уздоровлю його.

8 А сотник Йому відповів: Недостойний я, Господи, щоб зайшов Ти під стріху мою... Та промов тільки слово, і видужає мій слуга!

9 Бо й я людина підвладна, і вояків під собою я маю; і одному кажу: піди то йде він, а тому: прийди і приходить, або рабові своєму: зроби те і він зробить.

10 Почувши таке, Ісус здивувався, і промовив до тих, хто йшов услід за Ним: Поправді кажу вам: навіть серед Ізраїля Я не знайшов був такої великої віри!

13 І сказав Ісус сотникові: Іди, і як повірив ти, нехай так тобі й станеться! І тієї ж години одужав слуга його.

Мф. 9: 20-22; Мк. 5: 25-34; Лк. 8: 43-48

20 І ото одна жінка, що дванадцять літ хворою на кровотечу була, приступила ззаду, і доторкнулась до краю одежі Його.

21 Бо вона говорила про себе: Коли хоч доторкнуся одежі Його, то одужаю.

22 Ісус, обернувшись, побачив її та й сказав: Будь бадьорою, дочко, твоя віра спасла тебе! І одужала жінка з тієї години.

Мф. 9: 27-30

27 Коли ж Ісус звідти вертався, ішли за Ним два сліпці, що кричали й казали: Змилуйсь над нами, Сину Давидів!

28 І коли Він додому прийшов, приступили до Нього сліпці. А Ісус до них каже: Чи ж вірите ви, що Я можу вчинити оце? Говорять до Нього вони: Так, Господи.

29 Тоді Він доторкнувся до їхніх очей і сказав: Нехай станеться вам згідно з вашою вірою!

30 І очі відкрилися їм. ...

Мф. 15: 22-28; Мк. 7: 25-30

22 І ось жінка одна хананеянка, із тих околиць прийшовши, заголосила до Нього й сказала: Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давидів, демон тяжко дочку мою мучить!

23 А Він їй не казав ані слова. Тоді учні Його, підійшовши, благали Його та казали: Відпусти її, бо кричить услід за нами!

24 А Він відповів і сказав: Я посланий тільки до овечок загинулих дому Ізраїлевого...

25 А вона, підійшовши, уклонилаь Йому та й сказала: Господи, допоможи мені!

26 А Він відповів і сказав: Не годиться взяти хліб у дітей, і кинути щенятам...

27 Вона ж відказала: Так, Господи! Але ж і щенята їдять ті кришки, що спадають зо столу їхніх панів.

28 Тоді відповів і сказав їй Ісус: О жінко, твоя віра велика, нехай буде тобі, як ти хочеш! І тієї години дочка її видужала.

Мф. 17: 14-16, 18-21; Мк. 9: 17-27; Лк. 9: 38-42

14 І як вони до народу прийшли, то до Нього один чоловік приступив, і навколішки впав перед Ним,

15 і сказав: Господи, змилуйсь над сином моїм, що біснується у новомісяччі, і мучиться тяжко, бо почасти падає він ув огонь, і почасти в воду.

16 Я його був привів до учнів Твоїх, та вони не могли вздоровити його.

18 Потому Ісус погрозив йому, і демон вийшов із нього. І видужав хлопець тієї години!

19 Тоді підійшли учні насамоті до Ісуса й сказали: Чому ми не могли його вигнати?

20 А Він їм відповів: Через ваше невірство. Бо поправді кажу вам: коли будете ви мати віру, хоч як зерно гірчичне, і горі оцій скажете: Перейди звідси туди, то й переїде вона, і нічого не матимете неможливого!

21 Цей же рід не виходить інакше, як тільки молитвою й постом.

Мк. 10: 46-52

46 ...А коли з Єрихону виходив Він разом із Своїми учнями й з безліччю люду, сидів і просив при дорозі сліпий Вартимей, син Тимеїв.

47 І, прочувши, що то Ісус Назарянин, почав кликати та говорити: Сину Давидів, Ісусе, змилуйся надо мною!

48 І сварились на нього багато-хто, щоб мовчав, а він іще більше кричав: Сину Давидів, змилуйся надо мною!

49 І спинився Ісус та й сказав: Покличте його! І кличуть сліпого та й кажуть йому: Будь бадьорий, устань, Він кличе тебе.

50 А той скинув плаща свого, і скочив із місця, і прибіг до Ісуса.

51 А Ісус відповів і сказав йому: Що ти хочеш, щоб зробив Я тобі? Сліпий же Йому відказав: Учителю, нехай я прозрю!

52 Ісус же до нього промовив: Іди, твоя віра спасла тебе! І той зараз прозрів, і пішов за Ісусом дорогою.

Мк. 11: 21-23; Мф. 21: 19-22

21 І, згадавши Петро, говорить Йому: Учителю, глянь фігове дерево, що прокляв Ти, усохло!

22 А Ісус їм у відповідь каже: Майте віру Божу!

23 Поправді кажу вам: Як хто скаже горі цій: Поруйся та й кинься до моря, і не матиме сумніву в серці своїм, але матиме віру, що станеться так, як говорить, то буде йому!

Ін. 4: 46-51

46 ... І був там один царедворець, що син його хворів у Капернаумі.

47 Він, почувши, що Ісус із Юдеї прибув в Галілею, до Нього прийшов і благав Його, щоб пішов і сина йому вздоровив, бо мав той умерти.

48 Ісус же промовив до нього: Як знамен тих та чуд не побачите, не ввіруєте!

49 Царедворець говорить до Нього: Піди, Господи, поки не вмерла дитина моя!

50 Промовляє до нього Ісус: Іди, син твій живе! І повірив той слову, що до нього промовив Ісус, і пішов.

51 А коли ще в дорозі він був, то раби його перестріли його й сповістили, говорячи: Син твій живе.

Мк. 5: 35-36, 38, 41, 42; Лк. 8: 41-42, 49-50, 54-55

35 Як Він ще говорив, приходять ось від старшини синагоги та й кажуть: Дочка твоя вмерла; чого ще турбуєш Учителя?...

36 А Ісус, як почув слово сказане, промовляє до старшини синагоги: Не лякайся, тільки віруй!

38 І приходять у дім старшини синагоги, і Він бачить метушню та людей, що плакали та голосили.

41 І взяв Він за руку дівча та й промовив до нього: Таліта, кумі що значить: Дівчатко, кажу тобі встань!

42 І в ту мить підвелось й ходило дівча; а років мало з дванадцять. І всі зараз жахнулися з дива великого!...

Лк. 7: 37, 38, 48, 50

37 І ось жінка одна, що була в місті, грішниця, як дізналась, що, Він у фарисеєвім домі засів при столі, алябастрову пляшечку мира принесла,

38 і, припавши до ніг Його ззаду, плачучи, почала обливати слізьми Йому ноги, і волоссям своїм витирала, ноги Йому цілувала та миром мастила...

48 А до неї промовив: Прощаються тобі гріхи!

50 А до жінки сказав Він: Твоя віра спасла тебе, іди з миром собі!

Лк. 17: 6

6 А Господь відказав: Коли б мали ви віру, хоч як зерно гірчичне, і сказали шовковиці цій: Вирвися з коренем і посадися до моря, то й послухала б вас!

Лк. 18: 35, 42

35 І сталось, як Він наближався був до Єрихону, один невидючий сидів при дорозі й просив.

42 Ісус же до нього сказав. Стань видючий! Твоя віра спасла тебе!

Мф. 18: 2-3; Мк. 10: 15

2 Він же дитину покликав, і поставив її серед них,

3 та й сказав: Поправді кажу вам: коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, не ввійдете в Царство Небесне!

Ін. 20: 24-29

24 А Хома, один з Дванадцятьох, званий Близнюк, із ними не був, як приходив Ісус.

25 Інші ж учні сказали йому: Ми бачили Господа!... А він відказав їм: Коли на руках Його знаку відцвяшного я не побачу, і пальця свого не вкладу до відцвяшної рани, і своєї руки не вкладу до боку Його, не ввірую!

26 За вісім же день знов удома були Його учні, а з ними й Хома. І, як замкнені двері були, прийшов Ісус, і став посередині та й проказав: Мир вам!

27 Потім каже Хомі: Простягни свого пальця сюди, та на руки Мої подивись. Простягни й свою руку, і вклади до боку Мого. І не будь ти невіруючий, але віруючий!
28 А Хома відповів і сказав Йому: Господь мій і Бог мій!
29 Промовляє до нього Ісус: Тому ввірував ти, що побачив Мене? Блаженні, що не бачили й увірували!

Ін. 12: 44-46

44 А Ісус підняв голос, та й промовляв: Хто вірує в Мене, не в Мене він вірує, але в Того, Хто послав Мене.
45 А хто бачить Мене, той бачить Того, хто послав Мене.
46 Я, Світло, на світ прийшов, щоб кожен, хто вірує в Мене, у темряві не залишався.

Мк. 12: 28-30; Мф. 22: 35-39; Лк. 10: 27-28

28 А один із тих книжників, що чув, як вони сперечались, та бачив, як добре Він відповідав їм, приступив та й спитався Його: Котра заповідь перша з усіх?
29 Ісус відповів: Перша: Слухай, Ізраїлю: наш Господь Бог Бог єдиний.
30 І: Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша!

Тема 4.

**«Покаяння
перед Богом
та прощення всіх,
хто нас образив»**

1. Покаяння перед Богом.

- 1.1. Усвідомлення того, що так, як ми живемо, жити не можна. — 1.2. Визначення своїх духовних координат. — 1.3. Єдине, щире розуміння глибини падіння себе та свого роду. — 1.4. Розуміння того, що тільки Господь може нас спасти. — 1.5. Духовне народження.

2. Продовження покаяння перед Богом і початок усвідомленого покаяння перед душами людей

Якщо Ви почали читати цей розділ відчувачи потребу духовного пошуку сенсу свого життя, визволення від духовних та тілесних недугів і, найголовніше, всім єством (розумом, душею та тілом (Мк. 12:30)¹) бажаючи духовного народження в Господі, то головним на цьому шляху буде усвідомлене покаяння перед Господом нашим Ісусом Христом. Тільки Він, по волі Отця Свого Небесного, має право прощати наші гріхи (Мф. 9:6)². Для того, щоб одержати благодать від Бога, треба покаятись перед Ним у всіх своїх гріхах і беззаконнях (Мк. 1:15)³, які ми творили протягом всього життя, починаючи з 7-річного віку, а також попросити прощення у душ тих людей, яких ми ображали, осуджували, обкрадали, зраджували, спокушали... (Лк. 13:3)⁴.

¹«Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша!» (Мк. 12:30)

²«Але щоб ви знали, що прощати гріхи на землі має владу Син Людський...» (Мф. 9:6)

³«Покайтеся, і віруйте в Євангелію!» (Мк. 1:15)

⁴«...та коли не покаєтесь, то загинете всі так» (Лк. 13:3).

1. Покаяння перед Богом

1.1. Усвідомлення того, що так, як ми живемо, жити не можна

Усвідомлення того, що так, як ми живемо, жити не можна, починається для нас, тоді, коли ми стаємо перед питанням: «Звідки наші хвороби та життєві негаразди?» (Ін. 9:2)⁵.

⁵«...хто згрішив: чи він сам, чи батьки його, що сліпим він родився?» (Ін. 9:2)

Чоловік приємної зовнішності віком біля 30 років розповідав батьощі: «За яку справу не візьмусь — всюди невдача. Дуже багато зусиль докладаю, та все марно. Мені і раніше бувало, що неталанило, але щоб так...», — казав він. «Єдине — багато жінок хоче за мене заміж». Неодружений, забезпечений чоловік з гарною зовнішністю, який не бажає мати сім'ї через те, що любить жити для себе — навіть не вступаючи у фізичні відносини, став спокусою для жінок. Вони сподіваються, бажають, мріють про відносини з ним та сімейне щастя. Чоловік дає їм надію, але не виправдовує сподівань, грається з жіночими почуттями і цим викликає на себе безліч образ та прокльонів. Чи може він так жити далі?

А як щодо нас? Чим ми відрізняємось від того чоловіка? Всі ми один від одного відрізняємось тільки тим, наскільки швидко набираємо гріхи на свою душу (Пс. 52:3-4)⁶. Той, хто постійно перебуває

⁶«Бог з неба поглянув на синів людських, щоб побачити: чи є хто розумний, що шукає Бога? Всі відвернулися, всі нікчемні стали; нема вже такого, хто чинить добро, немає жодного» (Пс. 52:3-4).

в страстях — швидко, а «середня» людина, що живе розміреним життям, якщо не відкриває душу Богові і не усвідомлює своїх гріхів (Мф. 13:14)⁷ — поступово їх накопичує. Кожен день кожен з нас грішить безкінечно. Чи за кожен свій гріх ми сказали від душі: «Каюсь!»? Для цього має бути відведений час — час нашої повної сповіді, коли (раз на тиждень, два тижні, місяць — кому скільки потрібно) ми приходимо в Храм Божий і, звертаючись до Господа в Таїнстві Сповіді перед священником, який є свідком перед Богом нашої сповіді, кажемо: «Каюсь, Господи, в такому і такому гріху!» (Лк. 15: 18-19)⁸.

Якщо цього не відбувається, людина не бажає відкривати душу Богові — рано чи пізно вона стає перед питанням: «Які надбання я маю за своє життя?». Особливо, коли діти виростають і йдуть, створюючи власні сім'ї, часто приходять усвідомлення, що наше життя пусте. Якщо людина з Богом — вона не буває самотня (Ін. 17:24)⁹. Її життя насичене і їй завжди цікаво. Їй легко на душі (Мф. 17:4)¹⁰, тому вона чуває себе юною і у неї є бажання жити, творити та змінювати своє життя (Лк. 9:59-60)¹¹.

Коли ми робимо вибір стати на шлях до Бога, тоді Господь дає нам можливість відкрити очі і побачити, що з нами

⁷«І над ними збувається пророцтво Ісаї, яке промовляє: Почуйте слухом, і не зрозумієте, дивитися будете оком, і не побачите...» (Мф. 13:14)

⁸«Прогрішився я, отче, против неба та супроти тебе... Недостойний я вже зватись сином твоїм; прийми ж мене, як одного з своїх наймитів...» (Лк. 15: 18-19)

⁹«Бажаю Я, Отче, щоб і ті, кого дав Ти Мені, там зо Мною були, де знаходжуся Я, щоб бачили славу Мою, яку дав Ти Мені, бо Ти полюбив Мене перше закладин світу» (Ін. 17:24).

¹⁰«Господи, добре бути нам тут» (Мф. 17:4).

¹¹«І промовив до другого Він: Иди за Мною. А той відказав: Дозволь мені перше піти, і батька свого поховати. Він же йому відказав: Зостав мертвим ховати мерців своїх. А ти йди та звіщай Царство Боже» (Лк. 9:59-60).

відбувається насправді (Ін. 5:14)¹². Всі наші хвороби та нещастя в житті є наслідком гріхів. Так, як ми живемо, жити неможливо! Наш спосіб життя швидко чи поступово веде нас до фізичної та духовної загибелі, бо влада гріха над нашою душею невпинно збільшується аж до фізичної смерті, після якої весь накопичений гріх продовжуватиме мучити нашу душу. *«Так буде й наприкінці віку: Анголи повиходять, і вилучать злих з-поміж праведних, і їх повкидають до печі огненної, буде там плач і скрегіт зубів!»* (Мф. 13:49-50).

¹²«Ось видужав ти. Не гріши ж уже більше, щоб не сталося тобі чого гіршого!» (Ін. 5:14)

1.2. Визначення своїх духовних координат

Після усвідомлення своїх гріхів ми маємо визначити свої духовні координати — де ми духовно знаходимось і чим займаємось.

Ми знаходимось на Землі. «Я живу на Землі, хрещений і визнаю всі таїнства церкви: сповіданий, причащений, вінчаний. Чи Божий я?» «А у що ти віруєш? Чи підтримуєш кожне слово Символа православної віри? Чи живеш по заповідях Божих?» (Ін. 14:15)¹³. Люди обманюють, крадуть, пиячать, блудять, вбивають, ходять до магів та цілителів... це і є пекло, в якому душі людей мучаться вже при житті. Можуть казати при цьому: «я з Богом» (Мф. 15:7-8)¹⁴,

¹³«Якщо Ви Мене любите, Мої заповіді зберігайте!» (Ін. 14:15)

¹⁴«Лицеміри! Про вас добре Ісая пророкував був, говорячи: Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене!» (Мф. 15: 7-8)

але як це можливо, коли вони з гріхом і навіть не думають каятись? Ми в гріхах, як в нечистотах. Земля є під владою сатани (Лк. 4:6-7)¹⁵.

¹⁵«І диявол сказав Йому: Я дам Тобі всю оцю владу та їхню славу, бо мені це передане, і я даю, кому хочу, її. Тож коли Ти поклонишся передо мною, то все буде Твоє!» (Лк. 4:6-7)

¹⁶«Він же промовив до них: Я бачив того сатану, що з неба спав, немов блискавка». (Лк. 10:18)

Дійсно, як тут скажеш, що ми з Богом, коли магія оточує нас скрізь в нашому повсякденному житті: від «Битви екстрасенсів» по телевізору до «Гарі Поттера», який є в портфелі кожного школяра. (Лк. 10:18)¹⁶ Люди безупинно спілкуються зі знахарями, чаклунами, «бабками» та іншими служителями лукавого, з усіма тими чарівниками, які мають справу з духами піднебесними і використовують їх знання і вміння в своїх обрядах. Ці духи «аплодують», коли душа людини непокаянна і непричашена йде до пекла. За Старим Заповітом відьом вбивали. *«Чоловік або жінка, що будуть викликати мертвих або відьмувати, мусять бути скарані на смерть; камінням нехай поб'ють їх, кров їхня упаде на них»* (Лев. 20:27, див. також Лев. 19:26-31). Так само не менш суворі слова містяться у Книзі Виходу: *«Не залишай відьми живою»* (Вих. 22:17). В Новому заповіті сказано: *«горе людині, що від неї приходить спокуса»* (Мф. 18:7). Наше ж суспільство — «нелякані» люди, які ходять до екстрасенсів, спілкуються з магами і майже кожен сам практикував ті чи інші магичні дії (1 Кор. 10:14)¹⁷, не розуміючи,

¹⁷«Тому, мої любі, утікайте від служіння ідолам» (1 Кор. 10:14).

якої шкоди завдають своїй душі, бо фактично своїми діями відрікаються від Господа, забувши про обітницю, яку вони, чи їхні хрещені батьки, тричі давали перед Таїнством хрещення та миропомазання. І тоді людина переходить під владу сатани та побачити наскільки сильно її ввели в оману, лише коли її чи її рідних спіткає тяжка хвороба (Пс.7:15-18)¹⁸.

В лікарні, після Причастя хворої на рак дівчинки священик завів розмову з матір'ю: «Як давно хворіє дитина? Чи ходили ви до ворожок?» «Та ні... Ну, можливо, раніше. Моєму чоловікові дуже неталанило раніше: то ногу зламає, то руку, то гроші втратить і мені порадили одну знахарку. Ми з чоловіком до неї прийшли і та почитала над ним заговори. Після того всі негаразди чоловіка як рукою зняло». «Коли це сталося?» «Років 5 назад, як раз перед тим, як захворіла донечка, — каже жінка і блідне. — То це пов'язано з хворобою моєї дитини?».

Земля є під владою сатани. Тому кожного разу, читаючи молитву «Отче наш», ми просимо Господа: *«визволи нас від лукавого»* (Мф. 6:13).

¹⁸«Ось нечестивий захворів на неправду, зачав злобу і породив беззаконня. Копав яму, і викопав її, і впав у ту яму, яку сам приготував. І повернеться злоба його на голову його, і неправда його на тім'я його впаде. Прославлятиму Господа за правду його і величатиму ім'я Господа Всевишнього.» (Пс.7:15-18)

1.3. Слізне, щире розуміння глибини падіння себе та свого роду

Якщо нам погано, тяжко жити, маємо хвороби — це означає, що до такого стану нас привів наш власний гріховний спосіб життя та накопичені гріхи нашого роду. Дерево нашого роду принесло нас, як свій плід, достойними своїх коренів (Мф. 7:17-19)¹⁹.

Усвідомлення своїх та родових гріхів дає нам силу розуміння того, куди маємо направляти наші молитви: за бабусю, що ворожила, чи дідуся, який служив в НКВС і за наказом вбивав людей... Коли усвідомимо, який тягар гріхів лежить на нашому роді — зрозуміємо тоді, що ціна, яку ми платимо за них, ще занижка. Нас дуже пожаліли, тож слава Богу за все, що з нами відбувається! (1 Сол. 5:18)²⁰. Якщо нарікаємо («Чому я? Хіба я винний? Це несправедливо!» і т.д.) — ми не зможемо від душі сказати: «Слава Богу за все!», і тільки додаємо собі гріха (Лк. 23:39-42)²¹.

Гріх, а він з нами з семи років (ми беремо чуже, говоримо неправду, блудимо, звертаємося до чародіїв (магів, екстрасенсів, цілителів і т.д.)), треба усвідомити, слізно вболівати серцем і всією своєю душею взивати до Господа молячи про прощення. Покаяння тільки розумом,

19 «... родить добрі плоди кожне дерево добре, а дерево зле плоди родить лихі. Не може родить добре дерево плоду лихого, ані дерево зле плодів добрих родити. Усяке ж дерево, що доброго плоду не родить, зрубується та в огонь укидається» (Мф. 7:17-19).

20 «Подяку складайте за все, бо така Божя воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:18).

21 «А один із розп'ятих злочинників став зневажати Його й говорити: Чи Ти не Христос? То спаси Себе й нас! Обіззався ж той другий, і докоряв йому, кажучи: Чи не боїшся ти Бога, коли й сам на те саме засуджений? Але ми справедливо засуджені, і належну за плату за вчинки свої беремо, Цей же жадного зла не вчинив. І сказав до Ісуса: Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє!» (Лк. 23:39-42)

коли людина сухо перелічує свої гріхи, намагаючись при цьому час від часу себе виправдовувати, без відчуття любові Господа до себе, без глибокої вдячності Йому за кожен зроблений подих, не дасть ні відпущення гріхів, ні духовного народження, ні зцілення душі та тіла (Лк. 13:2-3)²². Духовну нещирість, нерозкритість священник може і не відчувати, не розпізнати, але Господа, який знає про нас все і бачить кожен куточок нашої душі, ввести в оману неможливо (Мф. 15:19-20)²³. Якщо людина вільно або невільно підійшла до сповіді перед Господом формально («в церкві багато людей, а на людях мені незручно, а раптом хтось почує»); «я в присутності іншої людини (священника) не можу каятись»; «мені таке глибоке покаяння не потрібне, я ще не готовий, лише заради вінчання з дружиною, адже без сповіді та Причастя вінчатись неможна, а жінка дуже наполягає, просить» і т.д.), то таке покаяння користі не принесе і в житті нічого не зміниться. Так само нічого не зміниться, якщо після покаяння людина продовжуватиме усвідомлено і добровільно грішити далі. Такій людині може стати ще гірше, ніж було до покаяння. *«Ісус стрів у храмі його, та й промовив до нього: Ось видужав ти. Не гріши ж уже більше, щоб не сталося тобі чого гіршого!»* (Ін. 5:14).

²² «Чи ви думаєте, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян? Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!» (Лк. 13:2-3)

²³ «Бо з серця виходять лихі думки, душогубства, перелюби, розпуста, крадіж, неправдиві засвідчення, богозневаги. Оце те, що людину опоганює.» (Мф. 15:19-20)

Тоді, якщо нічого не змінюється, людина прямує до своєї фізичної та духовної загибелі. Поступово руйнується її тіло — накопичуються хвороби та все погіршується фізичний стан. Все це є зовнішнім проявом руйнування її душі (Лк.9:60)²⁴. Коли душа опиняється на грані духовної смерті, вона майже припиняє реагувати, далі падати немає куди (Лк. 13:28)²⁵.

1.4. Розуміння того, що тільки Господь може нас спасти

Маємо усвідомити, що тільки Бог, який любить нас, як своїх дітей, може нас спасти (можемо порівняти себе з блудними дітьми, що повертаються до Отця зі сльозами: *«Прогрішився я, отче, против неба та супроти тебе, і недостойний вже зватися сином твоїм...»* (Лк. 15:21))

Господь готовий спасти нас в будь-яку секунду нашого життя (Мф. 14:30-31)²⁶. Ви скажете, що цього не може бути? Подивіться на картину розп'яття. Поряд з Господом на хрестах два розбійники. Один з них покався, і Господь сказав йому: *«Ти будеш зо Мною сьогодні в раю!»* (Лк. 23:43) Невже кожен з нас гірший за розбійників? Маємо прийняти душею розуміння того, що Господь безмежно нас любить і готовий простити в будь-який момент, коли ми прийдемо до Нього з покаяттям (Лк. 15:4-7)²⁷.

²⁴ «Зостав мертвим ховати мерців своїх» (Лк.9:60).

²⁵ «Буде плач там і скрегіт зубів...» (Лк. 13:28)

²⁶ «Рятуй мене, Господи!... І зараз Ісус простяг руку й схопив його, і каже до нього: Маловірний, чого усумнився?» (Мф. 14:30-31)

²⁷ «Котрий з вас чоловік, мавши сотню овець і загубивши одну з них, не покине в пустині тих дев'ятидесяти й дев'яти, та й не піде шукати загинулої, аж поки не знайде її? А знайшовши, кладе на рамена свої та радіє. І, прийшовши додому, скликає він друзів і сусідів, та й каже до них: Радійте зо мною, бо знайшов я вівцю свою тую загублену. Говорю вам, що так само на небі радітимуть більш за одного грішника, що кається, аніж за дев'ятдесятьох і дев'ятьох праведників, що не потребують покаяття!...» (Лк. 15:4-7)

Це розуміння треба прийняти самому і передавати людям. Духовно спраглою може бути будь-яка людина з нашого оточення, варто тільки почати — вона сама виявить цікавість (Ін. 4:13-15)²⁸, почнеться розмова, а разом з нею і служіння душі людини.

Один священик розповів, що якимось служінням розпочалося для нього, коли він лежав в лікарні і медсестра прийшла робити йому укол. «Я навіть не думав починати з нею розмову, обставини здавались абсолютно не відповідними, але по її обличчю було видно, що їй духовно дуже важко, і я спитав: чому вам так сильно болять? У відповідь вона розплакалась і розповіла про те, що помер її батько, якого вона дуже любила, і тепер, після його смерті, вона кожен день, кожну секунду безперервно про нього думає і подумки, а іноді і вголос, розмовляє з ним. Такий сильний зв'язок з померлою людиною забрав у дівчини майже всі життєві сили. Звичайно їй потрібна була духовна допомога і ми почали говорити про молитви за спочилих, оздоровлення душі і тіла через таїнства Сповіді та Святого Причастя Тіла і Крові Господа нашого Ісуса Христа та життя з Богом». Що було потім в житті тієї дівчини невідомо, але важливо, що в ту мить її душа отримала те, що їй було потрібно, а священик

²⁸«Кожен, хто воду цю п'є, буде прагнути знову. А хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде по-вік, бо вода, що Я йому дам, стане в нім джерелом тієї води, що тече в життя вічне. Каже жінка до Нього: Дай мені, Пане, цієї води, щоб я пити не хотіла, і сюди не приходила брати» (Ін. 4:13-15).

зробив те, на що був покликаний — послужив Богу, бо послужити душі людині — значить послужити Богу.

Чим більше гріхів має людина, тим сильніший має відбутись крик її душі: «Господи, пропадаю! Я весь в гріхах та нечистотах! Спаси мене!» Крик про спасіння і захист (Мф. 14:30)²⁹.

²⁹«Рятуй мене, Господи!» (Мф. 14:30)

Люди схильні виправдовувати себе: «Я може і грішив, але ж робив і добрі справи». Доки людина стоїть в гріху і не кається, добрі справи не виправдають її перед Богом. *«Спасенні ви благодаттю через віру, а не від діл, щоб ніхто не хвалився»* (Еф. 2:8-9). Але *«віра без діл мертва»* (Як. 2:26), тому наше служіння Богу не може припинятись ніколи.

Як дитина чіпляється за матір, всім своїм єством маємо вчепитись за Господа. Всією душею, серцем, розумом, кріпостью своєю (зубами, руками та ногами). *«Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша!»* (Мк. 12:30) Вся наша надія — на Нього одного, більше немає кому нас спасти. Доки ми надіємось на людей, цілителів, чудеса, кого та що завгодно інше — ніяких змін в нашому житті не відбудеться (Пс. 145:3)³⁰. Зміни, яких ми прагнемо — це просвітлення нашої душі і розуму, адже

³⁰«Не надійтесь на князів, на синів людських, в них нема спасіння» (Пс. 145:3).

пелена нерідко закриває розум людей (Мф. 13:15)³¹.

Одна людина тричі мала бесіду зі священиком, сиділа навпроти нього і не могла його зрозуміти. «Я не розумію, що ви говорите, ніби не чую вас». Тільки після сповіді, Причастя та замовлених в трьох монастирях сорокоуств за здоров'я себе та найближчих своїх рідних вона змогла почути. «Я Вас чую!» Пелена спала з розуму.

Коли такі зміни, по суті чудеса Господні, відбуваються з нами майже кожен день, ми звикаємо і припиняємо їх запам'ятовувати, але так не має бути. Маємо завжди пам'ятати, які ми були на початку нашого духовного шляху (Кол. 3:5-7)³² і як багато нам Господь простив (Тим. 1:12-13)³³, бо як тільки втратимо пам'ять своїх гріхів — нас здолає гординя (2 Кор. 12:5)³⁴.

Пам'ятаючи всі етапи свого духовного розвитку, ми зможемо допомогти іншим на їх шляху і цим послужимо їх душам. Якщо вірувати — в такому служінні немає нічого складного. Крик душі: «Господи, допоможи! Направ мене!»...і зможемо «іти по воді» (Мф. 14:29).

«Господи, спаси мою душу! Захисти мене!» Так має кричати наша душа кожен раз, як переживає духовні напасті, коли

31 «Затовстіло бо серце людей цих, тяжко чують вухами вони, і зажмурили очі свої, щоб коли не побачити очима й не почути вухами, і не зрозуміти їм серцем, і не навернутись, щоб Я їх уздоровив!» (Мф. 13:15)

32 «Отож, умертвіть ваші земні члени: розпусту, нечисть, пристрасть, лиху, пожадливість та зажерливість, що вона ідо-лослуження, бо гнів Божий приходить за них на неслухняних. І ви поміж ними ходили колись, як жили поміж ними» (Кол. 3:5-7).

33 «Я дяку складаю Тому, Хто зміцнив мене, Христу Ісусу, Господу нашому, що мене за вірного визнав і поставив на службу, мене, що давніше був богозневажник, і гнобитель, і напасник, але був помилуваний, бо я те чинив нетямучий у невірстві» (Тим. 1:12-13).

34 «...а собою хвалитись не буду, хіба тільки своїми немочами» (2 Кор. 12:5).

втрачаємо контроль над ситуацією. Без крику душі (Пс. 50:1-2)³⁵ змін в нашому житті не відбудеться. Як не відбудеться і наше духовне народження.

³⁵«Помилуй мене, Боже, з великої милости Твоєї, і з великого милосердя Твого прости провини мої» (Пс. 50:1-2).

1.5. Духовне народження

Як можемо бути з Богом не народившись духом? *«...Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства. Никодим Йому каже: Як може людина родитися, будучи старою? Хіба може вона ввійти до утроби своїй матері знову й родитись? Ісус відповів: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може ввійти в Царство Боже. Що вродилося з тіла є тіло, що ж уродилося з Духа є дух. Не дивуйся тому, що сказав Я тобі: Вам необхідно родитись згори. Дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений»* (Ін. 3:3-8).

Крик нашої душі про покаяння і спасіння є криком нашого народження в Господі. Після такого народження наша душа може почувати себе незахищеною, як немовля. Відчуття, що з нами відбувається щось неймовірне. «Цього просто не може бути!» Але все це — другорядне, найперше — нас охоплює радість. Тягар наших та родових

гріхів все ще відчувається, але головне, що ми переживаємо — це блаженство єднання нашої душі з Богом (Пс. 118:1-2)³⁶. Народження Духом в Господі.

Народжена в Господі душа на шляху свого розвитку використовує весь одержаний за життя досвід. Ми усвідомлюємо, що Господь готував нас до цієї миті всім нашим життям, ніщо не відбувалось з нами випадково і весь наш життєвий досвід стає нам у нагоді для служіння Богу і людям.

Найперше, що далі має зробити людина — це знайти духівника, під керівництвом якого буде духовно розвиватись. Як це зробити? До того, на кого вона заслуговує, має привести людину її душа. По благословенню духівника людина розпочинає піст та молитву, що дає їй духовну силу рухатись шляхом до Бога. Піст та молитва дають нам захист та зброю від нечистої сили на цьому шляху (Мф. 17:21)³⁷.

Піст смиряє наше тіло і зменшує вплив тілесних бажань на нашу душу, посилюючи цим її захист (Гал. 5:16-17)³⁸. Піст має бути строгим, але треба слідкувати за своїм здоров'ям. Кожен з нас знає особливості свого організму та його потреби (1 Кор. 7:5)³⁹. Маємо обмежувати себе, але не можемо шкодити собі, тому при наявності хвороб маємо порадитись зі своїм лікарем, які продукти можемо виключити з раціону.

³⁶ «Блаженні непорочні, що ходять у законі Господнім. Блаженні ті, що додержують свідчення Його і всім серцем шукають Його» (Пс. 118:1-2).

³⁷ «Цей же рід не виходить інакше, як тільки молитвою й постом» (Мф. 17:21).

³⁸ «І кажу: ходіть за духом, і не вчините пожадливості тіла, бо тіло бажає противного духові, а дух противного тілу, і супротивні вони один одному, щоб ви чинили не те, чого хочете» (Гал. 5:16-17).

³⁹ «Не вхилийтесь одне від одного, хіба що дочасно за згодою, щоб бути в пості та молитві, та й сходьтесь знову до купи, щоб вас сатана не спокушував вашим нестриманням» (1 Кор. 7:5).

Молитва. Найкраще — це своє особисте постійне звернення до Бога від душі своїми словами (Мф. 6:6-8)⁴⁰. Але одразу мати сильну молитву людина не може, цьому треба вчитися, тому потрібно взяти благословення у духівника на власне молитовне правило, дотримуючись якого, ми поступово будемо розвивати свої навички молитви. Молитовне правило має привчити нас до духовної організації, порушення правила — це гріх. Ми маємо усвідомлювати, що порушуючи його, самі даємо собі послаблення, але якщо ми хочемо, щоб Господь допомагав нам завжди — маємо бути в молитві завжди, без послаблень (1 Сол. 5:17)⁴¹.

Іноді ми стикаємось з такими духовними проблемами, для вирішення яких потрібні фізичні дії: земні поклони з молитвами. Наприклад, якщо нас переслідують нав'язливі думки або ми постійно повторюємо один і той самий гріх, з благословення духівника нам може бути призначене духовне покарання за скоєння цього гріха (певна кількість земних поклонів з молитвами) для того, щоб ми могли краще йому протистояти. Але всі фізичні дії мають бути посильними, а не виснажливими для нас.

Відрікаємось від гріха в нашому житті. Внутрішньо ми вже інші, але все наше

⁴⁰ «А ти, коли молишся, увійди до своєї комірчини, зачини свої двері, і помолися Отцеві своєму, що в таїні; а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно. А як молитесь, не проказуйте зайвого, як ті погани, бо думають, ніби вони будуть вислухані за своє веломовство. Отож, не вподобляйтеся їм, бо знає Отець ваш, чого потребуєте, ще раніше за ваше прохання!» (Мф. 6:6-8)

⁴¹ «Безперестанку моліться!» (1 Сол. 5:17)

оточення, звички та навички у нас залишились. Як наркоману неможливо відмовитись від наркотиків, коли він виходить з клініки та зустрічає своїх друзів, так і ми не зможемо відмовитись від гріха (Пс. 37:4-7)⁴², якщо не змінимо, хоча б тимчасово, свого оточення. Маємо пройти особистий етап свого духовного розвитку, під час якого ми на деякий час концентруємось тільки на собі та по можливості обмежуємо мирське спілкування (Як.4:7)⁴³. Не маємо відрікатись від своїх друзів, але нам потрібен час, на який ми зробимо перерву в спілкуванні для того, щоб духовно укріпитися.

Мирському спілкуванню ми віддаватимемо менше часу, натомість можемо присвятити цей час спілкуванню духовному (Пс. 1:1-2)⁴⁴. Таке спілкування може дати церковна громада. Священику важко самотійно, без громади дати людині всю повноту духовного спілкування на шляху її духовного розвитку. Чоловікам цікаво між собою, жінкам — між собою, але важливо, щоб розмови були саме на духовні теми.

Викорінюємо гріх в думках, словах та ділах (Пс. 39:3-4)⁴⁵. В наших думках має бути фільтр, бар'єр, захист, стіна, адже один з основних інструментів впливу лукавих сил на людину — це навіювання

42 «Нема зцілення у плоті моїй від лица гніву Твого, нема спокою в костях моїх від лица гріхів моїх. Бо беззаконня мої перевищили голову мою і, як тягар великий, пригнітили мене. Засмерділись і загнилися рани мої від лица безумства мого. Пригноблений я і зовсім поник, весь день сумуючи ходжу» (Пс. 37:4-7).

43 «Тож підкоріться Богові та спротивляйтесь дияволу, то й утече він від вас» (Як.4:7).

44 «Блажен муж, що не йде на раду нечестивих, і на путь грішників не стає, і на зборищі губителів не сидить. Але в Законі Господнім воля його, і закону Його повчається день і ніч» (Пс. 1:1-2).

45 «Він вивів мене з ями пристрастей і в'язкого болота, поставив на камені ноги мої і зміцнив стопи мої. Він вклав в уста мої пісню нову – хвалу Богу нашому. Многі побачать, і убояться, і будуть уповати на Господа» (Пс. 39:3-4).

думок. Навіювання — це атака на нашу свідомість, спроба нечистих сил взяти її під свій контроль. Що відбувається, коли їм це вдається? Зло починає панувати в думках людини. У неї виникають нав'язливі думки про те, що все навколо погано, її не люблять, всі перед нею чимось завирили і т.д.

Одне подружжя, що досить довго та щасливо жили разом та мали дорослого сина, в мить виявились на межі розлучення, коли одного ранку дружина прокинулася з упевненістю, що чоловік її зраджує, не любить і ніколи не любив. Всі спроби чоловіка запевнити жінку, що це неправда і її звинувачення не мають жодних підстав, виявились марними. Вона була впевнена, що цієї ночі він розбудив її і сам про все розповів сидючи на тому самому ліжку, на якому вони прокинулись зранку. Все, що не робив чоловік далі, нечиста сила перекручувала та навіювала жінці такі думки, що тільки підтверджували її впевненість. Людина майже втратила здатність мислити самостійно (Пс. 37:14-15)⁴⁶, а лукаві сили одержали контроль над її свідомістю. Для того, щоб цього не відбулося, необхідно мати духовний захист — якомога частіше сповідатися та причащатися Святих Христових Таїн.

⁴⁶ «Я ж, немов глухий, не чую і, як німий, не відкриваю вуст своїх. І став я як людина, що не чує і не має в устах своїх виправдання» (Пс.37:14-15).

Захист думкам дає читання молитов та читання Євангеліє. Лукаві духи можуть заважати сконцентруватись на читанні та молитві, тому для того, щоб з цим упоратись, приступаючи до читання Євангеліє, маємо спершу глибоко покаятись перед Господом (1 Ін. 1:9)⁴⁷ та прочитати молитву «Отче наш». В будь-якій ситуації в житті, коли ми відчуваємо, що наші думки плутаються і нас долають сумніви, яке рішення прийняти, прочитана з вірою молитва «Отче наш» на деякий час прояснить наші думки і дозволить нам зробити правильний вибір.

Гріх в словах. Слова відображають стан нашої душі. *«...чим серце наповнене, те говорять уста»* (Мф. 12:34). Сквернослів'я, сороміцькі анекдоти та ін. — всім цим, як магнітом, ми притягуємо нечисту силу до своєї душі (Мф. 12:37)⁴⁸. По тому як і про що людина говорить, завжди можна дізнатись, що у неї на душі. Наприклад якщо розмови виключно про мирські справи — значить людина вся в суєті та клопотах (1 Ін. 2:15)⁴⁹.

Один священик дивувався, чому його знайома, маючи таку нагоду, ніколи не веде з ним духовних розмов. «Дуже гарна людина, але розмовляє зі мною виключно про мирські справи. Чому людина не користується можливістю духовно

⁴⁷ «Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи нам простити, та очистити нас від неправди всілякої» (1 Ін. 1:9).

⁴⁸ «Бо зо слів своїх будеш виправданий, і зо слів своїх будеш засуджений» (Мф. 12:37).

⁴⁹ «Не любіть світу, ані того, що в світі. Коли любіть хто світ, у тім немає любови Отцівської, бо все, що в світі: пожадливість тілесна, і пожадливість очам, і пиха життєва, це не від Отця, а від світу. Минається і світ, і його пожадливість, а хто Божу волю виконує, той повік пробує!» (1 Ін. 2:15)

поспілкуватись?» Для того, щоб перейти на такий рівень спілкування, потрібно не боятись відкрити людині душу, але майже всі ми маємо внутрішні бар'єри в спілкуванні, певну закритість по відношенню до інших. Маємо ламати ці бар'єри, починаючи з себе, відкриватись людям, щоб вони відкрились нам назустріч. «У вас так? Ось у мене було так — і я звернувся до Бога...» (Мф. 5:15-16)⁵⁰.

Маємо планувати свої справи. Наші діла — це результат наших думок і слів. Що роблять наші руки? Куди несуть нас наші ноги? Маємо усвідомлювати що і як ми робимо і до чого це нас веде (Мф. 16:27)⁵¹.

Кожну секунду свого життя намагаємось спілкуватись з Господом і ставити собі питання: «що ще духовно я можу зробити для своїх ближніх та для Бога?» (Як. 2:17)⁵².

2. Продовження покаяння перед Богом і початок усвідомленого покаяння перед душами людей

Готуючись до першої сповіді, чи до першої повної сповіді, маємо знайти час і попередньо, нічого не приховуючи, поговорити зі священиком, в присутності якого обрали посповідатись Господу: про своє розуміння віри в Бога (Ин. 14:1)⁵³, шляху

⁵⁰ «І не запалюють світильника, щоб поставити його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мф. 5:15-16).

⁵¹ «Бо прийде Син Людський у славі Свого Отця з Ангелами Своїми, і тоді віддасть кожному згідно з ділами його» (Мф. 16:27).

⁵² «Так само й віра, коли діл не має, мертва в собі!» (Як. 2:17)

53 «...Віруйте в Бога, і в Мене віруйте!» (Ін. 14:1)

спасіння своєї душі, розуміння скоєних від семи років гріхів. Зазвичай люди не бачать своїх гріхів, іноді не розуміють у що вірять (не знають і не розуміють Символа віри (див. ст. 23)). Така бесіда, проведена до сповіді, дозволить на самій сповіді сконцентруватись на головному, і, що важливо, дасть священику можливість по часу посповідати ще інших людей. Це буде проявом поваги до них.

До початку бесіди зі священиком маємо усвідомити все зло, яке зробили людям. Згадати кожну людину поіменно, відріктись від всіх самовиправдань, прийняти на себе повну відповідальність за свої вчинки і щиро та слізно попросити пробачення у кожної душі особисто чи подумки (Мф. 5:21-24)⁵⁴ (душі живих та спочилих людей нас чують). Загальне «каюсь» може спрацювати тільки тоді, коли воно буде містити в собі покаєння в кожному нашому гріху за життя.

З безмежною вірою в Бога та надією на Його милосердя, розуміючи і приймаючи кожне слово Символа православної віри, починаємо складати списки своїх гріхів від семи років до цього дня.

Список 1.

Імена людей (живих та спочилих), яких ми образили за своє життя словом, ділом або думкою.

54 «Ви чули, що було стародавнім наказане: Не вбивай, а хто вб'є, підпадає він судові. А Я вам кажу, що кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає вже судові. А хто скаже на брата свого: рака, підпадає верховному судові, а хто скаже дурний, підпадає геєнні огненній. Тому, коли принесеш ти до жертівника свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, залиши отут дара свого перед жертівником, і піди, примирись перше з братом своїм, і тоді повертайся, і принось свого дара» (Мф. 5:21-24).

З кожною душею, яку ми зв'язуємо гріхом чи образою— будемо розв'язуватися перед Богом. *«Поправді кажу вам: Що тільки зв'яжете на землі, зв'язане буде на небі, і що тільки розв'яжете на землі, розв'язане буде на небі»* (Мф. 18:18).

Якщо ми посварилися з людиною — маємо усвідомлювати, що в сварках завжди є провина обох сторін, і в будь-якому випадку ми маємо просити прощення.

Вголос чи подумки (по можливості перед іконами Спасителя та Матінки Божої з запаленими свічками та лампадками, з воскуреним ладаном) промовляємо:

«Господи, Ісусе Христе, Сину Божий, я, раб(а) Божий(а) (Ваше ім'я), прошу прощення у душі раба(и) Божого(ої) (ім'я людини, яку Ви образили) за все те зло та образу, яку я причинив(ла) йому (їй). Каюсь, Господи, перед Тобою».

Коли відчуємо полегшення — маємо результат. Важливо не робити більше негативних духовних зав'язок. Нічого не зв'язуймо, все розв'язуймо. *«Зо своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддавав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не вкинули»* (Мф. 5:25).

Список 2.

Імена людей (живих та спочилих), які нас образили протягом всього нашого життя до сьогодні.

Не треба шукати винних. Ми ніколи не знаємо, хто в чому і наскільки винний. Те, що відбулось, вже відбулось і нам залишається тільки попросити прощення за ту долю вини, яку ми завинили, і відпустити. «Я відпускаю. Я все тобі прощаю» (Мф. 6:12)⁵⁵. Коли ми щиро від душі просимо прощення, ми перемагаємо себе і, за великим рахунком, нам навіть неважливо чи простили нас. Якщо людина продовжує тримати на нас зло — гріх залишається з нею, а ми маємо молитись за її душу, щоб захистити себе та можливо трошки полегшити її стан. Наші молитви завжди дають результат, навіть якщо ми цього не усвідомлюємо (Як. 5:16)⁵⁶.

Коли не можемо простити — згадаймо страждання Господа на хресті. Нас зраджують, б'ють, принижують, осміюють, прибивають цвяхами до хреста? Ні. А коли все це робили з Господом нашим Ісусом Христом, Він молився: «Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять вони!» (Лк. 23:34).

Від всієї душі з християнською любов'ю молимося за кожного, на кого ображались, приблизно так:

⁵⁵ «І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим» (Мф. 6:12).

⁵⁶ «Отже, признавайтесь один перед одним у своїх прогріхах, і моліться один за одного, щоб вам уздоровитись. Бо дуже могутня ревна молитва праведного!» (Як. 5:16)

«Я раб(а) Божий(а) (Ваше ім'я) прощаю всі образи, які словом, ділом чи думкою наніс(нанесла) мені раб(а) Божий(а) (ім'я) і сам(а) прошу прощення у його(її) душі за образи, які я вільно чи невільно наніс(ла) йому(їй). Каюсь, Господи, перед Тобою».

І в самому кінці кажемо:

«Господи, немає жодної душі, у якої я не попросив(ла) би прощення і яку я не простив(ла). Каюсь, Господи, перед Тобою».

Будьмо уважні та пильнуймо за своєю душею, слідкуючи, чи є в ній щось, що її обтяжує, що болить на душі. Щойно помітивши, одразу маємо якомога швидше це з неї викинути, очистившись покаанням.

Список 3.

Імена людей, з якими ми згрішили блудним гріхом фізично, або подумки.

«А Я вам кажу, що кожен, хто на жінку подивиться із пожадливістю, той уже вчинив із нею перелюб у серці своїм» (Мф. 5:28).

Не благословенним є шлюб без вінчання. Блудним гріхом є будь-які інтимні стосунки поза вінчаним шлюбом (1 Кор. 6:13)⁵⁷. Окремо, якщо були, згадуємо випадки одностатевих та групових зв'язків.

⁵⁷ «А тіло не для розпусти, але для Господа, і Господь для тіла» (1 Кор. 6:13).

«Господи, Ісусе Христе, Сину Божий, я, раб(а) Божий(а) (Ваше ім'я) прошу прощення у раби(а) Божої(го) (ім'я) за те, що став(ла) для неї (нього) спокусою. Прошу прощення у душ її(його) чоловіка (дружини), дітей, батьків і всього його (її) роду. Каюсь, Господи перед Тобою».

Аборт — це вбивство. Чоловік, як і жінка, що зробила від нього аборт, винний в скоєному. Бо зачалась його дитина, на вбивство якої він дав згоду або настояв на цьому. Тобто мати та батько дитини вирішили її вбити. В цьому гріху треба каятись все життя до самої смерти.

Список 4.

Вся та магія, яку ми добровільно, по своїй волі залучили в своє життя від семи років до цього дня.

Якщо людина приймає рішення жити по заповідях та бути з Богом, то перед хрещенням відрікається від сатани, з'єднується з Христом і поклоняється Богу. Символом нашої духовної чистоти після хрещення стає крижма, якою нас огортали. Будь-яка магія (чорна чи біла) вчинена серйозно, чи жартома, читання магічних книг, гадання по руці, на картах, звернення до «бабок», екстрасенсів, чаклунів і т.д. незалежно ради чого чи кого — страшний гріх (1 Кор. 6: 9-10)⁵⁸. Людина знову вступає в зв'язок з сатаною

⁵⁸ «Хіба ви не знаєте, що неправедні не успадкують Божого Царства? Не обманюйте себе: ні розпусники, ні ідоляни, ні перелюбники, ні блудодійники, ні мужоложники, ні злодії, ні користюлюбці, ні п'яниці, ні злоріки, ні хижаки Царства Божого не успадкують вони!» (1 Кор.6: 9-10)

та його слугами (1 Кор. 10:21)⁵⁹. Складаємо список з детальним описом своїх дій: що робили, куди і до кого ходили, як звали цю людину, що носили, скільки грошей платили, які слова казали, які доручення виконували, які імена згадували, які речі, фотографії залишали, і одразу тричі промовляємо:

⁵⁹ «Бо не можете пити чаші Господньої та чаші демонської; не можете бути спільниками Господнього столу й столу демонського» (1 Кор. 10:21).

«Господи, Ісусе Христе, Сину Божий, я, раб(а) Божий(а) (Ваше ім'я), відрікаюсь від сатани, від всіх його слуг, від всіх діл його, від всього служіння йому, від всієї гордині його. Вірую в Христа, як Царя і Бога. Поклоняюсь Отцю, і Сину, і Святому Духу, Троїці Єдиносущній та Нероздільній. Каюсь, Господи, і прошу прощення у душ тих людей, яким я вільно чи невільно зашкодив(ла) своїми діями».

Якщо просили щось у нечистої сили, чи виконували обряди — обов'язково маємо у всьому цьому каятись (Мф. 3:2)⁶⁰, розповісти на сповіді та тричі відректись промовляючи приведену вище молитву. Також, якщо проклинали себе або інших, якщо хтось проклинав вас та ваш рід.

⁶⁰ «Покайтесь, бо наблизилось Царство Небесне!» (Мф. 3:2)

Складаючи списки, особливу увагу звертаємо на випадки, коли ви проклинали себе та інших, інші люди проклинали вас (особливо якщо це батьки чи рідні), відречення від себе та своїх рідних, думки та спроби самогубства.

Також обов'язково складаємо **списки гріхів по 20 митарствам, які проходить душа після смерті тіла** (див. «Мытарства Блаженной Феодоры Царьгородской», Киево-Печерская Успенская Лавра, г. Киев, 2007 г.).

1) «Згрішив (-ла), Господи, **пустослів'ям**, тобто бесідами безрозсудними, мерзенними, особливо якщо вони висловлювали будь-що стидне або блюзнірське. Каюсь, Господи (промовляйте, якщо згадаєте за собою гріхи з переліку)».

2) «Згрішив (-ла), Господи, **брехнею, порушенням клятви, призиванням імені Божого даремно, лже-свідченням, невиконанням даних Богові обітниць, нещирим і неістинним сповіданням гріхів**. Каюсь, Господи».

3) «Згрішив (-ла), Господи, **осудом і наклепом**. Тяжкий гріх — осуджувати ближнього, і велике зло — зводити наклеп на будь-кого, зневажити, хулити, сваритися і насміхатися над чужими недоліками. Каюсь, Господи, і прошу прощення у душ рабів Божих (імена тих, кого Ви осудили)».

4) «Згрішив (-ла), Господи, **обжерливістю**. Їв (-ла) понад потреби, не помолившись або не захистивши себе хоча б хресним знаменням. Згрішив (-ла) **пияцтвом**. Каюсь, Господи».

5) «Згрішив (-ла), Господи, **лінощами, дармоїдством**. Жив (-ла) чужою працею, а сам (-а) не працював (-ла). Одержував (-ла) плату, але не виконував (-ла) обов'язків, прийнятих на себе. Згрішив (-ла) **недбальством у прославленні Бога**, лінувався (-лась) у недільні та святкові

дні ходити на службу Божу. Недбайливо ставився (-лася) до своєї душі. Каюсь, Господи».

6) «Згрішив (-ла), Господи, **злодійством**. Каюсь, Господи».

7) «Згрішив (-ла), Господи, **грошолюбством** (любов до речей і грошей) та **скупістю**. Турбувався (-лася) про примноження багатства. Не вдовольнявся (-лася) тим, що Бог дав. Не подавав (-ла) милостиню бідним. Каюсь, Господи».

8) «Згрішив (-ла), Господи, **здирством, хабарництвом і присвоєнням чужого**. Наживався (-лась) за рахунок ближніх. Каюсь, Господи».

9) «Згрішив (-ла), Господи, **неправдою**. Був (-ла) несправедливим суддею, з користі виправдовував (-ла) винних і засуджував (-ла) невинних. Не давав (-ла) найманцям домовленої плати або в торгівлі використовував (-ла) неправильно владу чи міру. Каюсь, Господи, в усій вчиненій мною несправедливості».

10) «Згрішив (-ла), Господи, **заздрістю, нелюбов'ю, братоненависництвом, недружелюбністю і ненавистю**. Каюсь, Господи, і прошу прощення у душ рабів Божих (імена)».

11) «Згрішив (-ла), Господи, **гордістю, пихатістю, самовпевненістю, презирством до інших і величанням**. Не віддавав (-ла) належної честі батькам, уряду і начальству, поставленими від Бога, не підкорявся (-лася) їм. Каюсь, Господи».

12) «Згрішив (-ла), Господи, **гнівом і люттю**. Каюсь, Господи».

13) «Згрішив (-ла), Господи, **злопам'ятством**. Накопичував (-ла) злобу на ближнього і відплачував (-ла) злом за зло. Каюсь, Господи, і прошу прощення у душ рабів Божих (імена)».

14) «Згрішив (-ла), Господи, **вбивством, розбоєм**. Будь-яка рана, всякий удар нанесений, штурхання з гнівом і штовхання. Каюсь, Господи, і прошу прощення у душ рабів Божих (імена)».

15) «Згрішив (-ла), Господи, **чародійством, приворотами, отруєнням, призиванням бісів**. Каюсь, Господи».

16) «Згрішив (-ла), Господи, **блудом**. Блудні мрії, блудні погляди, порочні і пристрасні дотики. Каюсь, Господи».

17) «Згрішив (-ла), Господи, **перелюбством**, тобто незбереженням подружньої вірності, блудними викраденнями та насильством. Каюсь, Господи».

18) «Згрішив (-ла), Господи, **содомськими гріхами**. Це всі протиприродні гріхи, кровозмішення та інші мерзенні справи, про які навіть і згадати людині соромно і страшно. Каюсь, Господи».

19) «Згрішив (-ла), Господи, **єрессю**. Хибні мудрування про віру, відступництво від православного сповідання віри, невіра, сумніви про віру, осудження святині. Каюсь, Господи».

20) «Згрішив (-ла), Господи, **немилосердям і жорстокосердям**. Хто здійснював і найвищі подвиги, виснажував себе постами, невпинно молився і зберігав чистоту тілесну, але був немилостивий, той падає в безодню пекла і не отримує милості навіки. Каюсь, Господи».

Також складаємо списки своїх гріхів проти **Десяти Заповідей**, що були дані Богом пророку Мойсею. Нижче викладено перелік основних таких гріхів:

1. Віруй в Бога і шануй Його.

Грішимо: маловір'ям, невір'ям, сумнівами, відчаєм у власному спасінні, сподіваннями на себе та на людей більше, ніж на Бога (надмірна надія на милосердя Боже), забування про правосуддя Боже, тобто нерозкаяність.

Непокірливістю волі Божій та розпорядженням промислу Божого.

Настирним бажанням, щоб все було по-моєму.

Нетерпінням і гомоном, коли що робиться не за моїм бажанням.

Людинодогодженням та пристрасною любов'ю до людей, тварин, речей, занять.

Небажанням та недбальством розкрити в собі пам'ять про Бога та Його волі, про віру в Нього, благоговіння та страху перед Ним, надії на Нього, відданості волі Його та слухняності Йому, любові до Нього, прагненні до Нього, всім єством і ревності про славу Його. Боговідступністю. Відсутністю любові до Бога.

2. Не створи собі кумира, тобто вигаданого бога-ідола.

Грішимо: гордістю, марнославством, самолюбством, сластолюбством, користолюбством, лицемірством, обжерливістю, похитливістю, раболіпством перед мирськими звичаями проти совісті, порушенням заповідей Божих, пияцтвом, тайноїдством.

3. Не призивай імені Господа Бога твого даремно.

Грішимо: богохульством, блюзнірством, божбою, клятвою, порушенням клятви, проклинали себе й інших. Порушенням обітниць, неповагою до благочестя та благочестивих людей. Презирством, насмішками над ними. Сором'язливістю здаватися набожним християнином, марнослів'ям. Вимовляли в приказках ім'я Боже, забувши про те, що Господь не залишить без покарання того, хто промовляє ім'я Його даремно.

4. Шануй святкові дні

Грішимо: не шануванням свят, невідвідуванням храму через лінощі. Лінощами до молитви та читання Слова Божого і святих книг. Неблагоговійним стоянням в церкві та неухважністю до читання і співання, блуканням помислів, розмовами й сміхом в церкві. Полишенням ранішніх, вечірніх та інших молитов.

Затаюванням гріхів на сповіді та недбальством в належному приготуванні до причастя святих Таїн.

Неповагою до священних місць, недбалим зображенням на собі хресного знамення.

Недотриманням постів за уставом Церкви.

Лінощами до праці та несумлінним виконанням отриманих робіт і діл за посадою.

Втратою багато часу даремно в неробстві, неуважності, забавах. Відвіданням гулянь, театрів, кіно на великі свята.

5. Шануй батька свого і матір свою, і будеш мати довге життя на землі.

Грішимо: не шануванням батьків та родичів. Неувагою до старших.

Невдячністю до благодійників.

Безтурботністю у вихованні дітей, потуранням або норовливим поведженням з ними, недбальством про добробут їх та жорстокими вчинками з ними.

6. Не вбий.

Грішимо: моральним або фізичним вбивством себе або іншого. Утиском та позбавленням засобів до життя ближнього. Ненаданням допомоги для збереження життя ближнього від передчасної смерті. Гнівом, образою, лихослів'ям, ненавистю, шкідництвом, ворожнечею, злопам'ятством. Спокусою на гріх. Бездіяльністю, пересиченням, завзятим опором істині. Жорстокістю в гріхах. Мстили за зло. Повною нерозкаяністю. Мучили та вбивали тварин. Непривчанням себе не тільки нікого не ображати, але й поводитися з усіма лагідно, ввічливо, дружелюбно, повчально, примирятися з тими, що гніваються, образи терпіти і прощати, благо творити усім, навіть ворогам.

7. Не чини перелюбу.

Грішимо: лихослів'ям, читанням аморальних книжок, розгляданням неціломудрених картин та дійств, жагою, звідництвом, кокетством, блудом, перелюбом.

8. Не вкради.

Грішимо: крадіжкою, обманом, дармоїдством, хабарництвом, немилосердям до бідних, скупістю, пияцтвом, марнотратством, грою в карти та інші азартні ігри, розкішшю, нечесністю, несправедливістю, твердосердям, жадібністю, сріблолюбством.

9. Не свідчи неправдиво на ближнього твого.

Грішимо: помилковим свідченням, оббріхуванням, розголошенням гріхів ближнього, підозрілістю, осудом і вихвалянням, пересудами, сумнівами в честі ближнього, криводушністю, плітками, насмішками, непристойними жартами, брехнею, лукавством, лінощами, не прямодушністю, нещирістю.

10. Не жадай дому ближнього свого, не жадай жінки ближнього свого, ані раба його, ані невільниці його, ані вола його, ані осла його, ані всього, що ближнього твого.

Грішимо: поганими бажаннями, помислами й заздрістю.

Після глибокого покаяння та прощення в нашій душі має залишитись лише спокій і велика вдячність всім. «Слава Богу за все!» (1 Кор. 15:57)⁶¹ Усвідомлюємо, що ніхто нікому нічого не винен. Ні родичі, які нам не допомагають, ні ті, кому допомагаємо ми, ні ті, хто нас ображає, ні будь-хто. Коли нам допомагають — добре, як ні — слава Богу за все. Молимося за них. Якщо ми допомагаємо — робимо все Христа ради, з легким серцем, во славу Божу (Кол. 3:23)⁶². Що б нам не зробили — всім все прощаємо. Починається наше духовне життя, і ми маємо бути з Богом.

Очистивши покаянням храм своєї душі, ми приймаємо в нього Господа, причащаючись Тіла та Крови Господніх. «Повірте Мені, що Я в Отці, а Отець у Мені! Коли ж ні, то повірте за вчинки самі» (Ін. 14:11). Приймавши Господа в Храм своєї душі, ми перебуваємо в Ньому, а Він перебуває в нас (1 Кор. 15:58)⁶³.

Домашнє завдання:

- Скільки душ Ви зв'яжете, тобто кому Ви не можете простити та у кого не попросили прощення?
- Готуємось до повної сповіді по чотирьох списках та 20 митарствах. Особливу увагу звертаємо на покаяння та відречення від блудних гріхів, вчинених фізично і подумки, будь-якої магії, прокльонів себе, своїх рідних, дітей, покаяння в злості, побажаннях зла, думках про самогубство, бажаннях та спробах самогубства, випадках відречення від Бога.

⁶¹«А Богові дяка, що Він Господом нашим Ісусом Христом перемогу нам дав» (1 Кор. 15:57).

⁶²«І все, що тільки чините, робіть від душі, немов Господеві, а не людям!» (Кол. 3:23)

⁶³«Отож, брати любі мої, будьте міцні, непохитні, збагачуйтеся завжди в Господньому ділі, знаючи, що ваша праця не марнотна у Господі!» (1 Кор. 15:58)

Цитати з Євангеліє на тему: «Покаяння перед Богом і прощення всіх, хто нас образив»

Лк. 17: 3-4

3 Уважайте на себе! Коли провиниться твій брат, докори йому, а коли він покається, то вибач йому.

4 І хоча б сім раз денно він провинивсь проти тебе, і сім раз звернувся до тебе, говорячи: Каюся, вибач йому!

Мф. 18: 21-35

21 Петро приступив тоді та запитався Його: Господи, скільки разів брат мій може згрішити проти мене, а я маю прощати йому? Чи до семи раз?

22 Ісус промовляє до нього: Не кажу тобі до семи раз, але аж до сорока раз по семи!

23 Тим то Царство Небесне подібне одному цареві, що захотів обрахунок зробити з своїми рабами.

24 Коли ж він почав обраховувати, то йому привели одного, що винен був десять тисяч талантів.

25 А що він не мав із чого віддати, наказав пан продати його, і його дружину та діти, і все, що він мав, і заплатити.

26 Тоді раб той упав до ніг, і вклонявся йому та благав: Потерпи мені, я віддам тобі все!

27 І змилювався пан над рабом тим, і звільнив його, і простив йому борг.

28 А як вийшов той раб, то спіткав він одного з своїх співтоваришів, що був винен йому сто динаріїв. І, схопивши його, він душив та казав: Віддай, що ти винен!

29 А товариш його впав у ноги йому, і благав його, кажучи: Потерпи мені, і я віддам тобі!

30 Та той не схотів, а пішов і всадив до в'язниці його, аж поки він боргу не верне.

31 Як побачили ж товариші його те, що сталося, то засмутилися дуже, і прийшли й розповіли своєму панові все, що було.

32 Тоді пан його кличе його, та й говорить до нього: Рабе лукавий, я простив був тобі весь той борг, бо просив ти мене.

33 Чи й тобі не належало змилюватись над своїм співтоваришем, як і я над тобою був змилювався?

34 І прогнівався пан його, і катам його видав, аж поки йому не віддасть всього боргу.

35 Так само й Отець Мій Небесний учинить із вами, коли кожен із вас не простить своєму братові з серця свого їхніх прогріхів.

Мф. 6: 12, 14-15; Мк. 11: 25-26; Лк. 11: 4

12 І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим.

14 Бо як людям ви простите прогріхи їхні, то простить і вам ваш Небесний Отець.

15 А коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить вам прогріхів ваших.

Мф. 5: 22-26

22 А Я вам кажу, що кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає вже судові. А хто скаже на брата свого: рака, підпадає верховному судові, а хто скаже дурний, підпадає геєнні огненній.

23 Тому, коли принесеш ти до жертівника свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе,

24 залиши отут дара свого перед жертівником, і піди, примирись перше з братом своїм, і тоді повертайся, і принось свого дара.

25 Зо своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не вкинули.

26 Поправді кажу тобі: Не вийдеш ізвідти, поки не віддаси ти й останнього шеляга!

Мф. 7: 1-5; Мк. 4: 24; Лк. 6: 38, 41-42

1 Не судить, щоб і вас не судили;

2 бо яким судом судити будете, таким же осудять і вас, і якою мірою будете міряти, такою відміряють вам.

3 І чого в оці брата свого ти заскалку бачиш, колоди ж у власному оці не чуєш?

4 Або як ти скажеш до брата свого: Давай вийму я заскалку з ока твого, коли он колода у власному оці?

5 Лицеміре, вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти заскалку з ока брата твого.

Лк. 12: 58-59

58 Бо коли до уряду ти йдеш зо своїм супротивником, попилньуй з ним залагодити по дорозі, щоб тебе до

судді не потяг він, а суддя щоб прислужникові не віддав тебе, а прислужник щоб не посадив до в'язниці тебе.
59 Поправді кажу тобі: Не вийдеш ізвідти, поки не віддаси й останнього шеляга!

Мф. 5: 43-47; Лк. 6: 27-35

43 Ви чули, що сказано: Люби свого ближнього, і ненавидь свого ворога.

44 А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своєму над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних.

46 Коли бо ви любите тих, хто вас любить, то яку нагороду ви маєте? Хіба не те саме й митники роблять?

47 І коли ви вітаєте тільки братів своїх, то що ж особливого робите? Чи й погани не чинять отак?

Лк. 6: 35-38

35 Тож любіть своїх ворогів, робіть добро, позичайте, не ждучи нічого назад, і ваша за це нагорода великою буде, і синами Всевишнього станете ви, добрий бо Він до невдячних і злих!

36 Будьте ж милосердні, як і Отець ваш милосердний!

37 Також не судіть, щоб не суджено й вас; і не осуджуйте, щоб і вас не осуджено; прощайте, то простять і вам.

38 Давайте і дадуть вам; мірою доброю, натоптаною, струснутою й переповненою вам у подолок дадуть. Бо якою ви мірою міряєте, такою відміряють вам.

Лк. 3: 2-3

2 за первосвящеників Анни й Кайяфи було Боже слово в пустині Іванові, сину Захарія.

3 І він перейшов усю землю Йорданську, проповідуючи хрищення покаяння для прощення гріхів...

Мф. 4: 17

17 Із того часу Ісус розпочав проповідувати й промовляти: Покайтеся, бо наблизилось Царство Небесне!

Мк. 1: 14-15

14 А коли Іван виданий був, то прийшов Ісус до Галілеї, і проповідував Божу Євангелію,

15 і говорив: Збулися часи, і Боже Царство наблизилось. Покайтеся, і віруйте в Євангелію!

Мф. 18: 18

18 Поправді кажу вам: Що тільки зв'яжете на землі, зв'язане буде на небі, і що тільки розв'яжете на землі, розв'язане буде на небі.

Мк. 12: 31; Мф. 22: 39; Лк. 10: 27

31 А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе! Нема іншої більшої заповіді над оці!

Тема 5.
«Шлях до Бога»

1. Людина покаялась, причастилась і відчула на собі дію благодаті Божої, але боїться відкрити Господу душу. — 2. Людина приймає Євангеліє душею, починає духовно рости та вчитися, паралельно поглиблюючи своє покаяння. — 3. Людина відчуває невидиму присутність Господа, Його любов та допомогу. Починає бачити життєві обставини, їх істинність та лукавство. — 4. Цілодобова внутрішня молитва (спілкування з Господом). Життя по заповідям Божим. — 5. Перші спроби самотійно створювати духовні обставини в своєму житті та житті оточуючих. — 6. Усвідомлений духовний вплив на людей. Безперервний власний духовний розвиток. — 7. Безперервне служіння і беззупинний розвиток.

Після того, як людина усвідомила свої гріхи і відбулась її повна сповідь, на якій вона покаялась і духовно очистилась — вона духовно вбирається у весільну одягу (Мф. 22:2,11-14)¹ і їй відкривається шлях до Бога. «Я дорога» (Ін. 14:6) говорить Господь, «Я двері: коли через Мене хто ввійде, спасеться, і той ввійде та вийде, і пасовисько знайде» (Ін. 10:9). Господь має бути у всіх сферах нашого життя: інтимній, соціальній, сімейній та духовній.

З суб'єктивної точки зору священика можна виділити такі періоди на шляху людини до Бога:

¹ «Царство Небесне подібне одному цареві, що весілля справляв був для сина свого. ...Як прийшов же той цар на гостей подивитись, побачив там чоловіка, в одягу весільну не вбраного, та й каже йому: Як ти, друже, ввійшов сюди, не мавши одяжі весільної? Той же мовчав. Тоді цар сказав своїм слугам: Зв'яжіть йому ноги та руки, та й киньте до зовнішньої темряви, буде плач там і скрегіт зубів... Бо багато покликаних, та вибраних мало» (Мф. 22:2,11-14).

1. Людина покалася, причастилася і відчула на собі дію благодаті Божої, але боїться відкрити Господу душу

Людина відчуває, що щось відбувається, її душа відчула Господа і радіє (Лк. 15:8-10)², але через нерозуміння, невпевненість та страх перед тим, що з нею буде далі, людина боїться зробити наступний крок (Мк. 4:40-41)³. Боїться довіритись Богу та церкві, щоб не впасти в залежність, не стати духовно поневоленою, не втратити матеріальні блага та ін. Тому продовжує насторожено ставитись до церкви, відвідуючи служби, церковні зібрання та бесіди зі священниками більше в ознайомчих цілях та залишаючись внутрішньо закритою (Ін. 12:37-40)⁴.

Причинами такого страху, духовної закритості та настороженості можуть бути:

- маловір'я та невір'я;
- недовіра власній душі через нелюбов до себе, невпевненість в собі, комплекси, малодушність, духовну залежність від інших людей;
- нелюбов до людей, відсутність довіри іншим через пережиті сильні втрати, біль та образи, недостатню кількість любові, отриманої в дитинстві;

²«Або яка жінка, що має десять драхм, коли згубить драхму одну, не засвічує світла, і не мете хати, і не шукає уважно, аж поки не знайде? А знайшовши, кличе приятельок та сусідок та каже: Радійте зо мною, бо знайшла я загублену драхму! Так само, кажу вам, радість буває в Божих Ангелів за одного грішника, який кається» (Лк. 15:8-10).

³«І сказав Він до них: Чого ви такі полохливі? Чому віри не маєте? А вони налякалися страхом великим, і говорили один до одного: Хто ж це такий, що вітер і море слухняні Йому?» (Мк. 4:40-41)

⁴«І хоч Він стільки чуд перед ними вчинив був, та в Нього вони не ввірували, щоб справдилось слово пророка Ісаї, який провіщав: Хто повірив тому, що ми, Господи, чули, а Господнє рамено кому об'явилось? Тому не могли вони вірити, що знову Ісая прорік: Засліпив їхні очі, і скам'янив їхнє серце, щоб очима не бачили, ані серцем щоб не зрозуміли, і не навернулись, щоб Я їх уздоровив!» (Ін. 12:37-40)

- нелюбов до Бога, нарікання на своє життя, відсутність віри або слабка віра в безмежну любов Божу до нас (Ін. 5:40-44)⁵;

- духовний тиск з боку інших людей: рідних, близьких чи знайомих. Жодна душа не може терпіти насилля над собою, тільки зробивши вибір самостійно та добровільно, без будь-чийого тиску, людина зможе далі рухатись шляхом духовного розвитку (Мф. 10:35-38)⁶.

Подолати свою духовну закритість самій людині важко, необхідна допомога духівника. Духівник — це священик, якому людина довіряє, який знає про неї все, у якого вона сповідається та бере благословення на всі духовні вчинки в своєму житті. В бесідах він допоможе людині відшукати причини її духовної закритості, покаятись та почати змінюватись.

Основна позитивна зміна, що відбувається з людиною — у неї з'являється початкове відчуття благодаті Духа Святого (тепло в тілі, легке тремтіння, спокій, радість (Гал. 5:22-23)⁷ та ін.). Саме через це відчуття у людини виникає зацікавленість і вона починає шукати духовну інформацію. Цю інформацію вона має знайти в Євангеліє (1 Пет. 1:25)⁸.

Людина починає читати Євангеліє душею. Як це робити? Читання потребує часу, коли не може бути суєти (найкраще

⁵«Та до Мене прийти ви не хочете, щоб мати життя. Від людей не приймаю Я слави, але вас Я пізнав, що любови до Бога в собі ви не маєте. Я прийшов у Ймення Свого Отця, та Мене не приймаєте ви. Коли ж прийде інший у ймення своє, того приймете ви. Як ви можете вірувати, коли славу один від одного приймаєте, а слави тієї, що від Бога Єдиного, не прагнете ви?» (Ін. 5:40-44)

⁶«Я ж прийшов порізнити чоловіка з батьком його, дочку з її матір'ю, і невістку з свекрухою її. І: вороги чоловікові домашні його! Хто більш, як Мене, любить батька чи матір, той Мене недостойний. І хто більш, як Мене, любить сина чи дочку, той Мене недостойний. І хто не візьме свого хреста, і не піде за Мною слідом, той Мене недостойний» (Мф. 10:35-38).

⁷«А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, ладність, здержливість: Закону нема на таких!» (Гал. 5:22-23)

⁸«...а Слово Господнє повік пробуває! А це те Слово, яке звіщене вам в Євангелії» (1 Пет. 1:25).

з самого ранку, тільки вставши з ліжка, доки жодна суєтна думка ще не зайшла нам в голову, або якщо ввечері — тоді, коли всі справи вже зроблені, щоб ніяка думка не відволікала). Запаливши воскові свічки, ставимо перед собою образи Спасителя та Божої Матері, затепліємо перед ними також лампадку та сідаємо навпроти образів. Подумки проходимо свої гріхи за прожитий день, а якщо треба і за життя — і від серця каємось перед Господом своїми словами (Мф. 3:1-2)⁹ та просимо прощення у душ людей, яких ми образили та які образили нас (Мф. 6:14-15)¹⁰. Після покаяння всередині нас має бути спокій (Ін. 14:27)¹¹. Настроюємось на розмову з Господом, зараз ми звернемось до Нього через Євангеліє. Для цього читаємо молитву «Отче наш» (Мф. 6:9-13)¹². Всі інші молитви краще відкласти на інший час, оскільки вони вимагають окремих зусиль. Молитву читаємо до тих пір, поки свідомість не буде очищеною і жодна думка не відволікатиме нас від читання. Тоді відкриваємо Євангеліє з самого початку і починаємо читати його душею. Духовно ми стаємо свідками тих подій, про які читаємо. Кожне слово та кожна ситуацію ми прикладаємо до свого життя. Через деякий час (іноді вистачає і одного речення, іноді пару абзаців), ми відчуємо,

⁹«Тими ж днями приходить Іван Христитель, і проповідує в пустині юдейській, та й каже: Покайтесь, бо наблизилося Царство Небесне!» (Мф. 3:1-2)

¹⁰«Бо як людям ви простите прогріхи їхні, то простить і вам ваш Небесний Отець. А коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить вам прогріхів ваших» (Мф. 6:14-15).

¹¹«Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю! Я даю вам не так, як дає світ. Серце ваше нехай не тривожиться, ані не лякається!» (Ін. 14:27)

¹²«Ви ж молитесь отак: Отче наш, що еси на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліба нашого насущного дай нам сьогодні. І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим. І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого. Бо Твоє є царство, і сила, і слава навіки. Амінь.» (Мф. 6:9-13).

що духовно наситились. Душа відчуває скільки їй потрібно. Тоді можна закрити очі, посидіти в тиші і подумки ще раз пройти з Господом прочитане і усвідомлене. Якщо це не виходить — потрібно читати ще раз. Після читання, маючи бажання, можна звернутися до Бога з особистим проханням, з благаючим душевним криком про спасіння, просвітлення, навернення на шлях Божий, усвідомлення свого служіння та цілей свого земного існування а також безмежної любові до всього творіння Божого (Мф. 6:6-8)¹³. Якщо навернуться сльози чи будуть інші ознаки очищення — не потрібно їх стримувати, дайте можливість душі омитися сльозами (Мф. 5:4)¹⁴. У людей, які ходили до ворожок чи чаклунів, можлива рвота, або вихід через позіхання видимих згустків повітря, або негайне випорожнення кишечника і сечового міхура. Не бійтеся цього, все це — ознаки звільнення вашого організму силою Божою від нечистих духів. Довіртеся Господу. В кінці — подякуйте Богу (1 Сол. 5:18)¹⁵ та, якщо є бажання, можна поцілувати сторінки відкритого Євангеліє і ікони Спасителя і Божої Матері.

Кожна людина на землі будує свої особисті стосунки з Господом. У кожного свій шлях до Бога (1 Кор. 12:12-14)¹⁶, але якщо на нашому життєвому шляху

13 «А ти, коли молишся, увійди до своєї комірчини, зачини свої двері, і помолися Отцеві своєму, що в таїні; а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно. А як молитесь, не проказуйте зайвого, як ті погани, бо думають, ніби вони будуть вислухані за своє веломовство. Отож, не вподобляйтеся їм, бо знає Отець ваш, чого потребуєте, ще раніше за ваше прохання» (Мф. 6:6-8).

14 «Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені» (Мф. 5:4).

15 «Подяку складайте за все, бо така Божая воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:18).

16 «Бо як тіло одне, але має членів багато, усі ж члени тіла, хоч їх багато, то тіло одне, так і Христос. Бо ми всі одним Духом охрищені в тіло одне, чи то юдеї, чи геллени, чи раби, чи то вільні, і всі ми напоєні Духом одним. Бо тіло не є один член, а багато» (1 Кор. 12:12-14).

ми не прочитали та не прийняли душею Євангеліє — чи зможемо назвати себе дітьми Божими? (1 Пет 4:6)¹⁷. На що ми тоді витрачаємо час нашого життя, чим ми займаємось? Життя на землі — це лише початок життя та безкінечного розвитку душі у вічності (Рим. 8:12-14,16-18)¹⁸. Початкова школа, в якій наша душа тільки починає своє навчання, а ми дізнаємось, що насправді нічого не знаємо і всі наші справи — це тільки крихти, яких замало.

2. Людина приймає Євангеліє душею, починає духовно рости та вчитися, паралельно поглиблюючи своє покаяння

Людина читає та проживає Євангеліє разом з Господом, пізнає заповіді Божі, починається її подальший духовний розвиток та навчання, також вона робить перші помилки:

- Духовній праці на шляху до Бога приділяється увага не як найважливішій справі в житті, а як такій, на яку час та сили знаходиться після виконання всіх інших житейських справ (Мф. 22:2,4-5)¹⁹. В такому випадку суєта та спокуси на роботі, в сім'ї, між друзями та ін. поступово затягують людину, і увага до справи спасіння своєї душі, в результаті, зводиться

¹⁷ «Бо на те й мертвим звіщувано Євангелію, щоб вони прийняли суд по-людському тілом, але жили по-Божому духом» (1 Пет. 4:6).

¹⁸ «Тому то, браття, ми не боржники тіла, щоб жити за тілом; бо коли живете за тілом, то маєте вмерти, а коли духом умертвляєте тілесні вчинки, то будете жити. Бо всі, хто водиться Духом Божим, вони сини Божі... Сам Цей Дух свідчить разом із духом нашим, що ми діти Божі. А коли діти, то й спадкоємці, спадкоємці ж Божі, а співспадкоємці Христові, коли тільки разом із Ним ми терпимо, щоб разом із Ним і прославитись. Бо я думаю, що страждання теперішнього часу нічого не варті супроти тієї слави, що має з'явитися в нас» (Рим. 8:12-14,16-18).

¹⁹ «Царство Небесне подібне одному цареві, що весілля справляв був для сина свого... Знову послав він інших рабів, наказуючи: Скажіть запрошеним: Ось я приготував обід свій, закололи бики й відгодоване, і все готове. Ідіть на весілля! Та вони злегковажили та порозходились, той на поле своє, а той на свій торг» (Мф. 22:2,4-5).

до мінімуму. Життя людини в світі можна порівняти з морем. Це море гріхів та страстей (1 Ін. 5:19)²⁰, і для того, щоб наша душа не потонула в цьому морі, а мала змогу триматися на поверхні та дихати свіжим повітрям благодаті Божої, вона має докладати зусилля. *«Царство Небесне здобувається силою, і ті, хто вживає зусилля, хапають його»* (Мф. 11:12). Коли людина відсуває на другий план справу спасіння своєї душі — вона перестає докладати зусилля до того, щоб перебувати на поверхні і починає тонути. Людина швидко марнує все, що встигла надбати на шляху до Бога (Мф. 12:30)²¹, і продовжує духовно падати. Її душа прямує до пекла.

- Людина не може відмовитись від набутих за життя гріховних звичок як фізичних, так і духовних: паління, випивка, блуд (коханці та випадкові зв'язки), телевізор та різноманітні книжки, різні духовні практики, спілкування з невірними друзями та ін. (Мк. 4:3, 4, 7, 14, 18, 19)²². Хіба можливо втриматись наркоману, який після лікування в клініці, виходить і зустрічає свою компанію, в якій йому пропонують наркотики? І для нього все починається спочатку (2 Пет. 2:21-22)²³. Доки людина не набереться сили і сама не відмовиться від своїх гріховних звичок (Мф. 5:30)²⁴ — вона буде не в змозі вирватись

20 «Ми знаємо, що ми від Бога, і що весь світ лежить у злі» (1 Ін. 5:19).

21 «Хто не зо Мною, той супроти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає» (Мф. 12:30).

22 «Слухайте, вийшов сіяч ось, щоб сіяти. І як сіяв, упало зерно одне край дороги, і налетіли пташки, і його пови-дзьобували... А інше впало між терен, і вигнавсь терен, і його поглишив, і плоду воно не дало... Сіяч сіє слово... А між терен посіяне, це ті, що слухають слово, але клопоти цьогосвітні й омана багатства та різні бажання ввходять, та й заглушують слово, і плоду воно не дає» (Мк. 4:3,4,7,14,18,19).

23 «Бо краще було б не пізнати їм дороги праведности, аніж, пізнавши, вернутись назад від переданої їм святої заповіді! Бо їм трапилося за правдивою приказкою: Вертається пес до своєї блювотини, та: Поми-та свиня йде валятися в калюжу...» (2 Пет. 2:21-22)

24 «І як правиця твоя спокушає тебе, віді-тни її й кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твоїх членів, аніж до геєн-ни все тіло твоє було вкинене» (Мф. 5:30).

із замкненого кола гріха, і душа її буде продовжувати гинути.

Коли людина звертається душею до Бога і встає на шлях духовного розвитку — в її житті відбуваються зміни:

- Ми ходимо до церкви, де формується наше коло духовного спілкування, коло нових знайомих та друзів. Кожна людина духовно розвивається неповторно, але всі проходять схожі випробування, тому спілкування та взаємопідтримка дуже допомагають всім, важливо тільки захотіти відкрити свою душу іншим (1 Пет. 4:8-10)²⁵.

- Людина відчуває та розуміє, що так, як жила раніше, більше жити не може (Гал. 5:19-21)²⁶ — відбувається переоцінка життєвих цінностей, змінюються життєві цілі і людина починає шукати, як їй жити по-новому (Гал. 2:20)²⁷. Починає формуватись її новий світогляд та стиль життя.

- Життя людини змінюється і це не може не впливати на її відносини з людьми. Спілкування з деяким знайомими зменшується або і взагалі припиняється, оскільки людям, які розділяли наші минулі інтереси та погляди, може стати з нами нецікаво. Тоді наші дороги розходяться, бо кожен робить свій вибір.

Близькі, рідні та друзі також не зможуть одразу зрозуміти змін, які з нами відбулися, тому спочатку між нами ви-

²⁵«Найперше майте щирю любов один до одного, бо любов покриває багато гріхів! Будьте гостинні один до одного без нехоті! Служіть один одному, кожен тим даром, якого отримав, як доморядники всілякої Божої благодаті» (1 Пет. 4:8-10).

²⁶«Учинки тіла явні, то є: перелюб, нечистість, розпуста, ідолослуження, чари, ворожнечі, сварка, заздрість, гнів, суперечки, незгоди, ересі, зазидки, п'янство, гулянки й подібне до цього. Я про це попереджую вас, як і попереджав був, що хто чинить таке, не впадкоють вони Царства Божого!» (Гал. 5:19-21)

²⁷«І живу вже не я, а Христос проживає в мені. А що я живу в тілі тепер, живу вірою в Божого Сина, що мене полюбив, і видав за мене Самого Себе» (Гал. 2:20).

никає деяке відчуження (Мф. 10:35-36)²⁸, але ми ні в якому разі не маємо полишати ні своїх рідних, ні друзів. Люди, які нас люблять насправді, залишаться з нами (Ін. 17:12)²⁹. Деякий час буде відбуватись пошук спільної мови, вони будуть адаптуватися до наших нових звичок та світогляду, але доброзичливість та взаємна любов дозволять нам спершу знайти компроміс — область, де ми будемо співіснувати, а в подальшому наші близькі зможуть потягнутися за нами та також підуть своїм шляхом до Бога (1 Пет. 3:1-2)³⁰.

• Людину починає турбувати запитання: «навіщо я народився і живу?» Вона починає усвідомлювати своє духовне призначення на Землі і у неї виникає думка: «я мабуть особливий». Для Господа особливий кожен і кожен має від Бога свої дари (1 Кор. 12:28, 31)³¹. Люди не завжди усвідомлюють та використовують ці дари, в той час як Господь дає нам все, що нам потрібно для того, щоб ми йшли шляхом віри та служіння, і набагато більше (Мф. 25:29)³². Ми маємо лише зробити вибір на користь цього шляху.

28 «Я ж прийшов порізнити чоловіка з батьком його, дочку з її матір'ю, і невістку з свекрухою її. І: вороги чоловікові домашні його!» (Мф. 10:35-36).

29 «Коли з ними на світі Я був, Я беріг їх у Ймення Твоє, тих, що дав Ти Мені, і зберіг, і ніхто з них не згинув, крім призначеного на загибель, щоб збулося Писання» (Ін. 17:12).

30 «Так само дружини, коритесь своїм чоловікам, щоб і деякі, хто не кориться слову, були приєднані без слова поведженням дружин, як побачать ваше поведження чисте в страху» (1 Пет. 3:1-2).

31 «А інших поставив Бог у Церкві поперше апостолами, подруге пророками, потім учителями, потім дав сили, також дари вздоровлення, допомоги, управління, різні мови... Тож дбайте ревно про ліпші дари, а я вам покажу путь іще кращу!» (1 Кор. 12:28, 31)

32 «Бо кожному, хто має, дасться йому та й додасться, хто ж не має, забереться від нього й те, що він має» (Мф. 25:29).

3. Людина відчуває невидиму присутність Господа, Його любов та допомогу. Починає бачити життєві обставини, їх істинність та лукавство

Відчувши нерозривний зв'язок з Богом, людина має змогу по-новому подивитися на світ, який її оточує, вчиться відділяти істинність від лукавства (Ін. 3:20-21)³³. Істинність завжди засновується на любові та безкорисності, адже Господь безумовно і безмежно любить всіх і безкорисно дає нам все, що ми маємо (Ін. 3:16-17)³⁴. Всі діла, що є істинними, Господніми, творяться з любові та безкорисно і апостол нам заповідає: *«...хай з любов'ю все робиться в вас!»* (1 Кор. 16:14).

4. Цілодобова внутрішня молитва (спілкування з Господом). Життя по заповідям Божим

Людина вчиться, що б вона не робила, постійно бути з Господом (за словами святителя Феофана Затворника «непрестанное умом и сердцем пребывание в Боге» (Творения иже во святых отца нашего Феофана Затворника. Начертания христианского нравоучения. Изд. Свято-Успенского Псково-Печерского монастыря и изд-ва Паломник, 1994)), перебувати

³³«Бо кожен, хто робить лихе, ненавидить світло, і не приходить до світла, щоб не зганено вчинків його. А хто робить за правдою, той до світла йде, щоб діла його виявились, бо зроблені в Бозі вони» (Ін. 3:20-21).

³⁴«Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне. Бо

у внутрішньому діалозі з Ним, знає, що її чують і жодне її питання не залишиться без відповідей (1 Сол. 5:16 -22)³⁵.

Для того, щоб навчитися вільно жити по заповідям Божим, людина має звільнитись від всього, до чого прив'язана в світі її душа. *«Так ото й кожен із вас, який не зречеться усього, що має, не може бути учнем Моїм»* (Лк. 33:14). Треба жорстко відмовитись від будь-яких мирських спокус доти, доки вони сильніші за вас (Мф. 5:29-30)³⁶. Якщо ми любимо когось або щось матеріальне та прив'язані до нього так, що дуже боїмося втратити — лукаві духи обов'язково нас через це спокусять (Мф. 19:23-24)³⁷. Тому для того, щоб не боятись втратити, маємо внутрішньо відмовитись від всього, до чого прив'язана наша душа в світі (Мф. 19:27-29)³⁸. В жодному разі це не означає, що треба покинути сім'ю, роботу, друзів та ін., але маємо вчитись жити за словами апостола: *«щоб і ті, що мають дружин, були, як ті, що не мають, а хто плаче, як ті, хто не плаче, а хто тішиться, як ті, хто не тішиться; і хто купує, як би не набули, а хто цьогосвітнім користується, як би не користувались, бо минає стан світу цього»* (1 Кор. 7:29-31) для того, щоб в серці завжди залишався Бог.

Бог не послав Свого Сина на світ, щоб Він світ засудив, але щоб через Нього світ спасся» (Ін. 3:16-17).

35 «Завжди радійте! Безперестанку моліться! Подяку складайте за все, бо така Божя воля про вас у Христі Ісусі. Духа не вгашайте! Не гордуйте пророчтвами! Усе досліджуючи, тримайтеся доброго! Стережіться лихого в усякому вигляді!» (1 Сол. 5:16-22)

36 «Коли праве око твоє спокушає тебе, його вибери, і кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твоїх членів, аніж до геєнни все тіло твоє було вкинене. І як правиця твоя спокушає тебе, відітни її кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твоїх членів, аніж до геєнни все тіло твоє було вкинене» (Мф. 5:29-30).

37 «Ісус же сказав Своїм учням: Поправді кажу вам, що багатому трудно ввійти в Царство Небесне. Іще вам кажу: Верблюдові легше пройти через голчине вушко, ніж багатому в Боже Царство ввійти!» (Мф. 19:23-24)

38 «Тоді відізався Петро та до Нього сказав: От усе ми по-

В будь-яких обставинах — усвідомлений вибір рішень, що відповідають заповідям Божим (Мф. 22:36-39)³⁹. Будь-яка дія, слово і думка людини завжди закінчуються або гріхом або Божим ділом (Мф. 12:33)⁴⁰. Ми можемо прослідкувати ланцюжок подій як це відбувається, але, зазвичай, люди про це не замислюються. Наприклад, людина йде і бачить на дорозі загублені кимось гроші — і у неї виникає думка: «все одно пропадуть, вони ж нікому не потрібні, треба взяти собі» (Лк. 16:11-12)⁴¹. Через думку людина входить у спокуси привласнити собі, але ж це не її гроші. Кажуть: «чужі гроші — чужі гріхи», тож, якщо беремо не своє — маємо гріх. Тому, коли беремо в борг, обов'язково маємо віддавати тому, у кого брали, або його дітям, або у крайньому випадку, коли неможливо знайти людину — пожертвувати на доброчинність чи замовити сорокоуст за ім'я людини.

Має відбутись наше безумовне відречення від гріха (Мф. 7:21-23)⁴². Особливу увагу приділяємо викоріненню лукавства з усіх сфер свого життя. Маємо усвідомити, що неправди на благо або маленької неправди не буває. Всяка неправда — це наш вибір не на користь Бога.

Ми починаємо шукати правильні шляхи вирішення своїх життєвих проблем

кинули, та й пішли за Тобою слідом; що ж нам буде за це? А Ісус відказав їм: ... І кожен, хто за Ймення Моє кине дім, чи братів, чи сестер, або батька, чи матір, чи діти, чи землі, той багатократно одержить і успадкує вічне життя» (Мф. 19:27-29).

³⁹ «Учителю, котра заповідь найбільша в Законі? Він же промовив йому: Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе» (Мф. 22:36-39).

⁴⁰ «Або виростить дерево добре, то й плід його добрий, або виростить дерево зле, то й плід його злий. Пізнається бо дерево з плоду!» (Мф. 12:33)

⁴¹ «Отож, коли в несправедливим багатстві ви не були вірні, хто вам правдиве довірить? І коли ви в чужому не були вірні, хто ваше вам дасть?» (Лк. 16:11-12)

⁴² «Не кожен, хто каже до Мене: Господи, Господи! увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі. Багато-хто скажуть Мені того

(Лк. 16:10)⁴³. Порадником в цьому нам стає Господь через Євангеліє. Євангеліє — це відносини, які Господь будує з людьми. І хоча Воно написано більше двох тисяч років тому, читаючи Його ми бачимо, що за цей час ні людська суть, ні поведінка не змінились: фарисеї фарисействують, книжники хваляться розумом і т.д. Євангеліє — це книга життя, яку кожен має прикласти до свого життя (Рим. 1:16-17)⁴⁴. Тоді кожного разу обравши лукавий шлях, ми будемо усвідомлювати, що ще не такі, якими маємо бути. *«Ваше ж слово хай буде: так-так, ні-ні. А що більше над це, то те від лукавого»* (Мф. 5:37). Ми маємо стати безкомпромісними до себе.

5. Перші спроби самотійно створювати духовні обставини в своєму житті та житті оточуючих

Людина залишається собою з Господом і не йде на компроміси зі світом (Ін. 17:14-15)⁴⁵. Кожен має право на свій життєвий простір, і наш вибір — щоб у нас він був з Богом (Мф. 13:44)⁴⁶. Зробивши свій життєвий вибір людина починає створювати навколо себе відповідні духовні обставини (Мф. 5:14-16)⁴⁷.

На шляху створення духовних обставин людину чекають перешкоди, починаючи з тих, які чинять близькі та друзі

дня: Господи, Господи, хіба ми не Ім'ям Твоїм пророкували, хіба не Ім'ям Твоїм демонів ми виганяли, або не Ім'ям Твоїм чуда великі творили? І їм оголошу Я тоді: Я ніколи не знав вас... Відійдіть від Мене, хто чинить беззаконня!» (Мф. 7:21-23)

⁴³ «Хто вірний в найменшому, і в великому вірний; і хто несправедливий в найменшому, і в великому несправедливий» (Лк. 16:10).

⁴⁴ «Бо я не соромлюсь Євангелії, бо вона сила Божя на спасіння кожному, хто вірує, перше ж юдеєві, а потім гелленові. Правда бо Божя з'являється в ній з віри в віру, як написано: А праведний житиме вірою» (Рим. 1:16-17).

⁴⁵ «Я їм дав Твоє слово, але світ їх зненавдив, бо вони не від світу, як і Я не від світу. Не благаю, щоб Ти їх зо світу забрав, але щоб зберіг їх від злого» (Ін. 17:14-15).

⁴⁶ «Царство Небесне подібне ще до захованого в полі скарбу, що людина, знайшовши, ховає його, і з радости з того йде, та й усе, що має, продає та купує те поле» (Мф. 13:44).

(Мф. 10:36)⁴⁸, закінчуючи різноманітними неочікуваними подіями. Один чоловік розповідав, як зранку того дня, коли він мав вінчатися зі своєю дружиною, йому подзвонили і сказали, що його дачу пограбували (Мф. 6:19-20)⁴⁹. «У мене був вибір: їхати в міліцію чи до церкви. Я подумав і вирішив — нехай все горить! Їдемо до церкви! Цього намагаюсь дотримуватись тепер завжди, адже мирські справи були і будуть, та щоб не бути подібним до запрошеного, який замість піти на звану вечерю до Господа пішов на торги (Мф. 22:2-7)⁵⁰, які б мирські справи у мене не були — у відведений час я їду до церкви».

Для того, щоб почати створювати обставини в чотирьох сферах свого життя: інтимній, соціальній, сімейній та духовній, людина має спочатку скласти духовний план своїх дій. Для того, щоб цей план не був таким, який людина собі нафантазувала і не знає як почати втілювати його в життя, спершу вона має уважно до себе придивитись. Якою вона є і як вона такою стала? Маємо визначити всі негативні якості своєї особистості і зробити висновки про те, які зміни ми маємо внести в чотирьох сферах свого життя (Лк. 14:28-35)⁵¹.

Формування нашої особистості починається в дитинстві. Нас починають ви-

47 «Ви світло для світу. Не може сховатися місто, що стоїть на верховині гори. І не запалюють світильника, щоб поставити його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мф. 5:14-16).

48 «...вороги чоловікові домашні його!» (Мф. 10:36)

49 «Не складайте скарбів собі на землі, де нищить їх міль та іржа, і де злодії підкопуються й викрадають. Складайте ж собі скарби на небі, де ні міль, ні іржа їх не нищить, і де злодії до них не підкопуються та не крадуть» (Мф. 6:19-20).

50 «Царство Небесне подібне одному цареві, що весілля справляв був для сина свого. І послав він своїх рабів покликати тих, хто був на весілля запрошений, та ті не хотіли прийти. Знову послав він інших рабів, наказуючи: Скажіть запрошеним: Ось я приготував обід свій, закололи бики й відгодоване, і все готове. Ідіть на весілля! Та вони злегковажили та

ховувати і ми дізнаємось, що ми в чомусь «не такі», багато що робимо неправильно та не відповідаємо вимогам цього світу. Коли ми підкорюємось цим вимогам і наша душа починає боліти — нас запевняють, що це пусте. Нам кажуть, що ми — ідеальні Божі створіння — не такі, як треба (Ін. 15:18-19)⁵², наприклад, що жінки мають бути худими, чоловіки — нарощувати м'язи і т.д. Але ж ми не кажемо, що один листочок на дереві гарний, а інший — ні, кожен з них унікальний і красивий по-своєму. Так в основу нашого виховання лягає брехня, а батько брехні — сатана. *«...бо він неправдомовець і батько неправди»* (Ін. 8:44).

Ми можемо не усвідомлювати цю брехню, але вона залишається в нашій підсвідомості та накладає сильний негативний відбиток на нашу особистість. Тому нерідко буває, що людина свідомо робить вибір бути з Богом: кається у своїх гріхах та молиться, але тим не менше періодично у неї відбуваються гріховні «зриви», під час яких вона може сильно злитися та підвищувати голос на близьких та знайомих, впадати в депресію, піддаватися спокусам уві сні та не пам'ятати про це на ранок і т.д. (Мф. 15:7-9)⁵³ Все це є проявами наших сформованих з дитинства гріховних бажань, страхів та

порозходились, той на поле своє, а той на свій торг. А останні, похапавши рабів його, знущалися, та й повбивали їх. І розгнівався цар, і послав своє військо, і вигубив тих убійників, а їхнє місто спалив» (Мф. 22:2-7).

⁵¹«Хто бо з вас, коли башту поставити хоче, перше не сяде й видатків не вирахує, чи має потрібне на виконання, щоб, коли покладе він основу, але докінчити не зможе, усі, хто побачить, не стали б сміятися з нього, говорячи: Чоловік цей почав будувати, але докінчити не міг... Або який цар, ідучи на війну супроти царя іншого, перше не сяде порадитися, чи спроможен він із десятима тисячами стріти того, хто йде з двадцятьма тисячами проти нього? Коли ж ні, то, як той ще далеко, шле посольство до нього та й просить про мир» (Лк. 14:28-35).

⁵²«Коли вас світ ненавидить, знайте, що Мене він зненавидів перше, як вас. Коли б ви зо світу були, то своє світ любив би. А що ви не зо світу, але Я вас зо світу обрав, тому світ вас ненавидить» (Ін. 15:18-19).

комплексів (Лк. 11:39, 44)⁵⁴. Не будучи в змозі з ними впоратись, ми з деякого часу (і зараз в основному не пам'ятаємо цього моменту) починаємо відкладати їх в своїй підсвідомості, ніби створюючи там для них особливе місце (Мк. 7:20-23)⁵⁵. Це місце, де ми добровільно перебуваємо з нечистою силою і, не бажаючи усвідомити та визнати це, ми не в змозі покаятись та відректись від цього лукавства (Ин. 9:39-41)⁵⁶. Людина може роками духовно трудитися над тим, щоб змінитися та стати Божою, але доки вона сама не відкриє темні підвали своєї підсвідомості та не скаже собі правду про себе – нічого не зміниться (Ин. 12:40)⁵⁷. Жоден священик не зможе допомогти людині, доки вона сама перед собою та перед Богом не дістане все лукавство зі своєї підсвідомості на світ Божий, не усвідомить його та не відречеться від нього (Мф. 23:26)⁵⁸.

Перший етап створення духовного плану — усвідомити та написати ті наші якості, які ми хотіли б в собі змінити. Якими ми насправді є та якими нас зробив лукавий світ у чотирьох сферах нашого життя?

- Інтимна: ліниві, жадібні, хочемо машин та домів, похитливі, хочемо різних гріховних задоволень, черевоугодники,

⁵³ «Лицемери! Про вас добре Ісая пророкував був, говорячи: Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене!» (Мф. 15:7-8)

⁵⁴ «Господь же промовив до нього: Тепер ви, фарисеї, он чистите зовнішність кухля та миски, а ваше нутро повне здирства та кривди!... Горе вам, бо ви як гроби непомітні, люди ж ходять по них і не знають того...» (Лк. 11:39, 44)

⁵⁵ «А далі сказав Він: Що з людини виходить, те людину опоганює. Бо зсередини, із людського серця виходять лихі думки, розпуста, крадіж, душогубства, перелюби, здирства, лукавства, підступ, безстыдства, зазидуюче око, богонезнавага, гордощі, безум. Усе зле це виходить зсередини, і людину опоганює!» (Мк. 7:20-23)

⁵⁶ «І промовив Ісус: На суд Я прийшов у цей світ, щоб бачили темні, а видючі щоб стали незрячі. І почувли це деякі з тих фарисеїв, що були з Ним, та й сказали Йому: Чи ж і ми невидючі? Відказав їм Ісус: Якби ви невидючі були, то не мали б гріха; а тепер ви говорите: Бачимо, то й ваш гріх заста-

пияки, дратівливі, егоцентричні, горделиві, заздрісні і т.д. (Гал. 5:19-21)⁵⁹

- Соціальна: не любимо ближніх, ображаємось, ненавидимо та боїмось, нещирі, обманюємо та використовуємо людей, осуджуємо та злимося, гордуємо та вважаємо себе краще за інших, любимо командувати та принижувати, бажаємо влади над людьми, а не думаємо про те, як послужити їх душам і т.д. (1 Ін. 3:14-18)⁶⁰

- Сімейна: осуджуємо та не прощаємо своїх близьких, сваримось, ревнуємо та не довіряємо, жінки — не маємо смирення перед своїми чоловіками (Еф. 5:22)⁶¹, сперечаємось та докоряємо їм, не шануємо своїх батьків, не допомагаємо, не дбаємо, не підтримуємо та не молимося за рідних, сваримось з дітьми і т.д. (Еф. 6:1-4)⁶²

- Духовна: не віруємо, або мало віруємо, не підтримуємо або сумніваємось в словах Символу віри; дбаємо та боїмось втратити матеріальне і не піклуємось про справу спасіння своєї душі; надіємось на гроші, себе та людей, а не на Бога (Мф. 6:24)⁶³; задоволення власних бажань та мирські справи ставимо важливіше духовного служіння Богу та людям; нарікаємо на своє життя, а не славимо Бога за кожен свій подих; не любимо Господа за першою заповіддю («Люби Господа Бога свого

єтесь при вас!» (Ін. 9:39-41)

⁵⁷ «Засліпив їхні очі, і скам'янив їхнє серце, щоб очима не бачили, ані серцем щоб не зрозуміли, і не навернулись, щоб Я їх уздоровив!» (Ін. 12:40)

⁵⁸ «Фарисею сліпий, очисти перше середину кухля, щоб чистий він був і назовні!» (Мф. 23:26)

⁵⁹ «Учинки тіла явні, то є: перелюб, нечистість, розпуста, ідолослуження, чари, ворожечі, сварка, заздрість, гнів, суперечки, незгоди, ересі, зазидки, п'янство, гулянки й подібне до цього. Я про це попереджую вас, як і попереджав був, що хто чинить таке, не впадкують вони Царства Божого!» (Гал. 5:19-21)

⁶⁰ «Ми знаємо, що ми перейшли від смерти в життя, бо любимо братів. А хто брата не любить, пробуває той в смерті. Кожен, хто ненавидить брата свого, той душогуб. А ви знаєте, що жаден душогуб не має вічного життя, що в нім перебувало б. Ми з того пізнали любов, що душу Свою Він поклав був за нас. І ми мусимо класити душі за братів! А хто має достаток на світі, і бачить брата свого в недостатці, та серце

всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою. Це найбільша й найперша заповідь» (Мф. 22:37-38)) та не дотримуємось Його заповідей і т.д.

Описавши все та усвідомивши, в якій прірві ми знаходимось — маємо з останніх сил схопитись за Господа та віддатись Його волі, внутрішньо постійно перебуваючи в молитві та взиваннях до Бога (Лк. 15:18-19)⁶⁴. Зазвичай ми це робимо, коли вже підходимо до межі (смертельна хвороба або одержимість лукавими духами), нажаль рідко коли раніше, але тільки так, від усієї душі звернувшись до Господа, ми зможемо навернутись і знову стати дитиною Божою (Мф. 18:3)⁶⁵. Тільки тоді ми зможемо побачити себе такими, якими нас створив Господь — бездоганними створіннями Божими та відчути, що нам насправді потрібно для того, щоб бути щасливими в Господі (Филип. 4:4)⁶⁶.

Коли ми усвідомимо свій стан, покаємось перед Господом, та очистимо свою душу — відбувається наше духовне народження і починається наш шлях духовного розвитку. *«Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства»* (Ін. 3:3). Не народившись Духом, ми не зможемо далі йти шляхом до Бога (1 Ін. 3:9-10)⁶⁷. *«Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто*

своє зачинає від нього, то як Божою любовю пробуває в такому? Діточки, любимо не словом, ані язиком, але ділом та правдою!» (1 Ін. 3:14-18)

61 «Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві...» (Еф. 5:22)

62 «Діти, слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливе! Шануй свого батька та матір це перша заповідь з обітницею, щоб добре велося тобі, і щоб ти був на землі довголітній! А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остерезженні Божому!» (Еф. 6:1-4)

63 «Ніхто двом панам служити не може, бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні» (Мф. 6:24).

64 «Устану, і піду я до батька свого, та й скажу йому: Прогрішився я, отче, против неба та супроти тебе.. Недостойний я вже зватись сином твоїм; прийми ж мене, як одного з своїх наймитів...» (Лк. 15:18-19)

65 «...Поправді кажу вам: коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, не ввійдете

не родиться з води й Духа, той не може увійти в Царство Боже» (Ін. 3:5).

Усвідомивши ким ми є та якими нас створив Господь, ми будемо готові написати духовний план: якими ми хочемо стати та чого досягти в чотирьох сферах нашого життя. Істинними наші бажання та плани будуть тоді, коли в основі них будуть лежати дві головні заповіді. *«Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе» (Мф. 22:37-38).*

Створюючи духовні умови вдома оточуємо себе тим, що нам духовно близько: ікони, свічки, лампадки (особливо, коли відчуваємо духовний дискомфорт), запах ладану, молимося перед їжею та після їжі. Все, що ми приймаємо в себе, пройшло через чийсь руки, тому для того, щоб не піддавати себе та своїх рідних можливим зовнішнім негативним впливам — молимося та осіняємо хресним знаменням все, що їмо та п'ємо (Мк. 16:17-18)⁶⁸. Найкраще, коли все, що ми приймаємо в себе, — освячене, для цього можемо додавати в їжу та напої святую воду та єлей. На роботі ставимо біля себе освячену іконку. Кожного разу в складній ситуації зможемо поглянути на

в Царство Небесне!» (Мф. 18:3)

66 «Радійте в Господі завжди, і знову кажу: радійте!» (Филип. 4:4)

67 «Кожен, хто родився від Бога, не чинить гріха, бо в нім пробуває насіння Його. І не може грішити, бо від Бога народжений він. Цим пізнаються діти Божі та діти диявола: Кожен, хто праведности не чинить, той не від Бога, як і той, хто брата свого не любить!» (1 Ін. 3:9-10)

68 «А тих, хто вірує, супроводити будуть ознаки такі: у Ім'я Моє демонів будуть вигонити, говоритимуть мовами новими, братимуть змії; а коли смертодієне

неї і помолитись, звернутись до Господа за допомогою (Мф. 21:22)⁶⁹.

Читаємо Євангеліє. Не формально, а за покликом душі ходимо до церкви (Кол. 3:23)⁷⁰. У нас з'являються нові друзі — люди, з якими ми маємо духовне спілкування, та духівник, який стає нам помічником на шляху до Бога (1 Сол. 5:11-13)⁷¹. На шляху свого духовного розвитку кожен робить свої помилки та проходить свої випробування, та все, що з нами відбувається, хтось уже переживав і може з нами поділитись своїм досвідом (Рим 15:14)⁷². Єдиною перешкодою може бути те, що нам буває складно відкривати іншим людям свою душу, але маємо розуміти, що цим ми служимо їм та Богу (Рим. 14:19)⁷³, свідчимо Христа ради (Филип. 2:4)⁷⁴.

Для того, щоб ми мали духовну силу проповідувати — маємо пізнати Євангеліє духом. Як тільки це відбудеться — благодать Божя зайде в нашу душу і почне вириватися назовні, з нашої душі потече жива вода Слова Божого. *«Коли б знала ти Божий дар, і Хто Той, Хто говорить тобі: Дай напитись Мені, ти б у Нього просила, і Він тобі дав би живої води... хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде повік, бо вода, що Я йому дам, стане в нім джерелом тієї води, що тече в життя вічне»* (Ін. 4:10-14).

що вип'ють, не буде їм шкодити; кластимуть руки на хворих, і добре їм буде!» (Мк. 16:17-18)

69 «І все, чого ви в молитві попросите з вірою, то одержите» (Мф. 21:22).

70 «І все, що тільки чините, робіть від душі, немов Господеві, а не людям!» (Кол. 3:23)

71 «Утішайте тому один одного, і збудуйте один одного, як і чините ви! Благаємо ж, браття, ми вас, шануйте тих, що працюють між вами, і в вас старшинують у Господі, і навчають вас вони, і в великій любові їх майте за їхню працю. Між собою заховуйте мир!» (1 Сол. 5:11-13)

72 «І я про вас сам пересвідчений, браття мої, що й самі ви повні доброти, наповнені всяким знанням, і можете й один одного навчати» (Рим. 15:14).

73 «Отож, пильнуймо про мир, та про те, що на збудування один одного!» (Рим. 14:19)

74 «Нехай кожен дбає не про своє, але кожен і про інших» (Филип. 2:4).

Ставлення наших рідних до духовних змін в нашому житті в час, коли ми розпочинаємо духовний шлях, Господь описує словами: *«вороги чоловікові домашні його!»* (Мф. 10:36). Багато у кого викликає нерозуміння, як наші чоловік чи жінка, батьки та діти можуть бути нам ворогами?

Священик розповідав, як він вперше усвідомив значення цих слів. «Коли ми проходимо духовні іспити та переживаємо напади лукавих духів, єдине, що може укріпити нас — це піст і молитва (Мф. 17:21)⁷⁵. В момент загострення моєї духовної битви я дотримувався суворого посту (пив тільки воду і з'їдав в день три просфори). Це давало мені духовну силу протистояти нападам лукавих духів, але моїй сім'ї було важко зрозуміти мій стан (Лк. 8:20-21)⁷⁶. Мої, хоча і глибоко віруючі, мати та дружина боялись, що я себе заважаю. Врешті решт вони підіслали до мене маленьку доньку, яка заглядаючи в очі запитала: «тату, ти хочеш померти?» Тоді я з любові до своїх близьких поступився і припинив постувати. Наші рідні при всій любові до нас можуть збивати нас з духовного шляху, та цим гартується наша віра (Як. 1:2-3)⁷⁷».

Людина відчуває в собі духовну силу в Господі впливати на своє життя та життя

⁷⁵ «Цей же рід не виходить інакше, як тільки молитвою й постом» (Мф. 17:21).

⁷⁶ «І сповістили Йому: Твоя мати й брати Твої он стоять осторонь, і бажають побачити Тебе. А Він відповів і промовив до них: Моя мати й брати Мої це ті, хто слухає Боже Слово, і виконує!» (Лк. 8:20-21)

⁷⁷ «Майте, брати мої, повну радість, коли випадає в усілякі випробовування, знаючи, що досвідчення вашої віри дає терпеливість» (Як. 1:2-3).

оточуючих (Мф. 5:14-16)⁷⁸, вчиться діяти обережно, адекватно оцінюючи свої сили. *«Хто бо з вас, коли башту поставити хоче, перше не сяде й видатків не вирахує, чи має потрібне на виконання, щоб, коли покладе він основу, але докінчити не зможе, усі, хто побачить, не стали б сміятися з нього, говорячи: Чоловік цей почав будувати, але докінчити не міг... Або який цар, ідучи на війну супроти царя іншого, перше не сяде порадитися, чи спроможен він із десятима тисячами стріти того, хто йде з двадцятьма тисячами проти нього? Коли ж ні, то, як той ще далеко, шле посольство до нього та й просить про мир»* (Лк. 14:28-32).

«Усе досліджуючи, тримайтеся добро-го!» (1 Сол. 5:21)

6. Усвідомлений духовний вплив на людей. Безперервний власний духовний розвиток

Наш усвідомлений духовний вплив на людей — це молитва з любов'ю (Мф. 5:43-48)⁷⁹. Молитвою ми можемо впливати на всіх: за декого треба молитись місяць, півроку, декілька років... (Як. 5:16-18)⁸⁰ Тоді, якщо безперервно кожен день відмолювати її душу, людина може почати змінюватись, робити кроки на користь власної душі.

⁷⁸ «Ви світло для світу. Не може сховатися місто, що стоїть на верховині гори. І не запалюють світильника, щоб поставити його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославили Отця вашого, що на небі» (Мф. 5:14-16).

⁷⁹ «Ви чули, що сказано: Люби свого ближнього, і ненавидь свого ворога. А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творить добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своему над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних. Коли бо ви любите тих, хто вас любить, то яку нагороду ви маєте? Хіба не те саме й митники роблять? І коли ви вітаєте тільки братів своїх, то що ж особливого робите? Чи й погани не чинять отак? Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний!» (Мф. 5:43-48)

Один чоловік, що не жив зі своєю дружиною та мав повнолітню доньку, попросив священика про допомогу — донька вела гріховне життя, не бажала вчитися та не слухала нікого зі старших. «А чого Ви чекали? — відповів священик — Ви з дружиною невінчані, разом не живете, духовного контакту з дитиною не маєте, самі живете в гріху. Нажаль ваша дитина повторює ваші помилки та додає до них власні (Мф. 12:33)⁸¹. Єдине, що вам залишається — це молитись». Тоді чоловік взяв благословення батюшки на дотримання молитовного правила і кожен день три рази на день два роки підряд, де б він не був і що б не робив, він вичитував це правило та звертався до Господа від серця з благаннями про зміни в житті своєї доньки. Через два роки донька вступила до університету, покинула свої гріховні розваги та сама почала робити усвідомлені кроки на шляху виправлення свого життя (Мф. 21:21-22)⁸². «Я ж з нею навіть не розмовляв, тільки молився», — розповідав потім щасливий батько. Так молитвою ми можемо впливати на обставини в нашому житті (Мк. 11:23)⁸³. Якщо ж ми втрачаємо контроль над собою та обставинами, впадаємо в страсті, втрачаємо ясність розуму та здатність від душі молитися — значить лукаві сили вже взяли гору над нами, ми

80 «Отже, признавайтесь один перед одним у своїх прогріхах, і молитесь один за одного, щоб вам уздоровитись. Бо дуже могутня ревна молитва праведного! Ілля був людина, подібна до нас пристрастями, і він помолився молитвою, щоб дощу не було, і дощу не було на землі аж три роки й шість місяців... І він знов помолився, і дощу дало небо, а земля вродила свій плід!» (Як. 5:16-18)

81 «Або виростить дерево добре, то й плід його добрий, або виростить дерево зле, то й плід його злий. Пізнається бо дерево з плоду!» (Мф. 12:33)

82 «Ісус же промовив у відповідь їм: Поправді кажу вам: Коли б мали ви віру, і не мали сумніву, то вчинили б не тільки як із фіговим деревом, а якби й цій горі ви сказали: Порухся та кинься до моря, то й станеться те! І все, чого ви в молитві попросите з вірою, то одержите» (Мф. 21:21-22).

83 «Поправді кажу вам: Як хто скаже горі цій: Порухся та й кинься до моря, і не матиме сумніву в серці своїм, але матиме віру, що станеться так, як говорить, то буде йому!» (Мк. 11:23)

не з Господом і духовно слабкі (Мк. 4:37-40)⁸⁴. Тоді маємо заспокоїтись і особисто або в молитві (при молитві за душу вона неодмінно нас чує) простити та попросити прощення у душі, яку ми через свої страсті духовно вдарили (Мк. 11:25-26)⁸⁵.

Наш духовний розвиток стає безперервним. Ми усвідомлюємо своє духовне невігластво — скільки б ми духовно не розвивались та не пізнавали — це лише «крапля з океану». Світ Господній — неоссяжний, і чим більше ми пізнаємо його, тим більше усвідомлюємо, що насправді ми нічого не знаємо (Ін. 17:3)⁸⁶. Завжди лишаються непізнані нами області. Тому спілкуючись з людьми марно вступати в розумові змагання, бо ніхто ніколи не знатиме всього, може тільки прагнути пізнати більше (Рим. 12:16)⁸⁷.

Не можемо припиняти свого розвитку, бо щойно втратимо духовну гнучкість та швидкість руху — маємо чекати спокус та атак лукавих духів, хвороб та матеріальних втрат (Мф. 25:29)⁸⁸. Матеріальне забиратиметься в тій мірі, в якій людина не покаялась, бо наші гріхи — це як векселі, які ми видаємо нечистій силі, і лукаві духи обов'язково візьмуть з нас плату по цим векселям в той час, в який забажають. Вони використають всі наші гріхи та слабкості, тому для того, щоб

84 «І знялася ось буря велика, а хвилі вливалися в човен, аж човен водою вже був переповнився! А Він спав на кормі на подушці... І вони розбудили Його та й сказали Йому: Учителю, чи Тобі байдуже, що ми гинемо? Тоді Він устав, і вітрові заборонив, і до моря сказав: Мовчи, перестань! І стих вітер, і тиша велика настала... І сказав Він до них: Чого ви такі полохливі? Чому віри не маєте?» (Мк. 4:37-40)

85 «І коли стоїте на молитві, то прощайте, як маєте що проти кого, щоб і Отець ваш Небесний пробачив вам прогріхи ваші. Коли ж не прощате ви, то й Отець ваш Небесний не простить вам прогріхів ваших» (Мк. 11:25-26).

86 «Життя ж вічне це те, щоб пізнали Тебе, єдиного Бога правдивого, та Ісуса Христа, що послав Ти Його» (Ін. 17:3).

87 «...не вважайте за мудрих себе!» (Рим. 12:16)

88 «Бо кожному, хто має, дасться йому та й додасться, хто ж не має, забереться від нього й те, що він має» (Мф. 25:29).

адекватно захищатись, ми маємо відповідально ставитися до власної духовної праці (1 Пет. 5:8-9)⁸⁹. Маємо шукати та визнавати свої гріхи, каятись та усвідомлювати, що треба змінити в нашому житті (Мф. 3:8)⁹⁰. Якщо людина каже, що у неї в духовному житті «все гаразд», духівник може попросити її скласти портрет свого дня — описати почасово що робить, про що та з ким говорить, і особливо про що думає людина. Якщо дійсно все гаразд — людина веде кожен день духовний бій (Ефес. 6:11-12)⁹¹: постійно протистоїть гріху, не допускає його через думки та обставини, перш, ніж прийняти будь-яке рішення, ставить перед собою питання «якщо я це зроблю — я буду з Богом чи з сатаною?» (Лк. 16:13)⁹²

Розпочинаючи свій шлях служіння Богу та людям, визначаємо характер своїх зв'язків з іншими людьми. Що несе в собі наше спілкування з тою чи іншою людиною та як ми впливаємо на людей? Чи допомагаємо душам на шляху спасіння? (Гал. 6:1-2)⁹³ Всі розмови починаємо вести від душі, а в душі — Євангеліє Слова Божого. Фундаментом того, що ми робимо та говоримо, служачи душам людей, має бути Євангеліє і молитва — не ми говоримо, а Господь через нас говорить (Мф. 10:19-20)⁹⁴. Наші особисті думки не принесуть

⁸⁹ «Будьте тверезі, пильнуйте! Ваш супротивник диявол ходить, ричучи, як лев, що шукає жертви кого. Протівтесть йому, тверді в вірі, знаюши, що ті самі муки трапляються й вашому братству по світі» (1 Пет. 5:8-9).

⁹⁰ «Отож, учиніть гідний плід покаєння!» (Мф. 3:8)

⁹¹ «Зодягніться в повну Божу зброю, щоб могли ви стати проти хитрощів диявольських. Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти влади, проти світоправителів цієї темряви, проти піднебесних духів злоби» (Ефес. 6:11-12).

⁹² «Жаден раб не може служити двом панам, бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові й мамоні служити!» (Лк. 16:13)

⁹³ «Браття, як людина й упаде в який прогріх, то ви, духовні, виправляйте такого духом лагідности, сам себе доглядаючи, щоб не спокусився й ти! Носіть тягарі один одного, і так виконаєте закона Христового» (Гал. 6:1-2).

користі душі людини, якій ми служимо, тому маємо завжди говорити від Господа, а не від себе, говорити по Євангеліє (1 Кор. 1:25)⁹⁵.

7. Безперервне служіння і безупинний розвиток

Кожне наше рішення веде нас або до Бога або до сатани (1 Ін. 3:10)⁹⁶, усвідомлюючи це, треба зважувати кожен свій крок, щоб зробити правильний вибір, маємо завжди безальтернативно обирати Господа (Мф. 7:21)⁹⁷. На нашому життєвому шляху Господь дає нам підказки: посилає людей, створює обставини (Ін. 6:44)⁹⁸. І якщо ми задаємо Йому в молитві питання — жодне з них не залишиться без відповіді (Мф. 7:7)⁹⁹. Але обставини Господні треба вміти бачити.

Людина усвідомлює, що нічого не відбувається з нею просто так, шукає духовні підказки у всьому та живе так, як направляє Господь. Для того, щоб мати змогу побачити ті обставини, що посилає нам Господь, увійти в них та чинити по волі Божій, ми маємо навчитися відчувати Його волю, а для цього спершу маємо навчитися максимально відставляти свою мирську волю, своє «я хочу» на другий план (Ін. 6:37-38)¹⁰⁰. Ми маємо усвідомлювати, що-йно ми сильно чогось забажаємо — лукаві

⁹⁴ «А коли видавати-муть вас, не журіться, як або що говорити: тієї години буде вам дане, що маєте ви говорити, бо не ви промовлятимете, але Дух Отця вашого в вас промовлятиме» (Мф. 10:19-20).

⁹⁵ «Бо Боже й немудре розумніше воно від людей, а Боже немічне сильніше воно від людей!» (1 Кор. 1:25)

⁹⁶ «Цим пізнаються діти Божі та діти диаволові: Кожен, хто праведности не чинить, той не від Бога, як і той, хто брата свого не любить!» (1 Ін. 3:10)

⁹⁷ «Не кожен, хто каже до Мене: Господи, Господи! увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі» (Мф. 7:21).

⁹⁸ «Ніхто бо не може до Мене прийти, як Отець, що послав Мене, не притягне його, і того воскресну Я останнього дня» (Ін. 6:44).

⁹⁹ «Просіть і буде вам дано, шукайте і знайдете, стукайте і відчинять вам» (Мф. 7:7).

¹⁰⁰ «Усе прийде до Мене, що Отець дає Мені, а того, хто до Мене приходить, Я

сили до нас приступлять спокушаючи та пропонуючи саме те, чого ми жадаємо і якщо ми спокусимось — одержимо, але ціна, яку ми заплатимо, буде жахлива (Лк. 4:6-7)¹⁰¹.

Жінка віком близько сорока років, що мала намір прийняти чернецький постриг, одного разу прийшла до свого духівника і сказала, що до неї з іншої країни приїхав чоловік, якого вона кохала в юності, її перше кохання. «Він каже, що любить мене і хоче одружитись». Духівник сказав: «Якщо на це воля Господня — будете разом, але перевірте ваші почуття (1 Сол. 5:21-22)¹⁰². Зустрічайтесь, спілкуйтесь, але утримайтесь від інтимного зв'язку до вінчання, не грішіть». «Не можу, отче, дуже хочу бути з ним!» Жінка не встояла, спокусилась і заплатила тяжку ціну — чоловік її покинув, через хибний сором вона втратила взаєморозуміння з духівником і відійшла від церкви. Тому маємо боятись хотіти. Маємо знати, що все, що нам потрібно, Господь вже дає з надлишком (Мф. 6:31-33)¹⁰³. Бог дав кожному святе право вибору, яке не може порушити ніхто, і коли хтось зазіхає на вибір іншої людини — жорстко карається (Мф. 18:6)¹⁰⁴. Але використовуючи своє право на те, щоб бажати, треба усвідомлювати, що платою за виконання наших бажань може бути наша душа (2 Пет. 2:20-22)¹⁰⁵.

не вижену геть. Бо Я з неба зійшов не на те, щоб волю чинити Свою, але волю Того, Хто послав Мене» (Ін. 6:37-38).

¹⁰¹ «І диявол сказав Йому: Я дам Тобі всю оцю владу та їхню славу, бо мені це передане, і я даю, кому хочу, її. Тож коли Ти поклонись передо мною, то все буде Твоє!» (Лк. 4:6-7)

¹⁰² «Усе досліджуючи, тримайтеся доброго! Стережіться лихого в усякому вигляді!» (1 Сол. 5:21-22)

¹⁰³ «Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бож усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно. Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться» (Мф. 6:31-33).

¹⁰⁴ «Хто ж спокусить одне з цих малих, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, і його потопити в морській глибині...» (Мф. 18:6)

¹⁰⁵ «Бо коли хто втече від нечистоти світу через пізнання Господа й Спасителя Ісуса

Хвороби, скорботи, смерті, аварії, хвороби дітей, неможливість народити, викидні і т.д. — все це підводить нас до необхідності усвідомлення свого та родового гріха, покаяння та здійснення подальших кроків на шляху до Бога. Коли людина усвідомлює свої гріхи та кається в них — набуває безцінного досвіду, який стане їй в нагоді при служінні іншим людям (Лк. 22:32)¹⁰⁶.

Ідучи шляхом до Бога, людина вчиться швидко реагувати на свої духовні помилки. Ознакою того, що ми чинимо щось недобре собі або іншим є те, що доки не покаємось, нас неодмінно мучить совість. Чим більше ми прислуховуємось до неї, тим жвавіше вона реагує на наші вчинки, тому краще одразу каятись перед Богом та просити прощення у душі людини, яку образили, особисто або в молитві (1 Ін. 2:27)¹⁰⁷.

Будь-які прояви нечистої сили та її негативний вплив на здоров'я, сім'ю, дітей та ін. (див. «Ознаки присутності лукавих сил», стор. 383) говорять про духовну слабкість людини — те, що вона має нерозкаяний гріх (Ін. 9:2)¹⁰⁸. Не маємо лякатись, ми на вірному шляху, бо відсутність атак лукавих духів — не означає відсутності в нас гріха, а лише те, що ми духовно не боремось з ним, продовжуємо духовно падати і їх це влаштовує (Мф. 12:43-45)¹⁰⁹. Коли ж ми робимо кроки на шляху до Бога (строгий

Христа, а потому знов заплутуються ними та перемагаються, то останнє буває для них гірше першого. Бо краще було б не пізнати їм дороги праведности, аніж, пізнавши, вернутись назад від переданої їм святої заповіді! Бо їм трапилося за правдивою приказкою: Вертається пес до своєї блювотини, та: Помита свиня йде валятися в калюжу...» (2 Пет. 2:20-22)

¹⁰⁶ «Я ж молився за тебе, щоб не змінилась віра твоя; ти ж колись, як навернешся, зміцни браттю свою!» (Лк. 22:32)

¹⁰⁷ «А помазання, яке прийняли ви від Нього, воно в вас залишається, і ви не потребуєте, щоб вас хто навчав. А що те помазання само вас навчає про все, воно бо правдиве й нехибне, то як вас навчило воно, у тім пробувайте» (1 Ін. 2:27).

¹⁰⁸ «І спитали Його учні Його, говорячи: Учителю, хто згрішив: чи він сам, чи батьки його, що сліпим він родився?» (Ін. 9:2)

¹⁰⁹ «А коли дух нечистий виходить із людини, то блукає місцями безвідними, відпочинку шукаючи, та не знаходить. Тоді він говорить:

піст на святій воді та просфорах і читання душею Євангеліє) — вони це відчують, тому атакують нас, ми ж маємо тільки поглиблювати своє покаяння та не припиняти духовної праці та служіння, звіряючи свої кроки з духівником, наявність якого обов'язкова. Вчимося постійно духовно аналізувати всі обставини в своєму житті та адекватно захищатись покаянням, постом та молитвою.

Любимо всіх (Ін. 13:34-35)¹¹⁰. Багато хто скаже, що це неможливо, що деяких людей неможливо любити, стільки зла вони творять в світі, та маємо поглянути на таких людей з духовної точки зору. Нехай вони творять всі можливі гріхи, а що відбувається з їх душами? Душа — прекрасне творіння Господнє — хворіє та безмежно страждає. Якщо ми вголос чи подумки злимося та осуджуємо таку людину, з духовної точки зору ми наносимо болісні удари тяжко хворій душі (Мф. 5:21-22)¹¹¹. А що нам каже робити Господь? *«Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує»* (Мф. 5:44). Замість духовно бити, маємо підтримати душу молитвою, наприклад так: *«Господи, зверни Свою увагу і допоможи цій душі, вона страждає!»* Маємо помолитись з любов'ю, як ми молились би за власну дитину (Мк. 11:25-26)¹¹². Якщо не

Вернуся до дому свого, звідки вийшов. А як вернеться він, то хату знаходить порожню, заметену й прибрану. Тоді він іде, та й приводить сімох духів інших, лютіших за себе, і входять вони та й живуть тут. І буде останнє людині тій гірше за перше... Так буде й лукавому родові цьому!» (Мф. 12:43-45)

¹¹⁰«Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви! По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою» (Ін. 13:34-35).

¹¹¹«Ви чули, що було стародавнім наказане: Не вбивай, а хто вб'є, підпадає він судові. А Я вам кажу, що кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає вже судові. А хто скаже на брата свого: рака, підпадає верховному судові, а хто скаже дурний, підпадає генні огненній» (Мф. 5:21-22).

¹¹²«І коли стоїте на молитві, то прощайте, як маєте що проти кого, щоб і Отець ваш Небесний пробачив вам прогріхи ваші. Коли ж не прощаєте ви, то й Отець ваш Небесний не простить вам прогріхів ваших» (Мк. 11:25-26).

можемо так молитись і маємо на серці злобу — доки не простимо та не відпустимо, молитви за цю людину треба відкласти, щоб вони були нам не на суд і не в осуд (Мф. 18:34-35)¹¹³. Маємо вгамувати в собі всі пристрасті перш ніж приступати до молитви, всіх простити, попросити прощення і покаятись подумки перед душею людини (див. Тема 4, п. 2, стор. 146, 148).

Боремось за кожну душу, як за свою власну або як за душу своєї дитини (Ін. 15:13)¹¹⁴, усвідомлюючи, що це боротьба з лукавими силами (Ефес. 6:12)¹¹⁵. Іноді може підступати страх, але маємо пам'ятати, що ми з Господом. *«Коли за нас Бог, то хто проти нас?»* (Рим. 8:31) Що з нами можна зробити, якщо з нами Господь, а душа вічна? *«І не лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі вбити не може; але бійтеся більше того, хто може й душу, і тіло вам занепастити в геєнні»* (Мф. 10:28).

Служіння є одночасно і великою радістю, і важкою духовною працею. Щоб праця ця була ефективною, людина має використовувати всі ті дари, які дав їй Бог (Рим. 12:6-8)¹¹⁶. Маємо бути, як апостоли, яких Господь посилав на служіння зі словами: *«Будьте ж мудрі, як змії, і невинні, як голубки»* (Мф. 10:16). Бути проникливими, сміливими, обережними, мудрими і безмежно вірити в Бога та Його силу (Лк. 9:1-3)¹¹⁷.

Служіння всім безвідмовно, смиренно і з любов'ю.

113 «...І прогнівався пан його, і катам його видав, аж поки йому не віддасть всього боргу. Так само й Отець Мій Небесний учинить із вами, коли кожен із вас не простить своєму братові з серця свого їхніх прогріхів» (Мф. 18:34-35).

114 «Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ін. 15:13).

115 «Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти влади, проти світоправителів цієї темряви, проти піднебесних духів злоби» (Ефес. 6:12).

116 «І ми маємо різні дари, згідно з благодаттю, даною нам: коли пророцтво то виконуй його в міру віри, а коли служіння будь на служіння, коли вчитель на навчання, коли втішитель на потішання, хто подає у простоті, хто головує то з пильністю, хто милосердствує то з привітністю!» (Рим. 12:6-8)

117 «І скликав Він Дванадцятьох, і дав їм силу та владу над усіма демонами, і вздоровляти недуги. І послав їх проповідувати Царство Боже та вздоровляти недужих. І промовив до них: Не беріть нічого в дорогу: ані палиці, ані торби, ні хліба, ні срібла, ані майте по двоє убрань» (Лк. 9:1-3).

Цитати з Євангеліє на темі: «Шлях до Бога»

Мв. 19: 24-30; Мк. 10: 25-31; Лк. 18: 25-30

24 Іще вам кажу: Верблюдові легше пройти через голчине вушко, ніж багатому в Боже Царство ввійти!

25 Як учні ж Його це зачули, здивувалися дуже й сказали: Хто ж тоді може спастися?

26 А Ісус позирнув і сказав їм: Неможливе це людям, та можливе все Богові.

27 Тоді відізвався Петро та до Нього сказав: От усе ми покинули, та й пішли за Тобою слідом; що ж нам буде за це?

28 А Ісус відказав їм: Поправді кажу вам, що коли, при відновленні світу, Син Людський засяде на престолі слави Своєї, тоді сядете й ви, що за Мною пішли, на дванадцять престолів, щоб судити дванадцять племен Ізраїлевих.

29 І кожен, хто за Ймення Моє кине дім, чи братів, чи сестер, або батька, чи матір, чи діти, чи землі, той багатократно одержить і успадкує вічне життя.

30 І багато-хто з перших останніми стануть, а останні першими.

Лк. 9: 61-62

61 А інший сказав був: Господи, я піду за Тобою, та дозволь мені перш попрощатись із своїми домашніми.

62 Ісус же промовив до нього: Ніхто з тих, хто кладе свою руку на плуга та назад озирається, не надається до Божого Царства!

Мф. 10: 32-37

32 Отже, кожного, хто Мене визнає перед людьми, того перед Небесним Отцем Моїм визнаю й Я.

33 Хто ж Мене відцурається перед людьми, того й Я відцураюся перед Небесним Отцем Моїм.

34 Не думайте, що Я прийшов, щоб мир на землю принести, Я не мир принести прийшов, а меча.

35 Я ж прийшов порізнити чоловіка з батьком його, дочку з її матір'ю, і невістку з свекрухою її.

36 І: вороги чоловікові домашні його!

37 Хто більш, як Мене, любить батька чи матір, той Мене недостойний. І хто більш, як Мене, любить сина чи дочку, той Мене недостойний.

Мф. 5: 17

17 Не подумайте, ніби Я руйнувати Закон чи Пророків прийшов, Я не руйнувати прийшов, але виконати.

Мк. 3: 32-35; Мф. 12: 47-50; Лк. 8: 19-21

32 А народ кругом Нього сидів. І сказали Йому: Ото мати Твоя, і брати Твої, і сестри Твої он про Тебе питаються осторонь.

33 А Він їм відповів і сказав: Хто Моя мати й брати?

34 І поглянув на тих, що круг Нього сиділи, і промовив: Ось мати Моя та браття Мої!

35 Бо хто Божу волю чинитиме, той Мені брат, і сестра, і мати.

Лк. 14: 26-33

26 Коли хто приходить до Мене, і не зненавидить свого батька та матері, і дружини й дітей, і братів і сестер, а до того й своєї душі, той не може бути учнем Моїм!

27 І хто свого хреста не несе, і не йде вслід за Мною, той не може бути учнем Моїм!

28 Хто бо з вас, коли башту поставити хоче, перше не сяде й видатків не вирахує, чи має потрібне на виконання,

29 щоб, коли покладе він основу, але докінчити не зможе, усі, хто побачить, не стали б сміятися з нього, 30 говорячи: Чоловік цей почав будувати, але докінчити не міг...

31 Або який цар, ідучи на війну супроти царя іншого, перше не сяде порадитися, чи спроможен він із десятима тисячами стріти того, хто йде з двадцятьма тисячами проти нього?

32 Коли ж ні, то, як той ще далеко, шле посольство до нього та й просить про мир.

33 Так ото й кожен із вас, який не зречеться усього, що має, не може бути учнем Моїм.

Мф. 11: 28-30

28 Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою!

29 Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм.

30 Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!

Мф. 13: 44-46

44 Царство Небесне подібне ще до захованого в полі скарбу, що людина, знайшовши, ховає його, і з радости з того йде, та й усе, що має, продає та купує те поле.
45 Подібне ще Царство Небесне до того купця, що пошукує перел добрих,
46 а як знайде одну дорогоцінну перлину, то йде, і все продає, що має, і купує її.

Лк. 16: 9-13

9 І Я вам кажу: Набувайте друзів собі від багатства несправедливого, щоб, коли проминеться воно, прийняли вас до вічних осель.
10 Хто вірний в найменшому, і в великому вірний; і хто несправедливий в найменшому, і в великому несправедливий.
11 Отож, коли в несправедливім багатстві ви не були вірні, хто вам правдиве довірить?
12 І коли ви в чужому не були вірні, хто ваше вам дасть?
13 Жаден раб не може служити двом панам, бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові й мамоні служити!

Лк. 12: 15-21

15 І промовив до них: Глядіть, остерігайтеся всякої зажерливості, бо життя чоловіка не залежить від достатку маєтку його.
16 І Він розповів їм притчу, говорячи: В одного багача гойно нива вродила була.

17 І міркував він про себе й казав: Що робити, що не маю куди зібрати плодів своїх?

18 І сказав: Оце я зроблю, порозвалюю клуні свої, і просторніші поставлю, і позбираю туди пашню свою всю та свій достаток.

19 І скажу я душі своїй: Душе, маєш багато добра, на багато років складеного. Спочивай, їж та пий, і веселися!

20 Бог же до нього прорік: Нерозумний, ночі цієї ось душу твою зажадають від тебе, і кому позостанеться те, що ти був наготовив?...

21 Так буває і з тим, хто збирає для себе, та не багатіє в Бога.

Лк. 12: 33-34

33 Продавайте достатки свої та милостиню подавайте. Робіть калитки собі не старіючі, невичерпний скарб той у небі, куди не закрадається злодій, і міль де не точить.

34 Бо де скарб ваш, там буде й серце ваше!

Мф. 6: 25-33; Лк. 12: 29-31

25 Через те вам кажу: Не журіться про життя своє що будете їсти та що будете пити, ні про тіло своє, у що зодягнетесь. Чи ж не більше від їжі життя, а від одягу тіло?

26 Погляньте на птахів небесних, що не сіють, не жнуть, не збирають у клуні, та проте ваш Небесний Отець їх годує. Чи ж ви не багато вартніші за них?

27 Хто ж із вас, коли журиться, зможе додати до зросту свого бодай ліктя одного?

28 І про одяг чого ви клопочетесь? Погляньте на польові лілеї, як зростають вони, не працюють, ані не прядуть.

29 А Я вам кажу, що й сам Соломон у всій славі своїй не вдягався отак, як одна з них.

30 І коли польову ту траву, що сьогодні ось є, а вввтра до печі вкидається, Бог отак зодягає, скільки ж краще зодягне Він вас, маловірні!

31 Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось?

32 Бож усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно.

33 Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться.

Ін. 6: 63

63 То дух, що оживлює, тіло ж не помагає нічого. Слова, що їх Я говорив вам, то дух і життя.

Ін. 6: 27-29

27 Пильнуйте не про поживу, що гине, але про поживу, що зостається на вічне життя, яку дасть нам Син Людський, бо відзначив Його Бог Отець.

28 Сказали ж до Нього вони: Що ми маємо почати, щоб робити діла Божі?

29 Ісус відповів і сказав їм: Оце діло Боже, щоб у Того ви вірували, Кого Він послав.

Ін. 8: 51

51 Поправді, поправді кажу вам: Хто слово Моє берегтиме, не побачить той смерти повік!

Лк. 11: 28

28 ...Блаженні ж і ті, хто слухає Божого Слова і його береже!

Мф. 5: 27-28, 31-42, 48; Лк. 6: 24-34

27 Ви чули, що сказано: Не чини перелюбу.

28 А Я вам кажу, що кожен, хто на жінку подивиться із пожадливістю, той уже вчинив із нею перелюб у серці своїм.

31 Також сказано: Хто дружину свою відпускає, нехай дасть їй листа роздового.

32 А Я вам кажу, що кожен, хто пускає дружину свою, крім провини розпусти, той доводить її до перелюбу. І хто з відпущеною побереться, той чинить перелюб.

33 Ще ви чули, що було стародавнім наказане: Не клянись неправдиво, але виконуй клятви свої перед Господом.

34 А Я вам кажу не клястися зовсім: ані небом, бо воно престол Божий;

35 ні землею, бо підніжок для ніг Його це; ані Єрусалимом, бо він місто Царя Великого;

36 не клянись головою своєю, бо навіть однієї волосинки ти не можеш учинити білою чи чорною.

37 Ваше ж слово хай буде: так-так, ні-ні. А що більше над це, то те від лукавого.

38 Ви чули, що сказано: Око за око, і зуб за зуба.

39 А Я вам кажу не противитись злому. І коли вдарить тебе хто у праву щоку твою, підстав йому й другу.

40 А хто хоче тебе позивати й забрати сорочку твою, віддай і плаща йому.

41 А хто силувати тебе буде відбути подорожнє на милю одну, іди з ним навіть дві.

42 Хто просить у тебе то дай, а хто хоче позичити в тебе не відвертайся від нього.

48 Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний!

Лк. 3: 10-14

10 А люди питали його й говорили: Що ж нам робити?

11 І сказав він у відповідь їм: У кого дві сорочці, нехай дасть немаючому; а хто має поживу, нехай робить так само.

12 І приходили й митники, щоб христитись від нього, і питали його: Учителю, що ми маємо робити?

13 А він їм казав: Не стягайте нічого над те, що вам звелено.

14 Питали ж його й вояки й говорили: А нам що робити? І він їм відповів: Нікого не кривдьте, ані не оскаржайте фальшиво, удовольняйтесь платнею своєю.

Мф. 7: 12-27; Лк. 6: 46-49

12 Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви. Бо в цьому Закон і Пророки.

13 Увіходьте тісними ворітьми, бо просторі ворота й широка дорога, що веде до погибелі, і нею багато-хто ходять.

14 Бо тісні ті ворота, і вузька та дорога, що веде до життя, і мало таких, що знаходять її!

15 Стережіться фальшивих пророків, що приходять до вас ув одежі овечій, а всередині хижі вовки.

16 По їхніх плодах ви пізнаєте їх. Бо хіба ж виноград на тернині збирають, або фіги із будяків?

17 Так ото родить добрі плоди кожне дерево добре, а дерево зле плоди родить лихі.

18 Не може родить добре дерево плоду лихого, ані дерево зле плодів добрих родити.

19 Усяке ж дерево, що доброго плоду не родить, зрубується та в огонь укидається.

20 Ото ж бо, по їхніх плодах ви пізнаєте їх!

21 Не кожен, хто каже до Мене: Господи, Господи! увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі.

22 Багато-хто скажуть Мені того дня: Господи, Господи, хіба ми не Ім'ям Твоїм пророкували, хіба не Ім'ям Твоїм демонів ми виганяли, або не Ім'ям Твоїм чуда великі творили?

23 І їм оголошу Я тоді: Я ніколи не знав вас... Відійдіть від Мене, хто чинить беззаконня!

24 Отож, кожен, хто слухає цих Моїх слів і виконує їх, подібний до чоловіка розумного, що свій дім збудував на камені.

25 І линула злива, і розлилися річки, і буря знялася, і на дім отой кинулась, та не впав, бо на камені був він заснований.

26 А кожен, хто слухає цих Моїх слів, та їх не виконує, подібний до чоловіка того необачного, що свій дім збудував на піску.

27 І линула злива, і розлилися річки, і буря знялася й на дім отой кинулась, і він упав. І велика була та руїна його!

Мф. 16: 6, 11-12; Мк. 8: 15

6 Ісус же промовив до них: Стережіться уважливо фарисейської та саддукейської розчини!

11 Як ви не розумієте, що Я не про хліб вам сказав? Стережіться не розчини фарисейської та саддукейської!

12 Тоді зрозуміли вони, що Він не казав стерегтися їм розчини хлібної, але фарисейської та саддукейської науки.

Мф. 23: 1-7, 13-15, 23-28; Лк. 11: 42, 52

1 Тоді промовив Ісус до народу й до учнів Своїх,

2 і сказав: На сидінні Мойсеєвим усілися книжники та фарисеї.

3 Тож усе, що вони скажуть вам, робіть і виконуйте; та за вчинками їхніми не робіть, бо говорять вони та не роблять того!

4 Вони ж в'яжуть тяжкі тягарі, і кладуть їх на людські рамена, самі ж навіть пальцем своїм не хочуть їх порушити...

5 Усі ж учинки свої вони роблять, щоб їх бачили люди, і богомілья свої розширяють, і здовжують китиці.

6 І люблять вони передніші місця на бенкетах, і передніші лавки в синагогах,

7 і привіти на ринках, і щоб звали їх люди: Учителю!

13 Горе ж вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що перед людьми зачинаєте Царство Небесне, бо й самі ви не входите, ані тих, хто хоче ввійти, увійти не пускаєте!

14 Горе ж вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що вдовині хати поїдаєте, і напоказ молитесь довго, через те осуд тяжчий ви приймете!

15 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що обходите море та землю, щоб придбати нововірця одного; а коли те стається, то робите його сином геєнни, вдвоє гіршим від вас!

23 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що даєте десятину із м'яти, і ганусу й кмину, але найважливіше в Законі покинули: суд, милосердя та віру; це треба робити, і того не кидати.

24 Проводирі ви сліпі, що відціджуєте комаря, а верблюда ковтаєте!

25 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що чистите зовнішність кухля та миски, а всередині повні вони здирства й кривди!

26 Фарисею сліпий, очисти перше середину кухля, щоб чистий він був і назовні!

27 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, які гарними зверху здаються, а всередині повні трупних кісток та всякої нечистоти!

28 Так і ви, назовні здаєтеся людям за праведних, а всередині повні лицемірства та беззаконня!

Мф. 21: 28-32

28 А як вам здається? Один чоловік мав двох синів. Прийшовши до першого, він сказав: Піди но, дитино, сьогодні, працюй у винограднику!

29 А той відповів і сказав: Готовий, панотче, і не пішов.

30 І, прийшовши до другого, так само сказав. А той відповів і сказав: Я не хочу. А потім покаявся, і пішов.

31 Котрий же з двох учинив волю батькову? Вони кажуть: Останній. Ісус промовляє до них: Поправді кажу вам, що митники та блудодійки випереджують вас у Боже Царство.

32 Бо прийшов був до вас дорогою праведности Іван, та йому не повірили ви, а митники та блудодійки йняли йому віри. А ви бачили, та проте не покаялися й опісля, щоб повірити йому.

Мф. 15: 1-3, 7-11, 17-20; Мк. 7: 5-9, 13, 15, 19-23

1 Тоді до Ісуса прийшли фарисеї та книжники з Єрусалиму й сказали:

2 Чого Твої учні ламають передання старших? Бо не миють вони своїх рук, коли хліб споживають.

3 А Він відповів і промовив до них: А чого й ви порушуєте Божу заповідь ради передання вашого?

7 Лицеміри! Про вас добре Ісая пророкував був, говорячи:

8 Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене!

9 Та однак надаремне шанують Мене, бо навчають наук людських заповідей...

10 І Він покликав народ, і промовив до нього: Послухайте та зрозумійте!

11 Не те, що входить до уст, людину сквернить, але те, що виходить із уст, те людину сквернить.

17 Чи ж ви не розумієте, що все те, що входить до уст, вступає в живіт, та й назовні виходить?

18 Що ж виходить із уст, те походить із серця, і воно опоганює людину.

19 Бо з серця виходять лихі думки, душогубства, перелюби, розпуста, крадіж, неправдиві засвідчення, богозневаги.

20 Оце те, що людину опоганює. А їсти руками невимитими, не опоганює це людини!

Лк. 6: 39-40

39 Розповів також приказку їм: Чи ж може водити сліпого сліпий? Хіба не обидва в яму впадуть?

40 Учень не більший за вчителя; але, удосконалившись, кожен буде, як учитель його.

Ін. 4: 23-24

23 Але настає година, і тепер вона є, коли богомільці правдиві вклоняться будуть Отцеві в душі та в правді, бо Отець Собі прагне таких богомільців.

24 Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в душі та в правді вклонятись.

Мк. 9: 42-48; Мф. 18: 7-9

42 Хто ж спокусить одного з малих цих, що вірять, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, та й кинути в море!

43 І коли рука твоя спокушає тебе, відітни її: краще тобі ввійти до життя одноруким, ніж з обома руками ввійти до геєнни, до огню негасимого,

44 де їхній червяк не вмирає, і не гасне огонь.

45 І коли нога твоя спокушає тебе, відітни її: краще тобі ввійти до життя одноногим, ніж з обома ногами бути вкиненому до геєнни, до огню негасимого,

46 де їхній червяк не вмирає, і не гасне огонь.

47 І коли твоє око тебе спокушає, вибери його: краще тобі однооком ввійти в Царство Боже, ніж з обома очима бути вкиненому до геєнни огненної,

48 де їхній червяк не вмирає, і не гасне огонь!

Мф. 18: 1-6; Мк. 10: 15

1 Підійшли до Ісуса тоді Його учні, питаючи: Хто найбільший у Царстві Небеснім?

2 Він же дитину покликав, і поставив її серед них,

3 та й сказав: Поправді кажу вам: коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, не ввійдете в Царство Небесне!

4 Отже, хто впокориться, як дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім.

5 І хто прийме таку дитину одну в Моє Ймення, той приймає Мене.

6 Хто ж спокусить одне з цих малих, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, і його потопити в морській глибині...

Лк. 9: 48

48 І промовив до них: Як хто прийме дитину оцю в Ім'я Моє, Мене він приймає, а як хто Мене прийме, приймає Того, Хто послав Мене. Хто бо найменший між вами всіма, той великий!

Лк. 10: 21

21 Того часу Ісус звеселився був Духом Святим і промовив: Прославляю Тебе, Отче, Господи неба й землі, що втаїв Ти оце від премудрих і розумних, та його немовлятам відкрив. Так, Отче, бо Тобі так було до вподоби!

Ін. 17: 1-3

1 По мові оцій Ісус очі Свої звів до неба й промовив: Прийшла, Отче, година, прослав Сина Свого, щоб і Син Твій прославив Тебе,

2 бо Ти дав Йому владу над тілом усяким, щоб Він дав життя вічне всім їм, яких дав Ти Йому.

3 Життя ж вічне це те, щоб пізнали Тебе, єдиного Бога правдивого, та Ісуса Христа, що послав Ти Його.

Ін. 17: 6-11

6 Я Ім'я Твоє виявив людям, що Мені Ти із світу їх дав. Твоїми були вони, і Ти дав їх Мені, і вони зберегли Твоє слово.

7 Тепер пізнали вони, що все те, що Ти Мені дав, від Тебе походить,

8 бо слова, що дав Ти Мені, Я їм передав, і вони прийняли й зрозуміли правдиво, що Я вийшов від Тебе, і ввірували, що послав Ти Мене.

9 Я благаю за них. Не за світ Я благаю, а за тих, кого дав Ти Мені, Твої бо вони!

10 Усе бо Моє то Твоє, а Твоє то Моє, і прославивсь Я в них.

11 І не на світі вже Я, а вони ще на світі, а Я йду до Тебе. Святий Отче, заховай в Ім'я Своє їх, яких дав Ти Мені, щоб як Ми, єдине були!

Ін. 17: 14-26

14 Я їм дав Твоє слово, але світ їх зненавидів, бо вони не від світу, як і Я не від світу.

15 Не благаю, щоб Ти їх зо світу забрав, але щоб зберіг їх від злого.

16 Не від світу вони, як і Я не від світу.

17 Освяти Ти їх правдою! Твоє слово то правда.

18 Як на світ Ти послав Мене, так і Я на світ послав їх.

19 А за них Я посвячую в жертву Самого Себе, щоб освячені правдою стали й вони.

20 Та не тільки за них Я благаю, а й за тих, що ради їхнього слова ввірують у Мене,

21 щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав.

22 А ту славу, що дав Ти Мені, Я їм передав, щоб єдине були, як єдине і Ми.

23 Я у них, а Ти у Мені, щоб були досконалі в одно, і щоб пізнав світ, що послав Мене Ти, і що їх полюбив Ти, як Мене полюбив.

24 Бажаю Я, Отче, щоб і ті, кого дав Ти Мені, там зо Мною були, де знаходжуся Я, щоб бачили славу Мою, яку дав Ти Мені, бо Ти полюбив Мене перше закладин світу.

25 Отче Праведний! Хоча не пізнав Тебе світ, та пізнав Тебе Я. І пізнали вони, що послав Мене Ти.

26 Я ж Ім'я Твоє їм об'явив й об'являтиму, щоб любов, що Ти нею Мене полюбив, була в них, а Я в них!...

Ін. 16: 33

33 Це Я вам розповів, щоб мали ви мир у Мені. Страждання зазнаєте в світі, але будьте відважні: Я світ перемиг!

Мф. 22: 16-21; Мк. 12: 14-17; Лк. 20: 21-25

16 І посилають до Нього своїх учнів із іродіянами, і кажуть: Учителю, знаємо ми, що Ти справедливий, і наставляєш на Божу дорогу правдиво, і не зважаєш ні на кого, бо на людське обличчя не дивишся Ти.

17 Скажи ж нам, як здається Тобі: чи годиться давати податок для кесаря, чи ні?

18 А Ісус, знавши їхнє лукавство, сказав: Чого ви, лицеміри, Мене випробовуєте?

19 Покажіть Мені гріш податковий. І принесли динарія Йому.

20 А Він каже до них: Чий це образ і напис?

21 Ті відказують: Кесарів. Тоді каже Він їм: Тож віддайте кесареве кесареві, а Богові Боже.

Мф. 7: 6

6 Не давайте святого псам, і не розсипайте перел своїх перед свиньми, щоб вони не потоптали їх ногами своїми, і, обернувшись, щоб не розшматували й вас...

Ін. 13: 34-35

34 Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!

35 По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою.

Ін. 15: 12-14

12 Оце Моя заповідь, щоб любили один одного ви, як Я вас полюбив!

13 Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх.

14 Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую.

Ін. 14: 21

21 Хто заповіді Мої має та їх зберігає, той любить Мене. А хто любить Мене, то полюбить його Мій Отець, і Я полюблю Його, і об'явлюсь йому Сам.

Ін. 14: 15-17

15 Якщо Ви Мене любите, Мої заповіді зберігайте!

16 І вблагаю Отця Я, і Втішителя іншого дасть вам,
щоб із вами повік перебував,
17 Духа правди, що Його світ прийняти не може, бо
не бачить Його та не знає Його. Його знаєте ви, бо
при вас перебуває, і в вас буде Він.

Ін. 8: 12

12 І знову Ісус промовляв до них, кажучи: Я Світло
для світу. Хто йде вслід за Мною, не буде ходити у
темряві той, але матиме світло життя.

Ін. 11: 9-10

9 Ісус відповів: Хіба дня не дванадцять годин? Як хто
ходить за дня, не спіткнеться, цього світне бо світло
він бачить.

10 А хто ходить нічної пори, той спіткнеться, бо не-
має в нім світла.

Ін. 12: 35-36

35 І сказав їм Ісус: Короткий ще час світло з вами.
Ходіть, поки маєте світло, щоб вас темрява не обгор-
нула. А хто в темряві ходить, не знає, куди він іде...
36 Аж доки ви маєте світло, то віруйте в світло, щоб
синами світла ви стали. Промовивши це, Ісус відійшов,
і сховався від них.

Ін. 6: 47-57

47 Поправді, поправді кажу Вам: Хто вірує в Мене,
життя вічне той має.

48 Я хліб життя!

49 Отці ваші в пустині їли манну, і померли.

50 То є хліб, Який сходить із неба, щоб не вмер, хто
Його споживає.

51 Я хліб живий, що з неба зійшов: коли хто споживатиме хліб цей, той повік буде жити. А хліб, що дам Я, то є тіло Моє, яке Я за життя світові дам.

52 Тоді між собою змагатися стали юдеї, говорячи: Як же Він може дати нам тіла спожити?

53 І сказав їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам: Якщо ви споживати не будете тіла Сина Людського й пити не будете крові Його, то в собі ви не будете мати життя.

54 Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той має вічне життя, і того воскресу Я останнього дня.

55 Бо тіло Моє то правдиво пожива, Моя ж кров то правдиво пиття.

56 Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той в Мені перебуває, а Я в ньому.

57 Як Живий Отець послав Мене, і живу Я Отцем, так і той, хто Мене споживає, і він житиме Мною.

Ін. 10: 1-15

1 Поправді, поправді кажу вам: Хто не входить дверима в кошару, але перелазить деінде, той злодій і розбійник.

2 А хто входить дверима, той вівцям пастух.

3 Воротар відчиняє йому, і його голосу слухають вівці; і свої вівці він кличе по йменню, і випроваджує їх.

4 А як вижене всі свої вівці, він іде перед ними, і вівці слідом за ним ідуть, бо знають голос його.

5 За чужим же не підуть вони, а будуть утікати від нього, бо не знають вони чужого голосу.

6 Оцю притчу повів їм Ісус, але не зрозуміли вони, про що їм говорив.

7 І знову промовив Ісус: Поправді, поправді кажу вам, що Я двері вівцям.

8 Усі, скільки їх перше Мене приходило, то злодії й розбійники, але вівці не слухали їх.

9 Я двері: коли через Мене хто ввійде, спасеться, і той ввійде та вийде, і пасовисько знайде.

10 Злодій тільки на те закрадається, щоб красти й убивати та нищити. Я прийшов, щоб ви мали життя, і подостатком щоб мали.

11 Я Пастир Добрий! Пастир добрий кладе життя власне за вівці.

12 А наймит, і той, хто не вівчар, кому вівці не свої, коли бачить, що вовк наближається, то кидає вівці й тікає, а вовк їх хапає й полошить.

13 А наймит утікає тому, що він наймит, і не дбає про вівці.

14 Я Пастир Добрий, і знаю Своїх, і Свої Мене знають.

15 Як Отець Мене знає, так і Я Отця знаю, і власне життя Я за вівці кладу.

Ін. 14: 2-6

2 Багато осель у домі Мого Отця; а коли б то не так, то сказав би Я вам, що йду приготувати місце для вас?

3 А коли відійду й приготую вам місце, Я знову прийду й заберу вас до Себе, щоб де Я були й ви.

4 А куди Я йду дорогу ви знаєте.

5 Говорить до Нього Хома: Ми не знаємо, Господи, куди йдеш; як же можемо знати дорогу?

6 Промовляє до нього Ісус: Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене.

Ін. 15: 1-10

1 Я правдива Виноградина, а Отець Мій Виноградар.
2 Усяку галузку в Мене, що плоду не приносить, Він відтинає, але всяку, що плід родить, очищає її, щоб рясніше родила.

3 Через Слово, що Я вам говорив, ви вже чисті.

4 Перебувайте в Мені, а Я в вас! Як та вітка не може вродити плоду сама з себе, коли не позостанеться на виноградині, так і ви, як в Мені перебувати не будете.

5 Я Виноградина, ви галуззя! Хто в Мені перебуває, а Я в ньому, той рясно зароджує, бо без Мене нічого чинити не можете ви.

6 Коли хто перебувати не буде в Мені, той буде відкинений геть, як галузка, і всохне. І громадять їх, і кладуть на огонь, і згорять.

7 Коли ж у Мені перебувати ви будете, а слова Мої позостануться в вас, то просіть, чого хочете, і станеться вам!

8 Отець Мій прославиться в тому, якщо рясно зародите й будете учні Мої.

9 Як Отець полюбив Мене, так і Я полюбив вас. Перебувайте в любові Моїй!

10 Якщо будете ви зберігати Мої заповіді, то в любові Моїй перебуватимете, як і Я зберіг Заповіді Свого Отця, і перебуваю в любові Його.

Мф. 19: 16-24; Мк. 10: 17-21, 23-25; Лк. 18: 18-25

16 І підійшов ось один, і до Нього сказав: Учителю Добрий, що маю зробити я доброго, щоб мати життя вічне?

17 Він же йому відказав: Чого звеш Мене Добрим? Ніхто не є Добрий, крім Бога Самого. Коли ж хочеш ввійти до життя, то виконай заповіді.

18 Той питає Його: Які саме? А Ісус відказав: Не вбивай, не чини перелюбу, не кради, не свідкуй неправдиво.

19 Шануй батька та матір, і: Люби свого ближнього, як самого себе.

20 Говорить до Нього юнак: Це я виконав все. Чого ще бракує мені?

21 Ісус каже йому: Коли хочеш бути досконалим, піди, продай добра свої та й убогим роздай, і матимеш скарби на небі. Потому приходь та й іди вслід за Мною.

22 Почувши ж юнак таке слово, відійшов, зажурившись, бо великі маєтки він мав.

23 Ісус же сказав Своїм учням: Поправді кажу вам, що багатому трудно ввійти в Царство Небесне.

24 Іще вам кажу: Верблюдові легше пройти через голчине вушко, ніж багатому в Боже Царство ввійти!

Мк. 12: 28-31; Мф. 22: 35-39; Лк. 10: 27-28

28 А один із тих книжників, що чув, як вони сперечались, та бачив, як добре Він відповідав їм, приступив та й спитався Його: Котра заповідь перша з усіх?

29 Ісус відповів: Перша: Слухай, Ізраїлю: наш Господь Бог Бог єдиний.

30 І: Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша!

31 А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе! Нема іншої більшої заповіді над оці!

Тема 6.

«Сила від Бога»

Характеристика якості духовної сили людей по групам:

1. Діти віком до семи років. — 2. Діти від семи років до перехідного віку (13-17 років). — 3. Від перехідного віку (13-17 років) до духовного прозріння або духовної і фізичної загибелі. — 4. Від початку духовного прозріння до початку служіння. — 5. Від початку служіння до вічного служіння Богу.

Кожну хвилину свого життя кожним своїм словом, ділом і думкою ми робимо вибір: чи вчинити згідно заповідям Господнім, чи за власним бажанням, чи піти на поводу у лукавих та чинити гріх (Мф. 6:24)¹. Від того, чию волю ми обираємо виконувати, залежить яку ми маємо силу: на справи Божі — отримуємо силу від Бога, на задоволення своїх бажань — свою власну, а на творення гріха одержуємо силу від сатани (Мк. 3:22-27)².

Коли обираємо чинити гріх — ціною цього є благополуччя, здоров'я та саме життя наше і наших рідних, а найголовніше — наша душа. *«І не лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі вбити не може; але бійтеся більше того, хто може й душу, і тіло вам занепастити в геєнні»* (Мф. 10:28). Тоді замість того, щоб бути здоровими та щасливими, ми плазуємо перед лукавими духами — відступниками Отця нашого Небесного, виконуючи їх похоті та

¹«Ніхто двом панам служити не може, бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні» (Мф. 6:24).

²«А книжники, що поприходили з Єрусалиму, казали: Має Він Вельзевула, і виганяє демонів силою князя демонів. І, закликавши їх, Він у притчах до них промовляв: Як може сатана сатану виганяти? І коли царство поділиться супроти себе, не може встояти те царство. І коли дім поділиться супроти себе, не може встояти той дім. І коли б сатана сам на себе повстав і поділився, то не зможе встояти він, але згине. Ніхто бо не може вдертись у дім дужого, та й пограбувати добро його, якщо перше не зв'яже дужого, і аж тоді пограбує господу його» (Мк. 3:22-27).

страждаючи (2 Пет. 2:19)³. Господь прямо нам каже, що дав нам владу наступати на них (*«Ось Я владу вам дав наступати на змій та скорпіонів, і на всю силу ворожу, і ніщо вам не зашкодить»* (Лк. 10:19)), але якщо ми станемо дітьми Божими (1 Ін. 3:10)⁴.

Духовна сила здобувається тільки слуханням в Господі братам і сестрам нашим. Тоді Господь дає нам синівство Отця Небесного, а до того ми залишаємось рабами, які працюють з-під нагайки. *«Відповів їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам, що кожен, хто чинить гріх, той раб гріха. І не застається раб у домі повік, але Син застається повік. Коли Син отже зробить вас вільними, то справді ви будете вільні»* (Ін. 8:34-36).

Духовну силу та захист Господь дає людині від народження. З практичного досвіду священика, умовно можна виділити такі групи людей за їх духовною силою:

Перша група — діти віком до семи років, їх духовна сила та захист повністю залежать від духовного стану батьків та родичів. До семи років діти безгрішні (Мф. 18:10)⁵, але чому вони хворіють та помирають? Один священик розповів декілька випадків зі свого досвіду, коли щойно народжені діти одразу опинялись

³«...Вони волю обіцяють їм, самі будучи рабами тління. Бо хто ким переможений, той тому й раб» (2 Пет. 2:19).

⁴«Цим пізнаються діти Божі та діти диявола: Кожен, хто праведности не чинить, той не від Бога, як і той, хто брата свого не любить!» (1 Ін. 3:10)

⁵«Стережіться, щоб ви не погордували ані одним із малих цих; кажу бо Я вам, що їхні Ангели повсякчасно бачать у небі обличчя Мого Отця, що на небі» (Мф. 18:10).

при смерті, і лікарі не давали їм шансів на життя. Тоді батьки кликали його (священника), щоб якнайшвидше охрестити дитину. На наступний день батько дитини мав щиро покаятись, посповідатись в церкві та причаститись Святих Христових Таїн, а мати, виконуючи настанови священника, каялась на лікарняному ліжку (Мф. 18:2-4)⁶. Коли мова йде про життя та смерть, тільки щире покаяння дає можливість виправити ситуацію (Лк. 13:4-5)⁷. Батько, який став до сповіді та щиро покався перед Богом у своїх гріхах, щойно вставши з колін, отримав звістку про перші позитивні аналізи дитини.

Друга група — діти віком від семи років до перехідного віку (13-17 років). В період виховання маленьку дитину з 3-4 років можна навчити молитися за здоров'я своїх батьків, рідних, друзів та вчителів. Дитину треба вчити любові до Бога та ближніх (Мф. 22:35-39)⁸.

Третя група — люди в їх період життя від перехідного віку (13-17 років) до духовного прозріння (народження духом) або загибелі, період одержання життєвого досвіду.

В перехідному віці діти починають платити за родові та свої початкові гріхи, але серйозних гріхів ще не чинять. Інформаційна розбещеність суспільства

⁶«Він же дитину покликав, і поставив її серед них, та й сказав: Поправді кажу вам: коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, не ввійдете в Царство Небесне! Отже, хто впокориться, як дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім» (Мф. 18:2-4).

⁷«Або ті вісімнадцять, що башта на них завалилась була в Сілоамі й побила їх, чи думаете, що ті винні були більш за всіх, що в Єрусалимі живуть? Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!» (Лк. 13:4-5)

⁸«...І спитався один із них, учитель Закону, Його випробовуючи й кажучи: Учителю, котра заповідь найбільша в Законі? Він же промовив йому: Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе» (Мф. 22:35-39).

шкідливо впливає на свідомість дитини, підліток починає бажати гріха і через деякий час обов'язково отримає те, чого бажає. Тому в цьому віці для дитини важливе духовне виховання. Важливо, щоб батьки були в церкві, щоб дитина мала духівника, який міг дати їй пораду, спираючись на духовні закони. Дитина має дуже мало життєвого досвіду, тому самій впоратись зі своїми бажаннями їй важко. Коли дитина в потрібний час (в час спокус) знаходиться в потрібному місці (в церкві Божій) — їй просто (Ін. 17:11-15)⁹, інакше впоратись зі своїми бажаннями та встояти перед спокусами лукавого світу підлітку практично неможливо — і ми маємо приклади громадянських шлюбів з 14 років, ранніх абортів і т.д.

Четверта група — люди в період свого життя від духовного прозріння до початку служіння.

Душа може відкритись Господу в будь-якому віці. Це відбудеться, коли людина усвідомлено прийме рішення, що її попереднє життя в гріхах і без Бога веде до загибелі тілесної та духовної (Лк. 15:11-17)¹⁰, і звернеться до Бога всім серцем своїм, розумом своїм, душею своєю, всією своєю кріпостью з проханням духовно прозріти (як сліпий взивав до Господа: «А Ісус відповів і сказав йому: Що ти хочеш,

⁹«І не на світі вже Я, а вони ще на світі, а Я йду до Тебе. Святий Отче, заховай в Ім'я Своє їх, яких дав Ти Мені, щоб як Ми, єдине були! Коли з ними на світі Я був, Я беріг їх у Ймення Твоє, тих, що дав Ти Мені, і зберіг, і ніхто з них не згинув, крім призначеного на загибель, щоб збулося Писання. Тепер же до Тебе Я йду, але це говорю Я на світі, щоб мали вони в собі радість Мою досконалу. Я їм дав Твоє слово, але світ їх зненавидів, бо вони не від світу, як і Я не від світу. Не благаю, щоб Ти їх зо світу забрав, але щоб зберіг їх від злого» (Ін. 17:11-15).

¹⁰«У чоловіка одного було два сини. І молодший із них сказав батькові: Дай мені, батьку, належну частину маєтку! І той поділив поміж ними маєток. А по небагатьох днях зібрав син молодший усе, та й подався до далекого краю, і розтратив маєток свій там, живучи марнотратно. А як він усе прожив, настав голод великий у тім краї, і він став бідувати. І пішов він тоді і пристав до одного з мешканців тієї землі, а той вислав його на поля свої пасти сви-

щоб зробив Я тобі? Сліпий же Йому відказав: Учителю, нехай я прозрю!» (Мк. 10: 51)), про відпущення зроблених в попередній неусвідомлений період життя гріхів з глибоким слізним розкаянням за ці гріхи і з обітницею більше їх не повторювати (Лк. 15:18-19)¹¹. Тоді вона відчує любов Господа до себе (Лк. 15:20)¹², у неї виникне бажання більше не робити Йому боляче своїми гріхами. Для цього треба прагнути духовного просвітлення, яке дає тільки Господь.

Самому йти шляхом до духовного прозріння дуже важко, потрібен помічник — духовна особа, священик, до якого у вас є довіра, повага та християнська любов і який стане вашим духівником. Духовне просвітлення може відбутися, якщо людина читає Євангеліє душею та має глибоку віру («Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства» (Ін. 3: 3)), тому потрібно визначитися з духівником і під його духовним наглядом почати читати Євангеліє (Ін. 10:9)¹³. Кожен день треба стверджуватись в Господі (Филип. 1:7)¹⁴, якомога частіше звертаючись до Нього в молитвах: «Господи, допоможи мені! Господи, помилуй!»

П'ята група — період від початку служіння до вічного усвідомленого служіння Богу та людям. Наша душа вічна, але де

ней. І бажав він наповнити шлунка свого хоч стручками, що їли їх свині, та ніхто не давав їх йому. Тоді він спам'ятався й сказав: Скільки в батька мого наймитів мають хліба аж надмір, а я отут з голоду гину!» (Лк. 15:11-17)

¹¹«Устану, і піду я до батька свого, та й скажу йому: Прогрішився я, отче, против неба та супроти тебе... Недостойний я вже зватись сином твоїм; прийми ж мене, як одного з своїх наймитів...» (Лк. 15:18-19)

¹²«І, вставши, пішов він до батька свого. А коли він далеко ще був, його батько вгледів його, і переповнився жалем: і побіг він, і кинувся на шию йому, і зачав цілувати його!» (Лк. 15:20)

¹³«Я двері: коли через Мене хто увійде, спасеться, і той увійде та вийде, і пасовисько знайде» (Ін. 10:9).

¹⁴«Бо то справедливо мені думати це про всіх вас, бо я маю вас у серці, а ви всі в кайданах моїх, і в обороні, і в утвердженні Євангелії спільники мої в благодаті» (Филип. 1:7).

і з ким вона буде перебувати у вічності? (Мф. 26:44-47)¹⁵ Якщо ми живемо в гріху, вночі нам сняться жахи, або ми знаходимо в собі інші ознаки присутності лукавих сил (див. «Ознаки присутності лукавих сил», стор. 383) — маємо звернутися до священика за допомогою. Це означає, що «друзі» наші — з нечистої сили, ми з лукавими, а не з Богом, і нам потрібно відновлювати наш духовний захист (див. «Захист», стор. 386) (Мф. 12:43-45)¹⁶.

Що буде робити наша вічна душа у Господа? Чи буде бухгалтером чи будівельником? Всі ці наші вміння там не потрібні, а потрібна тільки віра і служіння Богу. Тоді ми будемо робити те, що Господь благословить нам там робити (Мф. 22:30)¹⁷. Якщо ми це усвідомимо — почнемо вчитись служити вже зараз, і коли наша душа навчиться — далі піде служити Богу у вічності.

Характеристика якості духовної сили людей по групам:

1. Діти віком до семи років

Сила та захищеність дітей до семи років повністю залежать від тягаря гріхів їх батьків та родичів (Мф. 18:5-6)¹⁸. Якими мають бути ідеальні духовні обставини для дитини?

¹⁵«Тоді відповідять і вони, промовляючи: Господи, коли то Тебе ми голодного бачили, або спрагненого, або мандрівником, чи нагого, чи недужого, чи в в'язниці і не послужили Тобі? Тоді Він відповідь їм і скаже: Поправді кажу вам: чого тільки одному з найменших цих ви не вчинили, Мені не вчинили! І ці підуть на вічну муку, а праведники на вічне життя» (Мф. 26:44-47).

¹⁶«А коли дух нечистий виходить із людини, то блукає місцями безвідними, відпочинку шукаючи, та не знаходить. Тоді він говорить: Вернися до дому свого, звідки вийшов. А як вернеться він, то хату знаходить порожню, заметену й прибрану. Тоді він іде, та й приводить сімох духів інших, лютіших за себе, і входять вони та й живуть тут. І буде останнє людині тій гірше за перше... Так буде й лукавому родові цьому!» (Мф. 12:43-45)

¹⁷«Бо в воскресенні ні женяться, ані заміж виходять, але як Ангели ті на небі» (Мф. 22:30).

¹⁸«І хто прийме таку дитину одну в Мое Ім'я, той приймає

Незаймані хлопець і дівчина зустрічаються, спілкуються та духовно пізнають один одного, зберігаючи тілесну чистоту (інтимні стосунки батьків поза вінчаним шлюбом є тяжким гріхом, який відбивається на духовному здоров'ї новонародженої дитини). Коли між ними виникає духовна любов, пара прагне створити сім'ю — заручаються та, взявши благословення у батьків, вінчаються, спершу покавшись, сповідавшись, очистивши свої душі від гріха та причастившись Святих Христових Таїн — прийнявши в себе Господа нашого Ісуса Христа. Поєднують свої душі в Господі. *«Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до дружини своєї, і стануть обоє вони одним тілом»* (Мф. 19: 5).

Подружжя хоче дитину та починає готувати для неї духовне місце в світі. Живучи в любові один до одного, моляться до Бога з проханням послати їм гарну, мудру душу. Намагаються, наскільки можливо, полегшити тягар родових гріхів, що ляже на новонародженого: наводять лад в своєму родовому дереві — складають список всіх живих та спочилих родичів, з'ясовують, чи хрещені, моляться за них та замовляють в монастирях сорок літургій (з часточкою на Проскомідії та з поминанням за Престолом) за їх здоров'я або (для спочилих) за упокій їхніх душ. Рідним радять

Мене. Хто ж спокусить одне з цих малих, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, і його потопити в морській глибині...» (Мф.18.5-6)

навести лад в своєму духовному житті: охреститись, сповідатись, причаститись Святих Христових Таїн та вінчатись. Спочилих відспівують та замовляють за них заупокійні літії.

Після народження дитину хрестять та одразу, без багаторічної перерви, причащають Святих Христових Таїн. Дитинуносять до причастя не рідше, ніж раз на місяць. Якомога частіше, наскільки можливо (на 5-30 хвилин), дитинуносять до церкви, щоб вона слухала молитви, вдихала запах ладану — все це залишає відбиток в її мозку та душі і так починається духовне виховання дитини (Лк. 18:15-16)¹⁹.

Батьки та хрещені мають попідкуватися про початковий духовний розвиток дитини: щоб вона усвідомила, що є Бог, який все створив, любить її більше, ніж будь-хто (навіть більше ніж її батьки) і завжди захищає. Тоді в будь-яких подальших життєвих ситуаціях дитина буде знати, що вона не самотня. Вона матиме наймудрішого радника та найсильнішого помічника на все життя — Господа (Мф. 18:1-6)²⁰.

Дитяча душа до семи років є чистою і незаплямованою жодним гріхом, тому діти мають сильний зв'язок з Богом і велику силу молитви. *«...їхні Анголи повсякчасно бачать у небі обличчя Мого Отця, що*

¹⁹«До Нього ж приносили й немовлят, щоб до них доторкнвся, а учні, побачивши, їм докоряли. А Ісус їх покликав та й каже: Пустіте дітей, щоб до Мене приходили, і не забороняйте їм, бо таких Царство Боже» (Лк. 18:15-16).

²⁰«Підійшли до Ісуса тоді Його учні, питаючи: Хто найбільший у Царстві Небеснім? Він же дитину покликав, і поставив її серед них, та й сказав: По правді кажу вам: коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, не ввійдете в Царство Небесне! Отже, хто впокориться, як дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім. І хто прийме таку дитину одну в Моє Ім'я, той приймає Мене. Хто ж спокусить одне з цих малих, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, і його потопити в морській глибині...» (Мф. 18:1-6)

на небі» (Мф. 18: 10). Цю силу дитина, в основному, використовує безладно. Батьки та хрещені мають привчити дитину молитися за себе, своїх батьків, рідних, знайомих і всіх живих та спочилих людей (Мк. 10:15)²¹.

2. Діти від семи років до перехідного віку (13-17 років)

Найбільший духовний вплив на дітей мають батьки. Вони є для своїх дітей еталоном поведінки, тому важливо, щоб батьки усвідомлювали, який їхній вплив: духовний чи бісівський? Коли діти відчують взаємну любов та повагу батьків між собою та до інших людей (Лк. 6:31)²², бачать, як батьки відвідують служби Божі, чують від дорослих духовні розмови, читання Євангеліє, молитви (1 Сол. 5:16-18)²³ — тоді батьки духовно добре впливають на своїх дітей. Коли ж батьки ведуть гріховний спосіб життя — дитина бачить сварки, бійки, алкоголь, карти та ін. Діти копіюють поведінку своїх батьків. Чи обманюють, чи поважають один одного, чи люблять? Батьки можуть на словах наставляти дитину чинити правильно, але діти вчаться робити так, як роблять їх батьки, а не так, як вони говорять (Еф. 6:4)²⁴.

Окрім батьківського збільшується вплив суспільства на дитину: школа,

²¹«Поправді кажу вам: Хто Божого Царства не прийме, немов те дитя, той у нього не ввійде» (Мк. 10:15).

²²«І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви» (Лк. 6:31).

²³«Завжди радійте! Безперестанку моліться! Подяку складайте за все, бо така Божа воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:16-18).

²⁴«А батьки, не драгуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напominанні й остеререженні Божому!» (Еф. 6:4)

вчителі, друзі та «вулиця» — місце, де дитина почує «погані» слова та неминуче відбудеться її знайомство з лукавим світом. Неможливо захистити дитину від впливу лукавого зовнішнього світу — важливо, щоб у неї був сформований власний духовний стержень, що допоможе їй встояти перед цим впливом (1 Ін. 2:15-17)²⁵. Тому важливими є духовне виховання дитини та налагоджене спілкування з батьками — довірчі та дружні відносини. Дитина має почуватися вільно в будь-яких розмовах зі своїми батьками, бо якщо в спілкуванні між ними є «заборонені» теми — про все, що її цікавить, дитина буде дізнаватись на «вулиці», і, звичайно, розмови там не будуть духовними (Мф. 10:26-27)²⁶.

Найголовнішою духовною подією для дитини в цьому віці стає перша сповідь, яка покладає початок спілкування дитини зі священником. В коло священства мають ввести дитину батьки або хрещені так, щоб дитина почувала себе зі священнослужителями невимушено. У дитини має з'явитись духівник — священник, який налагодить контакт з нею таким чином, щоб вона довіряла йому та могла вільно, без пересторог поговорити з ним на будь-яку тему, яка її турбує (1 Пет. 5:1-3)²⁷. Разом з батьками та хрещеними духівник починає в цікавій для дитини формі доносити до

25 «Не любіть світу, ані того, що в світі. Коли любіть хто світ, у тім немає любови Отцівської, бо все, що в світі: пожадливість тілесна, і пожадливість очам, і пиха життєва, це не від Отця, а від світу. Минається і світ, і його пожадливість, а хто Божу волю виконує, той повік пробуває!» (1 Ін. 2:15-17)

26 «...Немає нічого захованого, що воно не відкриється, ані потаємного, що не виявиться. Що кажу Я вам потемки, говоріть те при світлі, що ж на вухо ви чуєте проповідуйте те на дахах» (Мф. 10:26-27).

27 «Тож благаю між вами пресвітерів, співпресвітер та свідок Христових страждань, співучасник слави, що повинна з'явитись: пасіть стадо Боже, що у вас, наглядуйте не з примусу, але добровільно по-Божому, не для брудної наживи, а ревно, не пануйте над спадком Божим, але будьте для стада за взір» (1 Пет. 5:1-3).

неї Слово Боже. В цьому можуть також допомогти дитячі недільні школи та духовні курси.

У дитини формується характер і закладаються основи її поведінки в суспільстві. В цей час важливо, щоб вона почала розуміти, що таке гріх і які його наслідки. Дорослі мають пояснити їй, що гріх — це духовний бруд, і коли люди так забруднюються, вони починають втрачати матеріальне, страждати, хворіють та навіть помирають (1 Кор. 15:56)²⁸. Відбувається це тому, що люди грішать, а до Бога та покаєння не йдуть (Лк. 13:2-3)²⁹. Коли дитина почне бачити гріх в оточуючому світі, треба навчити її бути поблажливою до інших: «не дивись на всіх — дивись на себе (Мф. 7:3-5)³⁰». Дитині мають пояснювати основи Віри та вчити її особистій внутрішній молитві та спілкуванню з Богом. Вона має знати, що кожна душа спілкується з Богом — це природно, бо кожна душа є від Бога (Мф. 6:6-8)³¹.

У дитини формуються усвідомлені духовні бажання, на реалізацію яких вона починає наведено застосовувати свою духовну силу. Для неї починається час гріхів та іспитів: з'являються багато матеріальних бажань, відбуваються спроби самоствердження, через невміння дорослих дати свою любов та підтримку

²⁸ «Жало ж смерти то гріх, а сила гріха то Закон» (1 Кор. 15:56).

²⁹ «Ісус же сказав їм у відповідь: Чи ви думаєте, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян? Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!» (Лк. 13:2-3)

³⁰ «І чого в оці брата свого ти заскалку бачиш, колоди ж у власному оці не чуєш? Або як ти скажеш до брата свого: Давай вийму я заскалку з ока твого, коли он колода у власному оці? Лицеміре, вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти заскалку з ока брата твого» (Мф. 7:3-5).

³¹ «А ти, коли молишся, увійди до своєї комірчини, зачини свої двері, і помолися Отцеві своєму, що в таїні; а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно. А як молитесь, не проказуйте зайвого, як ті погани, бо думають, ніби вони будуть вислухані за своє веломовство. Отож, не вподобляйтеся їм, бо знає Отець ваш, чого потребуєте, ще раніше за ваше прохання!» (Мф. 6:6-8)

виникають комплекси невпевненості в собі, нелюбові до себе та оточуючих і т.д.

Підлітки починають докладати духовні та матеріальні зусилля, щоб їх бажання реалізувалися, не усвідомлюючи, скільки потрібно часу та що має духовно відбутись для того, щоб вони здійснились (Як. 1:14-15)³². Наприклад, хлопці хочуть бути успішними бізнесменами, що в сучасному світі потребує якостей прагнення до влади, збагачення, володіння матеріальними благами, бажання мати все найкраще, бажання підкорити своїй волі та своїм цілям людей, твердість, що межує з жорстокістю по відношенню до інших і т.д. На основі своїх бажань у підлітків формується напрямок життєвого розвитку їх особистості. Основна сила, що при цьому залучається — від сатани (Лк. 4:6-7)³³.

Син Божий сказав: *«...коли ви, будучи злі, потрапите добрі дари своїм дітям давати, скільки ж більше Небесний Отець подасть Духа Святого всім тим, хто проситиме в Нього»* (Лк. 11:13). Якщо ми чогось бажаємо і насправді маємо в цьому потребу — Господь обов'язково дає нам це іноді навіть перш, ніж ми попросимо у Нього. Якщо ж ми просимо і не одержуємо — значить ми, як вередливі діти, просимо те, що нам некорисно, хочемо того, що духовно буде нас вбивати.

³²«Але кожен спокушується, як надиться й зводиться пожадливістю власною. Пожадливість потому, зачавши, народжує гріх, а зроблений гріх народжує смерть» (Як. 1:14-15).

³³«І диявол сказав Йому: Я дам Тобі всю оцю владу та їхню славу, бо мені це передане, і я даю, кому хочу, її. Тож коли Ти поклонишся передо мною, то все буде Твоє!» (Лк. 4:6-7)

Духовне виховання має дати підлітку усвідомлення того, що Господь знає всі наші потреби і дає нам все, що потрібно, і набагато більше (Мф. 6:31-33)³⁴, треба тільки встати і сказати: «я з Богом». Вирувати і вести християнський спосіб життя.

3. Від перехідного віку (13-17 років) до духовного прозріння або духовної і фізичної загибелі

Відбувається початкове формування соціальної особистості зі своєю духовністю, або без неї. Людина обирає ким хоче бути, одержує професію, усвідомлює свої бажання — закладається програма її подальшого життя (наприклад «тато все зробить», або «я сам маю всього досягти», або «я маю знайти багатого чоловіка і вийти заміж», або «буду віруючою людиною, якій Господь все дасть»). Далі — життя та одержання досвіду під час виконання обраної програми. Коли програма дає збої — людина переживає перші розчарування, страждання, біль, озлоблення, каліцтва та навіть смерті. Все це відбувається тому, що людина починає платити за гріхи свого роду і свої початкові гріхи. Її життя перестає бути повноцінним та якісним.

Після перших розчарувань людина починає пристосовуватись до справжніх законів цього світу, який змушує служити

³⁴«Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бож усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно. Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться» (Мф. 6:31-33).

собі, або не приймає. Людина стає слугою світу і, живучи в гріху, не усвідомлено служить сатані: жадібність, заздрість, злість, бажання влади, підлість, брехливість, вбивство та крадіжки і т.д. (Як. 4:1-4)³⁵ З кожним днем зміцнюючи свою позицію в світі, людина стає все сильнішою в гріху — справжнім воїном лукавого. Тим не менше, коли духовна напруга стає нестерпною, вона може прийти поставити свічку в Божому храмі та направити своє бажання і силу в молитві з проханням до Бога, щоб Він «розібрався з її справами» і «допоміг перемогти ворогів». Така молитва фактично є магичною дією — спробою залучити Благодать Господню проти душ інших людей, що неможливо. Як казав сліпий, якого зцілив Ісус Христос: *«грішників Бог не послухає; хто ж богобійний, і виконує волю Його, того слухає Він»* (Ін. 9:31). Для того, щоб наше життя насправді змінилось, необхідно усвідомити свої гріхи, покаятися, причаститися Тіла і Крові Христових і кожну секунду свого життя бути з Богом (Діян. 17:28)³⁶.

У багатьох людей цей період в житті є останнім, вони одержують життєвий досвід, що не служить їх духовному розвитку і не приводить до усвідомлення сенсу свого існування (Рим. 14:7-8)³⁷. Від початку до кінця свого життя вони приречені повторювати

³⁵ «Звідки війни та свари між вами? Чи не звідси, від ваших пожадлиностей, які в ваших членах воюють? Бажаєте ви та й не маєте, убиваєте й заздрите та досягнути не можете, сваритеся та воюєте та не маєте, бо не прохаєте, прохаєте та не одержуєте, бо прохаєте на зле, щоб ужити на розкоші свої. Перелюбники та перелюбниці, чи ж ви не знаєте, що дружба зо світом то ворожнеча супроти Бога? Бо хто хоче бути світові приятелем, той ворогом Божим стається» (Як. 4:1-4).

³⁶ «Бо ми в Нім живемо, і рухаємось, і існуємо, як і деякі з ваших поетів казали: Навіть рід ми Його!» (Діян. 17:28)

³⁷ «Бо ніхто з нас не живе сам для себе, і не вмирає ніхто сам для себе. Бо коли живемо для Господа живемо, і коли вмираємо для Господа вмираємо. І чи живемо, чи вмираємо ми Господні!» (Рим. 14:7-8)

помилки своїх батьків. *«Засліпив їхні очі, і скам'янив їхнє серце, щоб очима не бачили, ані серцем щоб не зрозуміли, і не навернулись, щоб Я їх уздоровив»* (Ін. 12:40).

Але кожному Господь дає можливість усвідомити, що все зло, зроблене людиною, сторицею повертається їй та її рідним втратами, хворобами та стражданням (Лк. 6:31)³⁸. Людина стає перед вибором: почати духовно трудитися для того, щоб змінити своє життя, очистити його від гріха, повернути в нього радість та любов, і усвідомити його сенс (Мф. 11:28-30)³⁹, або продовжувати вести гріховний спосіб життя та платити за нього: втрачати, страждати та духовно гинути (Мф. 18:11)⁴⁰.

Священик спілкувався з одним чоловіком про тягар своїх та родових гріхів, плату за них втратами, хворобами та смертю близьких, про покаяння та необхідність зробити вибір християнського способу життя та служіння Богу і людям. Чоловік душею прийняв слова священика та сказав, що робить свій вибір почати шлях до Бога — покаятись та почати служити Богу та людям. Але згодом, обтяжений життєвими турботами, припинив відвідувати служби Божі, вести духовні бесіди зі священиком та повністю занурився у мирські справи (Мк. 4:3, 7, 14, 18-19)⁴¹.

38 «І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви» (Лк. 6:31).

39 «Прийдіть до Мене, усі стурдовані та обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!» (Мф. 11:28-30)

40 «Син бо Людський прийшов, щоб спасти загинуле» (Мф. 18:11).

41 «Слухайте, вийшов сіяч ось, щоб сіяти.... А інше впало між терен, і вигнався терен, і його поглишив, і плоду воно не дало... Сіяч сіє слово... А між терен посіяне, це ті, що слухають слово, але клопоти цього світі й омана багатства та різні бажання ввійдуть, та й заглушують слово, і плоду воно не дає» (Мк. 4:3, 7, 14, 18-19).

Наступного разу з'явився в храмі через рік, мав ще одну розмову зі священником і знову зник. Ще через півроку чоловік прийшов до священника зі сльозами на очах: «Батюшка, помоліться! Моя кохана донечка помирає!» «Звичайно я помолюсь, але чи не знаєте Ви, що маєте самі духовно трудитись?» Кожен безцільно прожитий, не наповнений духовною працею день фактично вбиває нас і наших дітей (Мф. 12:30)⁴². Чим раніше ми це усвідомимо та від усієї душі звернемось до Господа: «Господи! Хай буде воля Твоя! (Мф. 8:1-2)⁴³ Хочу, чи не хочу, спаси мене! (Мк. 9:17, 23, 24)⁴⁴», покаємось, народимось духом (Ін. 3:4-6)⁴⁵ та почнемо свій шлях до Бога, шлях віри та служіння, тим більше шансів ми маємо уникнути втрат та страждань, як плати за свої гріхи. Нам здається, що ми в душі залишаємось молодими, але маємо цінувати той час життя, який нам дає Господь, і використовувати його на те, щоб маленькими кроками, але невпинно рухатися шляхом до Бога.

Сила дорослої людини може направлятися або на духовний розвиток і пошук Бога, або на примноження гріха і духовне та фізичне самознищення. Ставши на шлях духовного розвитку, усвідомивши свої гріхи та покаївшись в них, людина отримує перший досвід відчуття Благодаті

42 «Хто не зо Мною, той супроти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає» (Мф. 12:30).

43 «А коли Він зійшов із гори, услід за Ним ішов натовп великий. І ось підійшов прокажений, уклонився Йому та й сказав: Коли, Господи, хочеш, Ти можеш очистити мене!» (Мф. 8:1-2)

44 «І Йому відповів один із натовпу: Учителю, привів я до Тебе ось сина свого, що духа німого він має... Ісус же йому відказав: Щодо того твого коли можеш, то тому, хто вірує, все можливе! Зараз батько хлоп'яти з сльозми закричав і сказав: Вірую, Господи, поможи недовірству моему!» (Мк. 9:17,23,24)

45 «Никодим Йому каже: Як може людина родитися, будши старою? Хіба може вона ввійти до утроби своїй матері знову й родитись? Ісус відповів: По правді, по правді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може ввійти в Царство Боже. Що вродилося з тіла є тіло, що ж уродилося з Духа є дух» (Ін. 3:4-6).

Духа Святого і чудес Господніх в своєму житті (Ефес. 6:10)⁴⁶. Вона починає усвідомлювати, що спосіб життя, який вона вела раніше — неприпустимий і у неї виникають перші запитання: чи можна жити по волі Господній, а не по своїй (Мф. 6: 9-10)⁴⁷? Людина починає пізнавати Бога.

4. Від початку духовного прозріння до початку служіння

Зробивши вибір стати на шлях духовного розвитку, найперше людина проходить повну сповідь — усвідомлює та кається у всіх своїх гріхах від 7 років до сьогодні. Усвідомлює всю мерзенність свого духовного стану («весь в гріхах, як в нечистотах»), відбувається крик її душі до Господа («Господи! Хочу чи не хочу, спаси мене! Дай мені зрозуміти мій шлях спасіння душі моєї!») і вона розпочинає свій шлях до Бога.

Людина починає шукати істини Господньої та спокою в душі (Мф. 5:6)⁴⁸. Шукає духівника — православного священика або монаха, з благословення якого робить всі подальші кроки на шляху свого духовного розвитку. Читає Святе письмо, твори святих отців, та вчиться молитовному сердечному спілкуванню з Богом. (Ефес. 6:18)⁴⁹

46 «Нарешті, мої брати, зміцняйтеся Господом та могутністю сили Його!» (Ефес. 6:10)

47 «Ви ж молитесь отак: Отче наш, що еси на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі...» (Мф. 6: 9-10)

48 «Блаженні голодні та спрагені правди, бо вони нагодовані будуть» (Мф. 5:6).

49 «Усякою молитвою й благанням кожного часу моліться духом, а для того пильуйте з повною витривалістю та молитвою за всіх святих» (Ефес. 6:18).

Людина намагається підпорядкувати свою волю волі Господній, як і своє життя — думати, робити і говорити, як раб Божий. *«Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною»* (Мф. 16:24). Кожен день намагаємось бути з Богом, чинити по заповідям Божим та припинити робити те, що Богу неугодне: не обманювати навіть в незначних ситуаціях, не дратуватися за кермом, не сперечатися з рідними і т.д. (Мф. 19:16-21)⁵⁰ Маленьких і несерйозних гріхів не буває, і кожен гріх, вчинений подумки — гріх. Кожне наше діло, слово і думку Господь знає, і ми дамо за них перед Ним відповідь (Рим. 14:12)⁵¹. Як у студентів приходить сесія і, незалежно від того, вчилися вони чи не вчилися, кожному доводиться здавати екзамен, так кожен стане перед Богом і наша душа дасть відповідь про все, що вона робила. *«...зо слів своїх будеш виправданий, і зо слів своїх будеш засуджений»* (Мф. 12:37). Православна церква дає взірець духовних екзаменів, які душа здає по дорозі до Господа після звільнення душі від тіла (тілесної смерті, душа вічна), ознайомитись з якими можна прочитавши «Мытарства Блаженной Феодоры Царьгородской» (Киево-Печерская Успенская Лавра, г. Киев, 2007 г.)

⁵⁰ «І підійшов ось один, і до Нього сказав: Учителю Добрий, що маю зробити я доброго, щоб мати життя вічне? Він же йому відказав: Чого звеш Мене Добрим? Ніхто не є Добрий, крім Бога Самого. Коли ж хочеш ввійти до життя, то виконай заповіді. Той питає Його: Які саме? А Ісус відказав: Не вбивай, не чини перелюбу, не кради, не свідкуй неправди. Шануй батька та матір, і: Люби свого ближнього, як самого себе. Говорить до Нього юнак: Це я виконав все. Чого ще бракує мені? Ісус каже йому: Коли хочеш бути досконалим, піди, продай добра свої та й убогим роздай, і матимеш скарб ти на небі. Потому приходи та й іди вслід за Мною» (Мф. 19:16-21).

⁵¹ «Тому кожен із нас сам за себе дасть відповідь Богові» (Рим. 14:12).

Людина усвідомлює, що немає іншого насправді важливого заняття на землі, крім служіння Богу (1 Кор. 7:29-31)⁵². Господь безмежно любить нас, прощає нам все і допомагає кожен день, а що робимо ми? Коли усвідомлюємо свої гріхи та кажемо «каюсь», чи достатньо цього, якщо наше покаєння залишаються тільки словами? (Як. 2:14-17)⁵³ Наприклад, чоловік, що має дружину та дітей, зустрічає іншу жінку та йде з своєї сім'ї, щоб бути з нею. Проходять роки, батько для дітей — це половина світу, і вони ростуть, позбавлені його турботи та любові. Тим часом цей чоловік чи його нова дружина приходять до Бога та кажуть «каюсь». Їм затишно та комфортно, а покинутим дітям і жінці? *«Отож, учиніть гідний плід покаєння!»* (Мф. 3: 8) Правильне усвідомлення своїх гріхів перед Богом має бути підтверджене справами. Ми ніколи не зробимо достатньо, але можемо робити все, що в наших силах (Лк. 17:7-10)⁵⁴. Не повернемо дітям батька в їх дитинство, але можемо допомогати їм з усього, що маємо. Їм і таким, як вони. Ми можемо тільки кожен на своєму місці служити Богу і людям.

Починається створення духовного стержня людини і духовної програми свого життя. Чого ми хочемо досягти в своєму житті? Чи знаємо ми своє служіння? Для

52 «А це, браття, кажу я, бо час позосталий короткий, щоб і ті, що мають дружин, були, як ті, що не мають, а хто плаче, як ті, хто не плаче, а хто тішиться, як ті, хто не тішиться; і хто купує, як би не набули, а хто цьогосвітнім користується, як би не користувався, бо минає стан світу цього» (1 Кор. 7:29-31).

53 «Яка користь, брати мої, коли хто говорить, що має віру, але діл не має? Чи може спасти його віра? Коли ж брат чи сестра будуть нагі, і позбавлені денного покриву, а хтонебудь із вас до них скаже: Ідіть з миром, грійтесь та їжте, та не дасть їм потрібного тілу, що ж то допоможе? Так само й віра, коли діл не має, мертва в собі!» (Як. 2:14-17)

54 «Хто ж із вас, мавши раба, що оре чи пасе, скаже йому, як він вернеться з поля: Негайно йди та сідай до столу? Але чи ж не скаже йому: Приготуй що вечеряти, і підпережись, і мені прислугувуй, аж поки я їстиму й питиму, а потому ти сам будеш їсти та пити? Чи ж він дякує тому рабові, що наказане виконав? Так і ви, коли зробите все вам наказане,

того, щоб знайти його — спершу маємо народитись від Духа і одержати Його дари. «А Петро до них каже: *Покайтеся, і нехай же охриститься кожен із вас у Ім'я Ісуса Христа на відпущення ваших гріхів, і дара Духа Святого ви приймете!*» (Діян. 2:38) «Дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений» (Ін. 3:8).

Чи народилися ми духом? (1 Ін. 3:9-10)⁵⁵ Якщо наша душа народилась від Духа, то вона має чути Його голос. Чи чуємо ми Його голос, коли молимося? Якщо ні, то для того, щоб народитися духом, стати дітьми Божими та одержати дари Святого Духа, потрібно потрудитися. Треба захотіти бути з Господом понад усе і стати до праці: взяти благословення у свого духівника на строгий піст (просфори та свята вода), читання Євангеліє душею та взивання до Господа: «Отче, дай мені прозріти! Дай мені народитися духом! Дай мені зрозуміти мій шлях до Тебе!» (Мф. 20:31-34)⁵⁶ Тоді, для когось на 10й день посту, для іншого — на 30-й, але для кожного наступить день просвітлення.

«Від днів же Івана Христителя й досі Царство Небесне здобувається силою, і ті, хто вживає зусилля, хапають його» (Мф. 11:12), — каже Господь, і якщо ми духу

то кажіть: Ми нікчемні раби, бо зробили лиш те, що повинні зробити були!» (Лк. 17:7-10)

⁵⁵ «Кожен, хто родився від Бога, не чинить гріха, бо в нім пробуває насіння Його. І не може грішити, бо від Бога народжений він. Цим пізнаються діти Божі та діти диявола: Кожен, хто праведности не чинить, той не від Бога, як і той, хто брата свого не любить!» (1 Ін. 3:9-10)

⁵⁶ «Народ же сварився на них, щоб мовчали, вони ж іще більше кричали, благаючи: Змилуйсь над нами, Господи, Сину Давидів! Ісус же спинився, покликав їх та й сказав: Що хочете, щоб Я вам зробив? Вони йому кажуть: Господи, нехай нам розкриються очі! І змилосердивсь Ісус, доторкнувся до їхніх очей, і зараз прозріли їм очі, і вони подалися за Ним» (Мф. 20:31-34).

Господнього, маємо трудитися, проходити іспити, створювати обставини, щоб завжди стояти біля Господа і служити Йому. Тоді життєві проблеми відходять на другий план та вирішуються самі по собі (Мф. 6:31, 33, 34)⁵⁷, а людина стає творцем свого життя та починає впливати на життя інших.

Одна прихожанка розповіла про свій шлях до народження духом та духовного прозріння: «Я є прихожанкою храму та маю духівника вже близько п'яти років, але десь півроку назад я задумалась над тим, чому при всіх позитивних змінах в моєму житті не відбувається щось духовно найголовніше, чого потребує моя душа. Хотілось духовного розуміння і бачення шляху свого спасіння — дороги до Бога (Ін. 12:35-36)⁵⁸. Бачачи позитивні приклади своїх братів і сестер, я прагнула народження духом, але у мене чомусь не виходило, і я не могла знайти причину. Те, що мій духівник мені говорив, зараз я усвідомлюю, сприйняти я тоді не могла, хоча все розуміла розумом, але душею насправді не приймала (Мф. 13:15)⁵⁹. Коли він благословив мені строгий піст на святій воді і просфорах, я з внутрішнім сумнівом сприйняла це благословення, але почала сумлінно виконувати його. І звичайно кожен день я прагнула всією душею усвідомлювати слова Божі і всі

57 «Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось?... Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться. Отож, не журіться про завтрашній день, бо завтра за себе само поклопочеться. Кожний день має досить своєї турботи!» (Мф. 6:31, 33, 34)

58 «...А хто в темряві ходить, не знає, куди він іде... Аж доки ви маєте світло, то віруйте в світло, щоб синами світла ви стали» (Ін. 12:35-36).

59 «Затовстіло бо серце людей цих, тяжко чують вухами вони, і зажмурили очі свої, щоб коли не побачити очима й не почути вухами, і не зрозуміти їм серцем, і не навернутись, щоб Я їх уздоровив!» (Мф. 13:15)

події, викладені в Святому Євангеліє. Приблизно після двох тижнів строгого посту я поглянула на себе зі сторони — і мені захотілась плакати.

В той момент Господь відкрив мені як я себе поведжу і це було жахливо (Мф. 17:17)⁶⁰. Моя гординя та егоїзм, як я ставлюсь до людей — я зрозуміла, що насправді нікого ніколи не любила і завжди була нещирою з людьми і з самою собою (Ін. 8:44)⁶¹. Це було дуже страшно. Я усвідомила, що так жити, як я жила, неможливо. І моя покаяна душа візвала до Господа: «Господи! Я не хочу і не можу так жити! Допоможи мені!», очі почали плакати (Лк. 6:21)⁶², душа омилася сльозами, на душі стало радісно і благодатно. Я відчула блаженство і любов Божу, в мою душу увійшов спокій. *«Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!»* (Мф. 11:28-30) Як я потім зрозуміла, відбулося преображення моєї душі (Єфес. 5:8)⁶³.

Щодо посту — я боялась, що мій організм фізично не витримає такого випробування і перші два дні дійсно було дуже важко, але відчуття присутності Господа та підтримка духівника дуже допомагали.

⁶⁰ «А Ісус відповів і сказав: О роде невірний й розбещений, доки буду Я з вами? Доки вас Я терпітиму?» (Мф. 17:17)

⁶¹ «Ваш батько діявол, і пожадливісті батька свого ви виконувати хочете. Він був душолюб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправді» (Ін. 8:44).

⁶² «Блаженні засмучені зараз, бо втішитесь ви» (Лк. 6:21).

⁶³ «Ви бо були колись темрявою, тепер же ви світло в Господі, поведіться, як діти світла» (Єфес. 5:8).

Моя тілесна неміч знову дала про себе знати приблизно на 9-й день строгого посту, тоді я попросила благословення у духівника один раз поїсти теплої їжі — батюшка благословив, я поїла і знову повернулась до посту. Зі своїм духівником ми спілкувались кожен тиждень особисто і кожен день я надсилала йому смс-звіти про свій фізичний та духовний стан. Він також благословив обстежуватись у лікаря для того, щоб за моїм фізичним станом слідував фахівець, оскільки в жодному разі піст не може нам шкодити.

Приблизно після 20-го дня посту я відчула легкість, наче моє тіло з усіма його бажаннями, стало відсутнім, а душа почала набирати силу заповнюючи собою всю мою істоту (Рим. 8:5-9)⁶⁴. А потім настав момент, коли я зрозуміла, що вже не чекаю, коли мій піст закінчиться, я просто відпустила і була готова поститися стільки, скільки це було потрібно, в цьому відкрилось моє смирення перед Богом (відсічення моєї волі та прийняття волі Божої), перед духівником та перед чоловіком (Як. 4:10)⁶⁵. Загалом мій піст тривав 35 днів.

Євангеліє. Кожного ранку, встаючи з ліжка, доки ще ніяка суєта світу не зайшла в мої думки, я найперше сідаю читати Євангеліє (Мф. 6:6)⁶⁶. Перед читанням

⁶⁴ «Бо ті, хто ходить за тілом, думають про тілесне, а хто за духом про духовне. Бо думка тілесна то смерть, а думка духовна життя та мир, думка бо тілесна ворожнеча на Бога, бо не кориться Закономі Божому, та й не може. І ті, хто ходить за тілом, не можуть догодити Богові. А ви не в тілі, але в дусі, бо Дух Божий живе в вас. А коли хто не має Христового Духа, той не Його» (Рим. 8:5-9).

⁶⁵ «Упокоріться перед Господнім лицем, і Він вас підійме!» (Як. 4:10)

⁶⁶ «А ти, коли молишся, увійди до своєї комірчини, зачини свої двері, і помолися Отцеві своєму, що в таїні; а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно» (Мф. 6:6).

подумки проходжу всі свої гріхи за минулий день та каюсь. Далі читаю єдину молитву «Отче наш» (Мф. 6:9-13)⁶⁷, відчувачучи її всім серцем, і відкриваю Євангеліє. Особисто я кожного разу читаю приблизно по декілька рядків, більше моя душа не вміщає. Коли читаю — відчуваю, що Господь говорить особисто зі мною. Звертається не до апостолів, чи фарисеїв, а особисто до мене і говорить особисто про мене. Про прочитане я потім розмірковую цілий день, прикладаю до різних життєвих ситуацій та в спілкуванні з людьми. Євангеліє дає ключ до кожної людини і тобі вже не хочеться більше розмовляти з людьми своїм розумом, хочеться говорити з ними словами Євангеліє. Батюшка не благословив мені більше нічого читати, ані дивитись телевізор, та, взагалі кажучи, і не хотілось. Я дуже багато в житті прочитала, та ніщо так не наповнює мою душу, як Євангеліє (Ін. 4:14)⁶⁸.

Після того, як моя душа преобразилась, у мене виникла внутрішня необхідність служіння Богу та людям (Мк. 4:3, 8, 14, 20)⁶⁹. Яюсь, їдучи в метро, я подивилась знизу на ескалатор, по якому піднімались люди, і мені захотілось їх всіх обійняти та сказати, що я їх люблю, відчайдушно захотілось їм всім допомогти (Мф. 5:14-16)⁷⁰. Євангеліє дає відповідь, як потрібно чи-

67 «Ви ж моліться отак: Отче наш, що єси на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліба нашого насущного дай нам сьогодні. І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим. І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого. Бо Твоє є царство, і сила, і слава навіки. Амінь» (Мф. 6:9-13).

68 «А хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде повік, бо вода, що Я йому дам, стане в нім джерелом тієї води, що тече в життя вічне» (Ін. 4:14).

69 «Слухайте, вийшов сіяч ось, щоб сіяти.... Інше ж упало на добру землю, і дало плід, що посходив і ріс; і видало втридцятро, у шістдесят і в сто раз... Сіяч сіє слово... А посіяне в добру землю це ті, що слухають слово й приймають, і родять утридцятро, у шістдесят і в сто раз» (Мк. 4:3, 8, 14, 20).

70 «Ви світло для світу. Не може сховатися місто, що стоїть на верховині гори. І не запалюють світильника, щоб поставити

нити в будь-якій життєвій ситуації, тому питання як далі жити у мене не виникало, але виникло питання як служити Богу та людям? Тоді з'явилась думка про те, як я могла б допомагати священику в його служінні людям, і при розмові мій духівник сказав, що йому дуже потрібна така поміч і він саме думав, хто би міг це робити. Відбулося чудо Господнє і розпочався мій шлях служіння».

Коли ваша душа розкривається до Господа — ваше служіння вам одразу дається (Рим. 8:28)⁷¹, як відбулося і з жінкою, просто перетинаються дві лінії — виникла мрія про служіння і виникла потреба в служінні. Коли людина приходить до духівника і просить: «батьושка, благословіть на яке-небудь служіння», — дуже важко задовольнити її прохання та вигадати служіння, яке буде їй до душі. Служіння дає Господь (Ін. 3:26-27)⁷².

У людини з'являється відчуття того, що з Господом і Його силою вона може все. В її житті починають відбуватись чудеса та зцілення Господні. *«Бо істину вам кажу: Якщо хтось скаже горі оцій: Посунься і кинься в море, і не матиме сумніву в серці своєму, але повірить, що справдиться за словом його, — буде йому, чого не зажадає»* (Мк. 11.23).

його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мф. 5:14-16).

⁷¹«І знаємо, що тим, хто любить Бога, хто покликаний Його постановою, усе допомагає на добре» (Рим. 8:28).

⁷²«І прийшли до Івана вони та й сказали йому: Учителю, Той, Хто був із тобою по той бік Йордану, про Якого ти свідчив, ото христить і Він, і до Нього всі йдуть. Іван відповів і сказав: Людина нічого приймати не може, як їй з неба не дасться» (Ін. 3:26-27).

Відчуття цієї сили змушує нас робити практичні кроки — це початок творення Іменем Господнім, початок служіння Богу і людям. *«Обізвався до нього Іван: Учителю, ми бачили одного чоловіка, який з нами не ходить, що виганяє Ім'ям Твоїм демонів; і ми заборонили йому, бо він із нами не ходить. А Ісус відказав: Не забороняйте йому, бо немає такого, що Ім'ям Моїм чудо зробив би, і зміг би незабаром лихословити Мене»* (Мк. 9:38-39).

Ми відмовляємось від своєї сили і волі для того, щоб прийняти волю Господню на собі та одержати силу від Бога (Мф. 16:24)⁷³. На якому б рівні соціальної драбини ми не знаходились — роззброюємось і складаємо перед Господом всі свої набуті за життя «обладунки» (Мф. 11:29)⁷⁴. Нашої сили більше немає ні на що, а з Господом ми можемо все (Мк. 16:17-18)⁷⁵. Усвідомлено прийнявши керівництво Господа над своїм життям, людина починає розуміти, як жити з Господом і як служити Йому, в її житті починаються чудеса і зцілення Господні, у неї з'являється відчуття сили Божої в собі (Мк. 10:52)⁷⁶.

5. Від початку служіння до вічного служіння Богу

Духовна сфера життя виходить для людини на перший план, відбувається

⁷³ «Промовив тоді Ісус учням Своїм: Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною» (Мф. 16:24).

⁷⁴ «Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм» (Мф. 11:29).

⁷⁵ «А тих, хто ввірує, супроводити будуть ознаки такі: у Ім'я Моє демонів будуть вигонити, говоритимуть мовами новими, братимуть змії; а коли смертодієне що вип'ють, не буде їм шкодити; кластимуть руки на хворих, і добре їм буде!» (Мк. 16:17-18)

⁷⁶ «Ісус же до нього промовив: Іди, твоя віра спасла тебе! І той зараз прозрів, і пішов за Ісусом дорогою» (Мк. 10:52).

чітке визначення її духовних цілей. Людина усвідомлює, що Господь готував її до служіння всім її життям і для досягнення цих цілей людина використовуватиме всі свої можливості, знання та матеріальні ресурси *«...який цар, ідучи на війну супроти царя іншого, перше не сяде порадитися, чи спроможен він із десятима тисячами стріти того, хто йде з двадцятьма тисячами проти нього? Коли ж ні, то, як той ще далеко, шле посольство до нього та й просить про мир»* (Лк. 14:31-32).

Який би шлях служіння не обрала людина, він не може завдати духовного болю іншим людям: близьким, рідним, дітям... — жодній людині. Неможливо, щоб духовний розвиток відбувався за рахунок інших людей. *«Він обернувся до них, їм докорив та й сказав: Ви не знаєте, якого ви духа. Бо Син Людський прийшов не губить душі людські, а спасати!»* (Лк. 9:55-56)

Жодна людина не може змінити нашого вибору і обраного шляху до Бога. *«Ніхто з тих, хто кладе свою руку на плуга та назад озирається, не надається до Божого Царства»* (Лк. 9:62). На нас буде відбуватись багато духовних атак, обов'язково будуть ті, хто виступатиме проти нашого шляху, вони самі роблять свій вибір, а нам залишається лише молитися за їхні душі і жаліти їх. *«Любіть ворогів своїх,*

благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує» (Мф. 5:44). Всі, хто нас любить, залишаться поряд і згодом підуть слідом, потрібне лише велике терпіння і віра в Бога. Бог знає нас і нашу родину, і захищає всіх — поки ми служимо, темні сили не можуть зашкодити нам та нашим рідним.

Духовний розвиток в служінні є безупинним і безкінечним. Людина сама собі стає духовним двигуном, який не може зупинятися. *«Говорю бо я вам: Кожному, хто має, то дасться йому, хто ж не має, забереться від нього і те, що він має» (Лк. 19:26). Наша духовна робота — пізнавати Бога в цьому житті і в майбутньому вічно. Людина шукає служіння в усіх напрямках і сферах свого життя, використовуючи всі даровані їй Богом таланти. «Для юдеїв я був, як юдей, щоб юдеїв придбати; для підзаконних був, як підзаконний, хоч сам підзаконним не бувши, щоб придбати підзаконних. Для тих, хто без Закону, я був беззаконний, не бувши беззаконний Богові, а законний Христові, щоб придбати беззаконних. Для слабих, як слабий, щоб придбати слабих. Для всіх я був усе, щоб спасти бодай деяких. А це я роблю для Євангелії, щоб стати її спільником» (1 Кор. 9: 20-23). В своєму духовному розвитку людина керується запитанням: «що ще я можу зробити для Бога?»*

Необхідною умовою для служіння є любов до всіх душ — духовно хворих і незовсім здорових (абсолютно духовно здорових людей на землі немає). *«Люби свого ближнього, як самого себе!»* (Мк. 12:31) Коли людина має любов до всіх душ — у неї більше немає ворогів, тому її стає неможливо вразити. *«Коли за нас Бог, то хто проти нас?»* (Рим. 8:31)

Розпочинається активне служіння Богу і людям. Людина максимально використовує силу Божу, що їй дається, для збільшення світла Господнього на землі в душах людей. *«А посіяне в добрую землю це ті, що слухають слово й приймають, і родять утридцятро, у шістдесят і в сто раз»* (Мк. 4:20).

Домашнє завдання:

- Складіть план свого духовного розвитку.
- Зробіть ревізію своїх знань, навиків, зв'язків, матеріальних та часових можливостей, тобто всього, що може стати в нагоді при служінні Богу. Навіть досвід знання гріхів (алкоголізм, наркоманія, митарі, бізнесмени, блудники(ці)) дасть Вам можливість допомогти іншим.
- Задайте собі питання: чого ви хочете від цього життя? Щось корисне зробити для Бога, людей і своєї душі, чи тихенько прожити і не залишити про себе ніякої пам'яті.
- Чи готові Ви змінити своє життя?

Момент істини!!! Ти готовий(а) спасати свою душу і бути з Богом?

Цитати з Євангеліє на тему: «Сила від Бога»

Мк. 6: 7, 12-13

7 І, закликавши Дванадцятьох, зачав їх по двох посылати, і владу їм дав над нечистими духами.

12 І вийшли вони, і проповідували, щоб каялися.

13 І багато вигонили демонів, і оливою хворих багато намащували і вздоровляли.

Мф. 28: 18-20

18 А Ісус підійшов і промовив до них та й сказав: Дана Мені всяка влада на небі й на землі.

19 Тож ідіть, і навчіть всі народи, хрестячи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа,

20 навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів. І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку! Амінь.

Мк. 16: 15-18

15 І казав Він до них: Ідіть по цілому світові, та всьому створінню Євангелію проповідуйте!

16 Хто увірує й охреститься, буде спасений, а хто не ввірує засуджений буде.

17 А тих, хто ввірує, супроводити будуть ознаки такі:
у Ім'я Моє демонів будуть вигонити, говоритимуть
мовами новими,
18 братимуть змії; а коли смертодійне що вип'ють,
не буде їм шкодити; кластимуть руки на хворих, і
добре їм буде!

Ін. 20: 21-23

21 Тоді знову сказав їм Ісус: Мир вам! Як Отець по-
слав Мене, і Я вас посилаю!

22 Сказавши оце, Він дихнув, і говорить до них: При-
ймійте Духа Святого!

23 Кому гріхи простите, простяться їм, а кому затри-
маєте, то затримуються!

Лк. 10: 17-20

17 А ті Сімдесят повернулися з радістю, кажучи: Гос-
поди, навіть демони коряться нам у Ім'я Твоє!

18 Він же промовив до них: Я бачив того сатану, що
з неба спадав, немов блискавка.

19 Ось Я владу вам дав наступати на змії та скорпі-
онів, і на всю силу ворожу, і ніщо вам не зашкодить.

20 Та не тіштеся тим, що вам коряться духи, але ті-
штесь, що ваші ймення записані в небі!

Мк. 9: 38-41; Лк. 9: 49-50

38 Обізвався до нього Іван: Учителю, ми бачили од-
ного чоловіка, який з нами не ходить, що виганяє
Ім'ям Твоїм демонів; і ми заборонили йому, бо він із
нами не ходить.

39 А Ісус відказав: Не забороняйте йому, бо немає такого, що Ім'ям Моїм чудо зробив би, і зміг би незабаром лихословити Мене.

40 Хто бо не супроти нас, той за нас!

41 І коли хто напоїть вас кухлем води в Ім'я Моє ради того, що ви Христові, поправді кажу вам: той не згубить своєї нагороди!

Мф. 18: 19-20

19 Ще поправді кажу вам, що коли б двоє з вас на землі погодились про всяку річ, то коли вони будуть просити за неї, станеться їм від Мого Отця, що на небі!

20 Бо де двоє чи троє в Ім'я Моє зібрані, там Я серед них.

Мк. 9: 17-18, 28-29

17 І Йому відповів один із натовпу: Учителю, привів я до Тебе ось сина свого, що духа німого він має.

18 А як він де схопить його, то об землю кидає ним, і він піну пускає й зубами скрегоче та сохне. Я казав Твоїм учням, щоб прогнали його, та вони не змогли.

28 Коли ж Він до дому прийшов, то учні питали Його самотою: Чому ми не могли його вигнати?

29 А Він їм сказав: Цей рід не виходить інакше, як тільки від молитви та посту.

Лк. 11: 2-4; Мф. 6: 9-13

2 Він же промовив до них: Коли молитесь, говоріть: Отче наш, що єси на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі.

3 Хліба нашого насущного дай нам на кожний день.

4 І прости нам наші гріхи, бо й самі ми прощаємо кожному боржникові нашому. І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого!

Мф. 6: 7-8

7 А як молитесь, не проказуйте зайвого, як ті погани, бо думають, ніби вони будуть вислухані за своє велемовство.

8 Отож, не вподобляйтеся їм, бо знає Отець ваш, чого потребуєте, ще раніше за ваше прохання!

Лк. 18: 1-8

1 І Він розповів їм і притчу про те, що треба молитися завжди, і не занепадати духом,

2 говорячи: У місті якомусь суддя був один, що Бога не боявся, і людей не соромився.

3 У тому ж місті вдова перебувала, що до нього ходила й казала: Оборони мене від мого супротивника!

4 Але він довгий час не хотів. А згодом сказав сам до себе: Хоч і Бога я не боюся, і людей не соромлюся,

5 але через те, що вдовиця оця докучає мені, то візьму в оборону її, щоб вона без кінця не ходила, і не докучала мені.

6 І промовив Господь: Чи чуєте, що говорить суддя цей неправедний?

7 А чи ж Бог в оборону не візьме обраних Своїх, що голосять до Нього день і ніч, хоч і бариться Він щодо них?

8 Кажу вам, що Він їм незабаром подасть оборону! Та Син Людський, як прийде, чи Він на землі знайде віру?...

Лк. 11: 5, 7-11, 13

5 І сказав Він до них: Хто з вас матиме приятеля, і піде до нього опівночі, і скаже йому: Позич мені, друже, три хліби...

7 А той із середини в відповідь скаже: Не роби мені клопоту, уже замкнені двері, і мої діти зо мною на ліжкові. Не можу я встати та дати тобі.

8 Кажу вам: коли він не встане, і не дасть ради дружби йому, то за докучання його він устане та й дасть йому, скільки той потребує.

9 І Я вам кажу: просіть, і буде вам дано, шукайте і знайдете, стукайте і відчинять вам!

10 Бо кожен, хто просить одержує, хто шукає знаходить, а тому, хто стукає відчинять.

11 І котрий з вас, батьків, як син хліба проситиме, подасть йому каменя? Або, як проситиме риби, замість риби подасть йому гадину?

13 Отож, коли ви, будши злі, потрапите добрі дари своїм дітям давати, скільки ж більше Небесний Отець подасть Духа Святого всім тим, хто проситиме в Нього?

Мк. 11: 24

24 Через це говорю вам: Усе, чого ви в молитві попросите, вірте, що одержите, і сповниться вам.

Мф. 7: 7-11

7 Просіть і буде вам дано, шукайте і знайдете, стукайте і відчинять вам;

8 бо кожен, хто просить одержує, хто шукає знаходить, а хто стукає відчинять йому.

9 Чи ж то серед вас є людина, що подасть своєму синові каменя, коли хліба проситиме він?

10 Або коли риби проситиме, то подасть йому гадину?
11 Тож як ви, будши злі, потрапите добрі дари своїм дітям давати, скільки ж більше Отець ваш Небесний подасть добра тим, хто проситиме в Нього!

Мф. 26: 39, 42; Мк. 14: 35-36; Лк. 22: 42

39 І, трохи далі пройшовши, упав Він долілиць, та молився й благав: Отче Мій, коли можна, нехай обмине ця чаша Мене... Та проте, не як Я хочу, а як Ти...
42 Відійшовши ще вдруге, Він молився й благав: Отче Мій, як ця чаша не може минути Мене, щоб не пити її, нехай станеться воля Твоя!

Мф. 26: 41

41 Пильнуйте й моліться, щоб не впасти на спробу, бадьорий бо дух, але немічне тіло.

Мф. 6: 16-18

16 А як постите, то не будьте сумні, як оті лицеміри: вони бо змінюють обличчя свої, щоб бачили люди, що постять вони. Поправді кажу вам: вони мають уже нагороду свою!

17 А ти, коли постиш, намасти свою голову, і лице своє вмий,

18 щоб ти посту свого не виявив людям, а Отцеві своєму, що в таїні; і Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно.

Ін. 4: 31-34

31 Тим часом же учні просили Його та й казали: Учителю, їж!

32 А Він їм відказав: Я маю поживу на їдження, якої не знаєте ви.

33 Питали тоді один одного учні: Хіба хто приніс Йому їсти?

34 Ісус каже до них: Пожива Моя чинити волю Того, Хто послав Мене, і справу Його довершити.

Ін. 8: 29

29 А Той, Хто послав Мене, перебуває зо Мною; Отець не залишив Самого Мене, бо Я завжди чиню, що Йому до вподоби.

Лк. 10: 29-37

29 А той бажав сам себе виправдати, та й сказав до Ісуса: А хто то мій ближній?

30 А Ісус відповів і промовив: Один чоловік ішов з Єрусалиму до Єрихону, і попався розбійникам, що обдерли його, і завдали йому рани, та й утекли, покинувши ледве живого його.

31 Проходив випадком тією дорогою священик один, побачив його, і проминув.

32 Так само й Левит надійшов на те місце, поглянув, і теж проминув.

33 Проходив же там якийсь самарянин, та й натрапив на нього, і, побачивши, змилосердився.

34 І він підійшов, і обв'язав йому рани, наливши оливи й вина. Потому його посадив на худобину власну, і приставив його до гостиниці, та й клопотався про нього.

35 А другого дня, від'їжджавши, вийняв він два динарії, та й дав їх господареві й проказав: Заопікуйся ним, а як більше що витратиш, заплачу тобі, як вернуся.

36 Котрий же з цих трьох на думку твою був ближній тому, хто попався розбійникам?

37 А він відказав: Той, хто вчинив йому милість. Ісус же сказав йому: Іди, і роби так і ти!

Мф. 7: 12

12 Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви. Бо в цьому Закон і Пророки.

Лк. 14: 12-14

12 А тому, хто Його був покликав, сказав Він: Коли ти справляєш обід чи вечерю, не клич друзів своїх, ні братів своїх, ані своїх родичів, ні сусідів багатих, щоб так само й вони коли не запросили тебе, і буде взаємна відплата тобі.

13 Але, як справляєш гостину, клич убогих, калік, кривих та сліпих,

14 і будеш блаженний, бо не мають вони чим віддати тобі, віддасться ж тобі за воскресіння праведних!

Мф. 6: 1-4

1 Стережіться виставляти свою милостиню перед людьми, щоб бачили вас; а як ні, то не матимете нагороди від Отця вашого, що на небі.

2 Отож, коли чиниш ти милостиню, не сурми перед себе, як то роблять оті лицеміри по синагогах та вулицях, щоб хвалили їх люди. Поправді кажу вам: вони мають уже нагороду свою!

3 А як ти чиниш милостиню, хай не знатиме ліва рука твоя, що робить правиця твоя,

4 щоб таємна була твоя милостиня, а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно.

Лк. 4: 32

32 І дивувались науці Його, бо слово Його було владне.
Мк. 1: 22-27; Лк. 4: 33-36

22 І дивувались науці Його, бо навчав Він їх, як мож-
новладний, а не як ті книжники.

23 І зараз у їхній синагозі знайшовся один чоловік,
що мав духа нечистого, і він закричав,

24 і сказав: Що Тобі до нас, Ісусе Назарянине? Ти
прийшов погубити нас. Я знаю Тебе, хто Ти, Божий
Святий.

25 Ісус же йому наказав: Замовчи, і вийди з нього!

26 І затряс дух нечистий того, і, скрикнувши голосом
гучним, вийшов із нього.

27 І жахнулися всі, аж питали вони один одного,
кажучи: Що це таке? Нова наука із потугою! Навіть
духам нечистим наказує Він, і вони Його слухають.

Мф. 15: 30-31; Мк. 1: 34; Лк. 4: 40-41

30 І приступило до Нього багато народу, що мали з
собою кривих, калік, сліпих, німих і інших багато, і
клали їх до Ісусових ніг. І Він уздоровлював їх.

31 А народ не виходив із дива, бо бачив, що говорять
німі, каліки стають здорові, криві ходять, і бачать
сліпі, і славив він Бога Ізраїлевого!

Мф. 8: 23-27; Мк. 4: 37-41; Лк. 8: 22-25

23 І коли Він до човна вступив, за Ним увійшли Його
учні.

24 І ось буря велика зірвалась на морі, аж човен за-
чав заливатися хвилями. А Він спав...

25 І кинулись учні, і збудили Його та й благали: Ря-
туй, Господи, гинемо!

26 А Він відповів їм: Чого полохливі ви, маловірні? Тоді встав, наказав бурі й морю, і тиша велика настала...

27 А народ дивувався й казав: Хто ж це такий, що вітри та море слухняні Йому?

Ін. 9: 1, 6-7, 26-33

1 А коли Він проходив, побачив чоловіка, що сліпим був з народження.

6 Промовивши це, Він сплюнув на землю, і з слини грязиво зробив, і очі сліпому помазав грязивом,

7 і до нього промовив: Піди, умийся в ставку Сілоам визначає це Посланий. Тож пішов той і вмився, і вернувся видющим...

26 І спитали його: Що тобі Він зробив? Як відкрив тобі очі?

27 Відповів він до них: Я вже вам говорив, та не слухали ви. Що бажаєте знову почути? Може й ви Його учнями хочете стати?

28 А вони його вилаяли та й сказали: То ти Його учень, а ми учні Мойсеєві.

29 Ми знаємо, що Бог говорив до Мойсея, звідки ж узявся Оцей, ми не відаємо.

30 Відповів чоловік і сказав їм: То ж воно й дивно, що не знаєте ви, звідки Він, а Він мені очі відкрив!

31 Та ми знаємо, що грішників Бог не послухає; хто ж богобійний, і виконує волю Його, того слухає Він.

32 Відвіку не чувано, щоб хто очі відкрив був сліпому з народження.

33 Коли б не від Бога був Цей, Він нічого не міг би чинити.

Ін. 5: 30

30 Я нічого не можу робити Сам від Себе. Як Я чую, суджу, і Мій суд справедливий, не шукаю бо волі Своєї, але волі Отця, що послав Мене.

Ін. 3: 2

2 Він до Нього прийшов уночі, та й промовив Йому: Учителю, знаємо ми, що прийшов Ти від Бога, як Учитель, бо не може ніхто таких чуд учинити, які чиниш Ти, коли Бог із ним не буде.

Мк. 3: 10-11

10 Бо Він багатьох уздоровив, так що хто тільки немочі мав, то тислись до Нього, щоб Його доторкнутись.
11 І духи нечисті, як тільки вбачали Його, то падали ницьма перед Ним, і кричали й казали: Ти Син Божий!

Мф. 4: 23-24

23 І ходив Він по всій Галілеї, по їхніх синагогах навчаючи, та Євангелію Царства проповідуючи, і вздоровлюючи всяку недугу, і всяку неміч між людьми.
24 А чутка про Нього пішла по всій Сирії. І водили до Нього недужих усіх, хто терпів на різні хвороби та муки, і біснуватих, і сновид, і розслаблених, і Він їх уздоровляв.

Мк. 8: 1-9; Мф. 15: 32-38

1 Тими днями, коли було знову багато народу, а їсти не мали чого, покликав Він учнів Своїх та й промовив до них:
2 Жаль мені тих людей, що вже три дні зо Мною знаходяться, та їсти не мають чого.

3 А коли відпущу їх голодних до їхніх домівок, то ослабнуть у дорозі, бо деякі з них поприходили здалека.

4 І відказали Йому Його учні: Звідки зможе хто нагодувати їх хлібом отут у пустині?

5 А Він їх запитав: Скільки маєте хліба? Вони ж повідомили: Семеро.

6 Тоді Він народу звелів на землі посідати. І, взявши семеро хліба, віддавши подяку, Він поламав і дав учням Своїм, щоб роздати. А вони роздавали народові.

7 І мали вони трохи рибок; і Він їх поблагословив, і роздати звелів також їх.

8 І всі їли й наїлися, а з позосталих кусків сім кошів назбирали...

9 А їдців було тисяч з чотири!

Ін. 19: 10-11

10 І каже до Нього Пилат: Не говориш до мене? Хіба ж Ти не знаєш, що маю я владу розп'ясти Тебе, і маю владу Тебе відпустити?

11 Ісус відповів: Надо Мною ти жадної влади не мав би, коли б тобі зверху не дано було; тому більший гріх має той, хто Мене тобі видав...

Мф. 26: 51-52

51 А ось один із тих, що з Ісусом були, витягнув руку, і меча свого вихопив та й рубонув раба первосвященника, і відтяв йому вухо.

52 Тоді промовляє до нього Ісус: Сховай свого меча в його місце, бо всі, хто візьме меча, від меча і загинуть.

Лк. 9: 52-56

52 ...І пішли вони, та й прибули до села самарянського, щоб ночівлю Йому приготувати.

53 А ті не прийняли Його, бо йшов Він у напрямі Єрусалиму.

54 Як побачили ж те учні Яків й Іван, то сказали: Господи, хочеш, то ми скажемо, щоб огонь зійшов з неба та винищив їх, як і Ілля був зробив.

55 А Він обернувся до них, їм докорив та й сказав: Ви не знаєте, якого ви духа.

56 Бо Син Людський прийшов не губить душі людські, а спасати! І пішли вони в інше село.

Мф. 13: 54-58; Мк. 6: 2-6; Лк. 4: 23-24

54 І прийшов Він до Своєї батьківщини, і навчав їх у їхній синагозі, так що стали вони дивуватися й питати: Звідки в Нього ця мудрість та сили чудодійні?

55 Чи ж Він не син теслі? Чи ж мати Його не Марією зветься, а брати Його Яків, і Йосип, і Симон та Юда?

56 І чи ж сестри Його не всі з нами? Звідки ж Йому все оте?

57 І вони спокушались Ним. А Ісус їм сказав: Пророка нема без пошани, хіба тільки в вітчизні своїй та в домі своїм!

58 І Він не вчинив тут чуд багатьох через їхню невіру.

Ін. 1: 12-13

12 А всім, що Його прийняли, їм владу дало дітьми Божими стати, тим, що вірять у Ймення Його,

13 що не з крові, ані з пожадливості тіла, ані з пожадливості мужа, але народились від Бога.

Ін. 16: 23-27

23 Ні про що ж того дня ви Мене не питаєте. По-правді, поправді кажу вам: Чого тільки попросите ви від Отця в Моє Ймення, Він дасть вам.

24 Не просили ви досі нічого в Ім'я Моє. Просіть і отримаєте, щоб повна була ваша радість.

25 Оце все Я в притчах до вас говорив. Настає година, коли притчами Я вже не буду до вас промовляти, але явно звіщу про Отця вам.

26 Того дня ви проситимете в Моє Ймення, і Я вам не кажу, що вблагаю Отця Я за вас,

27 бо Отець любить Сам вас за те, що ви полюбили Мене та й увірували, що Я вийшов від Бога.

Мф. 10: 40-42

40 Хто вас приймає приймає Мене, хто ж приймає Мене, приймає Того, Хто послав Мене.

41 Хто приймає пророка, як пророка, той дістане нагороду пророчу, хто ж приймає праведника, як праведника, той дістане нагороду праведничу.

42 І хто напоїть, як учня, кого з малих цих бодай кухлем водиці холодної, поправді кажу вам, той не згубить нагороди своєї.

Мф. 12: 22, 24-30; Мк. 3: 23-27; Лк. 11: 15-23

22 Тоді привели до Нього німого сліпця, що був біснுவатий, і Він уздоровив його, так що німий став говорити та бачити.

24 Фарисеї ж, почувши, сказали: Він демонів не виганяє інакше, тільки як Вельзевулом, князем демонів.

25 А Він знав думки їхні, і промовив до них: Кожне царство, поділене супроти себе, запустіє. І кожне місто чи дім, поділені супроти себе, не втримаються.

26 І коли сатана сатану виганяє, то ділиться супроти себе; як же втримається царство його?

27 І коли Вельзевулом виганяю Я демонів, то ким виганяють сини ваші? Тому вони стануть вам суддями.

28 А коли ж Духом Божим вигоню Я демонів, то настало для вас Царство Боже.

29 Або як то хто може вдертися в дім дужого, та пограбувати добро його, якщо перше не зв'яже дужого? І аж тоді він господу його пограбує.

30 Хто не зо Мною, той супроти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає.

Тема 7.
**«Можливість
спасіння»**

1. Безмежна віра в Бога. — 2. Покаяння в усіх гріхах. — 3. Таїнство Причастя Тіла і Крові Господа нашого Ісуса Христа. — 4. Духовна любов, як основа всіх сфер життя. — 5. Справи служіння Богові і людям. — 6. Читання Євангеліє та сердечна молитва — 7. Віддання своєї душі та свого життя на служіння Богові. Проповідкування Євангеліє.

Без чого неможливе спасіння душі? Безмежна віра в Бога, розуміння та прийняття кожного слова Символу віри є першим необхідним кроком на шлях спасіння (Мк. 16:16)¹.

¹«Хто увірує й охреститься, буде спасений, а хто не ввірує засуджений буде» (Мк. 16:16).

1. Безмежна віра в Бога

Віра православних християн визначається Нікео-Цареградським Символом віри, складеним Першим Вселенським собором (Нікея, Мала Азія, 325 р.) і розширеним та доповненим Другим Вселенським собором (Константинополь, 381 р.) (див стор. 23).

Що таке безмежна віра в Бога? Це усвідомлення того, що Господь з нами кожну хвилину нашого життя і ми завжди можемо на Нього поклатись, бо плече Господнє завжди поруч (Пс. 90:1,3-4)². Зазирнімо собі в душу, чи є у нас така віра? Коли ми здорові та щасливі — вірувати просто, та коли нас спіткають хвороби і випробування,

²«Хто живе під охороною Всевишнього, той під покровом Бога Небесного оселиться... Він спасе тебе від сіті ловця і від пошести згубної. Плечима Своїми Він захистить тебе, і під тінню крил Його ти надійно спочиватимеш. Оборonoю тобі буде правда Його» (Пс. 90:1,3-4).

чи не входимо ми в спокусу, чи не долає нас маловір'я, сумніви та нарікання? (Лк. 23:39)³ Як часто з'являються у нас думки про те, що ми вже так багато трудимось на Господній ниві — каємось, молимося, робимо добрі справи, а очікуваних чудесних змін в нашому житті досі не відбулося? (Лк. 18:11-14)⁴ В такому випадку чи не прагнемо ми результату, навіть ще не почавши духовно трудитись? Початок — це безмежна віра в Бога. Якщо ми просимо зцілення і не віруємо всім серцем своїм, всією душею своєю, всім розумом своїм і всією кріпостю своєю, як можливо нас зцілити? (Мф. 17:19-20)⁵ В такому випадку маємо, взиваючи до Господа, казати: *«Вірую, Господи, поможи недовірству моему!»* (Мк. 9:24) Тоді Господь зможе взяти нас на руки та понести. *«Бо Він ангелам Своїм звелить, щоб охороняли тебе на всіх путях твоїх. На руках вони понесуть тебе, щоб нога твоя не спіткнулась об камінь»* (Пс. 90:11-12).

Коли ми усвідомили, що Господь є і нам потрібно до Нього йти, наступним кроком — одним з найтяжчих — буде:

2. Покаяння в усіх гріхах

Ми маємо очистити свою душу слізним, душевним покаянням (Ін. 8:34)⁶. З безкі-
нечною вірою в Бога та надією на Його

³«А один із розп'ятих злочинників став зневажати Його й говорити: Чи Ти не Христос? То спаси Себе й нас!» (Лк. 23:39)

⁴«Фарисей, ставши, так молився про себе: Дякую, Боже, Тобі, що я не такий, як інші люди: здиришки, неправедні, перелюбні, або як цей митник. Я пощу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що тільки надбаю! А митник здалека стояв, та й очей навіть звести до неба не смів, але бив себе в груди й казав: Боже, будь милостивий до мене грішного! Говорю вам, що цей повернувся до дому свого більш виправданій, аніж той. Бо кожен, хто підноситься, буде понижений, хто ж понижається, той піднесеться» (Лк. 18:11-14).

⁵«Тоді підійшли учні насамоті до Ісуса й сказали: Чому ми не могли його вигнати? А Він їм відповів: Через ваше невірство. Бо по правді кажу вам: коли будете ви мати віру, хоч як зерно гірчичне, і горі оцій скажете: Переїди звідси туди, то й переїде вона, і нічого не матимете неможливого!» (Мф. 17:19-20)

⁶«Відповів їм Ісус: По правді, по правді кажу

милосердя починаємо складати списки своїх гріхів від семи років до сьогодні (див. Тема 4, п. 2, стор. 145-157), каятись в них перед Богом та просити прощення у душ всіх людей, яких ми образили чи спокусили (Мф. 5:25-26)⁷.

Має відбуватись усвідомлення нами всіх своїх гріхів, неможна намагатись відкласти деякі на потім, особливо ті, в яких ми боїмось зізнатись самі собі. Кожен з нас має такі гріхи, які ми «зачинили» самі в собі, як в глибокій коморі, від якої ми втратили ключ та не хочемо навіть згадувати про її існування, бо нам соромно, страшно, чи боляче (Мф. 23:25-28)⁸. Для жінок, наприклад, причиною таких прихованих гріхів може бути насилля. Коли така подія відбувається в житті жінки, вона страшним чином впливає не тільки на її фізичний, але і на духовний стан, жахливо змінюється її ставлення до себе та оточуючих. У відповідь тим, хто вчинив над ними насилля, жінки всім своїм єством посилають мисленні та явні прокльони. Побажання смерті насильникам бувають настільки сильними, що ці люди помирають і на душу тих, хто посилав прокльони, лягає страшний гріх. Ми маємо приклад того, як прощати всіх, хто нас образив — це Господь, який будучи розіп'ятим на хресті молився за тих, хто

вам, що кожен, хто чинить гріх, той раб гріха» (Ін. 8:34).

⁷ «Зо своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не кинули. Поправді кажу тобі: Не вийдеш ізвідти, поки не віддаси ти й останнього шеляга!» (Мф. 5:25-26)

⁸ «Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що чистите зовнішність кухля та миски, а всередині повні вони здирства й кривди! Фарисею сліпий, очисти перше середину кухля, щоб чистий він був і назовні! Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, які гарними зверху здаються, а всередині повні трупних кісток та всякої нечистоти! Так і ви, назовні здаєтеся людям за праведних, а всередині повні лицмерства та беззаконня!» (Мф. 23:25-28)

Його мучив: «Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять вони!...» (Лк. 23:34)

Маємо усвідомити, кого ми ненавидимо (Мф. 22:39)⁹. Якщо людина ненавидить себе, зазвичай так відбувається тому, що вона не одержувала в житті (особливо в дитинстві) необхідної любові.

Священик мав бесіду з матір'ю, маленька донька якої не могла спати та постійно плакала вночі. В дрімоті до дитини приходили лукаві духи в чорних капюшонах та знущались над нею. Батько з дівчинкою не спілкувався, мати багато працювала, намагаючись матеріально забезпечити дитину, і дівчинка не одержувала достатньо батьківської уваги та любові та не мала захисту від нечистої сили, що її мучила. Лукаві сили отримують право бути біля дитини за гріхи батьків, тож невже вона не заслуговує на їх турботу, любов та покаяння? (Мф. 15:22, 24-28)¹⁰

Маленька дитина довіряє та повністю залежить від батьків, тому тяжкий гріх дорослим водити дітей до екстрасенсів та ворожок (Мф. 18:2-6)¹¹. Через довіру батькам дитина не має жодного захисту від тих лукавих сил, які почнуть бути присутніми в її житті після спілкування зі слугами сатани. Дитина ростиме і її душа буде постійно відчувати присутність нечистої сили, вона буде хвилюватись, подорослішавши — буде

⁹«Люби свого ближнього, як самого себе» (Мф. 22:39).

¹⁰«І ось жінка одна хананеянка, із тих околиць прийшовши, заголосила до Нього й сказала: Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давидів, демон тяжко дочку мою мучить! ... А Він відповів і сказав: Я посланий тільки до овець загинулих дому Ізраїлевого... А вона, підійшовши, уклонила Ісусу та й сказала: Господи, допоможи мені! А Він відповів і сказав: Не годиться взяти хліб у дітей, і кинути щенятам... Вона ж відказала: Так, Господи! Але ж і щенята їдять ті кришки, що спадають зо столу їхніх панів. Тоді відповів і сказав їй Ісус: О жінко, твоя віра велика, нехай буде тобі, як ти хочеш! І тієї години дочка її видужала» (Мф. 15:22, 24-28).

¹¹«Він же дитину покликав, і поставив її серед них, та й сказав: Поправді кажу вам: коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, не ввійдете в Царство Небесне! Отже, хто впокориться, як дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім. І хто прийме таку дитину одну в Моє Ім'я, той приймає

жити в злобі, постійно дратуватись та нервувати. Так як все це відбуватиметься з нею змалечку, людина просто не знатиме, що можна жити інакше, і вважатиме таке життя нормальним. Це жахливо, тому для того, щоб так не сталося з нашими дітьми, маємо знати, що будь-які обряди та духовні практики встановлюють над людьми владу інших людей чи духів (Мф. 15:14)¹². Маємо зректись цього і прийняти над собою владу тільки Бога: «я — раб Божий і більше нічий!» (Лев. 20:6)¹³

Думки та спроби самогубства. Господь дає нам життя, і якщо ми намагаємось його відкинути — прямо виступаємо проти Його волі. Маємо слізно покаятись та усвідомити, що наше життя належить Богу, його Бог дає та Бог забирає (Акафіст «Слава Богу за все», Ікос 1)¹⁴. Доки людина жива — значить є надія, що якимось чином вона зможе усвідомити свій духовний шлях, покається і піде шляхом спасіння своєї душі, і можливо через неї ще спасеться хтось з її рідних чи близьких (Лк. 15:4-7)¹⁵. Тому кожен наш крок — слово, діло та думка, фактично скорочують чи подовжують наше життя (Мф. 3:10)¹⁶. Коли ми творимо зло — подумаймо, скільки людей ми спокушаємо згадувати нас з образою та ненавистю, а слово може вбити. Тож щоб ми та наші діти були здорові та

Мене. Хто ж спокусить одне з цих малих, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, і його потопити в морській глибині...» (Мф. 18:2-6)

12 «Залишіть ви їх: це сліпі поводитарі для сліпих. А коли сліпий водить сліпого, обоє до ями впадуть...» (Мф. 15:14)

13 «...яко звертається до померлих духів та до чарівників, щоб блудити з ними, — то Я зверну Своє Лице проти її душі, — і винищу того з посеред народу Його» (Лев. 20: 6).

14 «Слава Тобі, що покликав мене до життя» (Акафіст «Слава Богу за все», Ікос 1).

15 «Котрий з вас чоловік, мавши сотню овець і загубивши одну з них, не покине в пустині тих дев'ятидесяти й дев'яти, та й не піде шукати загинулої, аж поки не знайде її? А знайшовши, кладе на рамена свої та радіє. І, прийшовши додому, скликає він друзів і сусідів, та й каже до них: Радійте зо мною, бо знайшов я вівцю свою тую загублену. Говорю вам, що так само на небі радіти-

щасливі — маємо робити добрі справи, щоб за нас від людей йшли молитви до Бога, а не прокльони (Лк. 6:30-31)¹⁷.

Творячи добро маємо казати: «Во славу Божу!», щоб нашими справами ми служили Богу, а не робили їх заради власної вигоди та не возносилися. «...як ти чиниш милостиню, хай не знатиме ліва рука твоя, що робить правиця твоя, щоб таємна була твоя милостиня, а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно» (Мф. 6:3-4). І не треба давати людям можливості нам дякувати, але просити їх за все славити Бога: «Слава Тобі, Боже!» (1 Сол. 5:18)¹⁸

Ми грішимо безперервно і каються також маємо безупинно. Робити це треба не формально і без самовиправдань («що тут такого, так живуть всі»). Якщо ми не усвідомлюємо своєї гріховності, маємо розуміти, що це не означає, що ми не маємо гріхів. Один священник іноді каже своїм прихожанам: «Подивіться на себе в дзеркало: якщо у вас над головою немає німбу, як у святих, тоді ви грішні» (Пр. 21:2-4)¹⁹.

Коли ми не можемо розкаятись через те, що не бачимо своїх гріхів, не відчуваємо всієї їх мерзенності та духовного смороду (духовно наші гріхи нестерпно тхнуть, і коли ми впадаємо в страсті, наш ангел-охоронитель, не будучи в змозі ви-

муть більш за одного грішника, що кається, аніж за дев'ятдесятьох і дев'ятьох праведників, що не потребують покаєння!...» (Лк. 15:4-7)

16 «Бо вже до коріння дерев і сокира прикладена: кожне ж дерево, що доброго плоду не родить, буде зрубане та й в огонь буде вкинене» (Мф. 3:10).

17 «І кожному, хто в тебе просить подай, а від того, хто твоє забирає, назад не ждай. І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви» (Лк. 6:30-31).

18 «Подяку складайте за все, бо така Божа воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:18).

19 «Всі путі прості у власних очах людини; Господь же серця важить. Чинити справедливість і суд - ліпше в очах Господніх, аніж жертва. Гордий погляд і бундючне серце - ґрунт для гріха безбожних» (Пр. 21:2-4).

терпіти цей сморід, від нас віддаляється)— значить наше серце скам'яніло. *«Засліпив їхні очі, і скам'янив їхнє серце, щоб очима не бачили, ані серцем щоб не зрозуміли, і не навернулись, щоб Я їх уздоровив»* (Ін. 12:40). В такому випадку маємо молитися: *«Господи! Дай мені розуміння мого гріха!»* Доки ми непокаяні наша душа не може очиститися та стати храмом Духа Святого (Мф. 23:25-26)²⁰, тому маємо просити Господа, щоб Він дав нам усвідомлення наших гріхів та сподобив нас щиро та слізно покаятись (Лк. 7:44-48)²¹.

Якщо ми увірували в Сина Божого, який віддав Себе в жертву за життя людей, та щиро покаялись в своїх гріхах — ми підготували храм нашої душі, очистивши його від гріховних нечистот, до прийняття Святого Причастя Тіла і Крови Христових і тоді в храмі нашої душі перебуває Дух Святий.

3. Таїнство Причастя Тіла і Крові Господа нашого Ісуса Христа

Ісус Христос під час таємної вечери *«...узяв хліб, і поблагословив, поламав, і давав Своїм учням, і сказав: Приймійте, споживайте, це тіло Моє. А взявши чашу, і подяку вчинивши, Він подав їм і сказав: Пийте з неї всі, бо це кров Моя Нового*

²⁰«Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що чистите зовнішність кухля та миски, а всередині повні вони здирства й кривди! Фарисею сліпий, очисти перше середину кухля, щоб чистий він був і назовні!» (Мф. 23:25-26)

²¹«І, обернувшись до жінки, Він промовив до Симона: Чи ти бачиш цю жінку? Я прибув у твій дім, ти на ноги Мої не подав і води, а вона окропила слізьми Мої ноги й обтерла волоссям своїм. Поцілунку не дав ти Мені, а вона, відколи ввійшов Я, Мої ноги цілує невпинно. Голови ти Моєї оливою не намастив, а вона миром ноги мої намастила... Ось тому говорю Я тобі: Численні гріхи її прощені, бо багато вона полюбила. Кому ж мало прощається, такий мало любить. А до неї промовив: Прощаються тобі гріхи!» (Лк. 7:44-48)

Заповіту, що за багатьох проливається на відпущення гріхів!» (Мф. 26:26-28)

«І сказав їм Ісус: Поправді, поправді кажу вам: Якщо ви споживати не будете тіла Сина Людського й пити не будете крові Його, то в собі ви не будете мати життя. Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той має вічне життя, і того воскресу Я останнього дня» (Ін. 6:53-54).

«Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той в Мені перебуває, а Я в ньому» (Ін. 6:56).

«Як Живий Отець послав Мене, і живу Я Отцем, так і той, хто Мене споживає, і він житиме Мною» (Ін. 6:57).

Що є Святе Причастя? Приймаючи Святе Причастя, ми приймаємо в себе Господа нашого Ісуса Христа і об'єднуємось з Ним, Він у нас, а ми в Ньому. Вся церква об'єднується між собою в Господі (1 Ін. 1:7)²².

Чому в молитві перед Причастям ми просимо: «...сподоби мене не осудно причаститися Святих Твоїх Таїн...». Що ми мусимо робити, щоб насмілитись просити не осуджувати нас? (Лк. 6:37-38)²³ Ми маємо очиститися своїми праведними вчинками, відмовою від гріха не лише тільки на сповіді, але і в житті, щирим покаяттям і прощенням (Мф. 5:25-26)²⁴.

22 «Коли ж ходимо в світлі, як Сам Він у світлі, то маємо спільність один із одним, і кров Ісуса Христа, Його Сина, очищує нас від усякого гріха» (1 Ін. 1:7).

23 «Також не судить, щоб не суджено й вас; і не осуджуйте, щоб і вас не осуджено; прощайте, то простять і вам. Давайте і дадуть вам; мірою доброю, натоптаною, струснутою й переповненою вам у подолки дадуть. Бо якою ви мірою міряєте, такою відміряють вам» (Лк. 6:37-38).

24 «За своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не кинули. Поправді кажу тобі: Не вийдеш ізвідти, поки не віддаси ти й останнього шеляга!» (Мф. 5:25-26)

«Зі страхом Божим і вірою приступіть!» — каже священник кожного разу перед тим, як почати причащати віруючих. Коли ми приступаємо до Причастя, у нас має бути страх, бо нікчемні ми і грішні і заслуговуємо на осудження, але просимо і сподіваємось милості Божої. Якщо ми причащатимемось без віри — в кращому випадку просто з'їмо шматочок хліба з вином, таїнство для нас не відбудеться (Мф. 8:13)²⁵. Отже до Причастя ми маємо підходити смиренними і розуміти, що приймаємо в свою душу Бога і себе передаємо Йому. Ми грішні і недостойні, але Господь милостивий! (Мф. 9:13)²⁶ Приймавши Господа, ми отримуємо найкращий захист від всіх хвороб та негараздів, головне — щоб наша духовна основа була доброю, бо як очистилися, як віруємо — так і отримаємо (Мф. 9:28-30)²⁷.

Причащаючись Святих Христових Таїн, ми засвідчуємо свою віру та вибір відректись від гріха та йти до Бога. Ми засвідчуємо свою любов до Бога та приймаємо Благодать Духа Святого (Ін. 6:58)²⁸.

4. Духовна любов як основа всіх сфер життя

Що таке любов? Безкорисність, чистота, довготерпіння, сила, милосердя, світло, захист... «Бог є любов» (1 Ін. 4:8)

²⁵ «І сказав Ісус сотникові: Іди, і як повірив ти, нехай так тобі й станеться!» (Мф. 8:13)

²⁶ «Ідіть же, і навчіться, що то є: Милости хочу, а не жертви. Бо Я не прийшов кликати праведних, але грішників до покаяння» (Мф. 9:13).

²⁷ «І коли Він додому прийшов, приступили до Нього сліпці. А Ісус до них каже: Чи ж вірите ви, що Я можу вчинити оце? Говорять до Нього вони: Так, Господи. Тоді Він доторкнувся до їхніх очей і сказав: Нехай станеться вам згідно з вашою вірою! І очі відкрилися їм...» (Мф. 9:28-30)

²⁸ «То є хліб, що з неба зійшов. Не як ваші отці їли манну й померли, хто цей хліб споживає, той жити буде повік!» (Ін. 6:58)

Де ця любов зараз є на землі? Вона має бути в церкві Господній. *«По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою»* (Ін. 13: 35), — каже Господь. Чи відчуваємо ми таку любов у храмі, прихожанами якого ми є? Наприклад, як нас там зустрічають: чи з любов'ю та радістю, чи з зауваженнями про неправильний зовнішній вигляд і т.п.? Коли із зауваженнями — маємо прощати, адже якщо людина не має любові, дратується та злобствує — її душа хворіє і треба молитися, щоб вона оздоровилася та щоб любов зайшла в її душу. *«Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує»* (Мф. 5:44), — каже Господь. Тому, коли з нами хтось запекло ворогує, можна звернутись до священика та попросити відслужити Службу на примноження любові і викоренення ненависті і всякої злоби (див. Требник). Можемо сміливо ходити в Божий храм, де відчуваємо благодать та любов, там нашій душі буде добре.

Яка сфера нашого життя може бути без любові? Робота? До всіх на роботі маємо ставитись з повагою та християнською любов'ю. Зазвичай між працівником та роботодавцем є контракт, за яким працівник має віддавати свої знання

29 «Бо Царство Небесне подібне одному господареві, що вдома вийшов згодити робітників у свій виноградник. Згодившись ж він із робітниками по динарію за день, послав їх до свого

та вміння, а натомість одержує заробітну платню, якою ми задоволені, або (часто) незадоволені. Якщо ми вважаємо, що нам платять недостатньо і ми варті більшого — завжди можемо спробувати пошукати собі місце краще, але треба зважувати, можливо ми втратимо щось цінніше, ніж платня — побожного начальника, гарний колектив і т.д. (Мф. 20:1-5, 8-15)²⁹

Священик розповів про жінку, яка по-дзвонила йому та попросила про зустріч. По телефону жінка плакала, при розмові — знову плакала, це було справжнє море сліз. Жінка мала гарну високооплачувану роботу, але платнею за цю роботу були вимушені інтимні стосунки з керівником в будь-який час, який йому буде завгодно. Маючи коханого чоловіка та дитину, вона, тим не менше, деякий час уже погоджувалась на такі відносини. Що відбувалося в її душі? Жінка зневажала себе настільки, що підходила до межі і ось-ось могла зірватись — зазіхнути на своє життя, чи сильно захворіти. «То ви хочете покласти свою душу за заробітну платню? — спитав тоді священик жінку — Чи не краще вам спробувати знайти роботу, де буде порядний керівник, нехай там і платять менше?» У кожного з нас є вибір і шукати краще місце роботи звичайно не є погано, але

виноградника. А вийшовши коло годинидесь третьої, побачив він інших, що стояли без праці на ринку, та й каже до них: Ідіть і ви до мого виноградника, і що буде належати, дам вам. Вони ж відійшли. І вийшов він знов о годинідесь шостій й дев'ятій, і те саме зробив... Коли ж вечір настав, то говорить тоді до свого управителя пан виноградника: Поклич робітників, і дай їм заплату, почавши з останніх до перших. І прийшли ті, що з години одинадцятої, і взяли по динарію. Коли ж прийшли перші, то думали, що вони візьмуть більше. Та й вони по динару взяли. А взявши, вони почали нарікати на господаря, кажучи: Ці останні годину одну працювали, а ти прирівняв їх до нас, що витерпіли тягар дня та спеку... А він відповів і сказав до одного із них: Не кривджу я, друже, тебе, хіба не за динарію згодився зо мною? Візьми ти своє та й іди. Але я хочу дати й цьому ось останньому, як і тобі. Чи ж не вільно мені зо своїм, що я хочу, зробити? Хіба око твоє заздрє від того, що я добрий?» (Мф. 20:1-5, 8-15)

маємо робити це з молитвою, зважаючи що ми надбаємо, а що втратимо. Якщо ми будемо спокійні, в смиренні, терпінні та любові — завжди знайдеться керівник, який гідно нас оцінить (Мф. 6:26-32)³⁰, але коли ми нервуємо, боїмось та злимося на свого начальника та колег — духовно б'ємо цих людей, вони це відчуватимуть і будуть ставитись до нас відповідно. Господь сказав: *«віддайте кесарева кесареві, а Богові Боже»* (Мф. 22:21), — і ми маємо коритися керівнику на роботі. Сперечаннями ми все одно не змінимо його рішень, але коли будемо висловлювати свою думку в смиренні та терпінні, тоді до нас будуть прислухатися та цінувати.

Маємо усвідомити, що будь-які людські відносини мають бути засновані на любові душ. Людські душі вічні, після смерті тіла вони йдуть з Землі і далі спілкуються у вічності. Як можна зіпсувати відносини душ у вічності? Гріхом. Тому де б ми не знаходились: на роботі, вдома, з друзями, ми маємо чинити по любові. *«Хай з любов'ю все робиться в вас!»* (1 Кор. 16:14)

В сім'ї має бути гармонія, заснована на любові, взаєморозумінні та повазі всіх її членів один до одного. Головою сім'ї Богом поставлений чоловік і жінка має коритись йому, як Господу. *«Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві»*

30 «Погляньте на птахів небесних, що не сіють, не жнуть, не збирають у клуні, та проте ваш Небесний Отець їх годує. Чи ж ви не багаті вартніші за них? Хто ж із вас, коли журиться, зможе додати до зросту свого бодай ліктя одного? І про одяг чого ви клопочетесь? Погляньте на польові лілеї, як зростають вони, не працюють, ані не прядуть. А Я вам кажу, що й сам Соломон у всій славі своїй не вдягався отак, як одна з них. І коли польову ту траву, що сьогодні ось є, а завтра до печі викидається, Бог отак зодягає, скільки ж краще зодягне Він вас, маловірні! Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бож усього того погانی шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно» (Мф. 6:26-32).

(Еф. 5:22). Вчимося смиренню та слухняності перед батьками. Маємо любити, шанувати та бути безмежно вдячними їм за те, що вони нас народили та виховали, але неможна дозволяти їхнім гріхам втручатись в життя нашої сім'ї. *«Дружини, слухайтеся чоловіків своїх, як лицює то в Господі! Чоловіки, любіть дружин своїх, і не будьте суворі до них! Діти, будьте слухняні в усьому батькам, бо це Господеві приємне! Батьки, не дратуйте дітей своїх, щоб на душі не впали вони!... І все, що тільки чините, робіть від душі, немов Господеві, а не людям!»* (Кол. 3:18-21, 23) Вчимося довіряти своїм ближнім, слухати, розуміти та співчувати їм. Жодна людина не може бути нами ображена чи зневажає-на, ми маємо поважати всіх (Мф. 18:6)³¹. Не можемо чинити тілесного та духовного насилля над людьми, і маємо пам'ятати, що кожному Бог дав право жити так, як він живе. Ні з ким не сперечаємось, нікого не зневажаємо (хіба ми достойні?) та нікого не осуджуємо (Мф. 12:19-21)³². Ніхто нікому нічого не винен, лише всі ми безмежно винні Господу, оскільки все, що ми маємо — маємо від Нього (Як. 1:17)³³. А Він заповів нам, щоб ми, задарма одержавши, задарма віддавали іншим. *«Ви дармо дістали, дармо й давайте»* (Мф. 10:8). Маємо бути задоволеними та дякувати за все, що

³¹ «Хто ж спокусить одне з цих малих, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, і його потопити в морській глибині...» (Мф. 18:6)

³² «Він не буде змагатися, ані кричати, і на вулицях чути не буде ніхто Його голосу. Він очеретини надломленої не доломить, і ґнота догасаючого не погасить, поки не допровадить присуду до перемоги... І погани надіяться будуть на Ймення Його!» (Мф. 12:19-21)

³³ «Усяке добре давання та дар досконалий походить згори від Отця світил, що в Нього нема переміни чи тіні відміни» (Як. 1:17).

дав нам Господь (робота, достаток, сім'я, друзі): слава Богу за все! (1 Сол. 5:18)³⁴

Нам треба мати безмежну, всеперемагаючу любов до всіх людських душ (Ін.13:34)³⁵. Як це можливо? Як може священик, слухаючи «нечистоти», які промовляє одержимий лукавими духами чоловік, любити цього чоловіка? Неможливо любити його гріх, але слуга Божий любить душу чоловіка. Люди підкорилися гріху і підтримують його владу на землі (Ін. 8:44)³⁶, але це не змінює того факту, що Божий світ можливо полюбити духовною любов'ю у вищому сенсі цього слова. В сучасному світі слово «любов» здебільшого вживається виключно по відношенню до стосунків чоловіка та жінки, але ми маємо розуміти повноту значення цього слова у Всесвіті: любов це все, що наповнює (1Ін.4:16)³⁷. Треба розширити свою свідомість, щоб ми могли казати людям: «я тебе люблю», вкладаючи в ці слова духовний зміст. Хто з людей недостойний любові? Таких немає (Мф. 5:44-45)³⁸. Маємо навчитись віддавати людям свою любов, не чекаючи нічого натомість (ми вже маємо від своїх ближніх стільки любові, скільки заслуговуємо, і набагато більше). Господь безмежно любить кожну душу і ми маємо прагнути мати таку саму любов до людей. *«Нову заповідь Я вам даю: Любіть один*

³⁴«Подяку складайте за все, бо така Божя воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:18).

³⁵«Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!» (Ін. 13:34)

³⁶«Ваш батько диявол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душолюб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправді» (Ін. 8:44).

³⁷«Ми познали й увірували в ту любов, що Бог її має до нас. Бог є любов, і хто пробуває в любові, пробуває той в Бозі, і в нім Бог пробуває!» (1 Ін. 4:16)

³⁸«А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своему над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мф. 5:44-45).

одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!» (Ін. 13:34)

Поклавши за фундамент свого життя любов до Бога та до ближніх, як до самого себе, ми одержуємо від Господа силу на те, щоб служити Богу і людям справами (Як. 2:15-17)³⁹.

5. Справи служіння Богу і людям

Завдання для служіння Господь може ставити перед нами в будь-якому місці в будь-який час. В школі, в інституті, на роботі, в кафе, в метро... Якось священика штовхнули, коли він їхав у вагоні метро. «Спаси Господи, вибачте», — відповів батюшка. Почувши це, людина розгубилась, бо очікувала зовсім не на таку реакцію. Цей простий випадок послужив її душі, бо змусив замислитись над тим, що можливо щось вона робить неправильно, але якби почалась суперечка — людина ніколи б не визнала себе винною. Тому в будь-якому випадку не треба мовчати, маємо висловлювати свою позицію (Мф. 10:27-28)⁴⁰, але говорити маємо спокійно, без гордині, не гарячкувати, не сперечатись, просто говорити (Мф. 10:16)⁴¹.

«Віра без діл мертва!» (Як. 2:26) Ми можемо нескінченно взивати до Господа: «Господи, Господи!», але якщо не будемо над собою духовно працювати та не

³⁹ «Коли ж брат чи сестра будуть нагі, і позбавлені денного покорму, а хтонебудь із вас до них скаже: Ідіть з миром, грійтесь та їжте, та не дасть їм потрібного тілу, що ж то допоможе? Так само й віра, коли діл не має, мертва в собі!» (Як. 2:15-17)

⁴⁰ «Що кажу Я вам потемки, говоріть те при світлі, що ж на вухо ви чуєте проповідуйте те на дахах. І не лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі вбити не може; але бійтеся більше того, хто може й душу, і тіло вам занапастити в геєнні» (Мф. 10:27-28).

⁴¹ «...Будьте ж мудрі, як змії, і невинні, як голубки» (Мф. 10:16).

будемо служити Богу та людям — знайомим, близьким — віра наша залишиться безплідною. *«...кожне ж дерево, що доброго плоду не родить, буде зрубане та й в огонь буде вкинене»* (Мф. 3:10).

Чи не достойна служіння душа нашого батька чи матері, чоловіка чи дружини, друга чи будь-якої іншої людини? Чому ми не можемо переступити через себе та свою гординю, щоб послужити душі? Вважаємо себе більшими? *«...хто великим із вас хоче бути, хай буде слугою він вам. А хто з вас бути першим бажає, нехай буде він вам за раба»* (Мф. 20:26-27). Ми можемо послужити будь-кому, якщо ми співчуваємо його душі.

Про те, якими мають бути справи нашого служіння, Господь каже: *«А люди питали його й говорили: Що ж нам робити? І сказав він у відповідь їм: У кого дві сорочки, нехай дасть немаючому; а хто має поживу, нехай робить так само. І приходили й митники, щоб христитись від нього, і питали його: Учителю, що ми маємо робити? А він їм казав: Не стягайте нічого над те, що вам звелено. Питали ж його й вояки й говорили: А нам що робити? І він їм відповів: Нікого не кривдьте, ані не оскаржайте фальшиво, удовольняйтесь платнею своєю»* (Лк. 3: 10-14). Але якщо слово Боже від нас не сприймають

та натомість духовно нас б'ють — у нас має бути духовний захист — це любов (Лк. 6:27-28)⁴². «Я тебе люблю», — тоді нас неможливо вразити (Рим. 8:31)⁴³. Служачи душі, завжди маємо відчувати, що ми духовно контролюємо ситуацію, інакше, коли помічаємо, що людина нас духовно підкорює — значить, ми ще неготові їй служити (Мф. 7:6)⁴⁴.

Беремо у свого духівника благословення на послух в церкві. Приймаємо всі можливості, які відкриває перед нами Господь: беремося за будь-який послух, будь-яку дію в церкві. Коли нам відкривається шлях служіння — маємо робити крок. Всі свої земні якості і можливості (комунікабельність, аналітичні здібності, навички керівника тощо — таланти має кожен) можемо використовувати при служінні Богу і людям. *«...один чоловік, як відходив, покликав своїх рабів і передав їм добро своє. І одному він дав п'ять талантів, а другому два, а тому один, кожному за спроможністю його. І відійшов. А той, що взяв п'ять талантів, негайно пішов і орудував ними, і набув він п'ять інших талантів. Так само ж і той, що взяв два і він ще два інших набув. А той, що одного взяв, пішов та й закопав його в землю, і сховав срібло пана свого. По довгому ж часі вернувся пан тих рабів, та й від*

⁴² «А вам, хто слухає, Я кажу: Любіть своїх ворогів, добро робіть тим, хто ненавидить вас. Благословляйте тих, хто вас проклинає, і моліться за тих, хто кривду вам чинить» (Лк. 6:27-28).

⁴³ «...Коли за нас Бог, то хто проти нас?» (Рим. 8:31)

⁴⁴ «Не давайте святого псам, і не розсипайте перел своїх перед свиньми, щоб вони не потоптали їх ногами своїми, і, обернувшись, щоб не розшматували й вас...» (Мф. 7:6)

них зажадав обрахунку. І прийшов той, що взяв п'ять талантів, приніс іще п'ять талантів і сказав: Пане мій, п'ять талантів мені передав ти, ось я здобув інші п'ять талантів. Сказав же йому його пан: Гаразд, рабе добрий і вірний! Ти в малому був вірний, над великим поставлю тебе, увійди до радощів пана свого! Підійшов же й той, що взяв два таланти, і сказав: Два таланти мені передав ти, ось іще два таланти здобув я. Сказав йому пан його: Гаразд, рабе добрий і вірний! Ти в малому був вірний, над великим поставлю тебе, увійди до радощів пана свого! Підійшов же і той, що одного таланта взяв, і сказав: Я знав тебе, пане, що тверда ти людина, ти жнеш, де не сіяв, і збираєш, де не розсипав. І я побоявся, пішов і таланта твого сховав у землю. Ото маєш своє... І відповів йому пан і сказав йому: Рабе лукавий і лінивий! Ти знав, що я жну, де не сіяв, і збираю, де не розсипав? Тож тобі було треба віддати гроші мої грошомінам, і, вернувшись, я взяв би з прибутком своє. Візьміть же від нього таланта, і віддайте тому, що десять талантів він має. Бо кожному, хто має, дасться йому та й додасться, хто ж не має, забереться від нього й те, що він має. А раба непотрібного вкиньте до зовнішньої темряви, буде плач там і скрегіт зубів!» (Мф. 25:14-30)

Складаємо план свого духовного розвитку: які духовні задачі перед нами стоять, що ми можемо зробити для своєї душі, для Господа та людей? (Лк. 14:28-30)⁴⁵ При деталізації відповіді задаємо собі питання: ким я себе бачу? Що я маю зробити чи змінити в чотирьох сферах свого життя: інтимній, соціальній, сімейній та духовній (Лк. 14:31-33)⁴⁶. Таким чином ми робимо свій вибір і задаємо собі напрямок духовного руху.

Щойно вибір зроблено — Господь почне відкривати нам ту дорогу, яку ми обрали (Мф. 7:7-8)⁴⁷. Якщо чоловік зробить вибір стати слугою Божим і стане на шлях духовної праці, готуючись до того, щоб бути висвяченим у священнослужителі — Господь буде допомагати йому на цьому шляху та давати по мірі його готовності всі необхідні духовні та матеріальні ресурси. Жінка може обрати опікуватись сиротами з дитбудинку, наприклад навчати якимось простим умінням — шити чи робити зачіски і т.д. Одночасно вона може проповідувати слово Боже, навчати дівчаток як готуватися до заміжжя і т.п. Дітям-сиротам катастрофічно не вистачає досвіду, яким би могли поділитися з ними дорослі. Все, що дав нам Господь, маємо застосовувати в служінні, постійно духовно розвиваючи себе та своїх братів і сестер у Христі (1Пет.4:10-11)⁴⁸. Проповідуємо, укріплюємо,

45 «Хто бо з вас, коли башту поставити хоче, перше не сяде й видатків не вирахує, чи має потрібне на виконання, щоб, коли покладе він основу, але докінчити не зможе, усі, хто побачить, не стали б сміятися з нього, говорячи: Чоловік цей почав будувати, але докінчити не міг...» (Лк. 14:28-30)

46 «Або який цар, ідучи на війну супроти царя іншого, перше не сяде порадитися, чи спроможен він із десятима тисячами стріти того, хто йде з двадцятьма тисячами проти нього? Коли ж ні, то, як той ще далеко, шле посольство до нього та й просить про мир. Так ото й кожен із вас, який не зречеться усього, що має, не може бути учнем Моїм» (Лк. 14:31-33).

47 «Просіть і буде вам дано, шукайте і знайдете, стукайте і відчинять вам; бо кожен, хто просить одержує, хто шукає знаходить, а хто стукає відчинять йому» (Мф. 7:7-8).

48 «Служіть один одному, кожен тим даром, якого отримав, як доморядники всілякої Божої благодаті. Коли хто говорить, говори, як Божі слова. Коли хто служить, то служи, як від сили, яку

допомагаємо, переконуємо, служимо, розширюємо у всіх напрямках свій духовний вплив (1 Кор. 12:31)⁴⁹, постійно духовно розвиваємо себе і своїх братів і сестер у Христі (Рим. 14:19)⁵⁰ — віддаємо безмежно.

6. Читання Євангеліє та сердечна молитва

Сердечна молитва — це спілкування нашої душі з Богом. Господь наш Ісус Христос сказав: *«Передав Мені все Мій Отець; І не знає ніхто, хто є Син, тільки Отець, і хто Отець, тільки Син, та кому Син захоче відкрити»* (Лк. 10:22), — тому шлях до спілкування з Богом лежить через читання Євангеліє.

Необхідна умова сердечної молитви — благословення духівника на початок читання Євангеліє, сердечної молитви і строгого посту. Якщо всі ці умови виконані і бути з Богом ми захочемо найбільше в своєму житті (Мк. 12:30)⁵¹, сконцентруємось і відчуємо себе один на один з Господом у всесвіті (Мф. 6:6)⁵² («Господи, Ти — і більше ніхто!»), тоді ми можемо приступити.

Якщо ми втомились за день, нам досадили на роботі, суперечки в сім'ї і т.д. — краще лягти спати, виспатись та приступити вранці. Маємо віддавати Богові найкращий наш час — час ранкової свіжості, тоді Він воздасть нам сторицею і вдень

дає Бог, щоб Бог прославлявся в усьому Ісусом Христом, що Йому слава та влада на віки вічні, амінь» (1 Пет. 4:10-11).

⁴⁹ «Тож дбайте ревно про ліпші дари, а я вам покажу путь іще кращу!» (1 Кор. 12:31)

⁵⁰ «Отож, пильнуймо про мир, та про те, що на збудування один одного!» (Рим. 14:19)

⁵¹ «Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша!» (Мк. 12:30)

⁵² «А ти, коли молишся, увійди до своєї комірчини, зачини свої двері, і помолися Отцеві своєму, що в таїні; а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно» (Мф. 6:6).

ми матимемо набагато більше сил на наші буденні справи (Мф. 22:21)⁵³. Готуючись стати до молитви, влаштовуємо вдома все так, як в церкві, тобто таким чином, щоб знаходитись між лампадками, свічками та іконами. Нашому тілу має бути зручно, головне — щоб біль в ногах чи колінах, чи будь-який інший фізичний дискомфорт не відволікав нас від молитви, можемо сидіти. Завершивши приготування, приступаємо.

Каємось за все перед всіма душами людей, яких ми образили чи спокусили (Мф. 5:23-24)⁵⁴. За те, що відповіли на грубе слово, погано подумали на свекруху чи тещу, за те, що були різкими з дітьми, за те, що злились на начальника. Ми каємось за всі свої лихі бісівські діяння. Всім все прощаємо, у всіх просимо прощення і ні на кого не ображаємось (Мф. 6:14-15)⁵⁵. Немає жодної душі, яку б ми зв'язували (Мф. 18:18)⁵⁶. Всіх любимо, всіх поважаємо, всі душі шануємо. *«По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою»* (Ін. 13: 35), — каже Господь. Якщо ми подумки повертаємось до якогось гріха — не можна його відкидати. Не поспішаймо, краще каятись довше, але якісно очистити душу покаанням. Покаання можна порівняти з чищенням зубів: коли ми неякісно чистимо зуби — з'являється карієс, а коли неякісно каємось, біля

53 «...Тож віддайте кесареви кесареви, а Богові Боже» (Мф. 22:21).

54 «Тому, коли принесеш ти до жертівника свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, залиши отут дара свого перед жертівником, і піди, примирись перше з братом своїм, і тоді повертайся, і принось свого дара» (Мф. 5:23-24).

55 «Бо як людям ви простите прогріхи їхні, то простить і вам ваш Небесний Отець. А коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить вам прогріхів ваших» (Мф. 6:14-15).

56 «Поправді кажу вам: Що тільки зв'яжете на землі, зв'язане буде на небі, і що тільки розв'яжете на землі, розв'язане буде на небі» (Мф. 18:18).

нашої душі з'являється нечиста сила. Коли наша душа очиститься покаянням, ми відчуваємо полегшення. Ніби камінь падає з наших пліч, а в душу заходить спокій (Мф. 11:28-30)⁵⁷.

Очищаємо розум від будь-яких суєтних думок, відкидаємо всі житейські піклування. Все навколо може почати нас збивати та розконцентровувати: холодильник буде шуміти, комарі кусати, кіт бігати і т.д. Різні думки не будуть давати спокою: про роботу, сім'ю, дітей, екзамени... Наша воля має бути — все це відкинути. Які питання під час розмови з Господом можуть нас турбувати? Піклування про жінку, чоловіка, дитину, мати? Якщо у нас не виходить їх відкинути, значить наше серце, розум та душа прив'язані до чогось чи когось іншого більше, ніж до Господа (Мф. 10:35-37)⁵⁸, і ми не маємо любові до Бога за першою заповіддю (*«Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї!»* (Мк. 12:30)). Штучно привити собі таку любов неможливо, формально нічого не можемо робити, маємо зізнатися собі, що поки не маємо достатньої віри. Нам ще бракує розуміння наскільки Господь нас захищає, кожную секунду робить нам добро, а Отець віддав Свого Сина на поругання за наші гріхи (Ін. 3:16)⁵⁹. Якщо не

57 «Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!» (Мф. 11:28-30)

58 «Я ж прийшов порізнити чоловіка з батьком його, дочку з її матір'ю, і невістку з свекрухою її. І: вороги чоловікові домашні його! Хто більш, як Мене, любить батька чи матір, той Мене недостойний. І хто більш, як Мене, любить сина чи дочку, той Мене недостойний» (Мф. 10:35-37).

59 «Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ін. 3:16).

маємо любові до Бога — треба її шукати, а не приховувати цю проблему. Між нами та Господом нікого і нічого не може бути.

Читаємо молитву «Отче наш»: прославляємо Господа, призиваємо волю Його на землю та на себе, просимо для себе у Господа хліба духовного насущного, каємось і ще раз всім все прощаємо, призиваємо волю Господню на своє життя, свої вчинки, все своє існування, слова «хочу» для нас більше не існує, визнаємо перед Господом, що ми під владою лукавого, що ми грішні, своїми гріхами та пристрастями зв'язали себе, умертвили себе, але ми віруємо в Господа, кожна клітиночка наша до Нього прагне! (Мф. 6:9-13)⁶⁰ Якщо після прочитання молитви суєтні думки до нас повертаються — читаємо її другий раз, третій, четвертий... З вірою, любов'ю і усвідомленням, що тільки Господь може нам допомогти, читаємо молитву стільки разів, скільки нам потрібно.

Якщо ми так підготувалися — наші очі духовно відкрилися, ми починаємо бачити та розуміти (Мф. 13:16)⁶¹ — відкриваємо Євангеліє і починаємо читати, неначе заходимо в нього і слідуємо за Господом. Що б Він не робив, ми завжди поряд, живемо тим, чим живе Господь, ставимо себе на місце кожної діючої особи. Наприклад, ми читаємо: «А один із розп'ятих злочинників

⁶⁰ «Ви ж моліться отак: Отче наш, що еси на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліба насущного дай нам сьогодні. І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим. І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого. Бо Твоє є царство, і сила, і слава навіки. Амінь» (Мф. 6:9-13).

⁶¹ «Очі ж ваші блаженні, що бачать, і вуха ваші, що чують» (Мф. 13:16).

став зневажати Його й говорити: *Чи Ти не Христос? То спаси Себе й нас!*» (Лк. 23:39). Ми — злочинники. Ми не віруємо, докоряємо Господу, нарікаємо на те, що Він дозволяє, щоб помирили діти, хворіли та мучились люди. Ми звинувачуємо Господа в тому, в чому Він не винний, бо все це є результатом вибору людей, наслідками їхніх гріхів. Маємо знайти в собі цього розбійника, усвідомити, які сумніви та нарікання ми маємо та розв'язати їх для себе. Якщо нам не вдасться знайти відповідь на свої нерозв'язані питання в Євангеліє, треба запитувати у священника, бо маючи сумніви — не зможемо далі рухатись по дорозі до Бога (Як. 1:6-7)⁶². Далі стаємо на місце Господа — Він страждає на хресті і Він невинний. Він зцілював, творив тільки добро, а в Нього, як стріли, летять обвинувачення та сумніви (Ін. 10:32)⁶³. Він віддає своє життя за того, хто його обвинувачує (Лк. 23:34)⁶⁴. Читаємо далі: *«Обізвався ж той другий, і докоряв йому, кажучи: Чи не боїшся ти Бога, коли й сам на те саме засуджений?»* (Лк. 23:40) Ми стаємо другим розбійником, що страждає поруч і дивуємось як, страждаючи, людина знаходить в собі сили ще знущатись над іншим. *«Але ми справедливо засуджені, і належну заплату за вчинки свої беремо, Цей же жадного зла не вчинив»* (Лк. 23:41).

⁶²«Але нехай просить із вірою, без жадного сумніву. Бо хто має сумнів, той подібний до морської хвилі, яку жене й кидає вітер. Нехай бо така людина не гадає, що дістане що від Господа» (Як. 1:6-7).

⁶³«Відповів їм Ісус: Від Отця показав Я вам добрих учинків багато, за котрий же з тих учинків хочете Мене каменувати?» (Ін. 10:32)

⁶⁴«Ісус же промовив: Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять вони!...» (Лк. 23:34)

Другий розбійник визнає, що він грабував, вбивав та насильничав і за все це він приречений на смерть. Він кається і визнає свій суд. А ми? Чи справедливо ми хворіємо та страждаємо? Як ми вважаємо? Якщо ми починаємо страждати — значить нас вже розпинають, чи усвідомлюємо ми за що? Чи розуміємо, що отримуємо достойно по наших ділах? Чи визнаємо свій гріх? Чи каємось? А Господа розіп'яли без вини. *«І сказав до Ісуса: Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє!»* (Лк. 23: 42) В цих словах — і велика віра, і покаяння, і розуміння, і визнання Ісуса Христа за Господа, Сина Божого. Чи потребує Господь його визнання? Ні, це потрібно самому розбійнику. Чи потрібне Господу наше служіння? Найперше все, що ми робимо, потрібно нам самим. Розбійник страждає, кається і взиває до Господа. А ми? Чи хочемо ми в Царство Небесне? Якщо так, то чи просимо ми цього? Чи взиваємо до Господа від усієї душі? Якщо розбійник може це зробити, то чому ми не можемо? Чи ми вважаємо себе краще за нього і вже по своїй суті наближаємось до фарисеїв? (Мф. 5:20)⁶⁵ Тож маємо проситись до Господа в Царство Небесне, як дитина проситься до свого батька чи матері: *«Господи, хочу до Тебе!»* Має бути наш хрест, де ми

⁶⁵ «Кажу бо Я вам: коли праведність ваша не буде рясніша, як книжників та фарисеїв, то не ввійдете в Царство Небесне!» (Мф. 5:20)

розіп'яли свої гріхи, і з усієї нашої сили ми маємо направляти в молитві до Бога наше бажання спастися (Мф. 16:24-25)⁶⁶. Щоб Господь побачив це бажання. Що ж Господь відповість на таке покаяння? «І промовив до нього Ісус: *Поправді кажу тобі, ти будеш зо Мною сьогодні в раю!*» (Лк. 23:43)

Після читання Євангеліє можна закрити очі і подумки ще раз пройти все, що ми прочитали. Після цього, віддаючи всю свою силу Господу, можна звернутись в молитві до Бога: «Господи, покажи мені мій шлях. Як своїм життям я можу прославити Ім'я Твоє?» (Ін. 7:16-18)⁶⁷

В кінці дякуємо Господу, промовляючи «слава Тобі, Боже!», і цілуємо Євангеліє. (1 Сол. 5:18)⁶⁸

З Господом ми маємо бути завжди. Не тільки під час молитов, читання Євангелія чи в церкві, а в будь-якому місці і в будь-який час.

7. Віддання своєї душі та свого життя на служіння Богу. Проповідування Євангеліє

До Себе на звану вечерю Господь кличе кожну душу. «...багато покликаних, та вибраних мало» (Мф. 22:14). Хто може відвідати вечерю Господню? Поряд з Господом знаходяться друзі Його та слуги

⁶⁶ «Промовив тоді Ісус учням Своїм: Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною. Бо хто хоче спасти свою душу, той погубить її, хто ж за Мене свою душу погубить, той знайде її» (Мф. 16:24-25).

⁶⁷ «Відповів їм Ісус і сказав: Наука Моя не Моя, а Того, Хто послав Мене. Коли хоче хто волю чинити Його, той довідається про науку, чи від Бога вона, чи від Себе Самого кажу Я. Хто говорить від себе самого, той власної слави шукає, а Хто слави шукає Того, Хто послав Його, Той правдивий, і в Ньому неправди нема» (Ін. 7:16-18).

⁶⁸ «Подяку складайте за все, бо така Божя воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:18).

Його. А хто ми? Чи можемо прожити хоч день, і не порушити жодної заповіді Господньої, щоб назватися друзями Господніми? *«Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую»* (Ін. 15:14). Чи можемо ми назвати себе слугами Господніми?

Кожній душі Господь визначив своє служіння, наче закритий конверт, який має кожен з нас, але відкривають його далеко не всі. Не всі роблять вибір йти до Бога, а беруться за служіння Йому одиниці (Мф. 9:37-38)⁶⁹. Господь дає кожній душі священне право вибору, і якщо ми відмовляємось від служіння, ніхто крім нас не може цього змінити. Але маємо усвідомити, що тоді двері на вечерю Господню перед нами зачиняться і ми можемо почути голос Господа, що скаже: *«Я ніколи не знав вас... Відійдіть від Мене...»* (Мф. 7:23). Служіння Богу — це велика честь (Мф. 22:2-8)⁷⁰.

Коли ми робимо вибір служити Богу — ми починаємо проповідувати Євангеліє всім нашим життям та служити людям. Сфера діяльності служіння людям — це любов. *«Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх»* (Ін. 15:13).

Маленька дівчинка, ридаючи, розповідала священику, як щочас до неї приходять великі чорні вовки та кусають її, кожного разу вона прокидалась в істериці.

69 «Тоді Він казав Своїм учням: Жниво справді велике, та робітників мало; тож благодіть Господаря жнива, щоб на жниво Своє Він робітників вислав» (Мф. 9:37-38).

70 «Царство Небесне подібне одному цареві, що весілля справляв був для сина свого. І послав він своїх рабів покликати тих, хто був на весілля запрошений, та ті не хотіли прийти. Знову послав він інших рабів, наказуючи: Скажіть запрошеним: Ось я приготував обід свій, закололи бики й відгодоване, і все готове. Ідіть на весілля! Та вони злегковажили та порозходились, той на поле своє, а той на свій торг. А останні, похапавши рабів його, знущалися, та й повбивали їх. І розгнівався цар, і послав своє військо, і вигубив тих убійників, а їхнє місто спалив. Тоді каже рабам своїм: Весілля готове, але недостойні були ті покликані» (Мф. 22:2-8).

Дитина тягнулась до батюшки, відчуваючи той духовний захист Благодаті Божої, який він має завдяки своїй вірі і своєму духовному сану (Мк. 16:17-18)⁷¹. Звичайно служитель Божий, почавши молитись за дівчинку, духовно вступився за її душу, не піклуючись про те, що буде з ним — хіба можливо інакше, коли нечиста сила духовно знищує дитину? Коли служитель Божий заступається за душу людини, лукаві сили обов'язково зажадають помсти: можливі матеріальні втрати, виснажливі кошмарні сни і навіть хвороби (Мк. 3:27)⁷². Тому якщо ми служимо людині — маємо бути духовно дужими і готовими покласти за неї свою душу. *«Хто душу свою зберігає, той погубить її, хто ж за Мене погубить душу свою, той знайде її»* (Мф. 10:39). Чим ми ризикуємо насправді, якщо наша душа вічна і ми віддали її Господу, хто може у нас її забрати? (Лк. 10:18-19)⁷³ Та щоб лукаві сили не взяли над нами гору, дуже важливо контролювати себе та не допускати себе до гріха. Звісно людина не може зовсім не грішити, але коли ми розпочинаємо битву — компроміси для нас більше неможливі (Ефес. 6:11-12)⁷⁴. Особливо берегтися треба гріха марнославства за Божі досягнення (Гал. 6:14)⁷⁵.

Маємо просто робити те, що маємо, що дає нам Господь. (Мк. 14:6-8)⁷⁶ І якщо ми знаємо (душа нам каже), що те, що

71 «А тих, хто вірує, супроводити будуть ознаки такі: у Ім'я Моє демонів будуть вигонити, говоритимуть мовами новими, братимуть змії; а коли смертодійне що вип'ють, не буде їм шкодити; кластимуть руки на хворих, і добре їм буде!» (Мк. 16:17-18)

72 «Ніхто бо не може вдертись у дім дужого, та й пограбувати добро його, якщо перше не зв'яже дужого, і аж тоді пограбує господу його» (Мк. 3:27).

73 «Він же промовив до них: Я бачив того сатану, що з неба спав, немов блискавка. Ось Я владу вам дав наступати на змії та скорпіонів, і на всю силу ворожу, і ніщо вам не зашкодить» (Лк. 10:18-19).

74 «Зодягніться в повну Божу зброю, щоб могли ви стати проти хитрощів диявольських. Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти влади, проти світоправителів цієї темряви, проти піднебесних духів злоби» (Ефес. 6:11-12).

75 «А щодо мене, то нехай нічим не хвалюся, хіба тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, що ним

ми робимо — правильно, не треба розмірковувати скільки ми втратимо, треба робити, і тоді Господь каже, що *«той багатократно одержить і успадкує вічне життя»* (Мф. 19:29).

«А вони здивувалися дуже, і казали один до одного: Хто ж тоді може спасти-ся? Ісус же поглянув на них і промовив: Неможливе це людям, а не Богові. Бо для Бога можливе все!» (Мк. 10:26-27).

«Силкуйтеся ввійти тісними ворітьми, бо кажу вам, багато-хто будуть намагатися ввійти, та не зможуть!» (Лк. 13:24).

розп'ятий світ для мене, а я для світу» (Гал. 6:14).

76 «Ісус же сказав: Залишіть її! Чого прикрість їй робите? Вона добрий учинок зробила Мені. Бо вбогих ви маєте завжди з собою, і коли схочете, можете їм робити добро, Мене ж не постійно ви маєте. Що могла, те зробила вона: заздалегідь намастила Моє тіло на похорон...» (Мк. 14:6-8)

Цитати з Євангеліє на тему: «Можливість спасіння»

Лк. 23: 39-43

39 А один із розп'ятих злочинників став зневажати Його й говорити: Чи Ти не Христос? То спаси Себе й нас!

40 Обізвався ж той другий, і докоряв йому, кажучи: Чи не боїшся ти Бога, коли й сам на те саме засуджений?

41 Але ми справедливо засуджені, і належну заплату за вчинки свої беремо, Цей же жадного зла не вчинив.

42 І сказав до Ісуса: Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє!

43 І промовив до нього Ісус: Поправді кажу тобі, ти будеш зо Мною сьогодні в раю!

Мф. 18: 11-14; Лк. 19: 10

11 Син бо Людський прийшов, щоб спасти загинуле.

12 Як вам здається: коли має який чоловік сто овець, а одна з них заблудить, то чи він не покине дев'ятдесятьох і дев'ятьох у горах, і не піде шукати заблудлої?

13 І коли пощастить відшукати її, поправді кажу вам, що радіє за неї він більше, аніж за дев'ятдесятьох і дев'ятьох незаблудлих.

14 Так волі нема Отця вашого, що на небі, щоб загинув один із цих малих.

Лк. 15: 8-24

8 Або яка жінка, що має десять драхм, коли згубить драхму одну, не засвічує світла, і не мете хати, і не шукає уважно, аж поки не знайде?

9 А знайшовши, кличе приятельок та сусідок та каже: Радійте зо мною, бо знайшла я загублену драхму!

10 Так само, кажу вам, радість буває в Божих Ангелів за одного грішника, який кається.

11 І Він оповів: У чоловіка одного було два сини.

12 І молодший із них сказав батькові: Дай мені, батьку, належну частину маєтку! І той поділив поміж ними маєток.

13 А по небагатьох днях зібрав син молодший усе, та й подався до далекого краю, і розтратив маєток свій там, живучи марнотратно.

14 А як він усе прожив, настав голод великий у тім краї, і він став бідувати.

15 І пішов він тоді і пристав до одного з мешканців тієї землі, а той вислав його на поля свої пасти свиней.

16 І бажав він наповнити шлунка свого хоч стручками, що їли їх свині, та ніхто не давав їх йому.

17 Тоді він спам'ятався й сказав: Скільки в батька мого наймитів мають хліба аж надмір, а я отут з голоду гину!

18 Устану, і піду я до батька свого, та й скажу йому – Прогрішився я, отче, против неба та супроти тебе...

19 Недостойний я вже зватись сином твоїм; прийми ж мене, як одного з своїх наймитів...

20 І, вставши, пішов він до батька свого. А коли він далеко ще був, його батько вгледів його, і переповнився жалем: і побіг він, і кинувсь на шию йому, і зачав цілувати його!

21 І озвався до нього той син: Прогрішився я, отче, против неба та супроти тебе, і недостойний вже зватися сином твоїм...

22 А батько рабам своїм каже: Принесіть негайно одягу найкращу, і його зодягніть, і персня подайте на руку йому, а сандалі на ноги.

23 Приведіть теля відгодоване та заколіть, будемо їсти й радіти,

24 бо цей син мій був мертвий і ожив, був пропав і знайшовся! І почали веселитись вони.

Мф. 19: 25-26; Мк. 10: 26-27; Лк. 18: 26-27

25 Як учні ж Його це зачули, здивувалися дуже й сказали: Хто ж тоді може спастися?

26 А Ісус позирнув і сказав їм: Неможливе це людям, та можливе все Богові.

Лк. 13: 23-24

23 І озвався до Нього один: Господи, хіба буде мало спасених? А Він відказав їм:

24 Силкуйтеся ввійти тісними ворітьми, бо кажу вам, багато-хто будуть намагатися ввійти, та не зможуть!

Мф. 25: 1-13

1 Тоді Царство Небесне буде подібне до десяти дів, що вибрали каганці свої, та й пішли зустрічати молодого.

2 П'ять же з них нерозумні були, а п'ять мудрі.

3 Нерозумні ж, узявши каганці, не взяли із собою оливи.

4 А мудрі набрали оливи в посудинки разом із своїми каганцями.

5 А коли забаривсь молодий, то всі задрімали й поснули.

6 А опівночі крик залунав: Ось молодий, виходьте назустріч!

7 Схопились тоді всі ті діви, і каганці свої наготували.

8 Нерозумні ж сказали до мудрих: Дайте нам із своєї оливи, бо наші каганці ось гаснуть.

9 Мудрі ж відповіли та сказали: Щоб, бува, нам і вам не забракло, краще вдайтеся до продавців, і купіть собі.

10 І як вони купувати пішли, то прибув молодий; і готові ввійшли на весілля з ним, і замкнені двері були.

11 А потім прийшла й решта дів і казала: Пане, пане, відчини нам!

12 Він же в відповідь їм проказав: Поправді кажу вам, не знаю я вас!

13 Тож пильнуйте, бо не знаєте ні дня, ні години, коли прийде Син Людський!

Лк. 21: 6-36; Мф. 24: 2-44; Мк. 13: 2-37

6 Надійдуть ті дні, коли з того, що бачите, не зостанеться й каменя на камені, який не зруйнується...

7 І запитали Його та сказали: Учителю, коли ж оце станеться? І, яка буде ознака, коли має початися це?

8 Він же промовив: Стережіться, щоб вас хто не звів. Бо багато-хто прийдуть в Ім'я Моє, кажучи: Це Я, і Час наблизився. Та за ними не йдіть!

9 І, як про війни та розрухи почуєте ви, не лякайтесь, бо перш статись належить тому. Але це не кінець ще.

10 Тоді промовляв Він до них: Повстане народ на народ, і царство на царство.

11 І будуть землетруси великі та голод, та помір місцями, і страшні та великі ознаки на небі.

12 Але перед усім тим накладуть на вас руки свої, і переслідувати будуть, і видаватимуть вас у синагоги й в'язниці, і поведуть вас до царів та правителів через Ім'я Моє.

13 Але це стане вам на свідоцтво.

14 Отож, покладіть у серця свої наперед не гадати, що будете відповідати,

15 бо дам Я вам мову та мудрість, що не зможуть противитись чи суперечити їй всі противники ваші.

16 І будуть вас видавати і батьки, і брати, і рідня, і друзі, а декому з вас заподіють і смерть.

17 І за Ім'я Моє будуть усі вас ненавидіти.

18 Але й волосина вам із голови не загине!

19 Терпеливістю вашою душі свої ви здобудете.

20 А коли ви побачите Єрусалим, військом оточений, тоді знайте, що до нього наблизилось спустошення.

21 Тоді ті, хто в Юдеї, нехай у гори втікають; хто ж у середині міста, нехай вийдуть; хто ж в околицях, хай не вертаються в нього!

22 Бо то будуть дні помсти, щоб виконалося все написане.

23 Горе ж вагітним та тим, хто годує грудьми, у ті дні, бо буде велика нужда на землі та гнів над цим людом!

24 І поляжуть під гострим мечем, і заберуть до неволі поміж усі народи, і погани топтатимуть Єрусалим, аж поки не скінчиться час тих поган...

25 І будуть ознаки на сонці, і місяці, і зорях, і тривога людей на землі, і збентеження від шуму моря та хвиль,

26 коли люди будуть мертвіти від страху й чекання того, що йде на увесь світ, бо сили небесні порушаться.

27 І побачать тоді Сина Людського, що йтиме на хмарах із силою й великою славою!

28 Коли ж стане збуватися це, то випростуйтесь, і підійміть свої голови, бо зближається ваше визволення!

29 І розповів Він їм притчу: Погляньте на фігове дерево, і на всіякі дерева:

30 як вони вже розпукуються, то, бачивши це, самі знаєте, що близько вже літо.

31 Так і ви, як побачите, що діється це, то знайте, що Боже Царство вже близько!

32 Поправді кажу вам: Не перейде цей рід, аж усе оце станеться.

33 Небо й земля проминуться, але не минуться слова Мої!

34 Уважайте ж на себе, щоб ваші серця не обтяжувалися ненажерством та п'янством, і життєвими клопатами, і щоб день той на вас не прийшов несподівано, 35 немов сітка; бо він прийде на всіх, що живуть на поверхні всієї землі.

36 Тож пильнуйте, і кожного часу моліться, щоб змогли ви уникнути всього того, що має відбутись, та стати перед Сином Людським!

Ін. 1: 29

29 Наступного дня Іван бачить Ісуса, що до нього йде, та й каже: Оце Агнецъ Божий, що на Себе гріх світу бере!

Ін. 3: 14-17

14 І, як Мойсей підніс змія в пустині, так мусить піднесений бути й Син Людський,

15 щоб кожен, хто вірує в Нього, мав вічне життя.

16 Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне.

17 Бо Бог не послав Свого Сина на світ, щоб Він світ засудив, але щоб через Нього світ спасся.

Мк. 3: 28-29

28 Поправді кажу вам, що простяться людським синам усі прогріхи та богозневаги, хоч би як вони богозневажали.

29 Але, хто богозневажить Духа Святого, повіки йому не відпуститься, але гріху вічному він підпадає.

Мф. 12: 31-32, 36-37

31 Тому то кажу вам: усякий гріх, навіть богозневага, проститься людям, але богозневага на Духа не проститься!

32 І як скаже хто слово на Людського Сина, то йому проститься те; а коли скаже проти Духа Святого, не проститься того йому ані в цім віці, ані в майбутнім!

36 Кажу ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня!

37 Бо зо слів своїх будеш виправданий, і зо слів своїх будеш засуджений.

Мф. 10: 32-33; Мк. 8: 38; Лк. 12: 8-9

32 Отже, кожного, хто Мене визнає перед людьми, того перед Небесним Отцем Моїм визнаю й Я.

33 Хто ж Мене відцурається перед людьми, того й Я відцураюся перед Небесним Отцем Моїм.

Мк. 14: 29-31

29 І відізвався до Нього Петро: Хоч спокусяться й усі, та не я!

30 Ісус же йому відказав: Поправді кажу тобі, що сьогодні, цієї ось ночі, перше ніж заспіває півень двічі, відречешся ти тричі від Мене!

31 А він ще сильніш запевняв: Коли б мені й умерти з Тобою, я не відречуся Тебе!...

Мк. 14: 66-72

66 А коли Петро був на подвір'ї надолі, приходить одна із служниць первосвященника,

67 і як Петра вона вгледіла, що грівся, подивилась на нього та й каже: І ти був із Ісусом Назарянином!

68 Він же відрікся, говорячи: Не відаю, і не розумію, що кажеш... І вийшов назовні, на переддвір'я. І заспівав тоді півень.

69 Служниця ж, коли його вгледіла, стала знов говорити приявним: Цей із них!

70 І він знову відрікся. Незабаром же знов говорили приявні Петрові: Поправді, ти з них, бо ти галілеянин. Та й мова твоя така сама.

71 А він став клястись та божитись: Не знаю Цього Чоловіка, про Якого говорите ви!

72 І заспівав півень хвилі тієї подруге. І згадав Петро слово, що Ісус був промовив йому: Перше ніж заспіває півень двічі, відречешся ти тричі від Мене. І кинувся він, та й плакати став...

Ін. 21: 15-17

15 Як вони вже поснідали, то Ісус промовляє до Симона Петра: Симоне, сину Йонин, чи ти любиш мене більше цих? Той каже Йому: Так, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе! Промовляє йому: Паси ягнята Мої!

16 І говорить йому Він удруге: Симоне, сину Йонин, чи ти любиш Мене? Той каже Йому: Так, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе! Промовляє йому: Паси вівці Мої!

17 Утретє Він каже йому: Симоне, сину Йонин, чи кохаєш Мене? Засмутився Петро, що спитав його втретє: Чи кохаєш Мене? І він каже Йому: Ти все відаєш, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе! Промовляє до нього Ісус: Паси вівці Мої!

Мф. 16: 17-19

17 А Ісус відповів і до нього промовив: Блаженний ти, Симоне, сину Йонин, бо не тіло і кров тобі оце виявили, але Мій Небесний Отець.

18 І кажу Я тобі, що ти скеля, і на скелі оцій побудую Я Церкву Свою, і сили адові не переможуть її.

19 І ключі тобі дам від Царства Небесного, і що на землі ти зв'яжеш, те зв'язане буде на небі, а що на землі ти розв'яжеш, те розв'язане буде на небі!

Мф. 4: 17

17 Із того часу Ісус розпочав проповідувати й промовляти: Покайтеся, бо наблизилось Царство Небесне!

Лк. 18: 9-14

9 А для деяких, що були себе певні, що вони ніби праведні, і за ніщо мали інших, Він притчу оцю розповів.

10 Два чоловіки до храму ввійшли помолитись, один фарисей, а другий був митник.

11 Фарисей, ставши, так молився про себе: Дякую, Боже, Тобі, що я не такий, як інші люди: здирщики, несправедні, перелюбні, або як цей митник.

12 Я пощу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що тільки надбаю!

13 А митник здалека стояв, та й очей навіть звести до неба не смів, але бив себе в груди й казав: Боже, будь милостивий до мене грішного!...

14 Говорю вам, що цей повернувся до дому свого більш виправданий, аніж той. Бо кожен, хто підноситься, буде понижений, хто ж понижається, той піднесеться.

Ін. 8: 3-5, 7, 9-11

3 І ось книжники та фарисеї приводять до Нього в перелюбі схоплену жінку, і посередині ставлять її,

4 та й говорять Йому: Оцю жінку, Учителю, зловлено на гарячому вчинку перелюбу...

5 Мойсей же в Законі звелів нам таких побивати камінням. А Ти що говориш?

7 А коли ті не переставали питати Його, Він підвівся й промовив до них: Хто з вас без гріха, нехай перший на неї той каменем кине!...

9 А вони, це почувши й сумлінням докорені, стали один по одному виходити, почавши з найстарших та аж до останніх. І zostавсь Сам Ісус і та жінка, що стояла всередині...

10 І підвівся Ісус, і нікого, крім жінки, не бачивши, промовив до неї: Де ж ті, жінко, що тебе оскаржали? Чи ніхто тебе не засудив?

11 А вона відказала: Ніхто, Господи... І сказав їй Ісус: Не засуджую й Я тебе. Іди собі, але більш не гріши!

Лк. 7: 37-47

37 І ось жінка одна, що була в місті, грішниця, як дізналась, що Він у фарисеевім домі засів при столі, алябастрову пляшечку мира принесла,

38 і, припавши до ніг Його ззаду, плачучи, почала обливати слізьми Йому ноги, і волоссям своїм витирала, ноги Йому цілувала та миром мастила...

39 Побачивши це, фарисей, що покликав Його, міркував собі, кажучи: Коли б був Він пророк, Він би знав, хто ото й яка жінка до Нього торкається, бож то грішниця!

40 І озвався Ісус та й говорить до нього: Маю, Симоне, дещо сказати тобі. А той відказав: Кажи, Учителю.

41 І промовив Ісус: Були два боржники в одного вірителя; один був винен п'ятсот динаріїв, а другий п'ятдесят.

42 Як вони ж не могли заплатити, простив він обом. Скажи ж, котрий із них більше полюбить його?

43 Відповів Симон, говорячи: Думаю, той, кому більше простив. І сказав Він йому: Розсудив ти правдиво.

44 І, обернувшись до жінки, Він промовив до Симона: Чи ти бачиш цю жінку? Я прибув у твій дім, ти на ноги Мої не подав і води, а вона окропила слізьми Мої ноги й обтерла волоссям своїм.

45 Поцілунку не дав ти Мені, а вона, відколи ввійшов Я, Мої ноги цілує невпинно.

46 Голови ти Моєї оливою не намастив, а вона миром ноги мої намастила...

47 Ось тому говорю Я тобі: Численні гріхи її прощені, бо багато вона полюбила. Кому ж мало прощається, такий мало любить.

Мф. 11: 27-30

27 Передав Мені все Мій Отець. І Сина не знає ніхто, крім Отця, і Отця не знає ніхто, окрім Сина, та кому Син захоче відкрити.

28 Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою!

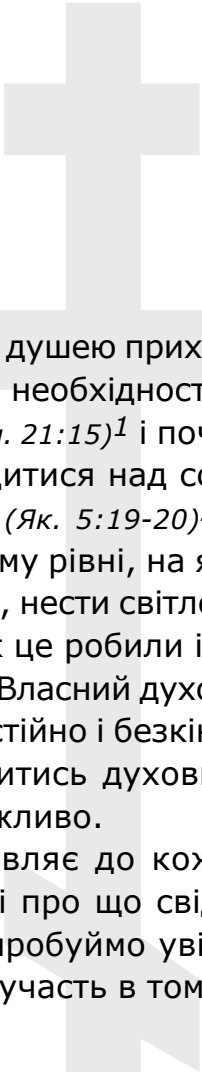
29 Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм.

30 Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!

Тема 8.

**«Вічне служіння Богу
на Землі і на Небі»**

Людина розумом і душею приходить до усвідомлення необхідності служіння Богу та людям (Ін. 21:15)¹ і починає не тільки духовно трудитися над собою, а і допомагати іншим (Як. 5:19-20)². Ми починаємо кожен на тому рівні, на якому можемо в даний момент, нести світло Господнє в душі людей, як це робили і святі апостоли (Мф. 5:14-16)³. Власний духовний розвиток при цьому постійно і безкінечно поглиблюється, залишитись духовно на одному рівні нам неможливо.

Що Господь промовляє до кожного з нас через Євангеліє і про що свідчать чотири євангеліста? Спробуймо увійти в Євангеліє та прийняти участь в тому, що говорить Господь.

1. Лк. 20:35-38:

«А ті, що будуть достойні того віку й воскресіння з мертвих, не будуть ні

¹«Як вони вже поснідали, то Ісус промовляє до Симона Петра: Симоне, сину Йонин, чи ти любиш мене більше цих? Той каже йому: Так, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе! Промовляє йому: Паси ягнята Мої!» (Ін. 21:15)

²«Браття мої, коли хто з-поміж вас заблудить від правди, і його хто наверне, хай знає, що той, хто грішника навернув від його блудної дороги, той душу його спасає від смерти та безліч гріхів покриває!» (Як. 5:19-20)

³«Ви світло для світу. Не може схватися місто, що стоїть на верховині гори. І не запалюють світильника, щоб поставити його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми,

женитись, ні заміж виходити, ні вмерти вже не можуть, бо рівні вони Анголам, і вони сини Божі, синами воскресіння будучи. А що мертві встають, то й Мойсей показав при кущі, коли він назвав Господа Богом Авраамовим, і Богом Ісаковим, і Богом Якововим. Бог же не є Богом мертвих, а живих, бо всі в Нього живуть.»

Всім своїм серцем, душею і розумом ми прагнемо майбутнього життя, але за складом свого розуму вважаємо, що там, у вічності, будемо жити так, або майже так, як ми бачимо люди живуть тут, на Землі. Але Господь каже — ні. Щоб бути достойними та готовими до майбутнього життя, треба перемогти похоть своєї плоті (Гал. 5:24)⁴, бо там немає ні чоловіків, ні жінок, ні жодних плотських похитливих бажань. На Землі в тілі ми маємо ці бажання, бо Господом влаштовано, щоб таким чином продовжувався людський рід. Але маємо глибоко розуміти духовну сторону інтимних стосунків та не потрапити в залежність від своїх плотських бажань — це той іспит, який ми маємо пройти тут, на землі (1 Кор. 7:1-5)⁵. Коли люди не розуміють духовної сторони інтимного життя — живуть невінчані («навіщо це потрібно?»), мають випадкові зв'язки — постійно чиниться гріх (Мф. 5:27-28)⁶, який

щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославили Отця вашого, що на небі» (Мф. 5:14-16).

⁴«А ті, що Христові Ісусові, розп'яли вони тіло з пожадливостями та з похотями» (Гал. 5:24).

⁵«А про що ви писали мені, то добре було б чоловікові не дотикатися жінки. Але щоб уникнути розпусти, нехай кожен муж має дружину свою, і кожна жінка хай має свого чоловіка. Нехай віддає чоловік своїй дружині потрібну любов, так же само й чоловікові дружина. Дружина не володіє над тілом своїм, але чоловік; так же само й чоловік не володіє над тілом своїм, але дружина. Не вхилийтесь одне від одного, хібащо часом за згодою, щоб бути в пості та молитві, та й сходьтесь знову до купи, щоб вас сатана не спокушував вашим нестриманням» (1 Кор. 7:1-5).

⁶«Ви чули, що сказано: Не чини перелюбу. А Я вам кажу, що кожен, хто на жінку поглядить із пожадливістю, той уже вчинив із нею перелюб у серці своїм» (Мф. 5:27-28).

веде їх до того, що вони самі руйнують своє життя та життя своїх ближніх, розпадаються сім'ї, робляться аборти і т.д.

«...ні вмерти вже не можуть...» (Лк. 20:36). Душа безсмертна.

«...бо рівні вони Анголам...» (Лк. 20:36). Кожен з нас від народження має Ангела-Охоронителя, який служить нам вдень і вночі (Мф. 18:10)⁷. Він має свою волю, як і ми, але свою волю і вибір повністю підкорив Господу. Чи відчуваємо ми насправді повсякчас захист нашого Ангела-Охоронителя? Чи молимося та дякуємо йому за допомогу?

«...і вони сини Божі...» (Лк. 20:36). Господь називає нас синами чи дочками Божими, «...синами воскресіння були...» (Лк. 20:36). Для того, щоб мати змогу воскреснути в Господі та стати синами Божими, маємо померти для гріха (Рим. 6:10-13)⁸. Бо доки ми живі для гріха, тобто продовжуємо грішити — гріх нас умиротворює і ми не зможемо воскреснути в Господі.

Що маємо зробити, щоб бути у Бога живим? Померти для гріха і народитися Духом в Господі (Ін. 3:3)⁹.

2. Лк. 9: 23-25:

«А до всіх Він промовив: Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме щоденно свого

⁷ «Стережіться, щоб ви не погордували ані одним із малих цих; кажу бо Я вам, що їхні Анголи повсякчасно бачать у небі обличчя Мого Отця, що на небі» (Мф. 18:10).

⁸ «Бо що вмер Він, то один раз умер для гріха, а що живе, то для Бога живе. Так само ж і ви вважайте себе за мертвих для гріха й за живих для Бога в Христі Ісусі, Господі нашім. Тож нехай не панує гріх у смертельному вашому тілі, щоб вам слухатись його пожадливість, і не віддавайте членів своїх гріхові за знаряддя неправедности, але віддавайте себе Богові, як оживих із мертвих, а члени ваші Богові за знаряддя праведности» (Рим. 6:10-13).

⁹ «Ісус відповів і до нього сказав: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства» (Ін. 3:3).

хреста, та й за Мною йде. Бо хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто ради Мене згубить душу свою, той її збереже. Яка ж користь людині, що здобуде весь світ, але занапастить чи згубить себе?»

Мф. 10: 28:

«І не лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі вбити не може; але бійтеся більше того, хто може й душу, і тіло вам занапастити в геєнні».

Маємо прагнути йти за Господом. Для цього маємо зректись себе (своїх гріховних бажань та пристрастей, своєї гордині, своєї волі), взяти свій хрест і віддати свою душу на служіння Богу і людям. Якщо ми захочемо зберегти свою душу — Господь каже, що втратимо її, а яка нам користь придбати весь світ, якщо ми загубимо свою душу?

Наше тіло на Землі може потрапити в руки будь-яких людей, його можуть вбити, але з нашою душею нічого зробити не можна, вона вічна. Тому не треба боятись тих, хто може вбити наше тіло, адже духовне насилля страшніше за фізичне, треба остерігатися тих, хто може згубити нашу душу і тіло.

3. Мф. 25: 31-46:

«Коли ж прийде Син Людський у славі Своїй, і всі Анголи з Ним, тоді Він засяде на престолі слави Своєї. І перед Ним усі народи зберуться, і Він відділить одного від одного їх, як відділяє вівчар овець від козлів. І поставить Він вівці праворуч Себе, а козлята ліворуч. Тоді скаже Цар тим, хто праворуч Його: Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство, уготоване вам від закладин світу. Бо Я голодував був і ви нагодували Мене, прагнув і ви напоїли Мене, мандрівником Я був і Мене прийняли ви. Був нагий і Мене зодягли ви, слабував і Мене ви відвідали, у в'язниці Я був і прийшли ви до Мене. Тоді відповідять Йому праведні й скажуть: Господи, коли то Тебе ми голодного бачили і нагодували, або спрагненого і напоїли? Коли то Тебе мандрівником ми бачили і прийняли, чи нагим і зодягли? Коли то Тебе ми недужого бачили, чи в в'язниці і до Тебе прийшли? Цар відповість і промовить до них: Поправді кажу вам: що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, те Мені ви вчинили. Тоді скаже й тим, хто ліворуч: Ідіть ви від Мене, прокляті, у вічний огонь, що дияволові та його посланцям

приготований. Бо Я голодував був і не нагодували Мене, прагнув і ви не напоїли Мене, мандрівником Я був і не прийняли ви Мене, був нагий і не зодягли ви Мене, слабий і в в'язниці і Мене не відвідали ви. Тоді відповідять і вони, промовляючи: Господи, коли то Тебе ми голодного бачили, або спрагненого, або мандрівником, чи нагого, чи недужого, чи в в'язниці і не послужили Тобі? Тоді Він відповідь їм і скаже: Поправді кажу вам: чого тільки одному з найменших цих ви не вчинили, Мені не вчинили! І ці підуть на вічну муку, а праведники на вічне життя».

Нас будуть судити, кожен з нас має це усвідомлювати і готуватись до суду. Коли ми знаємо, що на нас чекає мирський суд — ми наймаємо адвоката, шукаємо свідків, трудимось, виправляємо, наскільки можливо, свої хибні вчинки та всіма можливими способами намагаємось поліпшити свій майбутній вирок. Так само маємо робити і готуючись до суду нашої душі, бо Син Божий оголосив, що всіх нас будуть судити і цей суд відбудеться по нашому ставленню до ближніх — всіх тих людей, яких посилає нам Господь: сусідів, колег, рідних... Чи відмахуємось від них у відповідь на прохання про допомогу, прикриваючи

¹⁰ «Діти, слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливе! Шануй свого батька та матір це перша за-

небажання спілкуватись відсутністю часу, грошей, втомою і т.д., або служимо їм, як Господу? Саме так маємо служити, немов Господу, а не людям (Еф. 6:1-8)¹⁰.

Кого ми не нагодували та не напоїли фізично і духовно? Якщо ми маємо можливість духовно напоїти спраглу людину — дати їй розуміння гріха та покаяння — ми зобов'язані це зробити, інакше це рівносильно тому, щоб мати ліки, та не дати їх хворому (1 Ін. 3:10)¹¹. Це і є той злочин, в якому нас звинуватять на суді.

Так само мусимо годувати фізично голодних та поїти спраглих. Коли, наприклад, до нас на вулиці підходить дитина і просить грошей на їжу — не обов'язково давати гроші, якщо ми знаємо, що за рогом дитину зустріне дорослий і їх забере, але нагодувати її ми можемо (1 Ін. 3:17-18)¹². А поки будемо йти з дитиною до магазину можна навчити її молитися до Бога, вивчивши з нею наприклад молитву «Отче наш».

Чи даємо ми дах над головою людині, якій немає де заночувати? (1 Пет. 4:9)¹³ Коли ж будемо користуватись чиеюсь гостинністю, маємо пам'ятати, що не варто зловживати. Мандрівник має гостювати не більше трьох днів, за винятком тих випадків, коли господарі щиро просять гостя залишитись довше.

повідь з обітницею, щоб добре велося тобі, і щоб ти був на землі довголітній! А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остереженні Божому! Раби, слухайтеся тілесних панів зо страхом і тремтінням у простоті серця вашого, як Христа! Не працюйте тільки про людське око, немов чоловіковгодники, а як раби Христові, чинить від душі волю Божу, служить із зичливістю, немов Господеві, а не людям! Знайте, що кожен, коли зробить що добре, те саме одержить від Господа, чи то раб, чи то вільний» (Еф. 6:1-8).

11 «Цим пізнаються діти Божі та діти дияволові: Кожен, хто праведности не чинить, той не від Бога, як і той, хто брата свого не любить!» (1 Ін. 3:10)

12 «А хто має достаток на світі, і бачить брата свого в недостатчі, та серце своє зачинає від нього, то як Божа любов пробуває в такому? Діточки, любімо не словом, ані язиком, але ділом та правдою!» (1 Ін. 3:17-18)

13 «Будьте гостинні один до одного без нехоті!» (1 Пет. 4:9)

Чи дали ми одяг тим, хто цього потребує? (Лк. 3:10-11)¹⁴ Кожен з нас має в своїй шафі речі, які не використовує. Їх можна випрати, привести до ладу, якщо потрібно, підшити, попросувати... — все це маємо зробити тому, що ми віддаємо свої речі Богу (Еф. 6:7)¹⁵ і вони мають бути в належному стані. Потім покликати священника та освятити речі, щоб людина отримала духовно нову одягу, і віддати. Все це нескладно зробити і здається нам дрібницями, але маємо усвідомити, що ціна цих дрібниць — відповідь на страшному суді.

Чи відвідуємо хворих та піклуємось про них? Хворих рідних ми зазвичай відвідуємо, а чужих людей? Чи відвідуємо в'язнів? Нас зупиняє багато питань: як можна потрапити до лікарні чи в'язниці, кого відвідувати, як, кому і що передавати? Якщо ми від душі захочемо і попросимо Господа — для служіння нам обов'язково відкриються двері будь-якої в'язниці чи лікарні (Мф. 21:22)¹⁶. Прагнучи духовних випробувань, преподобний Серафим Саровський просив у Господа, щоб на нього напали розбійники — і одержав за своєю молитвою, бо сказано: «*просіть і буде вам дано*» (Мф. 7:7), якщо ми просимо усвідомлюючи, що маємо в цьому духовну потребу. Не треба піклуватись про

¹⁴ «А люди питали його й говорили: Що ж нам робити? І сказав він у відповідь їм: У кого дві сорочці, нехай дасть немаючому; а хто має поживу, нехай робить так само» (Лк. 3:10-11).

¹⁵ «...служіть із зичливостю, немов Господеві, а не людям!» (Еф. 6:7)

¹⁶ «І все, чого ви в молитві попросите з вірою, то одержите» (Мф. 21:22).

те, як саме Господь виконає наше прохання (Як. 4:13-16)¹⁷, про відкрити нам можливість може підказати ситуація або будь-яка людина. Наприклад, після того, як ми попросимо про можливість відвідати людину у в'язниці, до нас може зайти сусідка, розповісти, що її син потрапив до в'язниці, вона хворіє і нікому віддати йому передачу. Кожен день поруч з нами може виникати велика кількість можливостей для служіння, але ми використовуємо тільки ті з них, до яких ми готові (1 Кор. 12:28-31)¹⁸. Люди хоч на кожному кроці можуть казати нам, що у них рідні і близькі у в'язниці, але якщо ми неготові до такого служіння, ми можемо навіть не помітити цього. Якщо ж ми попросимо Господа і отримаємо — обов'язково відмітимо собі, що це те, про що ми просили, прославимо Бога і з радістю послужимо (Ін. 16:24)¹⁹. Коли ми молимося до Господа і просимо поглиблення свого служіння, ми починаємо створювати обставини і скоро побачимо, як нам буде відкриватися те, про що ми просимо. Так ми починаємо створювати світ навколо себе.

Нас будуть судити! Готуймося до суду! (1 Пет. 1:17)²⁰ Ми маємо жити з думкою про те, що чим би ми не займалися, як би не чинили в своєму житті, ми потрапимо на суд Господній. Тому замість піклуватися

17 «А ну тепер ви, що говорите: «Сьогодні чи завтра ми підем у те чи те місто, і там рік проживемо, та будемо торгувати й заробляти, ви, що не відаєте, що трапиться завтра, яке ваше життя? Бо це пара, що на хвилю з'являється, а потім зникає!... Замість того, щоб вам говорити: Як хоче Господь та будемо живі, то зробимо це або те. А тепер ви хвалитеся в своїх гордошах, лиха всяка подібна хвальба!» (Як. 4:13-16)

18 «Чи ж усі апостоли? Чи ж усі пророки? Чи ж усі вчителі? Чи ж усі сили чудодійні? Чи ж усі мають дари вздо-влення? Чи ж мова-ми всі розмовляють? Чи ж усі вияснюють? Тож дбайте ревно про ліпші дари, а я вам покажу путь іще кращу!» (1 Кор. 12:28-31)

19 «Не просили ви досі нічого в Ім'я Моє. Просіть і отримаєте, щоб повна була ваша радість» (Ін. 16:24).

20 «І коли ви Отцем звете Того, Хто кожного, не зважаючи на особу, судить за вчинок, то в страху провадьте час вашого тимчасового замешкання» (1 Пет. 1:17).

про людську думку, що сьогодні одна, а завтра інша, краще подумати яку відповідь ми дамо перед Господом (Лк. 12:8-9)²¹. Що може серйозніше та вірніше допомогти нам прослідкувати за правильністю наших слів, дій та думок, як не думка про те, що ми скажемо стоячи перед Господом на суді? (Рим. 14:12)²² Вона змусить нас, як би там не було, робити те, що треба, переступаючи через власне ліниство, бажання робити щось інше, гординю і т.д.

²¹ «Кажу ж вам: Кожного, хто перед людьми Мене визнає, того визнає й Син Людський перед Ангелами Божими. Хто ж Мене відцурається перед людьми, того відцураються перед Ангелами Божими» (Лк. 12:8-9).

²² «Тому кожен із нас сам за себе дасть відповідь Богові» (Рим. 14:12).

4. Мф. 13: 41-43:

«Пошле Людський Син Своїх Ангелів, і вони позбирають із Царства Його всі спокуси, і тих, хто чинить беззаконня, і їх повкидають до печі огненної, буде там плач і скрегіт зубів! Тоді праведники, немов сонце, засяють у Царстві свого Отця. Хто має вуха, нехай слухає!»

Ангели Господа зберуть всі спокуси та всіх тих, хто чинить беззаконня. Хто з нас не чинить беззаконня, не грішить? Кожен грішить (Пс. 13:2-3)²³. Тож це нас ангели заберуть у вогняну піч, якщо ми не покаємось і не припинимо грішити. Намагатись не грішити мало, Господь прямо каже, що тих хто чинить беззаконня заберуть у пекло, тож маємо робити все, що тільки можемо, щоб не грішити, з усіх наших сил.

²³ «Господь поглянув з неба на синів людських, щоб побачити: чи є розумний, що шукає Бога? Всі заблудили, всі нікчемні стали: нема тих, хто чинив би добро, нема жодного» (Пс. 13:2-3).

5 Ін. 5: 28-29:

«Не дивуйтесь цьому, бо надходить година, коли всі, хто в гробах, Його голос почують, і повиходять ті, що чинили добро, на воскресення життя, а котрі зло чинили, на воскресення Суду».

Душі тих, чиї тіла померли, почують голос Господа, адже у Бога немає мертвих (Лк. 20:37-38)²⁴. Ті, хто творить добро своїм ближнім — це ті, хто фізично та духовно годував голодних, одягав нагих, давав дах над головою тим, хто його потребує, піклувався про хворих та відвідував ув'язнених (Мф. 25:34-40)²⁵. Робив всі ті справи, за якими нас судитиме Господь на страшному суді. Коли ми не творимо добро, чим ми займаємось? Творимо беззаконня чи спокушаємо людей? Тоді нас чекає воскресіння осуду.

6. Мф. 22: 1-14:

«А Ісус, відповідаючи, знов почав говорити їм притчами, кажучи: Царство Небесне подібне одному цареві, що весілля справляв був для сина свого. І послав він своїх рабів покликати тих, хто був на весілля запрошений, та ті не хотіли прийти. Знову послав він інших рабів, наказуючи: Скажіть запрошеним: Ось я приготував обід

²⁴«А що мертві встають, то й Мойсей показав при кущі, коли він назвав Господа Богом Авраамовим, і Богом Ісаковим, і Богом Яковим. Бог же не є Богом мертвих, а живих, бо всі в Нього живуть» (Лк. 20:37-38).

²⁵«Тоді скаже Цар тим, хто праворуч Його: Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство, уготоване вам від закладин світу. Бо Я голодував був і ви нагодували Мене, прагнув і ви напоїли Мене, мандрівником Я був і Мене прийняли ви. Був нагий і Мене зодягли ви, слабував і Мене ви відвідали, у в'язниці Я був і прийшли ви до Мене. Тоді відповідять Йому праведні й скажуть: Господи, коли то Тебе ми голодного бачили і нагодували, або спрагненого і напоїли? Коли то Тебе мандрівником ми бачили і прийняли, чи нагим і зодягли? Коли то Тебе ми недужого бачили, чи в в'язниці і до Тебе прийшли? Цар відповість і промовить до них: Поправді кажу вам: що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, те Мені ви вчинили» (Мф. 25:34-40).

свій, закололи бики й відгодоване, і все готове. Ідіть на весілля! Та вони злегковажили та порозходились, той на поле своє, а той на свій торг. А останні, похапавши рабів його, знущалися, та й повбивали їх. І розгнівався цар, і послав своє військо, і вигубив тих убійників, а їхнє місто спалив. Тоді каже рабам своїм: Весілля готове, але недостойні були ті покликані. Тож підіть на роздоріжжя, і кого тільки спіткаєте, кличте їх на весілля. І вийшовши раби ті на роздоріжжя, зібрали всіх, кого тільки спіткали, злих і добрих. І весільна кімната гістьми переповнилась. Як прийшов же той цар на гостей подивитись, побачив там чоловіка, в одержу весільну не вбраного, та й каже йому: Як ти, друже, ввійшов сюди, не мавши одержу весільної? Той же мовчав. Тоді цар сказав своїм слугам: Зв'яжіть йому ноги та руки, та й киньте до зовнішньої темряви, буде плач там і скрегіт зубів... Бо багато покликаних, та вибраних мало».

Що представляє собою Царство Небесне? Куди ми всі прагнемо? Що там є такого, що нам всім потрібно? Бог Отець приготував Своему Сину звану вечерю і послав своїх рабів (пророків та праведників) покликати званих. Щоб бути

26 «Пригорнув Він Ізраїля, Свого слугу, щоб милість згадати, як прорік був Він нашим отцям, Аврааму й насінню його аж повіки!» (Лк. 1:54-55)

27 «Почувши таке, Ісус здивувався, і промовив до тих, хто йшов услід за Ним: Поправді кажу вам: навіть серед Ізраїля Я не знай-

покликаним на вечерю до Господа треба бути насправді достойним. Звані — це обрані Богом, достойні люди, ті, хто знали про Отця, про Сина і чекали, що їх покличуть. Це книжники, фарисеї та весь Богом обраний юдейський народ (Лк. 1:54-55)²⁶. І ось їх кличуть... і вони відмовляються, бо виявляється, що вони мають інші справи. Дехто з них іде в поле, інший на торгівлю, а на звану вечерю ніхто з них іти не готовий. Торгівля — це все наше життя. Чи готові ми піти на звану вечерю, коли нас покличуть, чи ще маємо інші справи? Звані не були готові і за це, Господь каже, що були винищені (Мф. 8:10-12)²⁷. З історії ми знаємо, що винищення юдейського народу відбувались в різні часи і продовжуються досі. Тож якщо обраний Богом народ спіткає така доля, що чекатиме нас, якщо ми не будемо готові?

Ми — не звані, ми - гості, яких покликали з перехрестя і найголовніше для нас — виявитися достойними вечері Божої (Мф. 15:22-28)²⁸. Увірувати в Сина Божого, покаятись, причаститись святих Христових Таїн, прийняти заповіді Божі і пам'ятати, що винищені були навіть обрані Господні і всі, хто чинить беззаконня буде винищений. Тому якщо ми, чи наші діти хворіємо — значить Господь показує нам, що ми чинимо беззаконня

шов був такої великої віри! Кажу ж вам, що багато-хто прийдуть від сходу та заходу, і засядуть у Царстві Небеснім із Авраамом, Ісааком та Яковом. Сини ж Царства повкидані будуть до темряви зовнішньої буде там плач і скрегіт зубів!...» (Мф. 8:10-12)

28 «І ось жінка одна хананеянка, із тих околиць прийшовши, заголосила до Нього й сказала: Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давидів, демон тяжко дочку мою мучить! А Він їй не казав ані слова. Тоді учні Його, підійшовши, благали Його та казали: Відпусти її, бо кричить услід за нами! А Він відповів і сказав: Я посланий тільки до овець загинулих дому Ізраїлевого... А вона, підійшовши, уклонилаь Йому та й сказала: Господи, допоможи мені! А Він відповів і сказав: Не годиться взяти хліб у дітей, і кинути щенятам... Вона ж відказала: Так, Господи! Але ж і щенята їдять ті кришки, що спадають зо столу їхніх панів. Тоді відповів і сказав їй Ісус: О жінко, твоя віра велика, нехай буде тобі, як ти хочеш! І тієї години дочка її виужала» (Мф. 15:22-28).

і маємо або виправлятися, або помremo, а нашу душу буде забрано (Мф. 3:10)²⁹.

Якщо порівняти наш рід з людським організмом, то коли, наприклад, наша бабуся ворожить — член нашого роду духовно загниває та починається запалення і якщо весь організм не почне духовно лікуватися (молитися, каятися в гріхах, сповідатися та причащатися Святих Христових таїн), почнеться зараження крові всього організму і весь рід опиниться під загрозою смерті. В такому роді має з'явитись Господня протипага, адекватна по силі протидія злу — проти слуг сатани мають стати воїни Христа — священики чи монахи (Мф. 3:7-8)³⁰. Та краще не чекати, поки почнуться біди, а ще коли ми все маємо, просто йти своїм шляхом та робити добро собі, своїм сім'ям та своїм ближнім, навіть тим, яких ми не знаємо (Лк. 3:10-14)³¹.

Молодий послухник розповідав про свій початок шляху до Бога. «Раніше мій спосіб життя, м'яко кажучи, не відповідав Божим заповідям: кожен день алкоголь, друзі, дівчата... Над своїм життям я не замислювався, а просто жив заради себе та своїх задоволень і мене все влаштовувало. Але в якийсь момент у мене почалися великі проблеми зі здоров'ям. Тоді я вперше подумав, що мабуть щось в житті роблю

29 «Бо вже до коріння дерев і сокира прикладена: кожне ж дерево, що доброго плоду не родить, буде зрубане та й в огонь буде вкинене» (Мф. 3:10).

30 «Як побачив же він багатьох фарисеїв та саддукеїв, що приходять на хрищення, то промовив до них: Роде зміїний, хто вас надумив утікати від гніву майбутнього? Отож, учиніть гідний плід покаяння!» (Мф. 3:7-8)

31 «А люди питали його й говорили: Що ж нам робити? І сказав він у відповідь їм: У кого дві сорочці, нехай дасть немаючому; а хто має поживу, нехай робить так само. І приходили й митники, щоб христитись від нього, і питали його: Учителю, що ми маємо робити? А він їм казав: Не стягайте нічого над те, що вам звелено. Питали ж його й вояки й говорили: А нам що робити? І він їм відповів: Нікого не кривдьте, ані не оскаржайте фальшиво, удовольняйтесь платною своєю» (Лк. 3:10-14).

32 «А жінка одна, що дванадцять років хворіла на кровотечу була, що чимало натерпілася від багатьох лікарів, і витратила все добро своє, та ніякої помочі з того

неправильно. Як я зараз розумію, мені це підказав мій Ангел-Охоронитель, і тоді я його почув і почав робити кроки для того, щоб змінитися. Покаявся та залишив гріховні звички, почав молитися за весь свій рід та по мірі своїх сил служити Богу і людям — і відчув себе по-іншому. Мені стало набагато краще духовно і тілесне здоров'я поліпшилось. Але цей шлях треба було пройти. Для того, щоб повернутися, відчувати любов Божу та увірувати, спершу я мав відчувати страждання (Мк. 5:25-29, 34)³²».

Окрім шляху страждань та випробувань, існує ще одна можливість навернення до Бога — людина, яку ми любимо і довіряємо, може підвести нас до шляху та дати можливість нашій душі самотійно відчувати благодать Божу (Ін. 4:40-42)³³.

Раби Господні шукають на дорогах і злих і добрих. «...щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своєму над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мф. 5:45). Насправді ми рідко можемо знати гарна людина чи погана, тим більше не можемо про це судити (Мф. 7:1-5)³⁴. Буває так, що вже після смерті людини відкриваються такі її справи, в світлі яких вона виявляється зовсім іншою, ніж її вважали за життя. Ми думали про неї погано, осуджували,

не мала, а прийшла ще до гіршого, як зачула вона про Ісуса, підійшла через натовп іззаду, і доторкнулась до одєжі Його... Бо вона говорила про себе: Коли хоч доторкнусь до одєжі Його, то одужаю... І висохло хвилі тієї джерело кровотечі її, і тілом відчула вона, що видужала від недуги!... А Він їй сказав: Твоя віра, о дочко, спасла тебе; іди з миром, і здоровою будь від своєї недуги!» (Мк. 5:25-29, 34)

³³«А коли самаряни до Нього прийшли, то благали Його, щоб у них позостався. І Він перебув там два дні. Значно ж більш вони ввірували через слово Його. А до жінки казали вони: Не за слово твоє ми вже віруємо, самі бо ми чули й пізнали, що справді Спаситель Він світу!» (Ін. 4:40-42)

³⁴«Не судить, щоб і вас не судили; бо яким судом судити будете, таким же осудять і вас, і якою мірою будете міряти, такою відміряють вам. І чого в оці брата свого ти заскалку бачиш, колоди ж у власному оці не чуюш? Або як ти скажеш до брата свого: Давай вийму я заскалку з ока твого,

а людина за своїми справами виявилась більш достойною ніж можливо ми самі. На душі важко від того, що більше неможна з нею поговорити, попросити прощення, висловити свої почуття, та нам залишається молитися за душу тієї людини та свою власну.

коли он колода у власному оці? Лицеміре, вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти заскалку з ока брата твого» (Мф. 7:1-5).

7. Мф. 13: 24-30, 36-43:

«Іншу притчу подав Він їм, кажучи: Царство Небесне подібне до чоловіка, що посіяв був добре насіння на полі своїм. А коли люди спали, прийшов ворог його, і куколю між пшеницю насіяв, та й пішов. А як виросло збіжжя та кинуло колос, тоді показався і кукіль. І прийшли господареві раби, та й кажуть йому: Пане, чи ж не добре насіння ти сіяв на полі своїм? Звідки ж узявся кукіль? А він їм відказав: Чоловік супротивник накоїв оце. А раби відказали йому: Отож, чи не хочеш, щоб пішли ми і його повиполювали? Але він відказав: Ні, щоб, виполюючи той кукіль, ви не вирвали разом із ним і пшеницю. Залишіть, хай разом обоє ростуть аж до жнив; а в жнива накажу я женцям: Зберіть перше кукіль і його пов'яжіть у снопки, щоб їх попалити; пшеницю ж спровадьте до клуні моєї.

Тоді відпустив Він народ і додому прийшов. І підійшли Його учні до Нього й сказали: Поясни нам притчу про кукіль польовий. А Він відповів і промовив до них: Хто добре насіння посіяв був, це Син Людський, а поле це світ, добре ж насіння це сини Царства, а кукіль сини лукавого; а ворог, що всіяв його це диявол, жнива кінець віку, а женці Анголи. І як збирають кукіль, і як палять в огні, так буде й наприкінці віку цього. Пошле Людський Син Своїх Анголів, і вони позбирають із Царства Його всі спокуси, і тих, хто чинить беззаконня, і їх повкидають до печі огненної, буде там плач і скрегіт зубів! Тоді праведники, немов сонце, засяють у Царстві свого Отця. Хто має вуха, нехай слухає!»

Господь каже, що між нами є сини лукавого — діти гріха, діти неправди (Ін. 8:43-44)³⁵ — люди, які роблять свій вибір на користь сатани, стоять на сторожі лукавих сил і сіють в світі своє сім'я — примножують гріх. Такі люди спокушають інших порушувати заповіді Божі («пішли в бар вип'ємо», «пішли погуляємо з дівчатами», «пішли вкрадемо», «давай я тобі поворожу»...) і цим служать сатані (Мф. 18:6-7)³⁶. Можна пожаліти таких людей,

³⁵«Чому мови Моєї ви не розумієте? Бо не можете чути ви слова Мого. Ваш батько диявол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душолюб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправді» (Ін. 8:43-44).

³⁶«Хто ж спокусить одне з цих малих, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому почепити, і його потопити в морській глибині... Від спокус горе світові, бо мусять спокуси прийти; надто горе людині, що від неї приходить спокуса!» (Мф. 18:6-7)

адже Господь каже, що їх «повкидають до печі огненної» (Мф. 13:42).

Захист, який дає нам Господь від таких людей: *«Не давайте святого псам, і не розсипайте перел своїх перед свиньми, щоб вони не потоптали їх ногами своїми, і, обернувшись, щоб не розшматували й вас»* (Мф. 7:6). Коли ми проповідуємо і бачимо, що наше слово не відгукується в душі іншої людини, що вона не сприймає слово Боже — краще припиняти розмову (Ін. 8:46-47)³⁷. Пройшовши шлях випробувань, людина в свій час може змінити свій вибір, як це сталося з молодим послухником. Але доки цього не відбувається, нашим словам не вірять, сперечаються і духовно нас атакують («дивись скільки у тебе проблем, ось і гаманець украли, щось не дуже тобі твій Бог допомагає» і т.д.), краще відступитися від активних дій, продовжуючи молитися за душу цієї людини (Мф. 5:44-45)³⁸. Суперечки не потрібні, можна просто сказати: «слава Богу, що у мене тільки гроші забрались, а діти здорові. Хай мій гаманець буде на користь тій людині, яка його взяла, все одно собі я його вже не поверну».

Та не тримайте в собі слово Боже через недовіру до людей, маємо пам'ятати, що всі душі прийшли на цю землю від Бога і навіть лукаві душі були раніше ангелами

³⁷ «Хто з вас може Мені докорити за гріх? Коли ж правду кажу, чом Мені ви не вірите? Хто від Бога, той слухає Божі слова; через те ви не слухаєте, що ви не від Бога» (Ін. 8:46-47).

³⁸ «А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своєму над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мф. 5:44-45).

небесними (Ін. 1:1-3)³⁹. Проповідувати треба всюди, але робити це маємо перебуваючи в молитві (Ін. 3:27)⁴⁰.

8. Мф. 13: 47-50:

«Подібне ще Царство Небесне до невода, у море закиненого, що зібрав він усячину. Коли він наповниться, тягнуть на берег його, і, сівши, вибирають до посуду добре, непотріб же геть викидають. Так буде й наприкінці віку: Анголи повиходять, і вилучать злих з-поміж праведних, і їх повкидають до печі огненної, буде там плач і скрегіт зубів!»

Всі ми потрапимо в сіті і дамо відповідь: чи злимось, чи нервуємо, чи ображаємось... чи перебуваємо в гріху? Поки ми тут, на землі — ще можемо обманути себе та оточуючих, що ми, наприклад, «ну може трошки буває ще іноді злимось, але вже майже ні» (Ін. 3:20-21)⁴¹. Тільки чомусь коли торкаємось в розмові болісної теми — у нас щемить серце та на очі навертаються сльози. Бо в душі нашій зло, не прощена образа, яка нас мучить і яку ми приховуємо (Мф. 23:27-28)⁴². І простити не можемо і відкритись нам немає кому, крім, можливо, друга чи подруги та священика, якому ми сповідаємось. Якщо відкриємось священику — він зможе

³⁹ «На початку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку. Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього» (Ін. 1:1-3).

⁴⁰ «Іван відповів і сказав: Людина нічого приймати не може, як їй з неба не дасться» (Ін. 3:27).

⁴¹ «Бо кожен, хто робить лихе, ненавидить світло, і не приходить до світла, щоб не зганено вчинків його. А хто робить за правдою, той до світла йде, щоб діла його виявились, бо зроблені в Бозі вони» (Ін. 3:20-21).

⁴² «Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, які гарними зверху здаються, а всередині повні трупних кісток та всякої нечистоти! Так і ви, назовні здається людям за праведних, а всередині повні лицемірства та беззаконня!» (Мф. 23:27-28)

допомогти нам розв'язати болючі вузли в нашій душі (Мф. 18:18)⁴³.

Жінка здивовано дивилась на священика: «той чоловік зачав мою дитину і через три дні я більше його не бачила. Я навіть не пам'ятаю його. Він ніколи нічим не допомагав ні мені, ні сину, і я маю за нього молитися?» «Так, — відповів батьюшка, — за нього, за його сім'ю і дітей. Ці діти — брати і сестри вашого сина, а чоловік — ваш кровний родич, бо ви народили з ним свою кохану дитину. Невже ви хочете виховувати сина в злобі проти свого батька? (Ефес. 6:1-3)⁴⁴ Звичайно душа чоловіка заблудла, він покинув вас, але ви маєте йому все простити (Мф. 5:25-26)⁴⁵. Врешті решт ви самі колись обрали того чоловіка батьком своєї дитини. Моліться за нього перед Богом (Мф. 6:6)⁴⁶ та навчайте вашого сина молитися за батька. Вашою духовною перемогою буде, коли ви побудуєте з тим чоловіком такі стосунки, що зможете попросити його посповідатися та причаститися заради вашого сина. Його сповідь та причастя дасть духовне здоров'я вам та вашій дитині».

9. Лк. 16: 19-26:

«Один чоловік був багатий, і зодягався в порфіру й віссон, і щоденно розкішно бенкетував. Був і вбогий

⁴³«Поправді кажу вам: Що тільки зв'яжете на землі, зв'язане буде на небі, і що тільки розв'яжете на землі, розв'язане буде на небі» (Мф. 18:18).

⁴⁴«Діти, слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливе! Шануй свого батька та матір це перша заповідь з обітницею, щоб добре велося тобі, і щоб ти був на землі довголітній!» (Ефес. 6:1-3)

⁴⁵«Зо своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не вкинули. Поправді кажу тобі: Не вийдеш ізвідти, поки не віддаси ти їй останнього шеляга!» (Мф. 5:25-26)

⁴⁶«А ти, коли молишся, увійди до своєї комірчини, зачини свої двері, і помолися Отцеві своєму, що в таїні; а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно» (Мф. 6:6).

один, на ім'я йому Лазар, що лежав у воріт його, ступами вкритий, і бажав годуватися кришками, що зо столу багатого падали; пси ж приходили й рани лизали йому... Та ось сталось, що вбогий умер, і на Авраамове лоно віднесли його Анголи. Умер же й багатий, і його поховали. І, терплячи муки в аду, звів він очі свої, та й побачив здаля Авраама та Лазаря на лоні його. І він закричав та сказав: Змилуйся, отче Аврааме, надо мною, і пошли мені Лазаря, нехай умочить у воду кінця свого пальця, і мого язика прохолодить, бо я мучуся в полум'ї цім! Авраам же промовив: Згадай, сину, що ти вже прийняв за життя свого добре своє, а Лазар так само лихе; тепер він тут тішиться, а ти мучишся. А крім того всього, поміж нами та вами велика безодня поставлена, так що ті, що хочуть, переходити не можуть ізвідси до вас, ані не переходять ізвідти до нас».

Що ми бачимо? Між раєм та пеклом — провалля. І хоча Лазар чув багатія та бачив його страждання — ні з пекла до раю, ні з раю до пекла не переходять. Наші душі після тілесної смерті проходять попередній суд, а під час другого пришествя Господа відбудеться суд, який остаточно вирішить

нашу долю у вічності (Мф. 16:27)⁴⁷. Ми будемо достойні того місця, куди потрапимо, і залишимося там назавжди, тож якщо це буде пекло — ми ніколи не зможемо звідти вийти (Мф. 25:46)⁴⁸.

За нашого життя до другого пришествя Господа ми маємо час та силу трудитися над тим, щоб бути духовно достойними раю (Мф. 5:48)⁴⁹. Ми маємо прагнути бути з Богом вже тут, на Землі: покаятись, пройти таїнство Причастя Тіла та Крові Господніх, повінчатися зі своїми чоловіком чи дружиною, навчити наших дітей молитися та продовжувати духовно трудитися, долаючи в собі будь-які компроміси з гріхом, служити Богу і людям (Мк. 8:34-37)⁵⁰.

Хто нас згадає після нашої смерті та буде за нас молитися, як не наші діти? Маємо навчити їх, що за батьків треба молитися завжди. Діти мають усвідомлювати, що те добро, яке роблять для них мама та батько і та любов, яку вони їм віддають — безмежні. Більше, ніж батьки, для нас робить тільки Господь.

В світі нормою є те, що люди один одного намагаються використати («дай грошей», «допоможи», «попрацюй») (Як. 4:4)⁵¹. Для цього світу незрозуміло, як можна безкорисно віддавати іншим, так робить тільки Господь і його раби (Мф. 10:8)⁵². Віддавати Богу і людям безкорисно

⁴⁷ «Бо прийде Син Людський у славі Свого Отця з Анголами Своїми, і тоді віддасть кожному з ділами його» (Мф. 16:27).

⁴⁸ «...І ці підуть на вічну муку, а праведники на вічне життя» (Мф. 25:46).

⁴⁹ «Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний!» (Мф. 5:48)

⁵⁰ «І Він покликав народ із Своїми учнями, та й промовив до них: Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста та й за Мною йде! Бо хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто згубить душу свою ради Мене та Євангелії, той її збереже. Яка ж користь людині, що здобуде весь світ, але душу свою занапастить? Або що назамін дасть людина за душу свою?» (Мк. 8:34-37)

⁵¹ «Перелюбники та перелюбниці, чи ж ви не знаєте, що дружба зо світом то ворожнеча супроти Бога? Бо хто хоче бути світові приятелем, той ворогом Божим стається» (Як. 4:4).

всі свої здібності, духовні і тілесні сили, знання і вміння — це і є служіння (1 Пет. 4:10-11)⁵³. Ми маємо намагатися робити так: не використовувати служіння в особистих інтересах, а трудитись з усіх сил, щоб в майбутньому віці уникнути долі багатія з притчі (Лк. 16:9-12)⁵⁴.

Коли відбудеться остаточний суд невідомо, можливо в наступну мить, а може ще через багато років, тому Господь каже *«пильнуйте, бо не знаєте, котрого дня прийде Господь ваш»* (Мф. 24:42), будьте готові, бо Він може прийти в будь-яку секунду.

10. Мф. 5: 3-12:

«Блаженні вбогі духом, бо їхнє Царство Небесне.

Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені.

Блаженні лагідні, бо землю впадкують вони.

Блаженні голодні та спрагнені правди, бо вони нагодовані будуть.

Блаженні милостиві, бо помилувані вони будуть.

Блаженні чисті серцем, бо вони будуть бачити Бога.

Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть.

⁵²«Уздоровляйте недужих, воскрешайте померлих, очищайте прокажених, виганяйте демонів. Ви дармо дістали, дармо й давайте» (Мф. 10:8).

⁵³«Служіть один одному, кожен тим даром, якого отримав, як доморядники всілякої Божої благодаті. Коли хто говорить, говори, як Божі слова. Коли хто служить, то служи, як від сили, яку дає Бог, щоб Бог прославлявся в усьому Ісусом Христом, що Йому слава та влада на віки вічні, амінь» (1 Пет. 4:10-11).

⁵⁴«І Я вам кажу: Набувайте друзів собі від багатства неправедного, щоб, коли проминеться воно, прийняли вас до вічних осель. Хто вірний в найменшому, і в великому вірний; і хто несправедливий в найменшому, і в великому несправедливий. Отож, коли в несправедливим багатстві ви не були вірні, хто вам правдиве довірить? І коли ви в чужому не були вірні, хто ваше дасть?» (Лк. 16:9-12)

Блаженні вигнані за правду, бо їхнє Царство Небесне.

Блаженні ви, як ганьбити та гнати вас будуть, і будуть облудно на вас наговорювати всяке слово лихе ради Мене.

Радійте та веселіться, нагорода бо ваша велика на небесах! Бо так гнали й пророків, що були перед вами».

Блаженні — значить щасливі. В Царстві Небесному щасливі всі, але до нього ведуть вузькі ворота (Мф. 7:13-14)⁵⁵. Тому треба духовно трудитися та шукати Бога, не просто чекати та казати: «Господи, я все чекаю і чекаю, а Тебе все немає і немає», а шукати, стяжати благодать Духа Святого (Лк. 13:24-27)⁵⁶.

Треба жалкувати, вболівати душею за свої скоєні гріхи та гріхи всього світу. Не лише егоїстично відмолювати себе, але дати шанс своєю молитвою іншим, можливо вона стане тією краплею, якої вистачить, щоб людина пішла до Бога (Як. 5:16)⁵⁷. Ми можемо молитися за кожну душу, створену Господом.

Треба набувати смирення (Як. 4:6-10)⁵⁸, вчитися не протистояти тому, що відбувається в нашому житті, а намагатися стати як травинка під подихом вітру: вітер подує – травинка нахилилась (Мф. 12:18-20)⁵⁹. Господь показав нам приклад смирення,

⁵⁵ «Увійходьте тісними ворітьми, бо просторі ворота й широка дорога, що веде до погибелі, і нею багато хто ходять. Бо тісні ті ворота, і вузька та дорога, що веде до життя, і мало таких, що знаходять її!» (Мф. 7:13-14)

⁵⁶ «Силкуйтеся ввійти тісними ворітьми, бо кажу вам, багато-хто будуть намагатися ввійти, та не зможуть! Як устане Господар та двері замкне, ви зачнете вистоювати ізнадвору, та стука-ти в двері й казати: Господи, відчини нам! А Він вам у відповідь скаже: Не знаю Я вас, звідки ви! Тоді станете ви говорити: Ми їли й пили перед Тобою і на вулицях наших навчав Ти... А Він вам відкаже: Говорю вам, не знаю Я, звідки ви. Відійдіть від Мене всі, хто чинить неправду!» (Лк. 13:24-27)

⁵⁷ «Отже, признавай-тесь один перед одним у своїх прогріхах, і мо-літься один за одного, щоб вам уздоровитись. Бо дуже могутня ревна молитва праведного!» (Як. 5:16)

⁵⁸ «...Бог противиться гордим, а смиренним дає благодать. Тож підкоріться Богові та спротивляйтесь ди-яволу, то й утече

Він не протистояв, не воював, а покійно приймав всі випробування і Петру, який вийняв меча, сказав: *«Сховай свого меча в його місце, бо всі, хто візьме меча, від меча і загинуть»* (Мф. 26:52).

Мало не казати неправди – треба жадати правди, прагнути її всім своїм тілом і душею. Бути милостивим. На всі фізичні та духовні атаки відповідати: «спаси Господи». Жаліти та бути поблажливим до тих, хто нас ображає, бо якщо ми простимо – і нам проститься. *«І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим...»* (Мф. 6:12)

Мати чисте серце. Щоб ми були чистими та охайними не тільки ззовні, а і з середини, в своєму серці, маємо боротися зі своїми злими думками. (Мф. 23:26)⁶⁰

Бути миротворцем, намагатись розв'язувати миром будь-яку ситуацію (Як. 3:18)⁶¹.

Не боятись гонінь за правду. Якщо ми в правді Божій, Господь каже нам бути обережними та остерігатись людей (Мф. 10:17)⁶². Надмірний фанатизм непотрібний, бо коли Господь забажає, щоб ми прославили Його своїми діяннями — ми це відчуємо і матимемо таку силу, що зможемо пережити все (Діян. 20:23-24)⁶³. В житіях мучеників ми бачимо багато прикладів цього.

він від вас. Наблизьтесь до Бога, то й Бог наблизиться до вас. Очистьте руки, грішні, та серця освятить, двоєдушні! Журіться, сумуйте та плачте! Хай обернеться сміх ваш у плач, а радість у сум! Упокоріться перед Господнім лицем, і Він вас підійме!» (Як. 4:6-10)

59 «Ото Мій Отрок, що Я вибрав Його, Мій Улюблений, що Його полюбила душа Моя! Вкладу Свого Духа в Нього, і Він суд проголосить поганам. Він не буде змагатися, ані кричати, і на вулицях чути не буде ніхто Його голосу. Він очеретини надломленої не доломить, і ґнота догасаючого не погасить, поки не допровадить присуду до перемоги...» (Мф. 12:18-20)

60 «Фарисею сліпий, очисти перше середину кухля, щоб чистий він був і назовні!» (Мф. 23:26)

61 «...плід правди сіється творцями миру» (Як. 3:18).

62 «Стережіться ж людей, бо вони на суди видаватимуть вас, та по синагогах своїх бичувати вас будуть» (Мф. 10:17).

63 «...тільки Дух Святий в кожному місті засвідчує, кажучи, що кайдани та муки

Не боятися гонінь та будь-якого лихослів'я за Ісуса Христа (1 Пет. 3:13-14)⁶⁴. Маємо проповідувати та дякувати тим, хто нас гонить. За що? За те, що вони свідчать, що ми Господні. На майбутньому суді вони будуть свідчити, що ми служили Богу (1 Пет. 4:4-5)⁶⁵.

11. Мф. 12: 30:

«Хто не зо Мною, той супроти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає»

Мф. 10: 38-39:

«І хто не візьме свого хреста, і не піде за Мною слідом, той Мене недостойний. Хто душу свою зберігає, той погубить її, хто ж за Мене погубить душу свою, той знайде її».

Хто не з Ісусом Христом, а каже: «я тут сам по собі, визнаю Його, але поки шукаю свій шлях сам», — той суть проти Господа нашого Ісуса Христа, а значить з сатаною. Жорстка правда полягає в тому, що неможливо опинитись на середині між Богом та сатаною, нікому не віддаючи свою душу, треба робити свій вибір на чийсь користь (Мф. 6:24)⁶⁶. Душа того, хто не робить вибору і не знає, з ким він перебуває — або спить або свідомо не йде до Бога, а значить людина на стороні сатани примножує гріх (Ін. 3:20-21)⁶⁷.

чекають мене... Але я ні про що не турбуюсь, і свого життя не вважаю для себе цінним, аби не скінчити дорогу свою та служіння, яке я одержав від Господа Ісуса, щоб засвідчити Євангелію благодаті Божої» (Діян. 20:23-24).

⁶⁴ «І хто заподіє вам зле, коли будете ви оборонцями доброго? А коли ви за правду й страждаєте, то ви блаженні! А їхнього страху не бійтеся, і не тривожтеся!» (1 Пет. 3:13-14)

⁶⁵ «Вони з того дивуються, що ви разом із ними не берете участі в розпусті, та зневажають. Вони дадуть відповідь Тому, Хто судитиме живих та мертвих!» (1 Пет. 4:4-5)

⁶⁶ «Ніхто двом панам служити не може, бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні» (Мф. 6:24).

⁶⁷ «Бо кожен, хто робить лихе, ненавидить світло, і не приходить до світла, щоб не зганено вчинків його. А хто робить за правдою, той до світла йде, щоб діла його виявились, бо

Далі Господь каже, що той, хто не збирає з Ним — марнує. Що Господь збирає на землі? Душі людей (Ін. 10:11,16)⁶⁸. І якщо ми не збираємо душі з Господом, то чим ми займаємось? Марнуємо. Господь благословив нас збирати людські душі (Лк. 10:2-3)⁶⁹, отже це не є нашим правом, а обов'язком перед Ним, і робити ми це маємо постійно і безперервно. Коли ми збираємо душі для Господа, тоді ми з Ним, а щойно ми цього не робимо або зупинились — у нас виникають духовні проблеми, які не вирішить ні часте спілкування з духовними особами, ні відвідання святих місць — ми марнуємо ту благодать, яку отримуємо і фактично перебуваємо з лукавим.

Для чого Господь і Його слуги вкладають в кожного нас так багато праці? Він трудиться, щоб потім ми трудилися разом з Ним (Ін. 4:35-38)⁷⁰. Можемо все життя ходити до церкви, але якщо ми не збираємо з Господом, Він каже, що врешті решт ми можемо почути те саме, що і нерозумні діви з притчі: «Поправді кажу вам, не знаю я вас!» (Мф. 25:12) Отже, маємо увірувати, покаятись, причаститись Тіла і Крови Христових та почати проповідувати, вести людей до Бога, збирати душі з Господом.

зроблені в Бозі вони» (Ін. 3:20-21).

68 «Я Пастир Добрий! Пастир добрий кладе життя власне за вівці... Також маю Я інших овець, які не з цієї коши, Я повинен і їх припровадити. І Мій голос почують вони, і буде отара одна й Один Пастир!» (Ін. 10:11,16)

69 «І промовив до них: Хоч жниво велике, та робітників мало; тож благайте Господаря жнива, щоб робітників вислав на жниво Своє. Ідіть! Оце посилаю Я вас, як ягнят між вовки» (Лк. 10:2-3).

70 «Чи не кажете ви: Ще чотири от місяці, і настануть жнива? А Я вам кажу: Підійміть свої очі, та гляньте на ниви, як для жнив уже поповолили вони! А хто жне, той заплату бере, та збирає врожай в життя вічне, щоб хто сіє й хто жне разом раділи. Бо про це поговорка правдива: Хто інший сіє, а хто інший жне. Я вас жати послав, де ви не працювали: працювали інші, ви ж до їхньої праці ввійшли» (Ін. 4:35-38).

12. Ін. 12: 24-26:

«Поправді, поправді кажу вам: коли зерно пшеничне, як у землю впаде, не помре, то одне зостається; як умре ж, плід рясний принесе. Хто кохає душу свою, той погубить її; хто ж ненавидить душу свою на цім світі, збереже її в вічне життя. Як хто служить Мені, хай іде той за Мною, і де Я, там буде й слуга Мій. Як хто служить Мені, того пошанує Отець».

Почути від Господа, що ми маємо померти — страшно. Але насправді кожен день нашого життя наближає нас до смерті, і коли ми витрачаємо наш час та душевні сили на те, щоб служити душам наших ближніх — ми віддаємо своє життя та душу на служіння Богу та людям. Люди, які сприймають слова нашої проповіді і починають свій шлях віри та служіння, стають тими плодами нашого життя, заради яких ми трудимось (Мф. 3:8-10)⁷¹. Далі вони в свою чергу віддають своє життя та душу на служіння іншим. Якщо ми не будемо віддавати свого життя заради інших — Господь каже, що воно залишиться пустим та безплідним (Мф. 7:16-20)⁷².

Ми кажемо, що плоди нашого життя — це наші діти. Ми трудимось для того, щоб нагодувати їх, одягнути, дати гарну мирську освіту, але чи піклуємось

⁷¹«Отож, учиніть гідний плід покаєння! І не думайте говорити в собі: Ми маємо отця Авраама. Кажу бо я вам, що Бог може піднести дітей Авраамові з цього каміння! Бо вже до коріння дерев і сокира прикладена: кожне ж дерево, що доброго плоду не родить, буде зрубане та й в огонь буде вкинене» (Мф. 3:8-10).

⁷²«По їхніх плодах ви пізнаєте їх. Бо хіба ж виноград на тернині збирають, або фіґи із будяків? Так ото родить добрі плоди кожне дерево добре, а дерево зле плоди родить лихі. Не може родити добре дерево плоду лихого, ані дерево зле плодів добрих родити. Усяке ж дерево, що доброго плоду не родить, зрубується та в огонь укидається. Ото ж бо, по їхніх плодах ви пізнаєте їх!» (Мф. 7:16-20)

ми про те, щоб в їхніх душах була віра? (Мф. 6:31-33)⁷³ Щоб наші діти були нашими духовними плодами, маємо з дитинства бесідувати з ними, віддавати часточку своєї душі, інакше що ми зможемо потім їм духовно передати і чи будуть вони нас слухати? Страшно почути у відповідь: «про що ви мені говорите? Ви б краще мені мобільний телефон новий купили...» Починаючи з деякого віку, крім батьків, на дітей впливає школа, друзі, інститут, одногрупники... Цей вплив дуже сильний, тому важливо змалечку духовно виховувати дитину, щоб вона могла встояти перед спокусами лукавого світу (1 Ін. 5:4-5)⁷⁴.

Душа має постійно каятись та служити Господу — тоді вона піде за Ним. Неможливо духовно не рухатись і думати, що наша душа спасеться (Як. 2:26)⁷⁵. Непотрібно розмірковувати, треба вже йти за Господом і служити людям. Господь обов'язково дасть нам наше особисте служіння, щойно ми будемо готові (1 Кор. 12:27-29, 31)⁷⁶. Якщо ми неготові, ще маємо в собі вірус гріха, тоді Господь може не давати нам служіння через те, що знає, що слово Боже, пройшовши через нас, спотвориться і може зашкодити душам інших (Лк. 6:39)⁷⁷.

Можна навести приклад води. Кожному з нас кожен день потрібно пити. Кожен

⁷³ «Отож, не журіть-ся, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бож усього того погання шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно. Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться» (Мф. 6:31-33).

⁷⁴ «Бо кожен, хто родився від Бога, перемагає світ. А оці перемога, що світ перемогла, віра наша. А хто світ перемагає, як не той, хто вірує, що Ісус то Син Божий?» (1 Ін. 5:4-5)

⁷⁵ «Бо як тіло без духа мерве, так і віра без діл мертва!» (Як. 2:26)

⁷⁶ «І ви тіло Христове, а зосібна ви члени! А інших поставив Бог у Церкві поперше апостолами, подруге пророками, потретьє учителями, потім дав сили, також дари вздоровлення, допомоги, управління, різні мови. Чи ж усі апостоли? Чи ж усі пророки? Чи ж усі вчителі? Чи ж усі сили чудодійні?... Тож дбайте ревно про ліпші дари, а я вам покажу путь іще кращу!» (1 Кор. 12:27-29,31)

⁷⁷ «Розповів також приказку їм: Чи ж може водити сліпого

має свій улюблений напій: солодку воду, мінеральну, каву, вино... А що з цього ми готові пити єдине щодня все життя? Тільки воду можна пити постійно. Духовно всі інші напої це по суті інші вчення, різні духовні практики і т.д., всі вони цікаві, але Господь каже, що духовну спрагу втамовує тільки жива вода благодаті, яку дає нам Син Божий, тільки вона має повну духовну силу і пити її можемо вічність. *«Кожен, хто воду цю п'є, буде прагнути знову. А хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде повік, бо вода, що Я йому дам, стане в нім джерелом тієї води, що тече в життя вічне»* (Ін. 4: 13-14). Але як людина може взяти цю воду? Вона живе і кожен день має пити, як вона може відрізнити живу воду, від забрудненої чи взагалі отруйної?

Джерело живої води — це Євангеліє, але на початку самотійно пити з джерела людина не навчена, тому Господь дає нам в поміч церкву та Своїх слуг (1 Пет. 5:1-3)⁷⁸. Слуги Божі (священнослужителі) відповідають перед Ним за те, що дають людям чисту живу воду слова Божого (Як 3:1-2)⁷⁹, і стають дороговказами, що вказують нам як дістатися джерела та кладуть свої сили, допомагаючи на цьому шляху (Ін. 10:11-13)⁸⁰. Чистота води з джерела не залежить від духовної чистоти тих, хто допомагає нам його дістатися

сліпий? Хіба не обидва в яму впадуть?» (Лк. 6:39)

78 «Тож благаю між вами пресвітерів, співпресвітер та свідок Христових страждань, співучасник слави, що повинна з'явитись: пасіть стадо Боже, що у вас, наглядайте не з примусу, але добровільно по-Божому, не для брудної наживи, а ревно, не пануйте над спадком Божим, але будьте для стада за взір» (1 Пет. 5:1-3).

79 «Не багато-хто ставайте, брати мої, учителями, знаючи, що більший осуд приймемо. Бо багато ми всі помиляємось. Коли хто не помиляється в слові, то це муж досконалий, спроможний приборкувати й усе тіло» (Як. 3:1-2).

80 «Я Пастир Добрий! Пастир добрий кладе життя власне за вівці. А наймит, і той, хто не вівчар, кому вівці не свої, коли бачить, що вовк наближається, то кидає вівці й тікає, а вовк їх хапає й полошить. А наймит утікає тому, що він наймит, і не дбає про вівці» (Ін. 10:11-13).

(вони — люди, а отже мають гріхи, які є духовними нечистотами).

Інший шлях — звертатися до різноманітних цілителів, екстрасенсів та інших «побожних бабусь», навколо яких можуть стояти ікони та горіти свічки. Вони за гроші продають людям воду, забруднену своїми духовними нечистотами (2 Пет. 2:1-3)⁸¹, люди п'ють, їх духовна спрага тимчасово втамовується і життєві проблеми ніби вирішуються, але згодом виникають набагато більші проблеми і духовна спрага збільшується. Забруднена вода поступово отруює нас і веде до погибелі.

Третій випадок — це воїни сатани (чародії, маги, ворожки і т.п.), служіння яких полягає в тому, щоб примножувати зло в світі (Мф. 13:38-40)⁸². Вони умисно дають людям духовну отруту, повну нечистої сили. Випивши та одержавши вирішення своїх проблем, через деякий час у людей відбуваються смертельні хвороби, каліцтва, аварії та самогубства. Люди стають одержимими нечистою силою.

Маємо боятися того, що намагаючись послужити людині, ми уподібнимося «бабусям», що забруднюють живу воду перш, ніж дати її іншим, та отруюють нею людей. Найчистіша вода від Бога — це Євангеліє, воно є джерелом, тому маємо знайти духівника, під керівництвом якого

⁸¹«А між людом були й неправдиві пророки, як і будуть між вас учителі неправдиві, що впровадять згубні ересі, відречуться від Владики, що викупив їх, і стягнуть на себе самі скору погибель. І багато-хто підуть за пожадливістю їхньою, а через них дорога правдива зневажиться. І в жажерливості вони будуть ловити вас словами облесними. Суд на них віддавна не бариться, а їхня загибель не дрімає!» (2 Пет. 2:1-3)

⁸²«...а поле це світ, добре ж насіння це сини Царства, а кукіль сини лукавого; а ворог, що всіяв його це диявол, жнива кінець віку, а женці Анголи. І як збирають кукіль, і як палять в огні, так буде й наприкінці віку цього» (Мф. 13:38-40).

ми будемо читати Євангеліє (Мк. 1:14-15)⁸³ та вчитися сердечній молитві. І коли ми пропустимо Євангеліє через свою душу, Господь каже, що тоді *«ріки живої води потечуть із утроби його»* (Ін. 7:38) і ми зможемо насправді стати слугами Божими (Мк. 8:34-35)⁸⁴.

13. Ін. 13: 14-17:

«А коли обмив ноги вам Я, Господь і Вчитель, то повинні й ви один одному ноги вмивати. Бо то Я вам прикладав, щоб і ви те чинили, як Я вам учинив. Поправді, поправді кажу вам: Раб не більший за пана свого, посланець же не більший від того, хто вислав його. Коли знаєте це, то блаженні ви, якщо такє чините!»

Господь вчить нас умивати ноги своїм ближнім, служити один одному, не драгуватися один на одного (2 Тим. 2:24-26)⁸⁵. Якщо для нас від чистого серця щось роблять — маємо з вдячністю приймати (Колос. 3:15)⁸⁶. Як чоловік, який після роботи заїхав до матері в деякій справі. Жінка турботливо накрила йому стіл і запросила повечеряти. Хіба можливо відмовити матері? Після цього чоловік поїхав додому до дружини, яка також приготувала йому вечерю. «Ти мабуть голодний з роботи, сідай поїж». «Звичайно поїм», — сказав

⁸³ «А коли Іван виданий був, то прийшов Ісус до Галілеї, і проповідував Божу Євангелію, і говорив: Збулися часи, і Боже Царство наблизилося. Покайтеся, і віруйте в Євангелію!» (Мк. 1:14-15)

⁸⁴ «І Він покликав народ із Своїми учнями, та й промовив до них: Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста та й за Мною йде! Бо хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто згубить душу свою ради Мене та Євангелії, той її збереже» (Мк. 8:34-35).

⁸⁵ «А раб Господній не повинен сваритись, але бути привітним до всіх, навчальним, до лиха терплячим, що навчав би противників із лагідністю, чи Бог їм не дасть покаяння, щоб правду пізнати, щоб визволитися від сітки диявола, що він уловив їх для роблення волі своєї» (2 Тим. 2:24-26).

⁸⁶ «І нехай мир Божий панує у ваших серцях, до якого й були ви покликані в одному тілі. І вдячними будьте!» (Колос. 3:15)

чоловік, сідаючи, хоча про голод не було вже і мови. Тим не менше він повечеряв і щиро подякував дружині. Коли наші близькі для нас трудяться — маємо це цінувати.

Треба служити один одному словами, ділами та молитвами (1 Пет. 4:10)⁸⁷. Слухати та намагатися зрозуміти один одного, шукати один в одному гарне, те, що нас об'єднує між собою, та не звертати увагу на інше. Бути милосердними до своїх ближніх, прощати та вчитися з гумором обходити гострі ситуації. Виконувати все, про що нас просять. І тоді Господь каже, що ми будемо щасливими (1 Пет. 3:8-9)⁸⁸.

Дуже важливо не возноситись, а пам'ятати, що джерелом всього є Свята Трійця: Отець, Син і Святий Дух (2 Пет. 1:3)⁸⁹. Щойно ми приписуємо собі духовні досягнення — значить наша гординя нас вже здолала. Апостол Павло пише, що для того, щоб гординя його не здолала, Господь послав йому неміч: *«Бо коли я захочу хвалитись, то безумний не буду, бо правду казатиму; але стримуюсь я, щоб про мене хто більш не подумав, ніж бачить у мені або чує від мене. А щоб я через пребагато об'явлень не величався, то дано мені в тіло колючку, посланця сатани, щоб бив в обличчя мене, щоб я не величався. Про нього три рази благов*

⁸⁷ «Служіть один одному, кожен тим даром, якого отримав, як доморядники всілякої Божої благодаті» (1 Пет. 4:10).

⁸⁸ «Нарешті ж, будьте всі однодумні, спочутливі, братолюбні, милосердні, покірливі. Не платіть злом за зло, або лайкою за лайку, навпаки, благословляйте, знаючи, що на це вас покликано, щоб ви успадкували благословення» (1 Пет. 3:8-9).

⁸⁹ «Усе, що потрібне для життя та побожности, подала нам Його Божа сила пізнанням Того, Хто покликав нас славою та чеснотою» (2 Пет. 1:3).

я Господа, щоб він відступився від мене. І сказав Він мені: Досить тобі Моєї благодаті, бо сила Моя здійснюється в немочі. Отож, краще я буду хвалитись своїми немочами, щоб сила Христова вселилася в мене» (2 Кор. 12:6-9). Маємо завжди пам'ятати про свою гріховність та духовну немічність— про те, що самі ми нездатні зробити в цьому світі нічого доброго (2 Кор. 11:30)⁹⁰. Раніше ми жили зовсім беззаконно, а тепер намагаємось щось виправити, та всього, що ми робимо — катастрофічно мало, а гріхів безліч (Гал. 2:16)⁹¹.

90 «Коли треба хвалитись, то неміччю я похвалюся» (2 Кор. 11:30).

91 «А коли ми дізнались, що людина не може бути виправдана ділами Закону, але тільки вірою в Христа Ісуса, то ми ввірували в Христа Ісуса, щоб нам виправдатися вірою в Христа, а не ділами Закону. Бо жадна людина ділами Закону не буде виправдана!» (Гал. 2:16)

14. Лк. 22: 24-27:

«І сталося між ними й змагання, котрий з них уважатися має за більшого. Він же промовив до них: Царі народів панують над ними, а ті, що ними володіють, доброчинцями зветься. Але не так ви: хто найбільший між вами, нехай буде, як менший, а начальник як службовець. Бо хто більший: чи той, хто сидить при столі, чи хто прислуговує? Чи не той, хто сидить при столі? А Я серед вас, як службовець».

Прагнемо бути більшими? Маємо допомагати іншим. Хочемо бути першими — маємо служити всім. Скільком людям ми служимо? Як нам це зрозуміти? Просто порахуймо: скількох людей ми обіймаємо своєю душею? (Ін. 15:13)⁹²

92 «Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ін. 15:13).

Хтось сидить при столі, а хтось прислуговує та піклується. Господь каже, що Він є Той, Хто прислуговує, а ми? Чи служимо ми не піднімаючи голови, як це робить Він? Господь каже, що *«учень не більший за вчителя, а раб понад пана свого»* (Мф. 10:24) і якщо Він служить безперервно, то за кого себе вважаємо ми? Якщо ми раби Божі, маємо стати тими, хто прислужує, інакше виходить, що Господь служить, а ми пануємо.

15. Мф. 20: 25-28:

«А Ісус їх покликав і промовив: Ви знаєте, що князі народів панують над ними, а вельможі їх тиснуть. Не так буде між вами, але хто великим із вас хоче бути, хай буде слугою він вам. А хто з вас бути першим бажає, нехай буде він вам за раба. Так само й Син Людський прийшов не на те, щоб служили Йому, а щоб послужити, і душу Свою дати на викуп за багатьох!»

Лк. 14: 7-11:

«А як Він спостеріг, як вони собі перші місця вибирали, то сказав до запрошених притчу: Коли хто покличе тебе на весілля, не сідай на першому місці, щоб не трапився хто поважніший за тебе з покликаних, і щоб той, хто покликав тебе та його, не

прийшов і тобі не сказав: Поступися цьому місцем! І тоді ти із соромом станеш займати місце останнє... Але як ти будеш запрошений, то приходи, і сідай на останньому місці, щоб той, хто покликав тебе, підійшов і сказав тобі: Приятелю, сідай вище! Тоді буде честь тобі перед покликаними з тобою. Хто бо підноситься буде впокорений, а хто впокоряється той піднесеться».

Нам треба робити те, що маємо, що можемо, що в наших силах, а місце нам потім на свій розсуд визначить Господь (Лк. 17:7-10)⁹³. Він єдиний знає, хто на що заслуговує (Мк. 12:41-44)⁹⁴. Чи ми, будучи священнослужителями, сиділи при столі, чи будучи мирянами піклувалися, служили Богу і людям з останніх сил, Господь знає хто з нас духовно старший.

Коли ми за свої справи самі визначаємо собі майбутнє місце і винагороду, тоді, не отримавши її, ми сильно розчаруємось, можливо аж до відступлення від віри («ось, я стільки труджусь, а Господь за це нічого мені не дає»). Маємо нагадати собі, що ми не знаємо повної міри того родового та нашого особистого гріха, яку нам треба відмолювати (Лк. 9:41)⁹⁵. Господь вже дає нам і дає над і вперед, бо після голодоморів, війн та інших жакли-вих подій, що відбувались в нашій країні

⁹³ «Хто ж із вас, мавши раба, що оре чи пасе, скаже йому, як він вернеться з поля: Негайно йди та сідай до столу? Але чи ж не скаже йому: Приготуй що вечеряти, і підпережись, і мені прислугувуй, аж поки я їстиму й питиму, а потому ти сам будеш їсти та пити? Чи ж він дякує тому рабові, що наказане виконав? Так і ви, коли зробите все вам наказане, то кажіть: Ми нікчемні раби, бо зробили лиш те, що повинні зробити були!» (Лк. 17:7-10)

⁹⁴ «І сів Він навпроти скарбниці, і дививсь, як народ мідяки до скарбниці вкидає. І багато заможних укидали багато. І підійшла одна вбога вдовиця, і поклала дві лепті, цєбто гріш. І покликав Він учнів Своїх та й промовив до них: Поправді кажу вам, що ця вбога вдовиця поклала найбільше за всіх, хто клав у скарбницю. Бо всі клали від лишка свого, а вона поклала з убогства свого все, що мала, свій прожиток увесь...» (Мк. 12:41-44)

⁹⁵ «А Ісус відповів і промовив: О, роде невірний й розбещений, доки буду Я з вами, і терпітиму вас?» (Лк. 9:41)

протягом останніх 100 років, коли наші діди та прадіди служили в НКВС, вбивали людей у різних військах та на фронтах, Він зберігає нам життя (Лк. 13:1-3)⁹⁶. Не зважаючи на ті гріхи, які творили ми та покоління наших родичів, ми живемо, а Господь чекає, доки ми змінимось так, як змінився розбійник, що був розіп'ятий на хресті поруч з Господом (Лк. 23:40-43)⁹⁷. Коли ми так покаємось — закінчиться наш шлях митарств і почнеться шлях служіння. Ми припинимо займатися вирішенням своїх проблем та негараздів, головною нашою діяльністю стане служіння, а в розв'язанні негараздів ми покладемося на Господа (Мф. 6:31-33)⁹⁸. Ми можемо не надавати значення тому, що у нас все добре, та не до кінця усвідомлювати як так відбувається, але фактично ми самі створимо умови, непоборні для оточуючих, які прагнуть нас духовно атакувати, бо ми служимо Господу, а Господь захищає тих, хто Йому служить. Нам може здаватись, що здоров'я та щастя наших дітей — це природньо, так все і має бути, але у іншої людини дитина ледве не помирає від звичайного укусу оси. Чому так відбувається? Через те, що люди грішать та не каються, їм посилаються випробування. Коли ми припиняємо проходити випробування та починаємо служити, служіння дає нам та

96 «Того часу прийшли були дехто, та й розповіли йому про галілеян, що їхню кров Пилат змішав був із їхніми жертвами. Ісус же сказав їм у відповідь: Чи ви думаєте, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян? Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!» (Лк. 13:1-3)

97 «Обізвався ж той другий, і докоряв йому, кажучи: Чи не боїшся ти Бога, коли й сам на те саме засуджений? Але ми справедливо засуджені, і належну заплату за вчинки свої беремо, Цей же жадного зла не вчинив. І сказав до Ісуса: Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє! І промовив до нього Ісус: Поправді кажу тобі: ти будеш зо Мною сьогодні в раю!» (Лк. 23:40-43)

98 «Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бож усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно. Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться» (Мф. 6:31-33).

нашим рідним духовний захист та велику радість (Филип. 4:4)⁹⁹.

Головне прагнути бути першим в справах служіння, а поводити себе маємо достойно. Якщо ми виявимось званими — Господь нас не обділить, а чи сядемо ми ближче до Господаря, чи подалі — Він вирішить сам, і ми вже не зможемо ображатися, що нас недооцінили.

Коли ми за наші справи прагнемо честі від людей і це бажання стає для нас головним, такі справи краще зовсім не робити, бо перед Господом вони нічого неварті (Мф. 6:1-4)¹⁰⁰. Якщо ж служимо Богу, тоді Господь попереджає нас, що від людей у відповідь замість вдячності можемо почути навіть лихе слово. В такому разі маємо прославити Бога, бо це означає, що наша справа прийнята на небесах (Мф. 5:11-12)¹⁰¹. Приймаючи похвалу від людей, ми одержуємо свою винагороду тут, на землі, тоді маємо знати, що у Господа ми її втратили. Та ні в якому разі не маємо ображатись, коли за наші добрі справи нам докоряють, бо також втратимо своє надбання на небесах (Мф. 6:14-15)¹⁰².

16. Лк. 12: 42-48:

«А Господь відказав: Хто ж тоді вірний і мудрий домоправитель, що пан настановить його над своїми челядниками,

99 «...і завжди в усякій молитві своїй за всіх вас чиню я молитву з радіщами...» (Филип. 4:4)

100 «Стережіться виставляти свою милостиню перед людьми, щоб бачили вас; а як ні, то не матимете нагороди від Отця вашого, що на небі. Отож, коли чиниш ти милостиню, не сурми перед себе, як то роблять оті лицеміри по синагогах та вулицях, щоб хвалили їх люди. Поправді кажу вам: вони мають уже нагороду свою! А як ти чиниш милостиню, хай не знатиме ліва рука твоя, що робить правиця твоя, щоб таємна була твоя милостиня, а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно» (Мф. 6:1-4).

101 «Блаженні ви, як ганьбити та гнати вас будуть, і будуть облудно на вас наговорювати всяке слово лихе ради Мене. Радійте та веселіться, нагорода бо ваша велика на небесах! Бо так гнали й пророків, що були перед вами» (Мф. 5:11-12).

102 «Бо як людям ви простите прогріхи їхні, то простить і вам ваш Небесний Отець. А коли ви не будете людям прощати, то й

щоб давати харч визначену своєчасно? Блаженний той раб, що пан його прийде та знайде, що робить він так! По правді кажу вам, що над всім маєтком своїм він поставить його. А коли раб той скаже у серці своїм: Забариться пан мій прийти, і зачне бити слуг та служниць, їсти та пити та напиватися, то прийде раба того пан за дня, якого він не сподівається, і о годині, якої не знає, і розітне його пополювині, і визначить долю йому з невірними! А раб той, що знав волю свого господаря, але не приготував, ані не вчинив згідно волі його, буде тяжко побитий. Хто ж не знав, а вчинив кари гідне, буде мало він битий. Тож від кожного, кому дано багато, багато від нього й жадатимуть. А кому багато повірено, від того ще більше жадатимуть».

Отець ваш не простить вам прогріхів ваших» (Мф. 6:14-15).

Коли Господь робить нас управителями Свого дому та шляхом неймовірних чудес приводить туди душу, а ми дозволяємо собі духовно вдарити її словом, ділом чи думкою (наприклад так: «В чому вона прийшла! Вона що не знає, що в храм в брюках не ходять!») — Господь попереджає нас, що ми будемо за це суворо покарані. Беззаконня в храмі відбуватись не може і Господь наш Ісус Христос теж в своїй ревності виганяв з храму тих, хто

там торгував (Ін. 2:14-17)¹⁰³, але, якщо ми зможемо, найкраще — з посмішкою перетворити беззаконня на добро (Мф. 5:9)¹⁰⁴. Якщо ж ні, не маємо мовчати, маємо з любов'ю до душі, але твердо сказати: «вибачте, я прошу Вас...». Крім того в храмі завжди є старший — священик, до якого можна звернутись і який можливо зможе краще владнати ситуацію.

Чому страждають слуги Божі? Господь дав їм Євангеліє і наказав виконувати та навчати інших (Мф. 5:19-20)¹⁰⁵. Тоді той, хто порушить заповіді Божі — *«буде тяжко побитий»* (Лк. 12:47) і лише якщо зробить це не усвідомлено, через незнання — *«буде мало він битий»* (Лк. 12:48). А того, хто їстиме, питиме та упиватиметься і битиме ввірені йому душі — *«розітне його пополювині»* (Лк. 12:46). Тобто грішити на службі у Господа неможна. В медицині є термін «травми несумісні з життям». Так і служіння Богу несумісне з гріхом, адже за це, каже Господь, будеш розітнутий пополювині. Якщо згрішиш — будеш битий багато, якщо згрішиш неусвідомлено — все одно будеш битий, але менше.

¹⁰³«І знайшов Він, що продавали у храмі волів, і овець, і голубів, та сиділи міняльнички. І, зробивши бича з мотузків, Він вигнав із храму всіх, вівці й воли, а міняльникам гроші розсипав, і поперевертав їм столи. І сказав продавцям голубів: Заберіть оце звідси, і не робіть із дому Отця Мого дому торгового! Тоді учні Його згадали, що написано: Ревність до дому Твого з'їдає Мене!» (Ін. 2:14-17)

¹⁰⁴«Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть» (Мф. 5:9).

¹⁰⁵«Хто ж порушить одну з найменших цих заповідей, та й людей так навчить, той буде найменшим у Царстві Небеснім; а хто виконає та й навчить, той стане великим у Царстві Небеснім. Кажу бо Я вам: коли праведність ваша не буде рясніша, як книжників та фарисеїв, то не ввійдете в Царство Небесне!» (Мф. 5:19-20)

17. Лк. 13: 25-27:

«Як устане Господар та двері замкне, ви зачнете вистоювати ізнадвору, та стукати в двері й казати: Господи,

відчини нам! А Він вам у відповідь скаже: Не знаю Я вас, звідки ви! Тоді станете ви говорити: Ми їли й пили перед Тобою і на вулицях наших навчав Ти... А Він вам відкаже: Говорю вам, не знаю Я, звідки ви. Відійдіть від Мене всі, хто чинить неправду!»

Яку неправду ми чинимо кожен день? Доки ми чинимо неправду — маємо усвідомити, що ми є джерелом спокус та зла в світі (Мф. 18:6-7)¹⁰⁶. Маємо критично себе оцінити та скласти список цієї неправди, подумати як перетворити її на правду, скласти план своїх дій та почати трудитися над її викоріненням зі свого життя.

¹⁰⁶ «Хто ж спокусить одне з цих малих, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жорно млинове на шию йому поче-
пити, і його потопити в морській глибині... Від спокус горе світові, бо мусять спокуси прийти; надто горе людині, що від неї приходить спокуса!» (Мф. 18:6-7)

18. Ін. 8: 42-44:

«А Ісус їм сказав: Якби Бог був Отець ваш, ви б любили Мене, бо від Бога Я вийшов і прийшов, не від Себе ж Самого прийшов Я, а Мене Він послав. Чому мови Моєї ви не розумієте? Бо не можете чути ви слова Мого. Ваш батько диявол, і пожадливісті батька свого ви виконувати хочете. Він був душогуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправді».

Чи любимо ми Отця нашого Небесного? Син Божий каже, що якщо ми не розуміємо

Його мови (Євангеліє), ми не маємо любові до Бога. Любов до Бога народжується в нас, коли ми починаємо каятись (Лк. 7:37-39,44-48)¹⁰⁷, коли ми готові цілувати Йому ноги, усвідомлюючи, як Він нас любить раз прощає все те, що ми натворили в світі. За всі ті беззаконня, що ми вчинили, ми недостойні життя, а Він прощає та ще і призиває нас на служіння Собі.

Під час страсного тижня, коли священники читають уривки з Євангеліє про хресні страждання Господа, у них на очах можна помітити сльози. Чому? У слуг Божих перехоплює подих від усвідомлення того, що за нас перетерпів Господь і розуміння того, що і за їхні гріхи Він страждав. Під час читання Слова Огласительного святого отця нашого Іоанна Золотоустого архієпископа Константинопольського у святий і світлоносний день преславного і спасительного Христа Бога нашого воскресіння також можемо бачити сльози священнослужителів. Сльози усвідомлення тієї безмежної милості, яку виливає на нас Господь. *«Якщо хто від першої години працював, нехай отримає нині справедливую заплату. Якщо хто після третьої години прийде, дякуючи, нехай святкує. Якщо хто після шостої години з'явився, нехай не засумнівається, тому що нічого не втратив. Якщо хто затримався*

¹⁰⁷ «І ось жінка одна, що була в місті, грішниця, як дізналась, що, Він у фарисеевім домі засів при столі, алябастрову пляшечку мира принесла, і, припавши до ніг Його ззаду, плачучи, почала обливати слізьми Йому ноги, і волоссям своїм витирала, ноги Йому цілувала та миром мастила... Побачивши це, фарисей, що покликав Його, міркував собі, кажучи: Коли б був Він пророк, Він би знав, хто ото й яка жінка до Нього торкається, бо ж то грішниця!... І, обернувшись до жінки, Він промовив до Симона: Чи ти бачиш цю жінку? Я прибув у твій дім, ти на ноги Мої не подав і води, а вона окропила слізьми Мої ноги й обтерла волоссям своїм. Поцілунку не дав ти Мені, а вона, відколи ввійшов Я, Мої ноги цілує невпинно. Голови ти Моєї оливою не намастив, а вона миром ноги мої намастила... Ось тому говорю Я тобі: Численні гріхи її прощені, бо багато вона полюбила. Кому ж мало прощається, такий мало любить. А до неї промовив: Прощаються тобі гріхи!» (Лк. 7:37-39,44-48)

до дев'ятої години, нехай з'являється без усякого сумніву, нічого не боячись. Якщо хто прийшов тільки об одинадцятій годині, нехай не тривожиться тим, що запізнився, бо щедрий Владика і останнього приймає на рівні з першим; заспокоює того, хто прийшов об одинадцятій годині, як і того, що працював від першої; і останнього милує і про першого турбується, і тому дає, і цьому дарує». Невже ви думаєте, що Він не бачить і не розуміє, що ми грішимо та оступаємось? Він терпить та любить нас безмежно і прощає. Апостол Петро також оступився, але Господь простив йому, бо бачив в його душі любов (Ін. 21:15-17)¹⁰⁸.

Ми плачемо від покаяння, від того, що нам прощено і від любові (Мф. 5:4)¹⁰⁹. Коли наша душа наповнена любов'ю до Господа, Євангеліє читається нами палко, воно ніби вливається в нашу душу потоками. Світло Боже заходить в нас і відбувається наше народження Духом (Ін. 3:8)¹¹⁰. Наші духовні очі та вуха відкриваються та виникає потреба віддавати те світло, яке дає нам Господь, і ми починаємо служити Богу і людям (Ін. 1:9)¹¹¹. Ми стаємо дітьми Божими. Але Він каже нам не чинити неправди і треба дуже сильно себе кожен раз стримувати, щоб цього не відбувалось (2 Пет. 2:20)¹¹².

¹⁰⁸«Як вони вже поснідали, то Ісус промовляє до Симона Петра: Симоне, сину Йонин, чи ти любиш мене більше цих? Той каже йому: Так, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе! Промовляє йому: Паси ягнята Мої! І говорить йому Він удруге: Симоне, сину Йонин, чи ти любиш Мене? Той каже йому: Так, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе! Промовляє йому: Паси вівці Мої! Утретє Він каже йому: Симоне, сину Йонин, чи кохаєш Мене? Засмутився Петро, що спитав його втретє: Чи кохаєш Мене? І він каже йому: Ти все відаєш, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе! Промовляє до нього Ісус: Паси вівці Мої!» (Ін. 21:15-17)

¹⁰⁹«Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені» (Мф. 5:4).

¹¹⁰«Дух дихає, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений» (Ін. 3:8).

¹¹¹«Світлом правдивим був Той, Хто просвічує кожну людину, що приходить на світ» (Ін. 1:9).

Якщо ми будемо любити Господа і розуміти Його справи, навіщо Він був тут, на землі, гріх стане для нас чужим. Та доки ми маємо тіло — воно буде прагнути свого, і безгрішними нам не стати (Гал. 5:19-21, 24-25)¹¹³, тож маємо пильнувати за собою — своїми думками та рухами душі, щоб постійно перебувати перед Господом в максимальній духовній чистоті. Коли ми перестаємо чути Господа і не розуміємо Його слів в Євангеліє, значить ми цю чистоту втратили (Мф. 13:15)¹¹⁴, але ми маємо ключ до того, щоб її повернути — це покаяння. (Діян. 2:37-38)¹¹⁵

19. Мк. 8: 31-33:

«І почав їх навчати, що Синові Людському треба багато страждати, і Його відцураються старші, і первосвященники, і книжники, і Він буде вбитий, але третього дня Він воскресне. І те слово казав Він відкрито. А Петро узяв набік Його, і Йому став перечити. А Він обернувся й поглянув на учнів Своїх, та й Петру докорив і сказав: Відступись, сатано, від Мене, бо думаєш ти не про Боже, а про людське!»

Петро підійшов до Господа зі щирими почуттями, діючи з великої любові до Нього. Але Господь наш Ісус Христос прийшов у світ, щоб прославити Отця Свого

¹¹²«Бо коли хто втече від нечистоти світу через пізнання Господа й Спасителя Ісуса Христа, а потому знов заплутуються ними та перемагаються, то останнє буває для них гірше першого» (2 Пет. 2:20).

¹¹³«Учинки тіла явні, то є: перелюб, нечистість, розпуста, ідолослуження, чари, ворожнечі, сварка, заздрість, гнів, суперечки, незгоди, ересі, зазидки, п'янство, гулянки й подібне до цього. Я про це попереджую вас, як і попереджав був, що хто чинить таке, не впадкоють вони Царства Божого!... А ті, що Христові Ісусові, розп'яли вони тіло з пожадливістями та з похотями. Коли духом живемо, то й духом ходімо!» (Гал. 5:19-21, 24-25)

¹¹⁴«Затовстіло бо серце людей цих, тяжко чують вухами вони, і зажмурили очі свої, щоб коли не побачити очима й не почути вухами, і не зрозуміти їм серцем, і не навернутись, щоб Я їх уздоровив!» (Мф. 13:15)

¹¹⁵«Як почули ж оце, вони серцем розжало-билися, та й сказали

Небесного та дати людям шлях спасіння. Якби Господь послухав Петра — ми б не мали зараз шляху до Отця Небесного, і кому б цим послужив Петро? Його щирі слова були спокусою для Господа не чинити Божої справи.

Часто люди питають, чи можна казати неправду, коли цього потребує справа? Маємо усвідомити, яка це справа - людська, чи Божа, якщо заради неї ми мусимо брехати? (Ін. 8:44)¹¹⁶ Батько неправди навіює нам, що інших шляхів, окрім як сказати неправду, немає, тримаючи нас в страху та змушуючи викручуватись і все більше заплутуватись у брехні (1 Ін. 1:6)¹¹⁷. В основному гріх брехні далі тягне за собою інші гріхи. Про правильність вчинку ми можемо судити оцінивши, чи Божа справа чиниться, чи людська (1 Ін. 3:10)¹¹⁸.

20. Мф. 5: 19-20:

«Хто ж порушить одну з найменших цих заповідей, та й людей так навчить, той буде найменшим у Царстві Небеснім; а хто виконає та й навчить, той стане великим у Царстві Небеснім. Кажу бо Я вам: коли праведність ваша не буде рясніша, як книжників та фарисеїв, то не ввійдете в Царство Небесне!»

Петрові та іншим апостолам: Що ж ми маємо робити, мужі-браття? А Петро до них каже: Покайтеся, і нехай же охреститься кожен із вас у Ім'я Ісуса Христа на відпущення ваших гріхів, і дара Духа Святого ви приймете!» (Діян. 2:37-38)

¹¹⁶«Ваш батько диавол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душегуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, бо він неправдомовець і батько неправди» (Ін. 8:44).

¹¹⁷«Коли ж кажемо, що маємо спільність із Ним, а ходимо в темряві, то неправду говоримо й правди не чинимо!» (1 Ін. 1:6)

¹¹⁸«Цим пізнаються діти Божі та діти диаволові: Кожен, хто праведности не чинить, той не від Бога, як і той, хто брата свого не любить!» (1 Ін. 3:10)

Виконуючи заповіді Божі, маємо повноцінно, з відкритою душею та творчо служити Богу та людям. Проповідуючи, ставимось до людей не формально («грішний — кайся, молись»), а намагаємось шукати особливий підхід до кожного, розповідати та показувати на прикладах (найкращий приклад — свій особистий), шукати нові форми та засоби служіння, які нам будуть по душі — обмежень немає.

Які можуть бути обмеження, якщо Господь каже, що тим, хто увірує в Нього Він явиться Сам? *«Хто заповіді Мої має та їх зберігає, той любить Мене. А хто любить Мене, то полюбить його Мій Отець, і Я полюблю Його, і об'явлюсь йому Сам»* (Ін. 14:21). Наскільки наші серце та душа відкриті до Господа в сердечній молитві — так Він і перебуває з нами. Душа книжників і фарисеїв була закрыта, вони не почули Слова Божого. Господь сказав їм: *«коли б то були ви пізнали Мене, ви пізнали були б і Мого Отця»* (Ін. 14:7), та вони не зробили цього. Наша праведність має бути більшою за їхню.

21. Лк. 12: 36-37:

«...будьте подібними до людей, що очікують пана свого, коли вернеться він із весілля, щоб, як прийде й застукає, відчинити негайно йому.

*Блаженні раби ті, що пан, коли при-
йде, то знайде, що пильнують вони!
Поправді кажу вам: підпережеться він
і їх посадовить, і, підійшовши, буде їм
послуговувати».*

Ми раби Божі і чекаємо приходу Гос-
пода нашого Ісуса Христа. Чи готові ми
Його зустріти та чи пильнуємо ми чекаючи?
Як маємо пильнувати? Пильнування — це
безперервне спілкування нашої душі з
Богом, наша безперестанна внутрішня
сердечна молитва.

*«Безперестанку моліться!» (1 Сол.
5:17) — каже нам апостол, і ми кожен
день вичитуємо своє молитовне правило,
наприклад, ранішні та вечірні молитви, а
що ми робимо тоді, коли не читаємо мо-
литви? Працюємо, спілкуємось з людьми,
живемо в світі, а чим в цей час зайнята
наша душа? Їй не потрібно працювати
на роботі, чи господарювати вдома, вона
вільна від світських обов'язків і вибирає
що їй робити, то чи не може вона в той
час, поки наше тіло робить все те, що має
робити, спілкуватись з Господом? (1 Кор.
7:29-31)¹¹⁹ Наприклад, коли ми в ванній
чистимо зуби, невже механічні дії можуть
заважати нашій душі молитися? А що як
Господь прийде, а ми будемо чистити зу-
би — невже через це ми не будемо готові
Його зустріти? (Мк. 13:35-37)¹²⁰*

¹¹⁹ «А це, браття, кажу я, бо час позо-
сталий короткий, щоб
і ті, що мають дружин,
були, як ті, що не ма-
ють, а хто плаче, як
ті, хто не плаче, а хто
тішиться, як ті, хто не
тішиться; і хто купує,
як би не набули, а хто
цьогосвітнім корис-
тується, як би не ко-
ристувались, бо минає
стан світу цього» (1
Кор. 7:29-31).

¹²⁰ «Тож пильнуйте,
не знаєте бо, коли
прийде пан дому: уве-
чорі, чи опівночі, чи
як півні співатимуть,
чи ранком. Щоб вас
не застав, що спите,
коли вернеться він
несподівано. А що
вам Я кажу, те всім
Я кажу: Пильнуйте»
(Мк. 13:35-37).

Можна привчити себе кожну секунду свого життя бути з Господом, навіть засинаючи віддавати свою душу Йому в руки, щоб і вночі зв'язок з Господом не переривався. Протягом дня можемо не тільки звертатись до Господа в односторонній молитві («Господи, направ, Господи, допоможи, Господи, помилуй»), можемо бесідувати з Ним, просити підказок щодо нашого життя та служіння— і обов'язково їх отримаємо (Як. 1:5-6)¹²¹. Тоді ми завжди будемо готові не тільки до зустрічі з Господом, але і з ворогом та зможемо протистояти тій нечистій силі, яка чатує на нашу душу кожну секунду (Ефес. 6:12-13)¹²². Лукаві сили пильнують постійно, тому і ми маємо бути в сердечній молитві з Господом завжди.

Крім того Господь каже, що ми маємо збирати з Ним душі (Мф. 12:30)¹²³. Маємо не замикатися самі в собі, а відкрити духовно очі та вуха і озирнутися навколо, можливо поруч хтось потребує нашої допомоги. Для цього, розмовляючи з людьми, в першу чергу потрібно навчитися слухати їх та вести розмову про те, що їх хвилює, шукаючи чим ми можемо їм допомогти та чому у них навчитися (Як. 1:19)¹²⁴. Коли між нами встановлені довірчі відносини можемо переводити спілкування на духовні теми. Головне, щоб

121 «А якщо кому з вас не стає мудрости, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, і буде вона йому дана. Але нехай просить із вірою, без жадного сумніву. Бо хто має сумнів, той подібний до морської хвилі, яку жене й кидає вітер» (Як. 1:5-6).

122 «Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти влади, проти світоправителів цієї темряви, проти піднебесних духів злоби. Через це візьміть повну Божу зброю, щоб могли ви дати опір дня злого, і, все виконавши, витримати» (Ефес. 6:12-13).

123 «Хто не зо Мною, той супроти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає» (Мф. 12:30).

124 «Отож, мої брати любі, нехай буде кожна людина швидка послухати, забарна говорити, повільна на гнів» (Як. 1:19).

людина зрозуміла, що ми відкриті і готові спілкуватися та допомагати. Якщо ми бачимо, що людина не сприймає духовних розмов, маємо відчувати це і поважати себе та Господа, який в нас. *«Не давайте святого псам, і не розсипайте перел своїх перед свиньми, щоб вони не потоптали їх ногами своїми, і, обернувшись, щоб не розшматували й вас»* (Мф. 7:6), — каже Господь. Звичайно жодні наші старання не пропадуть, і душа цієї людини свідчитиме перед Господом, що ми намагалися їй служити, але якщо людина сама не робить вибору бути з Богом, живе в гріху і не бажає цього змінювати, маємо смиритись та взяти спокій в душу (*«хай Бог Вас спасає і благословляє»*) і, можливо, направити свої зусилля на служіння іншій людині — тій, яка готова і прагне живої води Слова Божого (Лк. 10:1-2)¹²⁵.

¹²⁵«Після того призначив Господь і інших Сімдесят, і послав їх по двох перед Себе до кожного міста та місця, куди Сам мав іти. І промовив до них: Хоч жниво велике, та робітників мало; тож благайте Господаря жнива, щоб робітників вислав на жниво Своє» (Лк. 10:1-2).

22. Лк. 17: 7-10:

«Хто ж із вас, мавши раба, що оре чи пасе, скаже йому, як він вернеться з поля: Негайно йди та сідай до столу? Але чи ж не скаже йому: Приготуй що вечеряти, і підпережись, і мені прислуговуй, аж поки я їстиму й питиму, а потому ти сам будеш їсти та пити? Чи ж він дякує тому рабові, що наказане виконав? Так і ви, коли зробите все

вам наказане, то кажіть: Ми нікчемні раби, бо зробили лиш те, що повинні зробити були!»

Дотримуючись заповідей Божих, не чекаємо, що нам будуть вдячні, бо це є наш обов'язок. Невже Господь має бути нам вдячним за те, що ми не грішимо? Він каже, що ми зобов'язані так жити, це має для нас бути як дихання (1 Пет. 1:14-16)¹²⁶. Ми не думаємо про те, що дихаємо, так само і Божі справи ми маємо робити автоматично, не розмірковуючи. Це має бути нормою нашої поведінки (Рим. 12:11-13)¹²⁷.

¹²⁶«Як слухняні, не застосовуйтеся до попередніх пожадлиостей вашого невідання, але за Святим, що покликав вас, будьте й самі святі в усім вашім поведженні, бо написано: Будьте святі, Я бо святий!» (1 Пет. 1:14-16)

¹²⁷«У ревності не лінуйтеся, духом палайте, служіть Господеві, тіштеся надією, утиски терпіть, перебувайте в молитві, беріть уділ у потребах святих, будьте гостинні до чужинців!» (Рим. 12:11-13)

23. Ін. 4: 35-38:

«Чи не кажете ви: Ще чотири от місяці, і настануть жнива? А Я вам кажу: Підійміть свої очі, та гляньте на ниви, як для жнив уже пополовіли вони! А хто жне, той заплату бере, та збирає врожай в життя вічне, щоб хто сіє й хто жне разом раділи. Бо про це поговорка правдива: Хто інший сіє, а хто інший жне. Я вас жати послав, де ви не працювали: працювали інші, ви ж до їхньої праці ввійшли».

Люди кажуть, що до жнив ще багато часу, поки Господь прийде — ще все встигнемо увірувати, покаятись і почати служити Богу і людям. А Господь нам каже, що уже час, ниви пополовіли, вже треба

жати. Хоч ми і не сіяли, Він каже нам починати жати разом з Ним (Як. 1:22-25)¹²⁸. Питання тільки чи готові ми вже зараз почати збирати душі разом з Господом? Якщо не готові — це означає, що ми ще маємо в собі плевела гріха, посіяні лукавим, і поки що не бажаємо їх позбутися (Мф. 7:16-17)¹²⁹. Можливо ми думаємо, що встигнемо зробити це пізніше, та маємо усвідомлювати, що можемо не встигнути, адже якщо ми не трудимось, то з часом ми тільки втрачаємо духовні сили (Мф. 13:12)¹³⁰. Краще увірувати, покаятись, прийняти ту допомогу, яку дає нам Господь і почати робити кроки в служінні, навіть якщо у нас залишається деякий страх — очі бояться, а руки роблять.

24. Лк. 10: 2:

«І промовив до них: Хоч жниво велике, та робітників мало; тож благайте Господаря жнива, щоб робітників вислав на жниво Своє».

Господь розповідає нам, навіщо Йому потрібні служителі, навіщо ми Йому потрібні — на Його ниві мало женців. Мало людей, що мають живу віру, відчують Господа душею, для багатьох Господь — це абстракція. Та Він звертається до нас і просить, щоб ми молились Богу про те, щоб робітників на Його жниві було більше,

128 «Будьте ж виконавцями слова, а не слухачами самими, що себе самих обманюють. Бо хто слухач слова, а не виконавець, той подібний людині, що риси обличчя свого розглядає у дзеркалі, бо розгляне себе та й відійде, і зараз забуде, яка вона є. А хто заглядає в закон досконалий, закон волі, і в нім пробуває, той не буде забудько слухач, але виконавець діла, і він буде блаженний у діянні своїм!» (Як. 1:22-25)

129 «По їхніх плодах ви пізнаєте їх. Бо хіба ж виноград на тернині збирають, або фіґи із будяків? Так ото родить добрі плоди кожне дерево добре, а дерево зле плоди родить лихі» (Мф. 7:16-17).

130 «Бо хто має, то дасться йому та додасться, хто ж не має, забереться від нього й те, що він має» (Мф. 13:12).

бо чим більше служителів Божих, тим більше шансів люди матимуть на спасіння (Як. 5:19-20)¹³¹. Тож подякуймо Господу за кожного, хто достукався до нашої душі і допомагав нам на нашому шляху до Бога, і самі, в свою чергу, намагаймося достукатись до душ всіх тих, хто біля нас. Тоді ми вийдемо на жнива Господні.

¹³¹ «Браття мої, коли хто з-поміж вас заблудить від правди, і його хто наверне, хай знає, що той, хто грішника навернув від його блудної дороги, той душу його спасає від смерти та безліч гріхів покриває!» (Як. 5:19-20)

25. Ін. 21: 15:

«Як вони вже поснідали, то Ісус промовляє до Симона Петра: Симоне, сину Йонин, чи ти любиш мене більше цих? Той каже Йому: Так, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе! Промовляє йому: Паси ягнята Мої!»

Чи любимо ми Господа? Якщо так, тоді Господь дозволить нам пасти своїх ягнят. Інакше, якщо ми не робимо цього, не можемо достукатись до душ людей — значить ми не маємо любові до Бога (1 Ін. 4:20)¹³².

В Євангеліє ми знаходимо вже другу ознаку наявності в нас любові до Бога. Перша — це розуміння Євангеліє. Господь каже, що якщо ми не розуміємо Його слів в Євангеліє, не чуємо Його — значить ми не любимо Його (Ін. 8:42, 43, 47)¹³³. Друга ознака — якщо нам вдається проповідувати, служити людям, значить ми любимо Бога і Він дає нам пасти своїх ягнят. Тож якщо ми любимо — маємо служити, якщо

¹³² «Як хто скаже: Я Бога люблю, та ненавидить брата свого, той неправдомовець. Бо хто не любить брата свого, якого бачить, як може він Бога любити, Якого не бачить?» (1 Ін. 4:20)

¹³³ «А Ісус їм сказав: Якби Бог був Отець ваш, ви б любили Мене, бо від Бога Я вийшов і прийшов, не від Себе ж Самого прийшов Я, а Мене Він послав. Чому мови Моєї ви не розумієте? Бо не можете чути слова Мого... Хто від Бога, той слухає Божі слова; через те ви не слухаєте, що ви не від Бога» (Ін. 8:42, 43, 47).

ж ні — ми не зможемо нічого зробити, бо все у Господа засновується на любові (1 Кор. 16:14)¹³⁴.

¹³⁴ «...хай з любов'ю все робиться в вас!»
(1 Кор. 16:14)

26. Мф. 10: 5, 7-10, 16-22:

«Цих Дванадцятьох Ісус вислав, і їм наказав, промовляючи: На путь до поган не ходіть, і до самарянського міста не входьте, А ходячи, проповідуйте та говоріть, що наблизилось Царство Небесне. Уздоровляйте недужих, воскрешайте померлих, очищайте прокажених, виганяйте демонів. Ви дармо дістали, дармо й давайте. Не беріть ані золота, ані срібла, ані мідяків до своїх поясів, ані торби в дорогу, ані двох одеж, ні сандалів, ані палиці. Бо вартий робітник своєї поживи. Оце посилаю Я вас, як овець між вовки. Будьте ж мудрі, як змії, і невинні, як голубки. Стережіться ж людей, бо вони на суди видаватимуть вас, та по синагогах своїх бичувати вас будуть. І до правителів та до царів поведуть вас за Мене, на свідчення їм і поганам. А коли видаватимуть вас, не журіться, як або що говорити: тієї години буде вам дане, що маєте ви говорити, бо не ви промовлятимете, але Дух Отця вашого в вас промовлятиме. І видасть на смерть брата брата, а батько дитину.

І діти повстануть супроти батьків, і їх повбивають. І за Ім'я Моє будуть усі вас ненавидіти. А хто витерпить аж до кінця, той буде спасенний».

Якщо ми учні Господа нашого Ісуса Христа, Він каже нам робити такі речі:

- Проповідувати людям, що наближається Царство Небесне.

- Уздоровляйте недужих. Ми знаємо, що за нашою вірою нам буде, і по молитві віруючого відбуваються зцілення та чудеса Господні (Як. 5:16)¹³⁵.

- Виганяйте демонів. Є шлях вигнання нечистої сили з людини через вичитування Чину вигнання, але він доступний далеко не кожному (небагато священиків та монахів займаються цим) і не гарантує, що лукаві духи не повернуться знову (Мф. 12:43-45)¹³⁶. Інший шлях — ми можемо навчити людину постити, молитись та читати Євангеліє (Мф. 17:21)¹³⁷, обов'язково молячись за її душу, жертвуючи, віддаючи свою душу за цю людину (Лк. 9:23-24)¹³⁸. Тоді, коли людина зміниться та почне вести християнський спосіб життя — нечиста сила вийде з неї. І душа наша возрадується, що іменем Господнім по нашій молитві з людини виходять демони.

- Дармо дістали, дармо й давайте. Замість дякувати вам за ваші добрі справи, просить людей прославляти Господа,

¹³⁵«Отже, признавайтесь один перед одним у своїх прогірах, і моліться один за одного, щоб вам уздоровитись. Бо дуже могутня ревна молитва праведного!» (Як. 5:16)

¹³⁶«А коли дух нечистий виходить із людини, то блукає місцями безвідними, відпочинку шукаючи, та не знаходить. Тоді він говорить: Вернися до дому свого, звідки вийшов. А як вернеться він, то хату знаходить порожню, заметену й прибрану. Тоді він іде, та й приводить сімох духів інших, лютіших за себе, і входять вони та й живуть тут. І буде останнє людині тій гірше за перше... Так буде й лукавому родові цьому!» (Мф. 12:43-45)

¹³⁷«Цей же рід не виходить інакше, як тільки молитвою й постом» (Мф. 17:21).

¹³⁸«А до всіх Він промовив: Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме щоденно свого хреста, та й за Мною йде. Бо хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто ради Мене згубить душу свою, той її збереже» (Лк. 9:23-24).

адже тільки Його силою все робиться. Яка може бути нам вдячність, якщо ми робимо те, що маємо робити (Лк. 17:10)¹³⁹. Щойно ми приймаємо в свою душу вдячність від людей, возрадуємось, що вже допомагаємо людям, і приносимо Господу багато користі — можемо вважати, що всі наші справи змарновані (Мф. 6:2-4)¹⁴⁰.

- Не беріть ані золота, ані срібла, ані мідяків до своїх поясів, ані торби в дорогу, ані двох одеж, ні сандаль, ані палиці. Маємо у всьому покладатись на Господа, Він знає, що ми матимемо все, що нам необхідно і каже нам не брати сумки, куди можна щось запасти, бо той, хто трудиться достойний винагороди і голодним його Бог не залишить (Мф. 6:31-33)¹⁴¹.

Господь каже, що посилає нас, як овець між вовки. Фізична сила не за нами, тому маємо бути мудрими, як змії, щоб бути захищеними, постійно перебуваючи в Господніх обставинах. Не хитрими, але мудрими, щоб не входити в лукаві ситуації та не давати їм можливості керувати нами, а власноруч створювати обставини, угодні Богу (1 Кор. 14:20)¹⁴². Якщо ми раби Божі, значить все, що угодне Богу, угодне і нам, а коли Богу неугodne — неугodne і нам (Мф. 18:4)¹⁴³. Коли ж ми, маючи сильні власні бажання, намагаємось підлаштувати Господню волю під свою — ми вже не

139 «Так і ви, коли зробите все вам наказане, то кажіть: Ми нікчемні раби, бо зробили лиш те, що повинні зробити були!» (Лк. 17:10)

140 «Отож, коли чиниш ти милостиню, не сурми перед себе, як то роблять оті лицеміри по синагогах та вулицях, щоб хвалили їх люди. Поправді кажучи: вони мають уже нагороду свою! А як ти чиниш милостиню, хай не знатиме ліва рука твоя, що робить правиця твоя, щоб таємна була твоя милостиня, а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно» (Мф. 6:2-4).

141 «Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бож усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно» (Мф. 6:31-33).

142 «Браття, не будьте дітьми своїм розумом, будьте в лихому дітьми, а в розумі досконалими будьте!» (1 Кор. 14:20)

143 «Отже, хто впокориться, як дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім» (Мф. 18:4).

мудрі, а починаємо хитрувати (Мф. 15:7-8)¹⁴⁴. Маємо бути невинні, як голубки. Не можемо вигадувати своїх власних вигод, люди це одразу помічають і припиняють сприймати нас в якості слуг Божих (Лк. 16:13)¹⁴⁵.

Господь попереджає нас, щоб ми стереглися людей, бо коли маємо широко відкрити перед усіма душу — завжди знайдеться той, хто нас духовно вдарить. Тому у нас має бути розумна обережність в спілкуванні та служінні людям.

Все, що говоримо, маємо говорити не від себе, але в молитві, щоб Дух Отця нашого промовляв через нас. Якщо Отець наш — Бог, Він дасть нам в душу ті слова, які маємо сказати (Ін. 14:10)¹⁴⁶.

27. Мф. 23: 8-12:

«А ви вчителями не звіться, бо один вам Учитель, а ви всі брати. І не називайте нікого отцем на землі, бо один вам Отець, що на небі. І не звіться наставниками, бо один вам Наставник, Христос. Хто між вами найбільший, хай слугою вам буде! Хто бо підноситься, буде понижений, хто ж понижується, той піднесеться».

Мф. 10: 24-27:

«Учень не більший за вчителя, а раб понад пана свого. Доволі для учня,

144 «Лицеміри! Про вас добре Ісая пророкував був, говорячи: Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене!» (Мф. 15:7-8)

145 «Жаден раб не може служити двом панам, бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові й мамоні служити!» (Лк. 16:13)

146 «Чи не віруєш ти, що Я в Отці, а Отець у Мені? Слова, що Я вам говорю, говорю не від Себе, а Отець, що в Мені перебуває, Той чинить діла ті» (Ін. 14:10).

коли буде він, як учитель його, а раб як господар його. Коли Вельзевулом назвали господаря дому, скільки ж більше назвуть так домашніх його! Але не лякайтеся їх. Немає нічого захованого, що воно не відкриється, ані потаємного, що не виявиться. Що кажу Я вам потемки, говоріть те при світлі, що ж на вухо ви чуєте проповідуйте те на дахах».

Про Господа казали, що «вигання Він демонів силою князя демонів» (Мф. 9:34), тож маємо бути готовими, що і нас будуть називати одержимим, сектантами і т.д. Виправдовуватись буде марно, маємо просто робити те, що маємо — служити Богу і людям (Мк. 14:6-8)¹⁴⁷. Маємо бути робітниками разом з Господом та не відволікатись на стороннє. Якщо Господа лихословили, то невже ми можемо припускати, що нас не будуть? (Ін. 15:20)¹⁴⁸ Звичайно неприємно, коли люди говорять погане, але по нашим трудам нам вдасться, і ці самі люди засвідчать, що ми служили Богу.

Тому неважливо, що люди кажуть зараз, важливо, що вони скажуть через місяць, два, півроку, рік... — тоді, коли зернятко слова Божого, вкинуте нами, проросте в них і вони побачать, що наші слова були правдиві (Мк. 4:26-29)¹⁴⁹. Тоді

¹⁴⁷ «Ісус же сказав: Залишіть її! Чого прикрість їй робите? Вона добрий учинок зробила Мені. Бо вбогих ви маєте завжди з собою, і коли схочете, можете їм робити добро, Мене ж не постійно ви маєте. Що могла, те зробила вона: заздалегідь намастила Моє тіло на похорон...» (Мк. 14:6-8)

¹⁴⁸ «Пригадайте те слово, яке Я вам сказав: Раб не більший за пана свого. Як Мене переслідували, то й вас переслідувати будуть; як слово Моє зберігали, бережитимуть і ваше» (Ін. 15:20).

¹⁴⁹ «І сказав Він: Так і Боже Царство, як той чоловік, що кидає в землю насіння, і чи спить, чи встає він удень та вночі, а насіння пускає паростки та росте, хоч не знає він, як. Бо родить земля сама з себе: перше вруна, потім колос, а тоді повне збіжжя на колосі. А коли плід доспіє, зараз він посилає серпа, бо настали жнива» (Мк. 4:26-29).

вони почнуть знову шукати зустрічі з нами, а ми не маємо через це возноситися та вважати себе кращими за будь-кого, навіть не думати про це, а пам'ятати, що все нам дано від Бога (Як. 1:16-17)¹⁵⁰.

¹⁵⁰ «Не обманюйтесь, брати мої любі! Усяке добре давання та дар досконалий походить згори від Отця світил, що в Нього нема переміни чи тіні відміни» (Як. 1:16-17).

28. Мф. 5: 14-16:

«Ви світло для світу. Не може сховатися місто, що стоїть на верховині гори. І не запалюють світильника, щоб поставити його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі».

29. Лк. 11: 33-36:

«Засвіченого світильника ніхто в сховок не ставить, ані під посудину, але на свічник, щоб бачили світло, хто входить. Око твоє то світильник для тіла; тому, як око твоє буде дуже, то й усе тіло твоє буде світле. А коли б твоє око нездатне було, то й усе тіло твоє буде темне. Отож, уважай, щоб те світло, що в тобі, не сталося темрявою! Бо коли твоє тіло все світле, і не має жадної темної частини, то все буде світле, неначе б світильник осяяв блиском тебе».

30. Лк. 8: 16-18:

«А світла засвіченого ніхто не покриває посудиною, і не ставить під ліжко, але ставить його на свічник, щоб бачили світло, хто входить. Немає нічого захованого, що не виявиться, ні таємного, що воно не пізнається, і не вийде наяв. Тож пильнуйте, як слухаєте! Бо хто має, то дасться йому, хто ж не має, забереться від нього і те, що, здається йому, ніби має».

31. Мф. 5: 13:

«Ви сіль землі. Коли сіль ізвітріє, то чим насолити її? Не придасться вона вже нінащо, хіба щоб надвір була висипана та потоптана людьми».

32. Мк. 9: 49-50:

«Бо посолиться кожен огнем, і кожна жертва посолиться сіллю. Сіль добра річ. Коли ж сіль несолоною стане, чим поправити її? Майте сіль у собі, майте й мир між собою!»

33. Мф. 11: 11-12:

«Поправді кажу вам: Між народженими від жінок не було більшого над Івана Христителя! Та найменший у Царстві Небеснім той більший від нього! Від

днів же Івана Христителя й досі Царство Небесне здобувається силою, і ті, хто вживає зусилля, хапають його».

34. Мф. 3: 7-12; Лк. 3: 7-9:

«Як побачив же він багатьох фарисеїв та саддукеїв, що приходять на хрищення, то промовив до них: Роде зміїний, хто вас надоумив утікати від гніву майбутнього? Отож, учиніть гідний плід покаяння! І не думайте говорити в собі: Ми маємо отця Авраама. Кажу бо я вам, що Бог може піднести дітей Авраамові з цього каміння! Бо вже до коріння дерев і сокира прикладена: кожне ж дерево, що доброго плоду не родить, буде зрубане та й в огонь буде вкинене. Я хрищу вас водою на покаяння, але Той, Хто йде по мені, потужніший від мене: я недостойний понести взуття Йому! Він христитиме вас Святим Духом й огнем. У руці Своїй має Він віячку, і перечистить Свій тік: пшеницю Свою Він збере до засіків, а полову попалить у вогні негасимім».

35. Мф. 21: 43:

«Тому кажу вам, що від вас Царство Боже відійметься, і дасться народові, що плоди його буде приносити».

36. Лк. 6: 43-44:

«Нема доброго дерева, що родило б злий плід, ані дерева злого, що родило б плід добрий. Кожне ж дерево з плоду свого пізнається. Не збирають бо фіг із тернини, винограду ж на глоду не рвуть».

37. Мф. 25: 14-30; Лк. 19: 12-26:

«Так само ж один чоловік, як відходив, покликав своїх рабів і передав їм добро своє. І одному він дав п'ять талантів, а другому два, а тому один, кожному за спроможністю його. І відійшов. А той, що взяв п'ять талантів, негайно пішов і орудував ними, і набув він п'ять інших талантів. Так само ж і той, що взяв два і він ще два інших набув. А той, що одного взяв, пішов та й закопав його в землю, і сховав срібло пана свого. По довгому ж часі вернувся пан тих рабів, та й від них зажадав обрахунку. І прийшов той, що взяв п'ять талантів, приніс іще п'ять талантів і сказав: Пане мій, п'ять талантів мені передав ти, ось я здобув інші п'ять талантів. Сказав же йому його пан: Гаразд, рабе добрий і вірний! Ти в малому був вірний, над великим поставлю тебе, увійди до радощів пана свого! Підійшов же й

той, що взяв два таланти, і сказав: Два таланти мені передав ти, ось іще два таланти здобув я. казав йому пан його: Гаразд, рабе добрий і вірний! Ти в малому був вірний, над великим поставлю тебе, увійди до радощів пана свого! Підійшов же і той, що одного таланта взяв, і сказав: Я знав тебе, пане, що тверда ти людина, ти жнеш, де не сіяв, і збираєш, де не розсипав. І я побоявся, пішов і таланта твого сховав у землю. Ото маєш своє... І відповів його пан і сказав йому: Рабе лукавий і лінивий! Ти знав, що я жну, де не сіяв, і збираю, де не розсипав? Тож тобі було треба віддати гроші мої грошомінам, і, вернувшись, я взяв би з прибутком своє. Візьміть же від нього таланта, і віддайте тому, що десять талантів він має. Бо кожному, хто має, дасться йому та й додасться, хто ж не має, забереться від нього й те, що він має. А раба непотрібного вкиньте до зовнішньої темряви, буде плач там і скрегіт зубів!»

Давайте не закопувати свою душу! Давайте творити, доки Господь дає нам таку можливість та, не дивлячись ні на що, намагатися дещо зробити для Бога та людей! Навіть переживаючи невдачі, коли ми будемо помилятися та йти хибним

шляхом, не маємо зупинятись. Головне, щоб поряд були люди, здатні нам допомогти та направити — духовно досвідченіші брати і сестри у Христі, у яких ми питаємо поради, коли відчуємо, що щось іде не так, як має (Гал. 6:1-2)¹⁵¹. Та якщо ми не будемо докладати зусилля до того, щоб йти шляхом до Бога та служити Богу і людям — ми не зрушимо з місця (Як. 2:15-17)¹⁵². Якщо ми не творимо — ми закопуємо свою душу і тоді Господь питає нас: «Я дав тобі душу, куди ти її вклав?» Що ми Йому відповімо — що ми її заховали і повертаємо Йому? Що ми нічого корисного за життя не зробили і нічим Йому не послужили? Краще давайте творити!

¹⁵¹«Браття, як людина й упаде в який прогріх, то ви, духовні, виправляйте такого духом лагідности, сам себе доглядаючи, щоб не спокусився й ти! Носіть тягарі один одного, і так виконаєте закона Христового» (Гал. 6:1-2).

¹⁵²«Коли ж брат чи сестра будуть нагі, і позбавлені денного покорму, а хтонебудь із вас до них скаже: Ідіть з миром, грійтесь та їжте, та не дасть їм потрібного тілу, що ж то допоможе? Так само й віра, коли діл не має, мертва в собі!» (Як. 2:15-17)

38. Лк. 21: 1-4; Мк. 12: 41-44:

«І поглянув Він угору, і побачив заможних, що кидали дари свої до скарбниці. Побачив і вбогу вдовицю одну, що дві лепті туди вона вкинула. І сказав Він: Поправді кажу вам, що ця вбога вдовиця вкинула більше за всіх! Бо всі клали від лишка свого в дар Богові, а вона поклала з убогства свого весь прожиток, що мала...»

39. Мф. 20: 1-16:

«Бо Царство Небесне подібне одному господареві, що вдосвіта вийшов

згодити робітників у свій виноградник. Згодившись ж він із робітниками по динарію за день, послав їх до свого виноградника. А вийшовши коло години десь третьої, побачив він інших, що стояли без праці на ринку, та й каже до них: Ідіть і ви до мого виноградника, і що буде належати, дам вам. Вони ж відійшли. І вийшов він знов о годині десь шостій й дев'ятій, і те саме зробив. А вийшовши коло години одинадцятої, знайшов інших, що стояли без праці, та й каже до них: Чого тут стоїте цілий день безробітні? Вони кажуть до нього: Бо ніхто не найняв нас. Відказує їм: Ідіть і ви в виноградник. Коли ж вечір настав, то говорить тоді до свого управителя пан виноградника: Поклич робітників, і дай їм заплату, почавши з останніх до перших. І прийшли ті, що з години одинадцятої, і взяли по динарію. Коли ж прийшли перші, то думали, що вони візьмуть більше. Та й вони по динару взяли. А взявши, вони почали нарікати на господаря, кажучи: Ці останні годину одну працювали, а ти прирівняв їх до нас, що витерпіли тягар дня та спеку... А він відповів і сказав до одного із них: Не кривджу я, друже, тебе, хіба не за динарія згодився зо

мною? Візьми ти своє та й іди. Але я хочу дати й цьому ось останньому, як і тобі. Чи ж не вільно мені зо своїм, що я хочу, зробити? Хіба око твоє заздре від того, що я добрий? Отак будуть останні першими, а перші останніми!»

40. Ін. 15: 14-21:

«Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую. Я вже більше не буду рабами вас звати, бо не відає раб, що пан його чинить. А вас назвав друзями Я, бо Я вам об'явив усе те, що почув від Мого Отця. Не ви Мене вибрали, але Я вибрав вас, і вас настановив, щоб ішли ви й приносили плід, і щоб плід ваш зостався, щоб дав вам Отець, чого тільки попросите в Імення Моє. Це Я вам заповідую, щоб любили один одного ви! Коли вас світ ненавидить, знайте, що Мене він зненавидів перше, як вас. Коли б ви зо світу були, то своє світ любив би. А що ви не зо світу, але Я вас зо світу обрав, тому світ вас ненавидить. Пригадайте те слово, яке Я вам сказав: Раб не більший за пана свого. Як Мене переслідували, то й вас переслідувати будуть; як слово Моє зберігали, берегтимуть і ваше. Але все це робитимуть вам за Ім'я Моє, бо не знають Того, хто послав Мене».

ДҮХОВНА БРАНЬ
ЗА ДҮШҮ

Покаяння та Святе Причастя

Православна віра і Святе Євангеліє пропонують нам Господній шлях зцілення душі і тіла через сердечне каяття внаслідок усвідомлення своєї гріховності, і сповідання гріхів перед Богом. Покаяння перед Богом з відкритою душею і щирим серцем очищує душу і лікує тіло.

Нижче викладені кроки, які необхідно зробити, готуючись до Сповіді і Святого Причастя Тіла і Крови Господніх:

1. Усвідомлюємо свою гріховність і відповідальність за кожний скоєний гріх від 7 років до сьогоднішнього дня. Дуже допомагає в цьому книга «Митарства Блаженної Феодори Царьгородської» (див. «Мытарства Блаженной Феодоры Царьгородской», Киево-Печерская Успенская Лавра, г. Киев, 2007 г.). Також необхідно пройти підготовку до покаяння по чотирьох списках, 20 митарствах та переліку основних гріхів проти Десяти Заповідей, що були дані Богом пророку Мойсею (див. Тема 4, п. 2, стор. 145-157).
2. Замовляємо у трьох і більше православних монастирях Сорок літургій (з часточкою на Проскомідії та з поминанням за Престолом) за здоров'я своє і своїх

рідних, а також Сорок літургій за спокій душ близьких спочилих родичів.

3. Складаємо родове дерево своє і дружини (чоловіка), де відмічаємо:

3.1. Роки життя.

3.2. Смерть від старості, від хвороб, скільки років хворів, чи насильницька смерть.

3.3. Чи є самовбивці.

3.4. Чи були і є чаклуни, маги, екстрасенси, цілителі, ворожки, відьми і т.д.

3.5. Чи були і є монахи, священики, миряни, які несуть послух у Церкві.

3.6. Ким працювали і чи не була пов'язана їхня робота з духовним чи фізичним насильством над людьми.

3.7. Може хто з рідних, вільно чи не вільно, кого вбив, був насильником, виготовляв на продаж самогон, продавав горілку, тютюн, наркотики, якщо сидів у тюрмі, то за що.

3.8. Брав участь у будь-якій війні (в яких військах служив і в якому званні), розкуркулював, руйнував церкви, монастирі, спалював чи ламав ікони, топтав їх ногами, проклинав когось з рідних чи чужих.

3.9. Відрікався від Бога, просив у сатани, чи іншої нечистої сили допомоги у вирішенні будь-яких питань, жартома чи серйозно, і давав їм якісь обіцянки.

- 3.10. Робив подумки, чи насправді спроби покінчити життя самогубством.
- 3.11. Руйнував могили, викопував мерців, ходив на кладовища, перехрестя доріг для виконання будь-яких магічних дій з водою та іншими предметами та речовинами, щоб зцілитися, збагатитися, бути щасливим за рахунок інших людей.
- 3.12. Викликав хоч раз з цікавості, чи усвідомлено дорослим, або дитиною душі померлих родичів, чи будь-яких інших духів самотійно чи виконуючи доручення ворожки, цілительки, колдуна, мага і т.д., чи ще робив таке, що шкодило фізичному чи духовному здоров'ю людей.
- 3.13. Відомі випадки подружніх зрад, залишення своїх сімей, неопікування своїми дітьми чи дітьми від попередніх шлюбів, не опікування своїми батьками.
- 3.14. Чи були і є одержимі бісами, каліки від нещасного випадку, від народження.
4. Готуємось до Святої Сповіді і Причастя Тіла і Крови Господньої, додержуючись всіх Церковних Правил і Канонів.
5. Починаємо кожен день читати з відкритим серцем і душею Євангеліє перед іконами Спасителя і Божої Матері, запалюючи церковні свічки.
6. Хрестимо дітей, вінчаємось, освячуємо житло і, по можливості, місце роботи. Якщо хто з хрещених рідних вже помер і поховали без священика, то запрошуємо на кладовище батюшку, де все звершується за православним обрядом.

7. В подальшому — ходимо до Храму Божого не рідше одного разу на місяць до Сповіді і Причастя. Хворим краще робити це частіше.

Ознаки присутності лукавих сил

Бувають випадки, коли людина допускає вільно чи невільно наближення до себе лукавих сил.

Ось деякі ознаки їх близької присутності біля людини:

1. Страх і безпідставне небажання увійти на територію Храму і до самого Храму Божого.
2. Гостре бажання залишити Храм під час Служби Божої.
3. Під час служби людина не може встати на місці, може почати безперервно позіхати.
4. Повне нерозуміння і роздратування від того, що відбувається на Службі Божій.
5. Відраза (від запаморочення до втрати свідомості) до запахів ладану та кадила.
6. Відчуття, що ви сьогодні помрете, панічний страх, жахи в сновидіннях, відчуття присутності когось невидимого поряд, бачення чогось, або когось невидимого боковим зором.
7. Утомлюваність, поганий сон або втрата сну, безсилля, неконтрольована втрата ваги тіла, неконтрольоване пристрасне бажання чогось або когось, чуття голосу або голосів.

8. Різке збільшення кількості споживання м'яса, молока, хмільного, швидке набирання ваги за короткий час.
9. Надмірна підозрілість, дратівливість, злість, лютя, ненависть, бажання вбити.
10. Відчуття дії незрозумілих постійних вібрацій, переслідування, інших зовнішніх або внутрішніх незрозумілих впливів.
11. Запаморочення в голові і втрата свідомості під час Служби Божої, можливі судоми, конвульсії, рвота, неконтрольовані сквернослів'я або виття, печіння в тілі, в мозку, часткова або повна одержимість.
12. Нав'язливі думки про самогубство і чітке розуміння, як це можливо реалізувати.
13. Випадки смертельної небезпеки, різноманітних аварій, раптової втрати здоров'я, каліцтво, передчасна смерть рідних і близьких, особливо, якщо ці випадки мають між собою невеликий проміжок часу.

Коли дорослі люди не хочуть, чи не можуть усвідомити своєї гріховності перед Богом, і не каються, або роблять це не щиро, тоді тягар родових гріхів падає на тих, кого ці люди люблять найбільше — на їхніх дітей.

Ознаки присутності нечистої сили біля дітей:

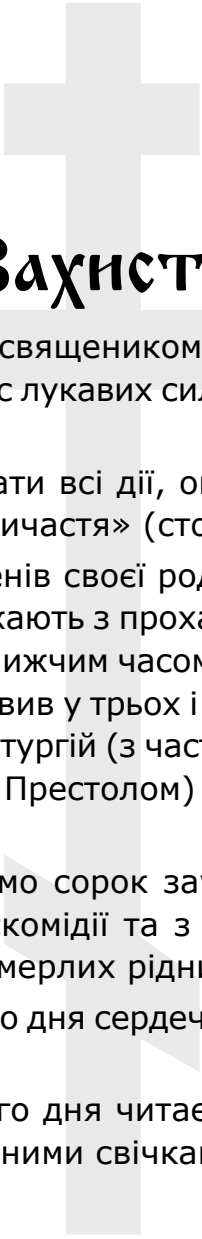
1. Поганий сон, безсоння, плач чи крики під час сну.
2. Розповіді дітей, що під час сну і наяву біля них перебуває хтось або щось (подібне до ворона, вовка, темної чи зеленої людиноподібної істоти від півметра до двох з половиною метрів), яке просто мовчить, або хоче з ними потоваришувати, або змушує їх вимовляти ім'я лукавого і сквернословити.

3. В будь-якому випадку, дії цих сутностей викликають в дитячій душі панічний страх, крик, страх темноти, неутримання сечі, неадекватну шкідливість — напісування і накакування у взуття і на одягу дорослих, зловливе кусання, побиття і дорослих, і дітей та інші незрозумілі і неадекватні дії.

Перевірити це можливо також, коли священик з молитвою підносить хрест до сплячого немовляти, чи старшої дитини декілька разів і якщо кожен раз спляча дитина на це реагує, то можна впевнено стверджувати, що на дитину впливають лукаві сили і їй терміново необхідний духовний захист. Такі діти дуже кричать і плачуть коли їх підносять, або підводять до Святого Причастя, окроплюють святою водою, елеєпомазують, або коли до них підходить священик.

Викидні, народження мертвих дітей або калік, безпліддя, або каліцтво чи смерть неповнолітніх дітей є серйозною підставою сім'ї замислитися над своїми стосунками і способом життя.

У залежності від наявних ознак необхідно порадитись зі своїм священиком і визначити, які першочергові зміни внести в своє життя, щоб захиститися від згубного впливу лукавих сил.

Захист

При визначенні священиком наявних ознак присутності біля Вас лукавих сил необхідно терміново виконати такі дії:

1. Обов'язково виконати всі дії, описані в розділі «Покаяння та Святе Причастя» (стор. 379).
2. Звертаємось до членів своєї родини і тих людей, які Вас люблять і поважають з проханням посповідатися і причаститися найближчим часом, а також, щоб кожен з них особисто замовив у трьох і більше православних монастирях сорок літургій (з часточкою на Проскомідії та з поминанням за Престолом) за Ваше, своє, і своїх рідних здоров'я.
3. Особисто замовляємо сорок заупокійних літургій (з часточкою на Проскомідії та з поминанням за Престолом) за своїх померлих рідних.
4. Обов'язково кожного дня сердечно вичитуємо ранішні і вечірні молитви.
5. Обов'язково кожного дня читаємо перед іконами і з запаленими церковними свічками Євангеліє.

6. Облаштовуємо власний домашній храм - кімнату, балкон, або куточок, де буде зроблений домашній іконостас, горітиме лампада і свічки, та голова сім'ї разом з усіма її членами служитиме чин Обідниці.
7. Читаємо Псалтир.
8. Зі згоди своїх рідних додаємо в їжу Святу воду і елей (освячена в церкві олія).
9. Обов'язково перед їжею і після читаємо відповідні молитви.
10. Просимо подумки і особисто прощення у всіх кого образили, вдарили, обікрали, вбили.
11. Прощаємо всіх, без винятку, хто образив нас.
12. Просимо благословення у священика на суворий піст (без м'яса, риби, молочних продуктів, яєць, хмільного, утримуємось від тілесних задоволень). Хворі люди обов'язково радяться з лікарями, в чому вони себе можуть обмежити.
13. Вивчаємо напам'ять Символ Православної Віри (стор. 23) з розумінням і прийняттям кожного слова.
14. Вивчаємо напам'ять 50 і 90 псалми.
15. Обов'язково звертаємось до священика з проханням дати благословення на виконання постійних обов'язків при церкві.
16. До всіх без винятку ставимось з любов'ю і повагою. Якщо бачимо зло і несправедливість до себе, або інших людей, молимося до Господа, щоб Він змилювався над цими людьми і дарував їхнім серцям любов до всіх створінь Божих і розуміння свого земного духовного шляху.

17. Кожен день, крім днів церковних свят, б'ємо земні поклони, читаючи молитву Єфрема Сиріна, або інші покайні молитви.
18. Відвідуємо Святі місця на Україні і в Світі і поклоняємось Православним Святиням, прикладаємось до Святих Мощей і Чудотворних Ікон.
19. Протягом дня безперервно читаємо про себе молитви, прославляємо Господа, не даючи лукавим думкам заволодіти нами.
20. Якщо не вдалося утриматись і Ви протягом дня на когось розізлились, чи якимось іншим чином допустили до себе гріховну дію (словом, ділом чи думкою), при усвідомленні скоєного гріха подумки звертаємось до Господа з щиросердним покайнням і вибаченнями перед цією людиною, якщо це можливо.
21. Якщо Вам стає дуже погано, треба усамітнитись і, стоячи на колінах та відкинувши всі суєтні думки, звернутися до Бога Отця, Вседержителя, до Сина Божого Ісуса Христа, до Святого Духа — Трійці Єдиносущної і Нероздільної, до Матінки Божої, Сил Небесних, Ангела-Охоронителя, до Святих Апостолів, Мучеників і всіх Святих з молитвами про допомогу. Було б добре зайти в найближчу Церкву помолитися. Зверніться до свого духівника.
22. При великій тілесній немочі, втраті свідомості обов'язково викликаємо медичну допомогу.
23. В усіх випадках кваліфіковане офіційне медичне обстеження і лікування обов'язкове.
24. Займіться справами милосердя. Виділіть час на допомогу бідним, немічним, бездомним, сиротам, прийміть

пряму участь у будівництві і ремонті Храмів, монастирів. Самі направляйте духовно сплячих і заблудлих до Господа.

Браття!

**Якщо хтось із вас відхилиться від істини і хтось
наверне його, нехай той знає, що хто звернув
грішника з облудної путі, спасе душу від смерті
і покриє безліч гріхів.**

(Як. 5:19-20)

Цікаві духовні справи

(аж до сліз)

**Самостійна духовна діагностика
СЕБЕ УЛЮБЛЕНОГО**

Крок за кроком до духовного та фізичного зцілення, вічного життя і служіння Богу.

Поняття духовна діагностика Вашого стану необхідне для усвідомлення рівня духовної забрудненості (гріховності) Вашої душі.

Духовну діагностику кожен може організувати і провести самостійно. Для цього необхідно:

1. Мати хоч краплину Віри в Бога і хоча б прочитати і не заперечувати Символ православної віри. Найкраще сказати слова: я раб(-а) Божий(-а), вірую в Бога—Троїцю Єдиносущну і Нероздільну, Отця, і Сина, і Святого Духа, визнаю і підтверджую кожне слово Символу православної Віри.
2. Розуміти, що крім нашого матеріального світу є ще духовний світ, і в ньому є свої духовні, вічні, незмінні закони, які ніяким чином неможна обійти чи обманути. Немає нічого, що б Господь про Вас не знав і немає місця, де Він би Вас не бачив.
3. Бажання і мужність дізнатися про себе правду, тільки не людську, а Божу. Поставити собі запитання: хто я перед Богом?
4. Не заперечувати і не відкидати очевидні факти щодо себе. Допустити, що можливо Вашими думками і тілом керує ще хтось крім Вас.

5. Завести духовний щоденник і задокументувати все, що буде відбуватися з вами кожен день (свої думки, слова, діла).
6. Розуміти, що який би страшний духовний діагноз Ви не одержали, з Вами завжди перебуває Бог, який любить Вас понад усе і якщо Ви добровільно, по своїй волі забажаєте, Він досить швидко вирішить всі Ваші проблеми і допоможе Вашій вічній душі.
7. Любити себе, як найдосконаліше Творіння Боже, створене по Його Образу і Подобі, яке має вічну душу і покликане Благодаттю пізнавати себе і Бога нескінченно.

Якщо Ви хоча б погодилися з тим, що написано вище, можемо приступити до **першого рівня духовної діагностики**.

Необхідно чесно самому собі відповісти на такі запитання:

Питання	Варіанти відповіді
1. Від 7-ми років до сьогоднішнього дня я образив і ображаю словом, ділом, думкою людей: знайомих і незнайомих, рідних, друзів, дорослих чи дітей, живих чи спочилих.	Ні/ Так/ Багато
2. Від 7-ми років до сьогоднішнього дня я ношу в душі образи, злість, ненависть, бажання знищити морально і фізично, проклинаю і не прощаю людей: знайомих і незнайомих, рідних, друзів, дорослих чи дітей, живих чи спочилих.	Ні/ Так/ Багато

3. Я постійно, чи періодично, чи іноді, чи «во благо» кажу неправду (в період з 7-ми років до сьогоднішнього дня).	Ні/ Так/ Багато
4. Я постійно, чи періодично, чи іноді, чи «во благо» беру чуже, чи у держави, чи у людей (в період з 7-ми років до сьогоднішнього дня).	Ні/ Так/ Багато
5. Я за своє життя мав блудні зв'язки — статеві відносини чоловіка та жінки в невінчаному шлюбі. Одностатеві зв'язки, групові, з тваринами, рукоблуддя.	Ні/ Так/ Багато
6. Я, будучи в повній свідомості, добровільно давав дозвіл, чи створив обставини і ніяким чином не запобіг вбивству своїх дітей в утробі коханої, чи не дуже коханої жінки, яка завагітніла від мене (якщо відповідь дає жінка — я добровільно робила аборт(-и)).	Ні/ Так/ Багато
7. Я по своїй волі, без примусу звертався за духовною допомогою до екстрасенсів, магів, чаклунів, відьом, ворожок і т.д., білої чи чорної магії, можливо сам виконував якісь магичні обряди, хоча б раз в житті.	Ні/ Так/ Багато

Якщо у вас всі відповіді «Ні», то подальшої духовної діагностики проводити не потрібно. Можете підійти до дзеркала, або спитати людей які поруч: чи немає у вас над головою німба? Адже Ви святий вже при житті!

Продовжуємо для тих, у кого були відповіді «Так» і «Багато».

Якщо я вважаю себе порядною і позитивною людиною і мабуть хрещеною, то як це я міг все це зробити і продовжую робити далі? Це ж Зло і Гріх! І виходить, що я є джерелом цього Зла і Гріха — я це зробив і роблю далі. Тоді чому я вважаю себе доброю, Божою людиною? Мабуть я кажу собі неправду. Мої злі діла кажуть мені, що я не Божий, виконую волю не Божу і підкоряюсь не Богу, а сатані.

Стоп, стоп, стоп!

Цього не може бути. Майже всі люди так живуть і я — один з них. Ні, це якесь безглуздя. В це несила повірити, але це так. Усвідомлюємо ми це, чи ні, але ми постійно обираємо з ким бути: з Богом, чи з сатаною, третього не існує. Люди Бога не вибрали і Богу не підкорилися, а вибрали і вибирають гріх і підкорилися сатані. Сина Божого Ісуса Христа, якого Бог Отець послав до людей, після народження шукали вбити, потім з 30 до 33 років Його життя на землі — слухали слова Його, зцілювались від Нього і потім Безгрішного нізащо розп'яли на Хресті.

Але я ж там не був і цього не робив. Це зробили люди, які жили в той час. Я б цього ніколи не зробив, мабуть. Але ж зараз я живу в гріху, роблю злі справи і кожною такою справою я підтверджую і встановлюю владу сатани на землі і розпинаю Христа.

Оце домовилися. Як сказав Господь наш Ісус Христос: *«О роде невірний і розбещений, доки буду Я з вами? Доки вас Я терпітиму?»* (Мф. 17:17)

Поки на цьому зупинимось, тому що факти говорять одне, але розум відмовляється це сприймати. Потрібні ще докази і аргументи.

Тоді переходимо на **другий рівень духовної діагностики** своєї душі.

На цьому рівні ми спробуємо самостійно визначити силу впливу на нас і на наші думки нечистої сили і ступінь проникнення в наше тіло і управління ним. Перевіримо себе, які ознаки впливу лукавих духів на наші думки, тіло, відчуття а також на наших дітей ми маємо? (див. «Ознаки присутності лукавих сил», стор. 383)

Якщо Ви визначили реальний вплив на Ваші думки, тіло чи дітей нечистої сили, це треба зафіксувати як факт.

На **третьому рівні духовної самодіагностики** спробуємо перевірити одержану в результаті двох попередніх діагностик інформацію і факти.

Для цього необхідно:

1. Купити Євангеліє (Новий Завіт), якщо вдома немає.
2. Купити воскові свічки і ікони Спасителя і Божої Матері, якщо вдома немає.
3. Мати вдома святу воду і освячену олію, а також просфори (можна придбати в будь-якому монастирі).

Потім треба прийняти самостійно внутрішнє рішення і бажано його сказати вголос в присутності будь-якого свідка, якого Ви самі собі оберете: «Я, раб Божий (Ваше ім'я), приймаю духовне рішення і роблю вибір бути з Богом і всіма своїми силами буду намагатись жити по Його заповідям. Моя душа належить Богу і я вибираю шлях спасіння своєї душі». В цей момент Отець Небесний дізнається про Ваше рішення.

Для очищення тіла і укріплення своєї душі приймаємо рішення про піст на Святій воді і просфорах. Запас просфор можна зберігати в морозильнику. Кількість споживання просфор не обмежується. В окремих випадках, наприклад, якщо просфори неможливо купити, їх можна замінити чорним хлібом. Святу воду, щоб не закінчувалась, можна розводити звичайною питною водою нескінченно. Святої води необхідно випивати вдень по 2,5-3 літра. Якщо є заборона лікарів на піст, маємо дотримуватись рекомендацій лікарів, і, наскільки можливо, максимально заміняємо їжу тваринного походження рослинною. Дуже бажано все це робити з благословення священика (Вашого духівника, якщо такий у Вас є).

З великою повагою і відкритою душею відкриваємо Євангеліє і починаємо читати, сприймаючи всі події і слова душею і серцем. Попередньо перед іконами Спасителя і Божої Матері запалюємо воскові церковні свічки, бажано також воскурити церковний ладан.

Протягом 3-х днів, які Ви будете проводити в пості, молитві до Бога і читанні душею Євангеліє, зверніть увагу на різке збільшення бажань і спокусливих думок про те, чому Вам непотрібно поститися і читати Євангеліє. Все це скрупульозно кожен день занотовуйте в духовний щоденник. Також записуйте інформацію про свій фізичний (слабкість, легкість і т.д.) і духовний стан (смуток, піднесення і т.д.), якість сну, спокуси уві сні, нічні жахи та напади нечистої сили.

Щоб почати контролювати гріхи в своєму житті, спробуйте порахувати кількість гріховних спокусливих думок, бажань і вчинків за день у чотирьох сферах Вашого життя, а це:

- **Інтимна сфера** — блудні думки та дії, матеріальні бажання, бажання влади та задоволень, страхи, комплекси, ревності, заздрість, самоїдство і т.д.

- **Сімейна сфера** — сварки з рідними, несмирення жінок чоловікам, гнів на дітей, не шанування батьків і т.д.

- **Соціальна сфера** — злоба та дратування на оточуючих на роботі, в транспорті і т.п., непокора керівникам на роботі, осуд та думки про те, що ми кращі за інших, бажання подобатись людям, нещирість та маніпулювання оточуючими у власних інтересах і т.д.;

- **Духовна сфера** — горделивість, самонадіяність, сумніви у вірі, нарікання на своє життя та на Бога, смуток, безнадійність, лінощі та неухважність до молитви, немилосердя до нужденних і т.д.

Якщо вплив нечистої сили на Ваше тіло і розум великий, то піст Ви витримати не зможете, як і читати Євангеліє. Ви знайдете багато причин, чому цього нетреба робити.

Якщо, все-таки, бажання бути Божими і з Богом Вас не полишає, і Ви хочете себе духовно посилити, Ви можете приступити до покаяння перед Богом в усьому злі, яке Ви накоїли своїми гріхами: словами, думками, ділами, і відречення від сатани. Для цього згадуємо і складаємо списки своїх конкретних гріхів від 7 років до сьогодні по чотирьом спискам та двадцяти митарствам (див. Тема 4, п. 2, стор. 145-154).

Склавши списки та покаявшись в своїх гріхах наодинці перед Богом дуже бажано пройти церковні Таїнства Сповіді та Причастя Тіла і Крові Христових. Для цього потрібно через 3 дні строгого посту, нічого не ївши і не пивши з 12 години ночі, прийти зранку в будь-який православний

храм на Божественну Літургію (перед цим бажано відвідати вечірню службу а також вичитати всі необхідні канони та акафісти) і слізно сповідатися перед Богом у присутності священика. Після того, як священик прочитає над Вами розрішительну молитву та благословить до Причастя, необхідно дочекатися закінчення служби Божої та причаститися Святих Таїн Тіла та Крові Христових.

Якщо у Вас, все-таки, виникла потреба в духовній допомозі, звертайтеся до найближчої церкви, або монастиря, за порадою до батюшки.

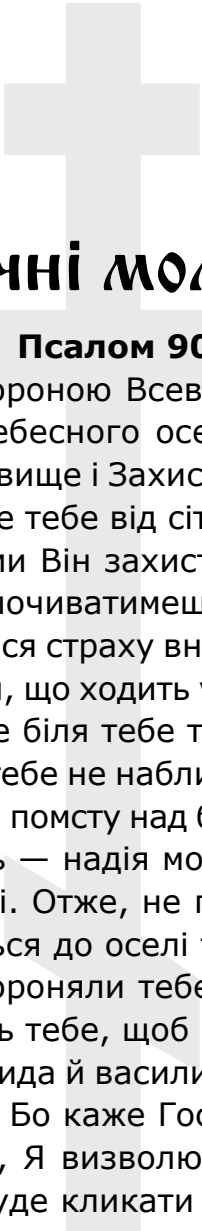
З благословення священика, можна ще пройти діагностику копієм (див. Требник, «Коли священик творить хрест зі святим копієм над страждаючим від недуги»), що буде для вас **четвертим рівнем духовної діагностики**.

На молитві з копієм — стійте з заплученими очима і подумки просіть прощення у Господа і кайтесь у всіх гріхах. З усіх духовних сил допомагайте священику виявити нечисту силу в Вашому тілі. На прохання священика треба бути готовим, як під час єлеєпомазання, дати йому можливість доторкнутися до тіла кінчиком копія. При виникненні будь-яких дискомфортних відчуттів в тілі, потрібно одразу ж повідомляти про це священика. Якщо у Вас виникне бажання вирвати — найвірогідніше, що Вас опоїли магічною водою. В такому випадку найкраще не стримуватись, а попросити подати відро та виблювати — не тримайте в собі нечисту силу. Також буває, що несподівано виникає невтримна потреба по великій чи малій нужді — терміново відпросіться до туалету.

Якщо після того, як Ви пройшли всі рівні духовної діагностики, Ви все ще не впевнені в необхідності для Вас стати воїном Христовим, тоді ніякі люди Вам не допоможуть. Вам залишається тільки надіятись на Бога та на Його чудо.

В такому випадку велике прохання — не зупиняйтеся на одній людині, чи одній церкві, шукайте свій духовний шлях та духівника постійно.

**Хай Милостивий Господь Вас
благословляє і допомагає!**

Заключні молитви

Псалом 90

Хто живе під охороною Всевишнього, той під покровом Бога Небесного оселиться. Каже він до Господа: «Ти Пристановище і Захист мій, Бог мій, і я уповаю на Тебе». Він спасе тебе від сіті ловця і від пошести згубної. Плечима Своїми Він захистить тебе, і під тінню крил Його ти надійно спочиватимеш. Оборonoю Тобі буде правда Його. Не побоїшся страху вночі, ані стріли, що летить удень. Ані пошести, що ходить у темряві, ані напасти духа зла опівдні. Впаде біля тебе тисяча, і десять тисяч праворуч тебе, але до тебе не наблизиться. Тільки очима твоїми будеш дивитися і помсту над беззаконними бачити. Бо ти сказав: «Господь — надія моя», і Всевишнього ти обрав за оборонця собі. Отже, не прийде до тебе лихо, і пошесть не наблизиться до оселі твоєї. Бо Він ангелам своїм звелить, щоб охороняли тебе на всіх путях твоїх. На руках вони понесуть тебе, щоб нога твоя не спіткнулася об камінь. На гаспида й василиска ти наступатимеш і потопчеш лева і змія. Бо каже Господь: «За те, що він поклав надію на Мене, Я визволю його і захищу його, бо він знає ім'я Моє. Буде кликати Мене, Я почую його;

буду з ним у скорботі, визволю його і прославлю його.
Довгим життям обдарую його і дам йому спасіння Моє».

Достойно є, і це є істина, славити Тебе, Богородицю,
Присноблаженну і Пренепорочну і Матір Бога нашого. Чес-
нішу від херувимів і незрівнянно славнішу від серафимів,
що без істління Бога Слово породила, сущу Богородицю,
Тебе величаємо.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові нині, і повсяк-
час, і на віки віків. Амінь. Господи, помилуй (тричі).
Благослови.

Господи Ісусе Христе, Сину Божий, молитвами Пре-
чистої Твоєї Матері і всіх святих помилуй нас.

Амінь.

Храм Нерукотворного Образу Господа нашого Ісуса Христа

м. Київ, вул. Богатирська, 30-А, 2-га лінія, 6.18

www.hramspasa.kiev.ua

На славу Божу над виданням цієї книги працювали
священики та прихожани Храму Нерукотворного
Образу Господа нашого Ісуса Христа

Митрофорний протоієрей Валентин Сорока, протоієрей
Сергій Хаєнко, протоієрей Олексій Харитонов, ієрей Віталій
Рябець, ієрей Олександр Бойко, ієрей Олексій Черних,
ієрей Ігор Іофін, диякон Олександр Кисіль, посл. Сергій
Медвідь, посл. Костянтин Рябокляч, мат. Раїса Магальяс,
мат. Ольга Іофіна, мат. Наталія Бойко, мат. Оксана Черних,
мат. Людмила Рябець, Тетяна Чередниченко, Прасковія
Полтавець, Ксенія Хмелевська, Тетяна Войчик, Аліфтіна
Окремова, Віталія Рябокляч, Юлія Причепа

**Сердечна подяка усім, хто приймав участь у
виданні цієї книги, надав духовну, інтелектуальну
та фінансову підтримку**

До перевидання підготовлені:

- Том I. Духовна брань за душу. Сповідь і Причастя. Підготовка і проведення. Митарства Блаженної Феодори. Молитви. Що потрібно знати? Основи віри. Духовний щоденник
- Том II. Молитовник. Підготовка до Святого Причастя по дням тижня (канони, акафісти)
- Том IV. Духовні проповіді «Покликаним на служіння Богу і людям»
- Том V. Духовні проповіді священству
- Том VI. Як бути християнином, або зростаючи з Богом (для дітей)
- Том VII. Книга протоієрея Олексія Харитонова «Пристань»

**Благодать Господа нашого Ісуса Христа,
і любов Бога Отця і єднання Святого Духа
з усіма вами! Амінь!**

(2 Кор. 13: 13)